

ORODHA YA WAJUMBE WA BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

MHE. PANDU AMEIR KIFICHO - SPIKA

1. Mhe. Ali Abdalla Ali Naibu Spika/Jimbo la Mfenesini.
2. Mhe. Mahmoud Muhammed Mussa Mwenyekiti wa Baraza Jimbo la Kikwajuni.
3. Mhe. Mgeni Hassan Juma Mwenyekiti wa Baraza/ Nafasi za Wanawake.
4. Mhe. Balozi Seif Ali Iddi MBM/Makamu wa Pili wa Rais/Kiongozi wa Shughuli za Serikali/Kuteuliwa na Rais.
5. Mhe. Dr. Mwinyihaji Makame Mwadini MBM/Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais Ikulu na Utawala Bora/ Jimbo la Dimani.
6. Mhe. Omar Yussuf Mzee MBM/Waziri wa Fedha/ Kuteuliwa na Rais.
7. Mhe. Haji Omar Kheri MBM/Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ/JimbolaTumbatu
8. Mhe. Fatma Abdulhabib Fereji MBM/Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais/Kuteuliwa na Rais.
9. Mhe. Mohammed Aboud Mohammed MBM/Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais/ Kuteuliwa na Rais.
- 10.Mhe. Abubakar Khamis Bakary MBM/Waziri wa Katiba na Sheria/Jimbo la Mgogoni.
11. Mhe. Rashid Seif Suleiman MBM/ Waziri wa Afya/Jimbo la Ziwani.
- 12.Mhe. Ramadhan Abdalla Shaaban MBM/Waziri wa Ardhi, Maakazi, Maji na Nishati/ Kuteuliwa na Rais.

13.Mhe. Juma Duni Haji	MBM/Waziri wa Miundombinu na Mawasiliano/Kuteuliwa na Rais.
14.Mhe. Zainab Omar Mohammed	MBM/Waziri wa Uwezeshaji, Ustawi wa Jamii, Vijana, Wanawake na Watoto/Kuteuliwa na Rais.
15.Mhe. Abdilllah Jihad Hassan	MBM/Waziri wa Mifugo na Uvuvi/Jimbo la Magogoni.
16.Mhe. Ali Juma Shamuhuna	MBM/Waziri wa Elimu na Mafunzo ya Amali/Jimbo la Donge.
17.Mhe Dr. Sira Ubwa Mamboya	MBM/Waziri wa Kilimo na Maliasili/Kuteuliwa na Rais.
18.Mhe. Nassor Ahmed Mazrui	MBM/Waziri wa Biashara,Viwanda na Masoko/Jimbo la Mtoni.
19.Mhe. Said Ali Mbarouk	MBM/Waziri wa Habari, Utamaduni Utalii na Michezo/Jimbo la Gando.
20.Mhe. Haroun Ali Suleiman	MBM/Waziri wa Nchi, Ofisi Ya Rais, Kazi na Utumishi wa Umma/Jimbo la Makunduchi.
21.Mhe. Haji Faki Shaali	MBM/ Waziri Asiekuwa na Wizara Maalum/Jimbo la Mkanyageni.
22.Mhe. Machano Othman Said	MBM/Waziri Asiekuwa na Wizara Maalum/Jimbo la Chumbuni.
23. Mhe. Shawana Bukheit Hassan	MBM/Waziri Asiekuwa na Wizara Maalum/Jimbo la Dole.
24. Mhe. Issa Haji Ussi (Gavu)	Naibu Waziri wa Miundombinu na Mawasiliano/Jimbo la Chwaka.

25. Mhe. Zahra Ali Hamad	Naibu Waziri wa Elimu na Mafunzo ya Amali/Nafasi za Wanawake.
26.Mhe.Mahmoud Thabit Kombo	Naibu Waziri wa Afya/ Jimbo la Kiembesamaki
27.Mhe. Bihindi Hamad Khamis	Naibu Waziri wa Habari, Utamaduni,Utalii na Michezo/ Nafasi za Wanawake.
28.Mhe. Haji Mwadini Makame	Naibu Waziri wa Ardhi, Makaazi, Maji na Nishati/ Jimbo la Nungwi.
29.Mhe. Thuwaybah Edington Kissasi	Naibu Waziri wa Biashara, Viwanda na Masoko/Jimbo la Fuoni.
30.Mhe. Mohammed Said Mohammed	Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi/Jimbo la Mpendae.
31.Mhe. Mtumwa Kheir Mbarak	Naibu Waziri wa Kilimo na Maliasili/Nafasi za Wanawake
32.Mhe. Said Hassan Said	Mwanasheria Mkuu.
33.Mhe. Abdalla Juma Abdalla	Jimbo la Chonga
34.Mhe. Abdalla Moh'd Ali	Jimbo la Mkoani
35.Mhe. Abdi Mosi Kombo	Jimbo la Matemwe
36.Mhe. Ali Mzee Ali	Kuteuliwa na Rais
37.Mhe. Ali Salum Haji	Jimbo la Kwahani
38.Mhe. Amina Iddi Mabrouk	Nafasi za Wanawake
39.Mhe. Asaa Othman Hamad	Jimbo la Wete
40.Mhe. Asha Abdu Haji	Nafasi za Wanawake
41.Mhe. Asha Bakari Makame	Nafasi za Wanawake
42.Mhe. Ashura Sharif Ali	Nafasi za Wanawake

43.Mhe. Bikame Yussuf Hamad	Nafasi za Wanawake
44.Mhe. Farida Amour Mohammed	Nafasi za Wanawake
45.Mhe. Fatma Mbarouk Said	Jimbo la Amani
46.Mhe. Hamad Masoud Hamad	Jimbo la Ole
47.Mhe. Hamza Hassan Juma	Jimbo la Kwamtipura
48.Mhe. Hassan Hamad Omar	Jimbo la Kojani
49.Mhe. Hija Hassan Hija	Jimbo la Kiwani
50.Mhe. Hussein Ibrahim Makungu	Jimbo la Bububu
51.Mhe. Ismail Jussa Ladhu	Jimbo la Mji Mkongwe
52.Mhe. Jaku Hashim Ayoub	Jimbo la Muyuni
53.Mhe. Kazija Khamis Kona	Nafasi za Wanawake
54.Mhe. Makame Mshimba Mbarouk	Jimbo la Kitope
55.Mhe. Marina Joel Thomas	Kuteuliwa na Rais
56.Mhe. Mbarouk Wadi Mussa (Mtando)	Jimbo la Mkwajuni
57.Mhe. Mlinde Mabrouk Juma	Jimbo la Bumbwini
58.Mhe. Mohammed Haji Khalid	Jimbo la Mtambile
59.Mhe. Mohamedraza Hassanali Mohamedali	Jimbo la Uzini
60.Mhe. Mohammed Mbwana Hamadi	Jimbo la Chambani
61.Mhe. Mussa Ali Hassan	Jimbo la Koani
62.Mhe. Mwanaidi Kassim Mussa	Nafasi za Wanawake
63.Mhe. Mwanajuma Faki Mdachi	Nafasi za Wanawake
64.Mhe. Nassor Salim Ali	Jimbo la Rahaleo

65.Mhe. Omar Ali Shehe	Jimbo la Chake-Chake
66.Mhe. Panya Ali Abdalla	Nafasi za Wanawake
67.Mhe. Rufai Said Rufai	Jimbo la Tumbwe
68.Mhe. Raya Suleiman Hamad	Nafasi za Wanawake
69.Mhe. Saleh Nassor Juma	Jimbo la Wawi
70.Mhe. Salim Abdalla Hamad	Jimbo la Mtambwe
71.Mhe. Salma Mohammed Ali	Nafasi za Wanawake
72.Mhe. Salma Mussa Bilali	Nafasi za Wanawake
73.Mhe. Shadya Mohamed Suleiman	Nafasi za Wanawake
74.Mhe. Shamsi Vuai Nahodha	Jimbo la Mwanakwerekwe
75.Mhe. Subeit Khamis Faki	Jimbo la Micheweni
76.Mhe. Suleiman Hemed Khamis	Jimbo la Konde
77.Mhe. Suleiman Othman Nyanga	Jimbo la Jang'ombe
78.Mhe. Ussi Jecha Simai	Jimbo la Chaani
79.Mhe. Viwe Khamis Abdalla	Nafasi za Wanawake
80.Mhe. Wanu Hafidh Ameir	Nafasi za Wanawake

Ndugu Yahya Khamis Hamad

Katibu wa Baraza la Wawakilishi

BARAZA LA NANE LA WAWAKILISHI

MKUTANO WA ISHIRINI

Kikoa cha Kumi na Mbili- Tarehe 1 Juni, 2015

(Kikao kilianza Saa 3.00 asubuhi)

DUA

Mhe. Spika (*Pandu Ameir Kificho*) alisoma Dua

HATI ZA KUWASILISHA MEZANI

Mhe. Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ. Mhe. Spika, kwa ruhusa yako naomba kuweka mezani Hotuba ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa Mwaka 2015/2016. Naomba kuwasilisha.

Mhe. Wanu Hafidh Ameir (Kny. Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba na Sheria na Utawala): Mhe. Spika, kwa ruhusa yako naomba kuweka mezani Muhtasari wa Hotuba ya Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba na Sheria na Utawala ya Baraza ya Wawakilishi kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa mwaka 2015/2016.

MASWALI NA MAJIBU

Nam. 6

Kunyimwa kwa Baadhi ya Wazanzibari Haki ya Kupiga Kura

Mhe. Mohammed Mbwana (Kny. Mhe. Salim Abdalla Hamad) - Aliuliza:

Hivi sasa Zanzibar (Unguja na Pemba) imekuwa na Wazanzibari wengi ambao wameshatimia umri wa miaka 18 na kuendelea na hadi hii leo hawajapatiwa haki yao ya kuwa wapiga kura wa Uchaguzi Mkuu wa Zanzibar, (kinyume na Uchaguzi

wa Jamhuri ya Muungano) hali ambayo ni kwenda kinyume na kifungu namba 7(1)(2) cha Katiba ya Zanzibar.

- (a) Kutokana na kifungu hicho cha katiba nilichokitaja ni sababu zipi za msingi zinazosababisha ukiukaji huo wa Katiba.
- (b) Kwa sababu Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar itakuwa inashauriana mara kwa mara na Tume ya Uchaguzi ya Jamhuri ya Muungano katika utekelezaji wa madaraka yake (kif. 119(14) cha Katiba ya Zanzibar kwa nini Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar (ZEC) haifanyi kazi zake ipasavyo kama inavyofanya Tume ya Uchaguzi ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Mhe. Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais - Alijibu:

Mhe. Spika, kwa ruhusa yako naomba kumjibu Mhe. Mwakilishi suala lake Nam. 6 lenye kifungu (a) na (b) kwanza naomba kutoa maelezo.

Mhe. Spika, inawezekana kuwa kweli kuna watu ambao wameshatimia umri wa miaka 18 na kuendelea ambao bado hawajaomba kuandikishwa kuwa Wapiga Kura jambo ambalo litawapelekea kukosa kupiga kura katika Uchaguzi Mkuu, Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar inalifahamu suala hilo na tayari imetangaza kazi za uandikishaji wa Wapita Kura wapya na uendelezaji wa Daftari la Kudumu la Wapiga Kura itakayofanyika kuanzia tarehe 16 Mei hadi tarehe 28 Juni 2015. Na kufanya uhakiki wa daftari hilo utakaoanzia tarehe 20 Julai hadi 26 Julai.

Mhe. Spika, kufanyika kwa kazi hiyo kutatoa fursa kwa watu wote waliofikia umri wa kuandikishwa na wale ambao hapo nyuma hawakuwahi kuandikishwa ambao watajitokeza vituoni kuandikishwa katika Daftari la Wapiga Kura na hivyo kushiriki kikamilifu katika Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2015 na kuitumia haki yao ya kikatiba kama ilivyoielezwa katika kifungu cha 7(1) na 7(2) cha Katiba ya Zanzibar.

Mhe. Spika, baada ya maelezo hayo sasa naomba kumjibu kama ifutavyo:-

- (a) Mhe. Spika, sio kweli kuwa Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar inakiuka katiba na Sheria za uchaguzi bali Tume inatekeleza kikamilifu kazi zake kwa kufuata misingi ya katiba na sheria na kuhakikisha kuwa wananchi wote wanapata haki ya kupiga kura kwa mujibu wa sheria.

- (b) Mhe. Spika, naomba nikubaliane na Mhe. Mwakilishi kuwa Katiba ya Zanzibar kifungu cha 119(14) kinazielekeza Tume ya uchaguzi ya Zanzibar na Tume ya Taifa ya Uchaguzi kushauriana mara kwa mara katika utekelezaji wa majukumu yao. Hivyo Tume hizi zimekuwa zikishirikiana kwa kila inapotokeza haja ya kufanya hivyo, Hata hivyo, naomba pia nilifahamishe Baraza lako Tukufu kuwa, Tume mbili hizi zinaoongozwa na Sheria tofauti katika utekelezaji wa majukumu yao.

Mhe. Spika, Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar inafanaya kazi zake chini ya Sheria ya uchaguzi namba 11 ya mwaka 1984 iliyotungwa kwa maelekezo ya kifungu cha 7(3) cha Katiba ya Zanzibar ya mwaka 1984. Na hivyo hutekeleza kazi zake ipasavyo kwa mujibu wa sheria.

Mhe. Spika, niruhusu nichukue nafasi hii kuipongeza sana Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar kwa ufanisi mkubwa waliofikia kiasi cha kuwa Tume nyengine za Uchaguzi katika ukanda wa SADC zinajifunza kutoka Tume yetu, hivyo si vyema kulaumu watendaji wa Tume ya Uchaguzi bali tuwape moyo ili waweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi zaidi.

Nam. 81

Kushindwa Kusamehewa Kodi Mwekezaji

(Mheshimiwa Mjumbe aliyeuliza Swali hili amelifuta)

Nam. 58

Uwekezaji Katika Biashara ya Usafirishaji Watalii

Mhe. Jaku Hashim Ayoub (Kny. Salim Abdalla Hamad) - Aliuliza:

Kuna taarifa iliyozagaa kuwa Kampuni za Usafiri wa Anga katika nchi kadhaa zikiwemo Qatar, Dubai, Uturuki n.k. zinataka kuwekeza biashara ya usafirishaji wa watalii na Zanzibar.

- (a) Kuna ukweli wowote wa taarifa hii.
- (b) Kama ni kweli Wizara imechukuwa hatua gani katika kuanzisha biashara hiyo ambayo ni muhimu sana kwa kukuza uchumi wa Zanzibar.

Mhe. Naibu Waziri wa Miundombinu na Mawasiliano - Alijibu:

Mhe. Spika, kwa idhini yako naomba kumjibu Mhe. Mwakilishi suala lake Nam. 58 lenye kifungu (a) na (b) kwa pamoja kama ifuatavyo:-

Mhe. Spika, ni kweli kuwa kuna baadhi ya Mashirika ya Ndege yameonesha nia ya kuanzisha safari za Kibiashara Zanzibar. Shirika la Ndege la Fly Dubai tayari limeanza safari zake rasmi mara tatu kwa wiki huku baadhi ya mashirika yameanza kuonyesha nia kama hiyo kwa mfano shirika la Qatar tayari imeshathibitisha rasmi kuanza safari zake Zanzibar kuanzia 01 Julai 2015 huku mazungumza yakiendelea.

Aidha, kwa upande wa Mashirika mengine, Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Zanzibar kwa niaba ya Serikali inaendelea kufanya mazungumzo na Mashirika mengine likiwemo Shirika la Ndege la Uturuki na Emirate ili nayo yaweze kuanzisha safari kama hizo.

Mhe. Jaku Hashim Ayoub: Ahsante sana Mhe. Spika, pamoja na majibu mazuri ya Mhe. Naibu Waziri naomba kuuliza swala moja dogo sana la nyongeza.

Kwa kampuni ya Emirate ndio kampuni ya mwanzo hapa kuanzisha safari, ni sababu gani mpaka leo kuwa haijawahi kutua ndege yake hadi hii leo? Kuna matatizo ya uwanja kutokutimia viwango vyake au kuna sababu gani ikiwa ndege ya Fly Dubai imekuja juzi tu na imeanza safari, Qatar sio muda mrefu imeanza kufanya safari, Ethiopia Air line tayari imeanza kufanya safari. Ni sababu gani muhimu ukilinganisha kuwa ndege ya Kampuni hii ni Shirika kubwa Duniani na kwetu inakubalika, ni sababu gani isitue Zanzibar hadi hii leo.

Mhe. Naibu Waziri wa Mawasiliano na Miundombinu: Niseme kwamba Shirika la ndege la Emirate kilichocheleza ama kilichopelekea mpaka muda huu kwamba hawajaanza safari zao ni mambo ambayo yanatokana na upande wao; kiutaratibu wanatakiwa wao kujiridhisha mwanzo katika mfumo mzima wa biashara kwa sifa za uwanja na nyenginezo. Uwanja wetu unakidhi vigezo vyote kwa ajili ya kufanya safari na shughuli za kuweza kuhimili ujio na safari za ndege ya Emirate. Inawezekana ikawa wao wenyewe katika mipango yao ama kibiashara au faida haijawakalia sawa, lakini kwa upande wa Serikali tuko tayari, uwanja una uwezo wa kutoa huduma zote wanazozihitaji.

Nam. 39

Marekebicho ya Sheria ya Bodi ya Chakula

Mhe. Jaku Hashim Ayoub - Aliuliza:

Sheria ya Bodi ya Chakula na Dawa na Vipodozi No. 2 ya mwaka 2006. Bodi ya Madawa imeomba kufanyiwa marekebicho ili waweze kufanya vizuri majukumu yao kwa kuwatumikia wananchi kwa kuwa inawapa shida katika kufanya kazi zao.

- (a) Je, ni lini italetwa Sheria hii ndani ya chombo cha Baraza ili kuwarahisishia kufanya kazi kwa ufanisi.
- (b) Je, kuchelewa kuileta Sheria hiyo haraka Wizara hamuoni kuwa mnawapa usumbufu watendaji wetu.
- (c) Ni sababu gani zilizofanya hadi hii leo isiletwe.

Mhe. Naibu Waziri wa Afya - Alijibu:

Mhe. Spika, kwa idhini yako naomba kumjibu Mhe. Mwakilishi suala lake Nam. 39 lenye kifungu (a), (b) na (c) kwa pamoja kama ifuatavyo:-

Mhe. Spika, Sheria ya Bodi ya Chakula na Dawa ilipitishwa mnamo mwaka 2006. Baada ya kutumika kwa muda ikaonekana ipo haja ya kuifanyia marekebicho Sheria hiyo ili iendane na wakati na kwenda sambamba na mashirikiano ya uwiyo wa Sheria mbali mbali na udhibiti wa bidhaa Kikanda hususan katika Jumuiya ya Afrika ya Mashariki yaani *East African Community* pamoja na Sheria za Kimataifa.

Mhe. Spika, kwa kuliona hilo Wizara ya Afya kupitia Bodi ya Chakula, Dawa na Vipodozi iliandaa rasimu ya mabadiliko ya Sheria hiyo na kuiwasilisha katika Kikao cha Makatibu Wakuu mnamo tarehe 13/08/2013 ambapo rasimu hiyo haikupitishwa katika Kikao hicho na ilirejeshwa tena kufanyiwa marekebicho. Hata hivyo ilionekana ipo haja ya kupitiwa tena na Afisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali ambapo hivi karibuni mchakato huo umemalizika na Sheria hiyo itarejeshwa tena katika utaratibu wa vikao husika vya Serikali kikiwemo kikao cha Makatibu Wakuu na hatimae kuwasilishwa kama waraka ndani ya Baraza la Mapinduzi na mwisho kuletwa kama mswada wa marekebicho ya sheria hiyo hapa ndani ya Baraza la Wawakilishi.

Mhe. Jaku Hashim Ayoub: Ahsante sana Mhe. Spika, pamoja na majibu ya Mhe. Naibu Waziri ya kukatisha tamaa kwa wananchi na hayaridhishi, hata hivyo sisitunalinda mwananchi, hii sheria ya muda mrefu, imekuwa hawana nguvu za kukamatia muda mrefu sheria tokea mwaka 2006 mpaka leo sheria hii italetwa, suala la msingi ni lini kunaletwa sheria hii.

Tokea 2013 Makatibu Wakuu wamekaa, AG muda mrefu wananchi wanazidi kuteseka, vyakula vinatia maradhi, hamuoni kwamba hamuwafanyii haki Wazanzibari.

Mhe. Naibu Waziri wa Afya: Mkondo wa Sheria unajulikana na inaporejeshwa Sheria kufanyiwa marekebisho basi hurejeshwa na kwa kushirikiana na Afisi ya Mwanasheria Mkuu ndio tunafanya utaratibu huo. Kwa kuwa Sheria hii ya vyakula dawa na vipodozi inawagusa wananchi wote uzima wao na afya zao, kwa hivyo inabidi tuwe makini. Lakini kama Mheshimiwa anaona inachukua muda mrefu kuna ile ruhusa ambayo inatolewa na Baraza ya kuwasilisha Mswada wake binafsi wa Marekebisho haya, anaweza kuchukua hatua huyo. Ahsante sana Mhe. Spika.

HOJA ZA SERIKALI

Makadirio ya Mapato na Mtumizi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kwa Wizara ya Nchi Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara maalum za SMZ

Mhe. Waziri wa Nchi Afisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ: Mhe. Spika, naomba kuliarifu Baraza lako tukufu kwamba Wizara yangu imetoa vitabu vitatu, kitabu cha kwanza ambacho kina kurasa 116 ambacho kinazungumzia utekelezaji wa Bajeti ya Idara Maalum, Ofisi Kuu, Makao Makuu pamoja na Mikoa na Wilaya. Kitabu cha pili ambacho kina kurasa 50 Kinazungumzia utekelezaji wa Serikali za Mitaa na Kitabu cha tatu kina Muhtasari wa hotuba ambayo nitaisoma na kuiwasilisha hapa leo.

Naomba kwa ruhusa yako Mhe. Spika, vitabu hivyo vyote viingie katika Hansard za Baraza la Wawakilishi, baada ya maelezo hayo sasa kwa heshima kabisa naomba kutoa hoja kwamba Baraza hili sasa likae kama Kamati ili kupitia na kujadili Makadirio ya Mapato na Matumizi na kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mpinduzi ya Zanzibar kwa mwaka 2015/2016.

Mhe. Spika, Awali ya yote sina budi kumshukuru Mwenyezi Mungu, Mwenye wingi wa rehema, kwa kutujaalia uzima na afya njema na kutuwezesha kukutana hapa leo katika Baraza hili Tukufu tukiwa katika hali ya amani na utulivu.

Mhe. Spika, Baada ya kumshukuru Mwenyezi Mungu Mtukufu, naomba kutumia nafasi hii kupitia Baraza lako Tukufu, kumshukuru na kumpongeza Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein kwa uadilifu na uongozi wake wenye busara na hekima ambao umeiwezesha nchi yetu kuwa katika hali ya amani na utulivu ambayo imechochea maendeleo na mafanikio makubwa kwa wananchi wa Zanzibar. Uongozi wake imara na makini umeiwezesha, Serikali kutekeleza kwa kiwango kikubwa sera za Chama Tawala kama zilivyoainishwa katika Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya mwaka 2010 na kuonesha muelekeo wa kufikia Dira ya Maendeleo ya mwaka 2020.

Mhe. Spika, Napenda pia kuchukua nafasi hii kuwapongeza Mheshimiwa Makamu wa Kwanza wa Rais, Maalim Seif Sharif Hamad na Mheshimiwa Makamu wa Pili wa Rais, Balozi Seif Ali Iddi kwa mashirikiano na ushauri wanaotupa katika utekelezaji wa majukumu yetu na kuchangia kufanikisha shughuli za ofisi yangu. Aidha, nawapongeza viongozi hao kwa kumshauri na kumsaidia kwa karibu Mheshimiwa Rais wa Zanzibar katika utekelezaji wa majukumu yake.

Mhe. Spika, Naomba nitumie fursa hii adhimu kukupongeza wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wa Baraza kwa uongozi wenu mahiri, wenye hekima, busara na uadilifu na kuweza kuendesha vyema shughuli za Baraza. Naomba pia nitumie fursa hii kutoa shukrani maalum kwa Kamati ya Baraza la Wawakilishi ya Katiba, Sheria na Utawala chini ya Uwenyekiti wake Mhe. Ussi Jecha Simai na Makamu wake Mhe. Abdalla Juma Abdalla ambao kwa kushirikiana na wajumbe wote wametupa ushirikiano, ushauri, miongozo na maelekezo ambayo yamesaidia sana katika kuimarisha utekelezaji wa majukumu ya ofisi yangu.

Mhe. Spika, naomba nitumie fursa hii kutoa pole kwa familia ya Marehemu Mhe. Salmin Awadh Salmin kwa kuondokewa na mpendwa wao lakini pia kwa wananchi wa Jimbo la Magomeni kwa kuondokewa na mwakilishi wao na Baraza lako kwa jumla kwa kupata pengo la kuondokewa na Mjumbe makini aliyesaidia sana kufafanua hoja za msingi hasa zinazohusiana na wizara yangu.

Pia natoa pole kwa Mhe. Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kuondokewa na dada yake, naomba Mwenyezi Mungu awalaze

marehemu hao pamoja na Waislamu wengine, awalaze mahali pema Peponi. Amina.

Aidha, natoa pole kwa wananchi wote walioathirika kwa kupatwa na maafa yaliyotokana na mvua. Nawahakikishia kwamba tuko pamoja nao kwa matokeo yaliyowakuta.

Majukumu Makuu ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

Mhe. Spika, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ ina majukumu makuu yafuatayo:-

- a) Kusimamia Sera, Sheria na Kanuni mbali mbali za Ofisi;
- b) Kubuni na kusimamia utekelezaji wa miradi ya maendeleo;
- c) Kudumisha Amani, Ulinzi na Usalama katika Mikoa na Wilaya hadi Shehia;
- d) Kulinda mali za Taifa na za watu binafsi zisiharibiwe, kuzuia uingizaji au utoaji nje ya nchi kimagendo, pamoja na kusimamia kazi za uzimaji moto na uokozi;
- e) Kuwasajili na kuwapa vitambulisho Wazanzibari wakaazi;
- f) Kuwahifadhi kwa kufuata taratibu bora na kwa kuzingatia haki za binaadamu watuhumiwa na waliofungwa ambao wako katika Vyuo vya Mafunzo;
- g) Kuandaa na kutekeleza mipango ya kuijengea uwezo Mikoa kitaaluma na utumishi katika Mikoa;
- h) Kutoa mwongozo na ushauri kwa Mikoa katika mambo ya kisheria na utaratibu, kujenga mazingira mazuri katika kuimarisha huduma za kijamii na kiuchumi katika Mikoa;
- i) Kuratibu, kushauri, kusimamia na kufuatilia utekelezaji wa shughuli za Serikali za Mitaa;
- j) Kuimarisha Utawala Bora na kuimarisha uwezo wa Serikali za Mitaa na mamlaka zake;

- k) Kufuatilia na kukagua utendaji wa Serikali za Mitaa katika utoaji wa huduma;
- l) Kutoa msaada wa kiufundi na kisheria katika utoaji wa huduma za Serikali za Mitaa; na
- m) Kuendeleza michezo katika Idara na Taasisi zetu.

Mhe. Spika, utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2014/2015 umezingatia Dira ya Maendeleo ya Zanzibar ya mwaka 2020, Awamu ya Pili ya Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umasikini Zanzibar (MKUZA II), Malengo ya Millenia, Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi, Mpango Mkakati pamoja na Sera za kisekta.

Muundo wa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

Mhe. Spika, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar inatekeleza malengo na shughuli zake kupitia Idara na Taasisi zilizogawika katika maeneo makuu manne (4) pamoja na Ofisi ya Ofisa Mdhamini Pemba. Idara na taasisi hizo ni kama ifuatavyo:-

- a) Idara za Kawaida
 - 1. Idara ya Mipango, Sera na Utafiti
 - 2. Idara ya Utumishi na Uendeshaji
 - 3. Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho
 - 4. Idara ya Uratibu wa Tawala za Mikoa
 - 5. Idara ya Serikali za Mitaa
- b) Mamlaka za Serikali za Mikoa
 - 6. Mkoa wa Mjini Magharibi
 - 7. Mkoa wa Kaskazini Unguja
 - 8. Mkoa wa Kusini Unguja
 - 9. Mkoa wa Kaskazini Pemba
 - 10. Mkoa wa Kusini Pemba
- c) Mamlaka za Serikali za Mitaa
 - 11. Baraza la Manispaa – Unguja
 - 12. Baraza la Mji - Wete

13. Baraza la Mji - Chake chake
14. Baraza la Mji - Mkoani
15. Halmashauri - Wilaya ya Magharibi 'A' na 'B'
16. Halmashauri - Wilaya ya Kaskazini 'A'
17. Halmashauri - Wilaya ya Kaskazini 'B'
18. Halmashauri - Wilaya ya Kati Uguja
19. Halmashauri - Wilaya ya Kusini Uguja
20. Halmashauri - Wilaya ya Wete
21. Halmashauri - Wilaya ya Micheweni
22. Halmashauri - Wilaya ya Chake Chake
23. Halmashauri - Wilaya ya Mkoani

d) Idara Maalum za SMZ

24. Idara ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ
25. Tume ya Utumishi ya Idara Maalum za SMZ
26. Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM)
27. Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU)
28. Idara ya Chuo cha Mafunzo (MFZ)
29. Kikosi cha Zimamoto na Uokozi Zanzibar (KZU)
30. Kikosi cha Valantia Zanzibar (KVZ)

Mhe. Spika, baada ya maelezo hayo ya utangulizi, naomba sasa nichukue nafasi hii nitoe maelezo juu ya mapato na matumizi na utekelezaji wa malengo ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa mwaka wa fedha 2014/2015 pamoja na mwelekeo wa malengo kwa mwaka wa fedha 2015/2016.

Muhtasari wa Mapato na Matumizi kwa Mwaka 014/15

Mhe. Spika, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar inakusanya mapato ya Serikali Kuu yanayoingia Mfuko Mkuu wa Serikali na mapato ya Serikali za Mitaa ambayo hutumiwa na Serikali hizo. Kwa upande wa mapato ya Serikali Kuu, katika mwaka wa fedha 2014/15 ilipangiwa kukusanya jumla ya TZS 121,330,000/= kupitia vianzio mbali mbali vya taasisi za ofisi yangu na hadi kufikia Machi 2015, jumla ya TZS 87,399,000/= zimekusanywa sawa na asilimia 72 ya lengo la mwaka (*Angalia Kiambatanisho Namba 1*). Kama kinavyoonekana katika ukurasa Nam 95 wa kitabu cha hotuba ya Bajeti.

Kwa upande wa Serikali za Mitaa katika mwaka wa fedha 2014/15 zilipangiwa kukusanya jumla ya TZS 5,162,851,500/= na hadi kufikia Machi 2015, zimeweza

kukusanya jumla ya TZS 3,989,103,800/= sawa na asilimia 77 ya makadirio (*Angalia Kiambatanisho Namba 2*). Uk 98 kitabu cha hotuba.

Mhe. Spika, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ, inasimamia jumla ya mafungu 12 ya kibajeti na kwa mwaka wa fedha 2014/2015, mafungu hayo yalitengewa jumla ya Shilingi 51,391,848,400/= kwa kazi za kawaida. Kati ya hizo Shilingi 37,918,707,800/= ni kwa ajili ya mishahara, mchango wa Mfuko wa Hifadhi ya Jamii na posho za wafanyakazi, Shilingi 2,269,848,400/= ni ruzuku kwa ajili ya Baraza la Manispaa na Mabaraza ya Miji, na Shilingi 11,203,292,200/= ni kwa matumizi mengineyo. Aidha, jumla ya Shilingi 1,050,000,000/= zilitengwa kwa kazi za Maendeleo (*Angalia Kiambatanisho Namba 3*). inaonekana uk 101 - 103 katika kitabu.

Mhe. Spika, hadi kufikia tarehe 30 Machi 2015, mafungu hayo yameingiziwa jumla ya Shilingi 39,534,725,306/= sawa na asilimia 77 ya lengo la mwaka. Kati ya hizo Shilingi 31,632,556,733/= sawa na asilimia 83 ya lengo la mwaka ni kwa ajili ya mishahara, mchango wa Mfuko wa Hifadhi ya Jamii na posho za wafanyakazi, Shilingi 2,026,520,400/= sawa na asilimia 89 ya lengo la mwaka ni ruzuku kwa ajili ya Baraza la Manispaa na Mabaraza ya Miji, na Shilingi 5,875,648,173/= sawa na asilimia 57 ya lengo la mwaka ni kwa matumizi mengineyo (*Angalia Kiambatanisho Namba 3*). inaonekana ukurasa 101 -103 wa kitabu.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi 2015, fedha zilizopatikana kutoka Mfuko wa Serikali kwa kazi za maendeleo ni Shilingi 225,915,000/= sawa na asilimia 22 ya makadirio ya mwaka. Uchanganuzi wa fedha hizo unaonekana katika *Kiambatanisho Namba 3*. inaonekana ukurasa 101- 103

Mapitio ya Utekelezaji wa Malengo Yaliyopangwa kwa Mwaka 2014/2015 na Malengo ya Mwaka 2015/2016 Kiidara

Idara za Makao Makuu

Mhe. Spika, baada ya kutoa muhtasari wa mapato na matumizi, naomba sasa kwa muhtasari kuelezea malengo yaliyopangwa kwa mwaka 2014/2015, kufanya mapitio ya utekelezaji wa malengo hayo pamoja na kuelezea malengo ya mwaka 2015/2016 na gharama zake kwa kila Idara na Taasisi ninayoismamia.

Idara ya Mipango, Sera na Utafiti

Mhe. Spika, Idara hii ina jukumu la kuandaa sera, miongozo na mipango ya maendeleo ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi Zanzibar. Aidha, ina jukumu la kuratibu uandaaji wa bajeti, utayarishaji

wa ripoti mbali mbali za utekelezaji wa majukumu ya Ofisi zikiwemo taarifa za utekelezaji wa Mpango Kazi kwa vipindi tofauti, ripoti mbali mbali zinazowasilishwa katika Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ya Baraza lako Tukufu pamoja na zile zilizowasilishwa katika taasisi mbali mbali za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar. Pia, ina jukumu la kufuatilia na kutathmini utekelezaji wa programu na miradi pamoja na kufanya tafiti zinazohusiana na shughuli za Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi Zanzibar.

Malengo ya mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti ililenga kutekeleza yafuatayo:-

- (i) Kuimarisha Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini kwa shughuli za Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum;
- (ii) Kuimarisha uratibu na upangaji wa Programu za Ofisi pamoja na kujenga uwezo wa watendaji wa mipango;
- (iii) Kuhakikisha kuwa mradi inayotekelezwa na Taasisi zetu inakuwa na tija;
- (iv) Kuimarisha ufanyaji wa tafiti za ofisi katika maeneo ya kipaumbele kwa kushirikiana na taasisi za utafiti;
- (v) Kuimarisha mazingira ya kisera na kisheria kwa utekelezaji wa masuala ya Tawala za Mikoa, Serikali za Mitaa na Ulinzi na Usalama;
- (vi) Kuimarisha uingizwaji wa masuala mtambuka katika Mipango ya Wizara.

Mhe. Spika, ili kutekeleza majukumu iliyojipangia katika mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ilitengewa TZS. 337,472,000/= kwa utekelezaji wa kazi za kawaida ikiwemo mishahara.

Utekelezaji wa Malengo ya 2014/2015

Mhe. Spika, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti imeunda na kuzindua Kamati ya uratibu wa shughuli za Mipango za Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ. Kamati hiyo inaundwa na wajumbe 21 kutoka katika taasisi zilizo chini ya Ofisi pamoja na Tume ya Mipango Zanzibar. Majukumu ya Kamati hii ni kupokea na kujadili ripoti za utekelezaji, kutoa ushauri wa kisera, kutayarisha vipaumbele vya Ofisi na kufanya mapitio na tathmini ya utekelezaji wa shughuli za Ofisi.

Idara imetoa mafunzo ya utayarishaji, upangaji na usimamiaji wa mipango pamoja na utayarishaji wa ripoti kwa maafisa mipango wa taasisi za Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara maalum Unguja na Pemba.

Mhe. Spika, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti imetoa mafunzo juu ya utayarishaji, upangaji na usimamiaji wa mipango pamoja na utayarishaji wa ripoti kwa maafisa mipango wa taasisi za Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum Unguja na Pemba. Jumla ya Maafisa 65 (wanawake 23, wanaume 42) walipatiwa mafunzo hayo ya siku tano. Lengo la mafunzo hayo ni kujenga uwezo wa watendaji kuweza kumudu na kutekeleza vyema majukumu yao.

Mhe. Spika, Idara ya Mipango Sera na Utafiti imefanya utafiti juu ya ufanisi wa huduma zinazotolewa na Serikali za Mitaa kwa lengo la kujua mapungufu yaliyopo, ili kuyafanyia kazi kwa lengo la kutoa huduma bora zaidi kwa wananchi na jamii kwa ujumla. Jumla ya Serikali za mitaa saba zikiwemo Halmashauri tano na Mabaraza ya miji mawili Unguja na Pemba zilichukuliwa kama ni kigezo katika kufanya utafiti huo.

Aidha, utafiti huo uliwahusisha wananchi ili kupata maoni yao kuhusiana na huduma zinazotolewa na Mamlaka za Serikali za Mitaa, watendaji wa ngazi mbalimbali na Waheshimiwa Madiwani ili kufahamu changamoto wanazokabiliana nazo katika utoaji huduma na usimamizi wa kazi zao. Utatuzi wa changamoto zilizobainika katika utafiti huo zimewekewa mikakati ya utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2015/2016.

Mhe. Spika, katika kusimamia utekelezaji wa Sera ya Serikali za Mitaa kwa mujibu wa miongozo ya Sheria mpya ya Mamlaka ya Mikoa na Serikali za Mitaa, Idara kwa mashirikiano na Idara ya Uratibu wa Tawala za Mikoa zimefanya marekebisho ya Sheria Namba 3 na Namba 4 ya mwaka 1995 na Sheria ya Mamlaka ya Mikoa (Sheria Nam 1 ya mwaka 1998), marekebisho hayo yamepelekea kuwa na Sheria mpya Sheria Nam 7 ya mwaka 2014 ya Mamlaka za Serikali za Mitaa na Sheria Nam 8 ya mwaka 2014 ya Mamlaka ya Mikoa. Aidha, Kanuni za Sheria mpya za Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa zimeandaliwa ili kurahisisha utekelezaji wa Sheria hizo.

Mhe. Spika, katika hatua za awali za utekelezaji wa Sheria hizo, Mhe. Rais wa Zanzibar amefanya marekebisho ya mipaka ya baadhi ya Mikoa, Wilaya na Shehia ambapo Wilaya ya Magharibi imegawiwa na kuwa Wilaya mbili ambazo ni Wilaya ya Magharibi 'A' na Wilaya ya Magharibi 'B'. Aidha, ameridhia mapendekezo ya Wadi za Zanzibar ili kurahisisha utoaji wa huduma kwa wananchi na kuanzisha Mamlaka za Serikali za Mitaa zitakazowawezesha kufanya maamuzi ya mambo

muhimu ya maendeleo yao. Pia, Sheria inanitaka kutoa muundo wa mamlaka ya Serikali za Mitaa katika ngazi ya Jiji, Manispaa na Halmashauri za Wilaya ili kupata maoni ya wahusika na baadae kuzitangaza rasmi.

Mhe. Spika, ili kuongeza ufanisi wa utekelezaji wa Sheria mpya ya Serikali za Mitaa uimarishaji wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, watendaji wa Idara ya Mipango Sera na Utafiti pamoja na Idara ya Uratibu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa wamefanya ziara Mkoani Dodoma katika Ofisi ya Waziri Mkuu – TAMISEMI kwa lengo la kujifunza na kubadilishana uzoefu kuhusiana na utekelezaji wa Mageuzi ya Serikali za Mitaa. Aidha, Idara iliandaa warsha kwa Wakurugenzi Mipango, Sera na Utafiti wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na wadau wakuu wa mageuzi ya Serikali za Mitaa ili kuwajengea ufahamu na kupokea maoni kuhusu Mpango wa Utekelezaji wa Sera ya Serikali za Mitaa, Sheria na mchakato mzima wa Mageuzi ya Serikali za Mitaa.

Mhe. Spika, katika utekelezaji wa shughuli za Miradi kwa kipindi cha miezi tisa, Idara imetekeleza shughuli za kuratibu na kuandaa dhana za maandiko ya miradi saba (7); andiko la mradi wa Mageuzi ya Serikali za Mitaa Awamu ya Pili, andiko la mradi wa kuandaa taarifa za msingi za Wilaya tano teule (Kaskazini A, Kaskazini B, Magharibi, Mkoani na Wete) kwa kushirikiana na UNICEF, andiko la mradi wa kusaidia utekelezaji wa Mageuzi ya Serikali za Mitaa, mradi huu unaokusudia kutayarisha Mpango Mkakati wa kila Wilaya kwa Wilaya teule zilizotajwa hapo juu, mradi huu pia utafadhililiwa na UNICEF na andiko la mradi wa kuimarisha Miundombinu ya barabara za ndani zilizochini ya Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mradi huu umepata fedha kutoka Mfuko wa Barabara Zanzibar.

Aidha, Idara imefanikiwa kuwasilisha dhana za Miradi mitatu katika kitengo cha PPP (*Public Private Partnership*) cha Tume ya Mipango kwa ajili ya kuendelea na hatua ya kuwasilishwa Benki ya Dunia ili kupatiwa fedha na utaalamu ili miradi hiyo ifanyiwe uchambuzi wa kina.

Mhe. Spika, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti imeratibu utayarishaji wa mipango na taarifa mbalimali za Ofisi ikiwemo Taarifa za Kamati ya Kudumu ya Baraza la Wawakilishi, taarifa za utekelezaji wa malengo ya Ofisi, taarifa za utekelezaji kisékta na taarifa nyenginezo zinazowasilishwa katika taasisi mbalimbali za Serikali. Aidha, Idara imeratibu utayarishaji wa taarifa ya miaka mitano (5) ya utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi ambapo sekta za Tawala za Mikoa, Serikali za Mitaa na Idara Maalum za SMZ zimefanikiwa kutekeleza Ilani hiyo kwa kiasi kikubwa.

Mhe. Spika, hadi kufikia Machi 2015, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti imeingiziwa TZS. 135,708,470/= sawa na asilimia arubaini (40%) ya makadirio ya matumizi ya kazi za kawaida ikiwemo mishahara.

Idara ya Uendeshaji na Utumishi

Mhe. Spika, idara hii ina jukumu la kutoa na kusimamia huduma za uendeshaji na utumishi katika Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ, zikiwemo kusimamia Sheria na Kanuni za Utumishi, kuwaendeleza wafanyakazi kielimu pamoja na kusimamia maslahi yao. Idara inahusika na shughuli za kuratibu safari zote za wafanyakazi ndani na nje ya nchi, utunzaji wa kumbukumbu za wafanyakazi, utunzaji wa hesabu na utunzaji wa majengo.

Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Utumishi na Uendeshaji ilikusudia kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuweka mazingira bora ya kazi na ustawi mzuri wa watumishi;
- (ii) Kuimarisha kitengo cha Teknolojia ya habari na mawasiliano; na
- (iii) Kuendeleza uingizaji wa masuala ya mtambuka katika majukumu ya msingi ya Wizara.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Baraza lako Tukufu liliidhinisha jumla ya TZS 1,135,796,000/=. Kati ya hizo TZS. 527,545,000/= kwa kazi za kawaida na 608,251,000/= kwa ajili ya mishahara, michango ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii (ZSSF) na maposho maalumu ya wafanyakazi.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, idara imelipa stahiki mbalimbali za wafanyakazi zikiwemo mishahara, michango ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii, posho la likizo, posho la kujikimu, sare za wafanyakazi pamoja na gharama za safari za ndani na nje ya nchi. Vile vile Idara imefanya manunuzi ya vifaa mbalimbali kwa huduma za kiofisi na vifaa kwa ajili ya uimarishaji wa Kitengo cha Mawasiliano ya Habari. Pia Idara imeandaa makadirio na makisio ya mishahara kwa mwaka wa fedha wa 2015/2016.

Mhe. Spika, katika kuwaendeleza watumishi wake, Ofisi imewapatia mafunzo ya muda mrefu ndani ya vyo vya Tanzania watumishi Kumi (10) katika ngazi na fani zifuatazo: Stashahada ya Ukatibu Muhtasi mmoja (1), Shahada 5: Rasilimali watu

(2), Manunuzi na Ugavi (2), Uhasibu (1), Shahada ya Uzamili (4): Uongozi wa Biashara (1), Mawasiliano katika Biashara (1), Utawala wa Umma (2). Watumishi wawili (2) wamehudhuria mafunzo ya muda mfupi nchini China mmoja (1) na India mmoja (1) katika fani za Mipango na Usimamizi wa Miradi ya Maendeleo Vijijini na vifaa vya uchunguzi wa ulinzi na usalama Aidha, mtumishi mmoja (1) amehudhuria mafunzo ya Ukaguzi wa kutumia Muongozo wa Kimataifa Mkoani Tanga.

Mhe. Spika, idara imeendelea kutoa mafunzo ya ndani kwa watumishi wa Ofisi. Mafunzo yaliyotolewa ni Sheria na kanuni za Utumishi wa Umma na kuwajengea uwezo wa kiutendaji kupitia kada mbali mbali ikiwemo Udereva, Utarishi pamoja na kada ya Uhifadhi na utunzaji wa kumbukumbu.

Mhe. Spika, idara kupitia Kamati inayosimamia masuala ya Mtambuka imetoa mafunzo na elimu kwa watumishi wa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum juu ya masuala ya kujikinga na maambukizo ya UKIMWI.

Mhe. Spika, katika kuendeleza na kuimarisha mawasiliano ya Wizara, Idara imefanya vikao vinne (4) vya Kamati ya Uongozi, Kamati Tendaji viwili (2), Kamati ya Ukaguzi vitatu (3) pamoja na vikao vinne (4) vya Bodi ya Zabuni kwa lengo la kuweza kufikia utekelezaji wa malengo mbalimbali ya Wizara.

Hadi kufikia mwezi wa Machi 2015, Idara imetumia jumla ya TZS 761,567,976/= kwa kazi za kawaida sawa na asilimia 67 ya fedha zilizoidhinishwa.

Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho

Mhe. Spika, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho imeanzishwa rasmi mwaka 2005 chini ya Sheria Namba 7 ya 2005 ikiwa na wajibu wa kuwasajili na kuwapatia vitambulisho Wazanzibari wakaazi wenye umri wa miaka 18 na kuendelea. Aidha, Ofisi ina wajibu wa kutunza taarifa zote za wananchi zilizokusanywa kwa ajili hiyo.

Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho ilipanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuendelea kuwasajili Wazanzibari Wakaazi wanaotimiza masharti ya usajili na kuwapatia vitambulisho;
- (ii) Kutunza taarifa za waliosajiliwa katika ‘database’ maalum;

- (iii) Kuwasajili na kutoa vitambulisho maalum kwa wageni wanaoishi Zanzibar kwa ruhusa maalum;
- (iv) Kuzishajihisha taasisi za Serikali kutumia taarifa zilizowekwa katika ‘database’ ya Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho kwa usalama na kiuchumi;
- (v) Kuratibu masuala mtambuka pamoja na kutoa elimu ya kujikinga na maambukizi mapya ya UKIMWI kwa wafanyakazi;
- (vi) Kuendelea kuwajengea uwezo kielimu wafanyakazi wa Ofisi; na
- (vii) Kuongeza ufanisi kazini ikiwemo kuwapatia wafanyakazi stahili zao.

Mhe. Spika, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho, kwa mwaka wa fedha 2014/2015 iliidhinishiwa jumla ya TZS. 1,939,000,000 kwa kazi za kawaida. Aidha, Ofisi iliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 2,500,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Ofisi imesajili Wazanzibari wakaazi 20,152 waliotimiza masharti ya usajili, imetengeneza vitambulisho vipya 46,009 vilivyomaliza muda wake wa matumizi na imetengeneza vitambulisho 3,945 kwa wananchi waliopoteza na walioomba kufanya marekebisho halali ya taarifa zao binafsi.

Mhe. Spika, Ofisi imefanya marekebisho ya Kanuni za Sheria ya Usajili Namba 7 ya 2005 yaliyofanywa ili kuweza kuwapatia vitambulisho wageni wanaoishi nchini kihalali. Kanuni hiyo tayari imeshakamilika na itaanza kutumika rasmi kuanzia mwaka wa Fedha 2015/16 na taarifa zao zitatumizwa katika ‘database’ maalum kama ilivyo kwa Wazanzibari wakaazi.

Mhe. Spika, katika kutekeleza lengo la kuwajengea uwezo watumishi kielimu Ofisi inasomesha jumla ya watumishi (9) katika fani tafauti ikiwemo Teknolojia ya Habari katika kiwango cha cheti mmoja (1) na Diploma sita (6), Utawala wa Rasilimali watu Shahada ya Kwanza mmoja (1) na Twakimu Shahada ya Kwanza mmoja(1).

Mhe. Spika, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho imefanyiwa ukaguzi wa kimataifa juu ya muundo, mfumo na taratibu zake za kiutendaji na imethibitishwa kuwa inaendelea kufanya kazi zake kwa mujibu wa viwango vya kimataifa vilivyowekwa na ‘International Standard Organisation (ISO)’ na ‘IQ Net’ na kukabidhiwa vyeti vya ubora wa kazi kwa mara ya tisa.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi Machi 2015, Ofisi hii iliingiziwa TZS. 996,387,560/= sawa na asilimia 51 ya makadirio ya matumizi ya kazi za kawaida. Aidha Ofisi imefanikiwa kukusanya jumla ya TZS. 25,200,000/= sawa na asilimia 1008 ya makadirio.

IDARA YA URATIBU WA TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA

Mhe. Spika, Idara ya Uratibu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ina jukumu la kuratibu kusimamia na kutoa miongozo kwa Taasisi za Serikali za Mitaa na Mamlaka ya Mikoa. Katika kufanikisha majukumu hayo, Idara inasimamia utekelezaji wa maagizo ya mipango mikuu ya Serikali na kusimamia utekelezaji wa Sheria Namba saba (7) ya Serikali za Mitaa ya 2014 na Sheria Namba nane (8) ya Tawala za Mikoa ya 2014.

Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Uratibu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ilipanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuandaa programu za kushajihisha jamii juu ya umuhimu wa kukasimu madaraka kwa wananchi kwa kupitia vyombo vya habari;
- (ii) Kufanya ufuatiliaji wa kila robo mwaka kwa kutembelea taasisi za Serikali za Mitaa na Mamlaka za Mikoa juu ya utendaji wao wa kazi za kila siku;
- (iii) Kukuza na kuimarisha uratibu wa Taasisi za Mikoa, Wilaya na Serikali za Mitaa na wadau mbali mbali wa maendeleo wa ndani na nje na nchi;
- (iv) Kusimamia utekelezaji wa Sera ya Serikali za Mitaa kwa mujibu wa miongozo ya Sheria mpya ya Mamlaka ya Mikoa na Serikali za Mitaa;
- (v) Kuendeleza namna bora ya ushirikishwaji wa wananchi katika utoaji wa maamuzi; na
- (vi) Kufanya ziara za kimasomo ndani na nje ya Tanzania kujifunza namna bora ya uratibu na usimamizi wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015 Idara ya Uratibu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ilipangiwa jumla ya TZS. 695,143,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida, TZS. 200,000,000 kwa kazi za maendeleo na TZS. 1,356,448,400/= ikiwa ni ruzuku kwa Baraza la Manispaa.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Katika kushajihisha jamii juu ya umuhimu wa kukasimu madaraka kwa wananchi Idara imefanikiwa kuandaa vipindi vya habari kwa kupitia redio ya Shirika la Utangazaji la Zanzibar (ZBC). Aidha, Idara imeratibu vikao mbali mbali vya kupeana miongozo ya utendaji kazi kwa Waheshimiwa Madiwani ambao ndio waamuzi wakuu wa shughuli za Serikali za Mitaa. Miongozo hiyo inahusu namna bora ya ushirikishwaji wa wananchi katika kupanga na kubuni miradi na matumizi bora ya rasilimali watu na fedha. Kutokana na hilo miradi mingi ya Serikali za Mitaa imekuwa endelevu na inaendeshwa kwa uhakika. Aidha, mapato katika Serikali za Mitaa yameongezeka.

Mhe. Spika, katika kufanya ufuatiliaji wa kila robo mwaka kwa kutembelea Taasisi za Serikali za Mitaa na Mamlaka ya Mikoa juu ya utendaji wao wa kazi zao za kila siku, Idara imefanikiwa kufanya ziara tatu (3) za ufuatiliaji katika Taasisi za Serikali za Mitaa na Mamlaka ya Mikoa kwa kuangalia Miradi inayotekelezwa na Taasisi za Serikali za Mitaa Unguja na Pemba na kutoa miongozo stahiki katika Mikoa na Taasisi zake. Aidha, Idara imefanya kikao cha pamoja cha watendaji wa Taasisi za Serikali za Mitaa katika kubadilishana mawazo juu ya kuibua vyanzo vipya vya mapato.

Mhe. Spika, idara inaendelea kukuza na kuimarisha Uratibu wa Taasisi za Mikoa, Wilaya na Serikali za Mitaa na wahusika mbali mbali wa maendeleo wa ndani na nje ya nchi kwa kuratibu kwa karibu zaidi shughuli za kiutendaji katika Mikoa, Wilaya na na Taasisi za Serikali za Mitaa. Idara imefanya ufuatiliaji na ukaguzi katika Taasisi hizo kufuatilia migogoro mbali mbali ambayo ilitatuliwa kwa kuipatia ufumbuzi. Migogoro hiyo ni:

Mgogoro wa ardhi Shehia ya Kizimkazi Dimbani, Mgogoro wa kuzibwa njia kwa kujengwa ukuta katika Hoteli ya Crystal Paje, Mgogoro wa uvamizi wa mashamba ya hifadhi katika Shehia ya Muyuni 'B' na Mgogoro wa uvamizi wa mashamba ya hifadhi baina ya wananchi wa Shehia ya Kitogani na Charawe. Idara imetembelea Shehia zote za Unguja na Pemba kwa kufanya ukaguzi juu ya utekelezaji wa kazi zao za kila siku.

Mhe. Spika, idara imefanya kikao cha Mashirikiano ya pamoja baina Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ na Ofisi ya Waziri Mkuu (TAMISEMI) Tanzania Bara. Pamoja na mambo mengine, kikao kilikubaliana kuongeza wigo wa mashirikiano katika kubadilishana uzoefu na utaalumu juu ya usimamizi, uratibu na uendeshaji wa Mamlaka za Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Mhe. Spika, Idara imefanikiwa kuwapeleka watendaji wake kushiriki katika kikao cha uwasilishaji na uchambuzi wa mipango na muelekeo wa bajeti kwa Ofisi za Mamlaka ya Mikoa na Taasisi za Serikali za Mitaa katika Mkoa wa Dodoma Tanzania Bara kwa lengo la kujifunza. Mhe. Spika, Hadi kufikia Machi 2015, Idara imeingiziwa jumla ya TZS 1,769,336,310/= sawa na asilimia thamanini na sita (86%) kwa matumizi ya kazi za kawaida ikiwemo mishahara na TZS 1,356,448,400/= ikiwa ni ruzuku kwa Baraza la Manispaa.

MRADI WA KUIMARISHA SERIKALI ZA MITAA

Mhe. Spika, Idara ya uratibu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa imeendelea kutekeleza Mradi wa Kuimarisha Serikali za Mitaa ambapo kwa mwaka wa fedha 2014/2015 mradi ulipangiwa kuingiziwa jumla ya TZS 200,000,000/= kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za mradi huo.

Utekelezaji wa Mradi wa Kuimarisha Serikali za Mitaa

Mhe. Spika, katika kipindi cha Julai hadi Machi Mradi umefanikiwa kutekeleza shughuli zifuatazo:-

- i. Vikao vya kupitia miswada ya rasimu ya Sheria mpya za Tawala za Mikoa na Sheria ya Serikali za Mitaa ambavyo viliwahusisha wajumbe wa Baraza la Wawakilishi;
- ii. Vikao vya kufanya marekebisho ya mwisho ya miswada ya Sheria za Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa;
- iii. Kuandaa kanuni mama za Sheria mpya za Tawala za Mikoa na Sheria za Serikali za Mitaa; na
- iv. Kuchapisha nakala 500 za sera za Serikali za Mitaa na kuzisambaza katika taasisi mbalimbali za SMZ na Asasi za Kiraia.

Mhe. Spika, Hadi kufikia mwezi Machi 2015 mradi umeingiziwa jumla ya TZS 25,915,000/= sawa na asilimia 13 ya fedha zilizoidhinishwa.

OFISI KUU PEMBA

Mhe. Spika, Ofisi ya Ofisa Mdamini Pemba ina jukumu la kusimamia shughuli zote za Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa upande wa Pemba.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/15, Ofisi iliidhinishwa matumizi ya TZS. 521,061,000 /= kwa kazi za kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Ofisi Kuu Pemba imefanya ufuatiliaji wa shughuli mbali mbali za Ofisi na taasisi zake kwa lengo la kuimarisha utekelezaji wa shughuli hizo. Mhe. Spika, Ofisi iliandaa mkutano wa siku mbili kwa waheshimiwa madiwani kwa ajili ya kuwajengea uwelewa juu ya mageuzi ya Serikali za Mitaa na sheria mpya ya Serikali za Mitaa ya mwaka 2014.

Mhe. Spika, Ofisi ilifanikiwa kuandaa kongamano la siku mbili kwa maafisa utumishi na uendeshaji wa taasisi zilizoko chini ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ Pemba juu ya umuhimu wa kutoa taarifa sahihi na uwasilishaji wa taarifa kwenye maeneo yanayohusika.

Jumla ya miradi sita ya maendeleo imetembelewa na maelekezo mbali mbali yametolewa ili kuhakikisha kwamba miradi hiyo inatekelezwa kwa ufanisi. Aidha, Ofisi imetoa mafunzo kwa wajumbe wa Kamati ya masuala mtambuka ya Ofisi Pemba. Jumla ya wajumbe 30 wamepatiwa mafunzo hayo ili kuongeza uelewa wao juu ya masuala hayo ili waweze kusimamia uekelezaji wa masuala hayo kupitia utekelezaji wa mipango ya Ofisi.

Mhe. Spika, katika kuimarisha Utawala Bora, Ofisi iliandaa mkutano wa siku mbili (2) kwa Waheshimiwa Madiwani kwa ajili ya kuwajengea uelewa juu ya mageuzi ya Serikali za Mitaa na Sheria mpya ya Serikali za Mitaa ya 2014. Pia, mkutano huu ulikuwa na dhamira ya kutoa elimu kwa wananchi kupitia kwa Waheshimiwa Madiwani juu ya umuhimu wa ulipaji kodi kwa hiari.

Mhe. Spika, Ofisi ilifanikiwa kuandaa kongamano la siku mbili kwa Maafisa Utumishi na Uendeshaji wa taasisi zilioko chini ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ Pemba juu ya umuhimu wa kutoa taarifa sahihi na uwasilishaji wa taarifa hizo kwenye maeneo yanayo husika.

Mhe. Spika, katika kuweka mazingira mazuri ya kazi na kuwajengea uwezo watumishi, Ofisi imewapatia mafunzo watumishi wanane (8) katika fani ya Utawala (Shahada ya Pili 1), Usimamizi wa fedha na Ustawi wa jamii (Shahada ya Kwanza 3), Rasilimali watu (Stashahada 2) na Manunuzi na Usimamizi wa Fedha (cheti 2). Aidha, Ofisi imeweza kuwapatia watumishi vifaa mbali mbali ikiwemo vespa moja (1) na kompyuta mbili (2). Pia, Ofisi iliweza kuratibu safari za watendaji wanaoshiriki kwenye vikao mbali mbali Uguja na kufanya matengenezo ya vipando na ununuzi wa samani.

Mhe. Spika, hadi kufikia Machi 2015, fedha iliyopatikana ni TZS. 388,520,768/= sawa na asilimia 75 ya makadirio yote. Kati ya fedha hizo TZS. 290,490,768/=

zilitumika kwa malipo ya mishahara, posho na michango ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii (ZSSF) na TZS. 98,030,000/= zilitumika kwa shughuli mbali mbali za kuendeshea Ofisi.

MAMLAKA YA SERIKALI ZA MIKOA

Mhe. Spika, Serikali za Mikoa zina jukumu la kuratibu, kusimamia na kusaidia utekelezaji wa shughuli za Serikali katika maeneo yao ya Utawala. Aidha, zina jukumu la kusimamia miradi ya maendeleo ya wananchi na ustawi wao kwa jumla na kwa kushirikiana na vyombo vya ulinzi na usalama kuhakikisha kuwa amani na utulivu zinadumishwa na kuimarishwa.

Mhe. Spika, baada ya muhtasari huo, naomba kutoa maelezo kuhusu utekelezaji wa malengo ya Serikali za Mikoa kwa mwaka 2014/2015.

MKOA WA MJINI MAGHARIBI

Mhe. Spika, Mkoa wa Mjini Magharibi una jukumu la kusimamia utekelezaji wa shughuli za Serikali ndani ya Mkoa. Mkoa pia una jukumu la kuhakikisha Sheria na miongozo inafuatwa kwa kushirikiana na vyombo vya kusimamia Sheria. Aidha, kuhakikisha ulinzi na usalama unaimarika pamoja na kutatua matatizo mbali mbali ya wananchi wa Mkoa huu.

Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Mjini Magharibi, ulipanga kutekeleza malengo yafuatayo:

- (i) Kuimarisha ulinzi na usalama kwa kushirikiana na vyombo vya ulinzi;
- (ii) Kuimarisha mazingira bora ya utendaji kazi; na
- (iii) Kuhakikisha utoaji wa huduma za kijamii unaimarika.

Mhe. Spika, katika kuyatekeleza malengo hayo Mkoa wa Mjini Magharibi, uliidhinishiwa TZS 1,757,800,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida kwa kipindi cha mwaka wa fedha 2014/2015. Aidha, Mkoa uliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 20,000,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, katika kuimarisha mazingira bora ya utendaji kazi, Mkoa ulifanikiwa kulipa stahiki za watumishi zikiwemo mishahara, maposho na likizo, kununua vifaa vya kutendea kazi, pamoja na kuendelea na kufanya matengenezo makubwa

ya ghorofa ya kwanza ya jengo kongwe la Ofisi ya Mkoa iliyopo Vuga na Ofisi ya Wilaya ya Magharibi 'B' iliyopo Mwera. Kwa upande wa Mradi wa Ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Mkoa iliyopo Amani, hatua za kusaini mikataba pamoja na kumkabidhi mkandarasi zimeshafanyika. Hatua inayoendelea ni kukamilisha taratibu ya kukabidhiwa muekezaji Hati ya Ukodishwaji wa ardhi bila ya masharti kama ilivyokubalika katika mkataba ili hatua za ujenzi ziweze kuendelea.

Mhe. Spika, jumla ya watumishi tisa (9) wanawake wamepatiwa mafunzo katika ngazi ya Cheti, Stashahada na Shahada ya Pili katika fani ya Utawala, Katibu muhtasi, Manunuzi na Usimamizi wa miradi. Watumishi wa Mkoa na Wilaya wamepatiwa mafunzo ya kanuni mpya ya Utumishi Serikalini, mafunzo ya daftari la uwekaji wa kumbukumbu kwa masheha 45 na mtumishi mmoja amepatiwa mafunzo ya udereva wa viongozi.

Mhe. Spika, katika kuimarisha ulinzi na usalama Mkoa kwa kushirikiana na vyombo vya ulinzi, umefanikiwa kuitisha vikao 27 vya kawaida na vya dharura sita (6) kujadili masuala ya kiulinzi na usalama. Aidha, ufuatiliaji wa ulinzi na usalama umefanyika katika ukaguzi wa miradi iliyopitiwa na Mwenge wa Uhuru wa mwaka 2014, gofu la Malindi, eneo lililochimbwa mchanga skuli ya Kilimahewa, bandari zisizo rasmi Kisakasaka na doria za kawaida za kuimarisha ulinzi kwa vipindi vya sikukuu ya Edd el Fitri, na Edd el Haji, mwaka mpya, Serehe za Mapinduzi ya Zanzibar na Pasaka.

Mhe. Spika, kwa upande wa kuimarisha ulinzi maeneo ya mji hususan Mji Mkongwe, kiwanja cha ndege kwa maeneo ya nje na bandarini kwa kutumia mfumo wa teknolojia ya kisasa ya 'Close Circuit Television' (CCTV), Serikali imeridhia utekelezaji wa mradi huo pamoja na kukamilisha mazungumzo na muekezaji, hatua za utiaji saina mkataba wa mradi huo imekamilika, kazi ya uagizaji wa vifaa hivyo imeanza na mradi unatarajiwa kukamilika na kufanyakazi rasmi mwezi Disemba 2015. Aidha, mradi utakua chini ya uangalizi maalum kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia tarehe ya utekelezaji ili kuhakikisha kuwa uendeleu wa mradi huo unapatikana.

Mhe. Spika, katika kuhakikisha utoaji wa huduma za kijamii unaimarika Mkoa wa Mjini Magharibi umetekeleza shughuli zifuatazo:-

- i. Jumla ya miradi 14 ya wananchi ikiwemo ya maji, elimu na barabara imefuatiliwa katika Shehia za Kilimahewa, Mpendae, Chumbuni, Mwembeladu, Dole;
- ii. Sharifu Msa, Kihinani, Mwanyanya, Magogoni, Fuoni ;

- iii. Kibondeni, Dimani na Mwanakwerekwe. Hatua ya utekelezaji wa miradi hiyo inaonekana katika Kiambatanisho Namba 4;
- iv. Jumla ya vikundi 51 vya ushirika vikiwemo vya kuweka na kukopa vimekaguliwa kwa lengo la kutoa ushauri juu ya kuendesha jumuiya hizo ambapo jumuiya 40 zimesajiliwa. Jumuiya hizo zinajishughulisha na ufugaji, ukulima wa mboga, useremala, na kazi za mikonzo;
- v. Jumla ya wazee 2,053 wamepatiwa misaada ya fedha, na wananchi 104 wamepatiwa misaada mbali mbali ikiwemo, matibabu, ujenzi, usafiri na kujikimu kimaisha kwa lengo la kuendeleza shughuli zao za kijamii na kiuchumi;
- vi. Jumla ya migogoro 85 ya ardhi imepokelewa, imefuatiliwa na imeratibiwa kwa mujibu wa mgogoro husika katika Shehia za Kianga, Bumbwisudi, Nyamanzi, Mtoni Kidatu, Mtofaani, Pangawe, Mwera, Kinuni, Fuoni Kibondeni, Mwanakwerekwe, Sharifumsa, Mwakaje, Bububu, Kama, Chuini, Dimani, Shakani, Mfenesini, Kombeni, Kizimbani Mtopepo, Kibweni, Mtoni, Bweleo, Mbuzini, Mombasa na Dole;
- vii. Katika kuhakikisha vitendo vya udhalilishaji vinadhhibitiwa, Mkoa umeendelea kufanya vikao vya kujadili hali ya udhalilishaji ambapo jumla ya matukio 34 ya udhalilishaji yameripotiwa. Matukio hayo yamehusisha ubakaji, vipigo na utekelezaji wa watoto na mimba za utotoni. Mdahalo wa kujadili athari za udhalilishaji wa kijinsia umefanyika kwa kuwashirikisha Waratibu wa Wanawake na Watoto wa Shehia 25 wa Wilaya ya Mjini;
- viii. Ufuatiliaji na vikao vya kujadili athari za uharibifu wa mazingira vimefanyika kujadili uchimbaji wa mchanga na ukataji miti kiholela;
- ix. Mafunzo juu ya kupiga vita UKIMWI yamefanyika kwa wafanyakazi 75.
- x. Uhamasishaji wa shughuli za kilimo umefanyika na jumla ya ekari 1,981 za mpunga, ekari 2,385 za mazao ya chakula na ekari 1,050 za mboga zimelimwa katika maeneo mbali mbali ya kilimo ndani ya Mkoa wa Mjini Magharibi;
- xi. Mkoa umefanikiwa kuhamasisha jamii kushiriki kwenye chanjo ya Kitaifa ya Shurua, Rubela na zoezi la upigaji wa dawa ya kuulia mbu majumbani; na
- xii. Mkoa umeendelea kuhamasisha uanzishwaji wa madarasa mapya na kusimamia ufanywaji wa mitihani ya Kitaifa.

Aidha Mkoa ulihamasisha uandikishwaji wa watoto wa kuanza darasa la kwanza ambapo jumla ya watoto 13,118 wameandikishwa. Pia, Mkoa umewahamasisha wahisani wa ndani kuchangia madawati ambapo jumla ya madawati 200 yamepatikana.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi Machi 2015, Mkoa huu umeingiziwa TZS 1,005,963,091 sawa na asilimia 57 ya makadirio ya matumizi hayo. Aidha, Mkoa uliweza kukusanya jumla ya TZS. 14,199,000/= sawa na asilimia 71 ya makadirio.

MKOA WA KUSINI UNGUJA

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Kusini Unguja ulikusudia kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kusimamia shughuli za Ulinzi na Usalama;
- (ii) Kuwajengea uwezo wafanyakazi kwa kuwapatia mafunzo ya muda mrefu na mfupi ili kuongeza ufanisi kazini;
- (iii) Kuweka mazingira bora ya utendaji kazi kwa kuimarisha ofisi na upatikanaji wa vitendea kazi;
- (iv) Kuratibu, kusimamia, kufuatilia na kusaidia utekelezaji wa shughuli za sekta mbali mbali katika Mkoa; na
- (v) Kuratibu masuala mtambuka.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Kusini Unguja ulitengewa TZS 1,336,600,000./= kwa matumizi ya kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Mkoa umeratibu vikao 36 vya Kamati ya Usalama ambavyo vilitathmini hali ya ulinzi na usalama ndani ya Mkoa. Kwa jumla hali ya ulinzi na usalama imezidi kuimarika. Aidha, kikao kimoja (1) cha Kamati ya Maendeleo ya Mkoa kimefanyika na vikao vitatu (3) vya uratibu wa utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya CCM kwa kipindi cha miaka mitano 2010 hadi 2015 vimefanyika.

Mhe. Spika, Mkoa umeweza kuwajengea uwezo watumishi wake ili waweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi zaidi katika fani mbali mbali. Jumla ya watumishi 9 wamepatiwa mafunzo. Miongoni mwa fani hizo ni Shahada ya Kwanza Mipango mmoja (1), Shahada ya Pili ya Sheria mmoja (1), Makatibu Muhtasi wawili (2), Rasilimali Watu watatu (3) Stashahada ya Habari mmoja (1) na Stashahada ya Manunuzi na Ugavi mmoja (1). Aidha, watumishi wawili (2) walipatiwa mafunzo ya muda mfupi, mmoja (1) katika fani ya Mipango ya Miradi

na mwengine (1) alipatiwa mafunzo ya udhalilishaji wa jinsia. Watumishi 38 wamepatiwa mafunzo ya Sheria na Kanuni za Utumishi wa Umma na Katiba inayopendekezwa na Masheha 21 wa Shehia za Wilaya ya Kusini wamepatiwa mafunzo ya uandishi wa ripoti.

Mhe. Spika, katika kuimarisha ufanisi wa utendaji kazi, Mkoa ulifanikiwa kulipa stahiki za watumishi zikiwemo mishahara, maposho na likizo, kununua vifaa vya kutendea kazi pamoja na kuendeleza jengo la ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Kati hadi kufikia hatua ya linta pamoja na kufanya matengenezo madogo madogo ya ofisi.

Mhe. Spika, Mkoa umeratibu na kusimamia mapinduzi ya kilimo. Wakulima waliweza kulima ekari 614.317 za kilimo cha nafaka, (mahindi, mtama na mpunga) sambamba na kilimo cha mazao ya vyakula vya mizizi. Jumla ekari 1,628.9 zimelimwa, Mradi wa Kuimarisha Miundombinu ya Masoko, Kuongeza Thamani ya Mazao na Huduma za fedha Vijijini (MIVARFP) umezinduliwa na kuanza kazi za ujenzi wa barabara kwa Wilaya zote za Mkoa wa Kusini, Barabara hizo ni Bwenju, Muungoni na Dongongwe. Lengo la barabara hizo ni kuwawezesha wakulima kusafirisha mazao yao kwa urahisi na kwa wakati. Mradi huu utawaimarisha na kusaidia pia wakulima wa zao la ndimu.

Mhe. Spika, Mkoa umeendelea kushajiisha jamii juu ya uandikishaji wa wanafunzi kwa elimu ya maandalizi na kupelekea kuongezeka idadi ya wanafunzi wa maandalizi mwaka hadi mwaka. Hadi mwezi wa Oktoba mwaka 2014 jumla ya wanafunzi 1,239 wa maandalizi wameandikishwa wakiwemo wanawake 623 na wanaume 616. Aidha, wanafunzi wanaoandikishwa wanapatiwa nafasi za masomo kwa asilimia 100. Skuli kadhaa za Sekondari, zimefanyiwa matengenezo zikiwemo Makunduchi, Kusini, Mtende, Bwejuu na Unguja Ukuu. Skuli mbali mbali za Sekondari zimepatiwa kompyuta kupitia Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Amali pamoja na washirika mbali mbali wa masuala ya elimu. Skuli hizo ni pamoja na Mtende, Bwejuu, Makunduchi, Miwaleni, Pete na Muyuni.

Mhe. Spika, Mkoa umeendelea kutoa elimu kapitia Kamati za UKIMWI za Shehia. Pia, kwa kushirikiana na wahusika mbali mbali wa Jumuiia zisizo za Serikali, zoezi hilo limefanyika kupitia Siku ya Afya ya Kijiji na katika Vituo vya Afya vya Wilaya. Jumla ya wananchi 4,114 wanaume 231 na wanawake 3,883 wamepimwa afya zao na kati ya hao wanawake 20 na wanaume 4 sawa na asilimia 0.6 wamegundulika na virusi vya UKIMWI.

Mhe. Spika, hadi kufikia Machi 2015, Mkoa uliingiziwa TZS 978,329,800/= sawa na asilimia 73.2 ya makadirio ya matumizi ya kawaida.

MKOA WA KASKAZINI UNGUJA

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Kaskazini Unguja ulipanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuratibu, kusimamia, kufuatilia na kusaidia utekelezaji wa shughuli za sekta mbali mbali;
- (ii) Kuendeleza shughuli za Ulinzi na Usalama;
- (iii) Kuongeza uelewa wa wafanyakazi na wananchi katika masuala mtambuka (UKIMWI na Mazingira); na
- (iv) Kuandaa mazingira mazuri katika uendeshaji wa shughuli za Ofisi
- (v) Kuwajengea uwezo wafanyakazi na

Kuendeleza ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Mkoa kwa kujenga fensi pamoja na ujenzi wa Ofisi za Wakuu wa Wilaya ya Kaskazini “A” na “B”.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha wa 2014/2015, Mkoa wa Kaskazini Unguja uliidhinishiwa TZS. 1,362,700,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2013/2014.

Mhe. Spika, katika kusimamia shughuli za ulinzi na usalama, Mkoa umefanya vikao 9 vya Kamati za Usalama. Hali ya usalama katika Mkoa imeendelea kuimarika kufuatia udhhibiti wa vitendo vinavyoashiria uvunjifu wa amani.

Mhe. Spika, mikutano kumi na moja (11) ya uhamasishaji wa wananchi imefanyika juu ya umuhimu wa kushiriki katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo. Mkoa ulisimamia utekelezaji wa miradi mbali mbali ya wananchi kama vile Mradi wa Ujenzi wa Bandari (Jeti) Tumbatu na Mkokotoni, na mradi mkuu wa maji Tumbatu ambao hatua za ujenzi wa kibanda cha mashine ya maji, uwekaji wa transfoma na uwekaji wa mabomba ya kusukumia maji zimekamiliika.

Mhe. Spika, elimu ya kupinga udhalilishaji pamoja na mikutano ya kampeni ya kupinga vitendo vya unyanyasaji wa kijinsia katika Mkoa imetolewa ambapo wananchi pamoja na walimu na wanafunzi wa skuli kumi na tatu (13) na madrasa mbali mbali wamefaidika na elimu hiyo. Matokeo ya kampeni hizo ni kuongezeka kwa mwamko wa jamii kwa kutoa taarifa kwa taasisi yanapotokea matendo hayo na kuchukuliwa hatua zinazostahiki. Jumla ya kesi 59 za udhalilishaji zimeripotiwa katika kipindi cha Julai 2014 hadi Aprili 2015. Ili kurahisisha utoaji

wa taarifa ya vitendo hivyo, kwa msaada wa UNICEF, Mkoa sasa una jengo la dawati la jinsia huko Mahonda ambalo linatumika kwa kupokea taarifa hizo.

Mhe. Spika, shughuli nyengine zilizofanywa na Mkoa ni pamoja na ufuatiliaji wa shamba darasa za kilimo Kibokwa kwa binti Saidi, ufugaji wa samaki Fukuchani na ufugaji wa kasa Nungwi. Kiasi cha asilimia 20 ya wakulima wa mazao mbalimbali wamejifunza mbinu bora za ukulima kupitia shamba darasa na shamba za maonesho, kama vile kupanda kwa wakati, kutumia pembejeo (dawa, mbolea na mbegu bora) na upandaji wa masafa. Aidha kwa upande wa wafugaji wa samaki wanakabiliwa na upungufu wa mbegu za samaki.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi 2015 Mkoa uliingiziwa TZS. 791,000,000/= sawa na asilimia 58 ya fedha zilizoidhinishwa.

MKOA WA KASKAZINI PEMBA

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Kaskazini Pemba ulikusudia kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kusimamia amani, ulinzi na usalama ndani ya Mkoa kwa kushirikiana na vyombo vya ulinzi na usalama na wananchi (Polisi Jamii);
- (ii) Kuimarisha mazingira bora ya kufanyakazi kwa kuhakikisha upatikanaji wa vifaa, huduma na kukarabati majengo;
- (iii) Kuwajengea uwezo wa kielimu wafanyakazi ili waweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi zaidi;
- (iv) Kuratibu vikao na ziara za Viongozi wa Kitaifa na Kimataifa;
- (v) Kuwajengea uwezo wafanyakazi juu ya kujikinga na maambukizi mapya ya V.V.U na UKIMWI na athari za unyanyapaa;
- (vi) Kuimarisha uratibu na usimamizi wa utekelezaji wa sekta zilizomo ndani ya Mkoa; na
- (vii) Kuratibu utekelezaji wa masuala mtambuka.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015 Mkoa wa Kaskazini Pemba uliidhinishwa jumla ya TZS. 1,642,000,000/= kwa kazi za kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, katika kusimamia hali ya ulinzi na usalama Mkoa umefanya vikao 19 vya Kamati ya Usalama, kati ya hivyo 12 ni vikao vya kawaida na vikao 7 ni vya dharura. Aidha, vikao hivyo vilijadili masuala mbali mbali yanayohusu kuimarisha ulinzi na usalama ndani ya Mkoa.

Mhe. Spika, katika kuwapatia watumishi maslahi yao, Mkoa umefanikiwa kuwalipa watumishi wote stahiki zao ikiwemo mishahara, posho na michango ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii. Aidha, Ofisi imesimamia upatikanaji wa usafiri (gari 1) kwa matumizi ya Ofisi, vitendea kazi ikiwemo kompyuta na vifaa vyake, na viti 30 kwa ajili ya ukumbi wa mikutano.

Mhe. Spika, Mkoa umefanikiwa kuwasomesha watumishi kumi na moja (11), watumishi wawili (2) wameshakamilisha masomo yao ngazi ya Cheti na watumishi tisa (9) wanaendelea na masomo yao kama ifuatavyo: Rasilimali Watu watatu (3), Biashara na Uongozi wawili (2), Utunzaji wa Kumbu kumbu wawili (2), Katibu Muhtasi mmoja (1) na Habari na Mawasiliano mmoja (1). Aidha, Mkoa umefanikiwa kuendesha mafunzo ya siku moja yanayohusu kujikinga na maambukizo mapya ya UKIMWI na athari za unyanyapaa, mafunzo kama hayo pia yamefanyika katika ngazi ya Wilaya.

Mhe. Spika, Shughuli nyengine zilizotekelezwa na Mkoa ni pamoja na:-

- i. Kusimamia kilimo cha mpunga ekari 6,993 sawa na asilimia 94.45 ya lengo la ekari 7400 na kupata mavuno ya mpunga tani 6,456.96 kwa msimu uliopita, na kilimo cha mazao yasiyokuwa ya mizizi ekari 14,024;
- ii. Kwa kupitia Kamati ya Mitihani ya Mkoa, Mkoa ulisimamia ufanyikaji wa Mitihani ya Taifa katika vituo na Skuli mbali mbali kwa Mwaka 2014;
- iii. Mkoa uliratibu na kusimamia ukataji wa Shehia mpya ya Jadida, Mtemani na Mchanga Mrima kwa Wilaya ya Wete;
- iv. Mkoa umesimamia uanzishwaji wa Majina na Nambari za Mitaa katika Shehia mbili za majaribio, Shehia hizo ni Limbani na Selemu. Mradi huo umefadhiliwa na Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) na kwa sasa mitaa hiyo katika Shehia hizo imeshaekewa vibao vyenye majina na nambari za utambulisho;
- v. Mkoa uliratibu na kusimamia ushiriki wa wananchi katika Sherehe za Miaka 51 ya Uhuru wa Tanganyika na Miaka 51 ya Mapinduzi ya Zanzibar, Sherehe zilizofanyika huko Uwanja wa Amani Unguja, na miaka 51 ya Uhuru wa Tanganyika;
- vi. Ulihamasisha wananchi kushiriki katika darasa la Elimu ya Afya na Mazingira katika Kisiwa cha Kojani. Aidha, Mkoa umeshajihisha wananchi wa Kisiwa cha Kojani kuweza kujiunga katika Mpango wa Uzazi Salama na kuwa na utaratibu wa kujifungulia Hospitalini kwa faida ya mama na mtoto;

vii. Ulisimamia Ujenzi wa paa la Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Wete na ujenzi wa uzio kwa Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Micheweni; na

viii. Ulifanya vikao vya Bodi ya Zabuni kwa ajili ya ujenzi wa Ofisi ya Halmashauri ya Wilaya ya Wete na ujenzi wa ukumbi wa mikutano wa Halmashauri ya Wilaya ya Micheweni.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi 2015, Mkoa umeingiziwa TZS. 1,067,603,150/= sawa na asilimia 65 ya makadirio ya matumizi.

MKOA WA KUSINI PEMBA

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Mkoa wa Kusini Pemba ulikusudia kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuwajengea uwezo wafanyakazi ili waweze kuwajibika na kuweza kufanya majukumu yao kwa ufanisi;
- (ii) Kuimarisha mazingira bora ya kazi ili kuleta ufanisi, umakini na uwajibikaji ikiwa ni pamoja na kuipatia ofisi vitendea kazi;
- (iii) Kuhakikisha amani, utulivu na usalama unapatikana kwa kulinda raia na mali zao;
- (iv) Kuimarisha uratibu, usimamiaji na ufuatiliaji wa kazi za maendeleo ya Mkoa; na
- (v) Kuratibu masuala mtambuka kama vile UKIMWI, mazingira na jinsia.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015 Mkoa wa Kusini Pemba uliidhinishiwa TZS. 1,972,600,000/= kwa kazi za kawaida. Kati ya hizo TZS. 370,000,000/= ni Ruzuku kwa Baraza la Mji Chake Chake na TZS. 266,700,000/= Milioni ni Ruzuku kwa Baraza la Mji Mkoani.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Mkoa umeihamasisha jamii kuanzisha vikundi vya Polisi Jamii katika kila Shehia, hali iliyopelekea kupungua kwa vitendo vya uhalifu ikiwemo wizi, matumizi ya madawa ya kulevya na magendo ya karafuu. Jumla ya vikao ishirini na saba (27) vya Kamati ya Usalama vimefanyika kutathmini hali ya usalama ndani ya Mkoa pamoja na Wilaya zake.

Mhe. Spika, Mkoa umeendelea kuwajengea uwezo watumishi wake kwa kuwapatia mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi katika ngazi na fani mbali mbali ndani ya vyuo vya Zazibar na Tanzania Bara. Jumla ya watumishi wanane (8) wanaendelea

na masomo ngazi ya Shahada ya kwanza ya Rasilimali watu, watatu (3) katika Stashahada ya Rasilimali Watu, Stashahada ya Habari, Stashahada ya Mawasiliano na Habari, wawili (2) katika Stashahada ya Uhasibu na mmoja (1) ngazi ya cheti katika fani ya Uwekaji Kumbukumbu.

Mhe. Spika, Katika kuimarisha mazingira bora ya kazi, Mkoa umewapatia nyenzo watumishi wake ili waweze kuwajibika ipasavyo na kuleta ufanisi katika kazi. Watumishi wamepatiwa stahiki zao kwa wakati ikiwemo mishahara, posho za likizo na malipo baada ya saa za kazi pamoja na kuwapatia watumishi wawili (2) vyombo vya usafiri. Aidha, Mkoa umeendelea kufanya ukarabati mkubwa wa jengo la Ofisi ya Mkuu wa Mkoa na kuendelea na ujenzi wa ukumbi wa Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Mkoani.

Mhe. Spika, katika kuimarisha uratibu, usimamiaji na ufuatiliaji wa kazi za maendeleo, Mkoa umefuatilia na kukagua shughuli mbali mbali za maendeleo ya kilimo cha umwagiliaji katika mabonde ya Makombeni, Tibirinzi, Kwadobi na Mlemele.

Mkoa kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo na Maliasili umeweza kuhamasisha kilimo cha mpunga kwa kulima ekari 9098.25 sawa na asilimia 88.3 ya lengo la kulima ekari 10,300 kwa mwaka.

Mhe. Spika, katika kufuatilia zao la karafuu jumla ya tani 2,060.209 ambazo ni sawa na asilimia 105 ya lengo la kununua tani 1,965 zimenunuliwa na Shirika la Biashara la Zanzibar (ZSTC) kwa thamani ya TZS. 28,449,566,000 katika kipindi hiki.

Mhe. Spika, katika kuratibu shughuli za elimu, Mkoa ulifanya ukaguzi wa vituo vya mitihani ya darasa la saba, darasa la kumi na kidatu cha nne kwa mwaka 2014. Aidha, ulisimamia zoezi la uandikishwaji wanafunzi kwa mwaka 2015. Jumla ya watoto 6,533 (wanawake 3,166 na wanaume 3,367) wameandikishwa kuanza darasa la kwanza. Kwa upande wa ujenzi wa madarasa mapya jumla ya vyumba vya madarasa 106 vimekamilika na tayari vinatumika. Aidha, vyumba vya madarasa 16 vinaendelea na ujenzi pamoja na nyumba ya walimu katika kijiji cha Mahuduthi – Kengeja inaendelea katika hatua za mwisho za ujenzi.

Mhe. Spika, kwa upande wa ujenzi wa barabara na madaraja, Mkoa ulisimamia ujenzi wa daraja la Kiwani lililojengwa kupitia Mfuko wa Barabara ambalo sasa limekamilika. Aidha, barabara za Mtambile - Mwambe na Mizingani – Wambaa zimefanyiwa ukarabati. Ufuatiliaji umefanyika kwa ujenzi wa vituo vya afya vya Michenzani, Chokocho na Tasini – Mkanyageni. Vituo vya Vikunguni na Ndagoni vinaendelea na ujenzi na vituo vya Tasini – Kiwani na Mbuguni vimekamilika na

vinatumika (Taarifa kamili za miradi ya maendeleo ni kama inavyoonekana katika Kiambatanisho Namba 5).

Mhe. Spika, Mkoa umepokea mabalozi kutoka nchi za India, Indonesia, Finland, Norway na mabalozi kumi na mbili kutoka Umoja wa nchi za Ulaya na wabunge kutoka Bunge la Norway ambao walifika kwa shughuli mbali mbali za kimaendeleo.

Mhe. Spika, katika kuhakikisha kunakuwepo matumizi sahihi ya fedha za umma, Kamati ya Uchunguzi wa Hesabu imeendelea kufanya kazi zake ikiwa ni pamoja na kupitia na kuchambua taarifa za Mkaguzi wa ndani na Wakaguzi wa nje na kushauri ofisi kuhusu matumizi bora ya fedha za umma.

Mhe. Spika, Mkoa umefanya vikao arubaini vya kamati za Shehia juu ya uhifadhi wa mazingira, suala la udhalilishaji wa kijinsia wa wanawake na watoto pamoja na kujikinga na maambukizi ya VVU na UKIMWI.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi 2015, Mkoa huu uliingiziwa TZS. 1,253,000,000/= sawa na asilimia 63.5 ya makadirio ya matumizi ya kazi za kawaida, TZS. 277,400,000/= sawa na asilimia 75 kwa ajili ya Ruzuku Baraza la Mji Chake Chake na TZS. 185,300,000/= sawa na asilimia 69.5 kwa ajili ya Ruzuku Baraza la Mji Mkoani.

IDARA MAALUM ZA SMZ

IDARA YA URATIBU WA IDARA MAALUM

Mhe. Spika, Idara ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ ina jukumu la kuratibu na kusimamia kazi za Idara Maalum za SMZ zikiwemo za utekelezaji wa Sera, Sheria na Kanuni za Idara Maalum, kusimamia vikao vya Mahakama ya Rufaa ya Idara Maalum za SMZ. Aidha, Idara ina jukumu la kisera la kusimamia mwenendo wa kiutumishi, maslahi ya maafisa na wapiganaji na kuwajengea uwezo wa kiutendaji ikiwa ni pamoja na kuratibu ushirikiano wa vyombo vya ulinzi na usalama vya SMZ na SMT katika masuala ya Mafunzo, Michezo na Utamaduni.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ ilipanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuweka mazingira mazuri ya kufanya kazi ili Idara iweze kutoa huduma nzuri;
- (ii) Kuimarisha uratibu na ufuatiliaji wa shughuli za Idara Maalum za SMZ Unguja na Pemba;

- (iii) Kuwajengea uwezo wa kiutendaji watumishi wa Idara kwa kuwapeleka kwenye mafunzo ndani na nje ya Zanzibar; na
- (iv) Kuandaa vikao vya Mahkama ya Rufaa vya Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015 Idara ilitengewa TZS. 78,128,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Idara ya uratibu wa Idara Maalum za SMZ imefanikisha upatikanaji wa matrekta manne ambapo mawili walipatiwa Idara Maalum ya Chuo cha Mafunzo na mawili Idara Maalum ya Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU) ili kuimarisha shughuli za kilimo katika Idara hizo.

Mhe. Spika, Idara ya Uratibu ya Idara Maalum imefanya ufuatiliaji wa shughuli zinazofanywa na Idara Maalum za SMZ. Ufuatiliaji huo umefanywa kwa miradi ya maendeleo, shughuli za kiuchumi na kazi za kawaida. Miradi iliyotembelewa ni pamoja na Mradi wa mbogamboga wa Shamba la pamoja JKU Bambi, Mradi wa Kiwanda cha Ushoni na Ujenzi wa Chuo cha Mafunzo Hanyegwa mchana. Aidha, kwa upande wa Pemba, Idara imefanya ufuatiliaji wa shughuli za kawaida.

Mhe. Spika, katika kuwajengea uwezo wa kitaalamu wafanyakazi wake, Idara imewapatia mafunzo wafanyakazi watatu katika ngazi mbalimbali ikiwemo Shahada ya Uzamili ya Sayansi ya bahari (1), Ukutubi (cheti 1) na Udereva 1.

Mhe. Spika, Idara ya Uratibu imefanya vikao viwili vya Mahkama ya Rufaa ya Idara Maalum za SMZ. Katika vikao hivyo jumla ya maombi manne (4) ya rufaa yamesikilizwa na mawili (2) kati ya hayo yametolewa maamuzi.

Mhe. Spika, hadi kufikia Machi 2015, Idara imeingiziwa TZS.23,935,609/= sawa na asilimia 31 ya fedha zilizoidhinishwa.

TUME YA UTUMISHI IDARA MAALUM ZA SMZ

Mhe. Spika, Tume ya Utumishi ya Idara Maalum za SMZ imeanzishwa kwa Sheria Nam. 6 ya mwaka 2007, na ina jukumu kubwa la kusimamia shughuli za utumishi katika Idara Maalum za SMZ. Tume ina jukumu la kusimamia mwenendo wa kiutumishi na maslahi ya maafisa na wapiganaji wa Idara Maalum za SMZ. Aidha, Tume inafanyakazi zake kwa kufuata Sheria mbalimbali za Idara Maalum pamoja na Sheria ya Utumishi wa Umma Nam. 2 ya Mwaka 2011.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Tume ya Utumishi ya Idara Maalum ilikusudia kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kuhakikisha upatikanaji wa watumishi wenye sifa katika Idara Maalum pamoja na kuboresha mazingira ya utendaji kazi wa Tume; na
- (ii) Kuimarisha Utawala bora katika Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Tume ya Utumishi ya Idara Maalum iliidhinishwa TZS 68,500,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Tume imefanya semina kuhusu Muundo wa Utumishi wa Idara Maalum za SMZ kwa Wakuu wa Idara Maalum zote za SMZ pamoja wa watumishi wa Idara hizo kufuatia kupitishwa muundo huo na Kamisheni ya Utumishi wa Umma Julai 2013. Aidha, imegawa nakla za Muundo wa Utumishi wa Idara Maalum za SMZ kwa Idara hizo.

Mhe. Spika, katika kuhakikisha kazi za Tume zinafanyika ipasavyo Tume imenunua vifaa vya kufanyia kazi ikiwemo samani na vifaa mbalimbali vya kiofisi ambavyo vimepelekea ufanisi wa kazi wa Tume kwa kila siku. Vifaa vilivyonunuliwa ni pamoja na kompyuta na *printer*.

Mhe. Spika, katika kuimarisha mazingira bora ya Utumishi na utoaji wa haki kwa watumishi wa Idara Maalum Tume imefanya vikao vinne vya kawaida vilivyojadili utendaji kazi wa Idara Maalum za SMZ katika masuala ya kiutumishi ambapo miongozo mbalimbali ilitolewa. Aidha, katika vikao hivyo Maofisa mbalimbali wa Idara Maalum walipandishwa vyeo na kupendekezwa kupandishwa vyeo. Vilevile, Tume ilitoa miongozo kuhusu uwekaji wa kizuizi cha mishahara na muongozo kuhusu likizo za watumishi wa Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi, 2015 Tume ya Utumishi ya Idara Maalum imeingiziwa jumla ya TZS 28,144,000/= sawa na asilimia 41 ya bajeti iliyoidhinishwa.

KIKOSI MAALUM CHA KUZUIA MAGENDO (KMKM)

Mhe. Spika, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM) kimeanzishwa kwa Sheria Namba 1 ya 2003 na kina majukumu ya kulinda usalama wa bahari ya Zanzibar, Kuzuia njia zote zinazoweza kutumika kupitisha magendo, kusaidia usalama wa vyombo vya baharini ikiwemo vya abiria, mizigo na watumiaji

wengine wa bahari pamoja na uokozi baharini na kuongoza misafara ya viongozi katika shughuli maalum wanapotumia usafiri wa baharijini.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo kilipanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- (i) Kujenga na kukarabati majengo katika kambi za Kikosi;
- (ii) Kuweka mazingira mazuri ya kazi na ustawi wa wapiganaji;
- (iii) Kuimarisha nguvu za ulinzi wa doria na uokozi; na
- (iv) Kutoa huduma bora za Afya na endelevu kwa wapiganaji na raia.

Mhe. Spika, Kwa mwaka wa fedha 2014/2015 Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo kiliidhinishiwa jumla ya TZS. 11,766,800,000/= kwa matumizi ya kawaida. Aidha, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM) kiliidhinishiwa jumla ya TZS. 500,000,000/= kwa kazi za maendeleo ambayo ni Mradi wa Ujenzi wa Hospitali awamu ya pili uliotengewa jumla ya TZS. 350,000,000/= na Mradi wa Ujenzi wa Vituo vya Uzamiaji na Uokozi uliotengewa jumla ya TZS. 150,000,000/=. Aidha, Kikosi kiliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 15,830,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, kikosi kimeanza ujenzi wa bwalo la Maafisa Kamandi ya Pemba ambalo liko katika hatua ya jamvi, aidha kimejenga nyumba ya Mkuu wa KMKM Kamandi ya Pemba ambayo imeshaezekwa pamoja na ujenzi wa Hanga la Maaskari kambi ya Makombeni Pemba. Vilevile Kikosi cha KMKM kimeweza kujenga kituo cha uokozi na uzamiaji kiliopo Makao Makuu ya KMKM. Katika juhudi za kuongeza eneo la kambi, Kikosi kimenunua eneo la nyongeza kwa kambi ya KMKM Masingini pamoja na ununuzi wa mashine ya maji.

Mhe. Spika, katika kuweka ustawi mzuri kwa watendaji na maafisa, Kikosi cha KMKM kimeweza kuwaendeleza kimasomo watumishi wake arubaini (40) katika fani na ngazi mbali mbali katika vyuo vya ndani na nje ya nchi. Kama inavyoonekana katika ukurasa wa 50-51 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Fani hizo ni: Shahada ya Uzamivu ya Usimamizi na Uongozi wa Bahari (PHD) mmoja (1), Uzamili mmoja (1) katika fani ya Usimamizi wa Miradi, Shahada ya Kwanza wanane (8) katika fani zifuatazo: Manunuzi watatu (3), Sheria mmoja (1), Habari na Mawasiliano mmoja (1) na Udaktari watatu (3). Stashahada tisa (9) katika fani zifuatazo: Afya watano (5), Manunuzi mmoja (1), Rasilimali Watu mmoja (1) na Sheria wawili (2) na cheti 21 katika fani zifuatazo: Umeme wanne (4), Ufundi bomba sita (6), Mafriji saba (7) na Uungaji wa vyuma wanne (4).

Kikosi cha KMKM kimeweza kutoa mafunzo ya ubaharia kwa afisa wake mmoja nchini Afrika ya kusini.

Mhe. Spika, kikosi kimeweza kununua na kuendeleza malipo ya ununuzi wa sare kwa wapiganaji wake pia kimeweza kutoa huduma ya chakula kwa askari wanapokuwa kazini na mafunzoni. Aidha, Kikosi cha KMKM kimeweza kushiriki katika michezo mbali mbali ya nje na ndani ya nchi ikiwemo Kombe la Kagame nchini Rwanda na Klabu Bingwa Afrika nchini Sudan. Pia, Kikosi cha KMKM kimeweza kuwalipa fidia wafanyakazi wake walioumia kazini kwa kadri ya fedha ilivyopatikana.

Mhe. Spika, katika kuimarisha nguvu za ulinzi wa doria, uokozi na udhibiti wa magendo, kikosi cha KMKM kimeweza kununua vifaa vya mawasiliano na kompyuta 15. Aidha, kikosi kimenunua vipuri mbalimbali kwa ajili ya kuzifanyia matengenezo gari za Kikosi na vyombo vya baharini. Kikosi kimeweza kununua gari moja kwa matumizi ya Mkuu wa Utawala na Vespa tano (5) kwa ajili ya kurahisisha mawasiliano ya kazi baina ya Kikosini na taasisi nyengine. Aidha, Kikosi kinasubiri kupokea mzigo wa vifaa vya uzamiaji kutoka nchini Uingereza kwa ajili ya mafunzo ya uzamiaji ya awamu ya pili.

Mhe. Spika, huduma mbali mbali za afya zilizotolewa na KMKM ni kama zilivyoelezwa katika ukurasa wa 52 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Mhe. Spika, kwa upande wa lengo la kutoa huduma bora na endelevu za afya kwa wapiganaji na raia, Kikosi cha KMKM kimeendelea kutoa huduma za uchunguzi wa afya na matibabu kwa walengwa. Vifaa mbalimbali vya usafi na vya kutolea huduma kwa ajili ya hospitali ya KMKM vimenunuliwa vikiwemo vifaa vya upasuaji kwa matatizo ya kina mama na kina baba. Orodha ya vifaa hivyo ni kama inavyoonekana katika Kiambatanisho Namba 6.

Mhe. Spika, kikosi cha KMKM kimeweza kutoa huduma za matibabu mbalimbali kwa mama wajawazito 222 na watoto 1,214, na huduma za chanjo mbalimbali kwa mama wajawazito 235 na watoto 8,402. Aidha, matibabu ya meno kwa wagonjwa 511, pamoja na huduma mbalimbali za maabara kwa wagonjwa 1,648 zimetolewa. Pia, ushauri nasaha na upimaji wa VVU umetolewa kwa wapiganaji na wananchi.

Mhe. Spika, kikosi kimefanya mazungumzo na *NGO* ya Wamarekani ya Madaktari Afrika kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa madaktari wa KMKM ikiwa ni utekelezaji wa ahadi ya Mheshimiwa Rais Jakaya Mrisho Kikwete ya kuisaidia Hospitali ya KMKM. Program ya mafunzo ya miaka mitatu imeandaliwa na bajeti ya kuendeshea program hiyo tayari imeandaliwa.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi Machi 2015 Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM) kiliingiziwa jumla ya TZS. 9,090,645,080/= sawa na asilimia 77 ya matumizi ya kawaida. Na jumla ya TZS. 200,000,000/- kwa miradi ya maendeleo sawa na asilimia 40 za fedha zilizoidhinishwa. Aidha, Kikosi kimekusanya jumla ya TZS. 9,000,000/= sawa na asilimia 57 ya makadirio.

JESHI LA KUJENGA UCHUMI (JKU)

Mhe. Spika, Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU) limeanzishwa kwa Sheria Nam. 6 ya mwaka 2003. Kwa mujibu wa Kifungu cha 4(a) cha Sheria Nam.6 ya mwaka 2003 kati ya majukumu makubwa ya Jeshi la Kujenga Uchumi ni pamoja na kuwafunza vijana wa Tanzania Zanzibar kulihudumia Taifa lao na kuwatumia vijana hao katika kuwapatia mafunzo ya msingi ya kujiendeleza katika shughuli za kilimo, viwanda, uvuvi, na kazi nyengine za amali; kuwafunza vijana elimu ya uraia, shughuli za maendeleo na kijamii na utamaduni; na Ulinzi wa Taifa.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Jeshi la Kujenga Uchumi lilikusudia kutekeleza malengo manne kama yanavyoonekana katika ukurasa 53 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

- (i) Kutoa mafunzo kwa vijana 1,620 katika nyanja za kilimo, mifugo na ulinzi wa Taifa ;
- (ii) Kuwawezesha watumishi wa JKU kushiriki kikamilfu katika shughuli za ulinzi wa raia na mali zao na kuimarisha amani na utulivu wa Taifa ;
- (iii) Kutengeneza mazingira bora ya kazi kwa wana JKU kwa ajili ya kuwahudumia vijana na jamii kwa ujumla; na
- (iv) Kuendeleza Miradi ya Maendeleo.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, JKU iliidhinishiwa jumla TZS 9,482,600,000/= kwa kazi za kawaida na TZS 150,000,000/= kwa kazi za maendeleo. Aidha, Kikosi kiliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 25,000,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Jeshi la Kujenga Uchumi limeweza kusajili jumla ya vijana 1,620 na kuwapatia mafunzo ya uzalendo, uzalishaji wa kilimo na mifugo, ufundi na kazi za amali na michezo. Kupitia mafunzo ya kilimo kwa vijana hao wastani wa tani 15 za mbegu ya mpunga imezalishwa na kupatiwa wananchi kupitia Wizara ya Kilimo na Maliasili.

Mhe. Spika, Kikosi cha JKU kimefanya ukarabati majengo ikiwemo mabweni, ofisi, pamoja na kuendeleza ujenzi wa bwalo kubwa la mkutano la vijana katika Kambi ya Bambi. Aidha, kimekamilisha taratibu na kulipa sehemu ya gharama kwa ajili ya upatikanaji wa Hati miliki kwa vituo vitatu (3) vya uchongaji katika maeneo ya Mkele, Shaurimoyo na Kiwanda cha chokaa Dunga na Kambi tatu za Machui, JKU Mtoni na Saateni.

Mhe. Spika, JKU imeweza kuwapatia mafunzo watumishi 13 katika fani na ngazi za vyuo tofauti kama inavyoonekana katika ukurasa wa 54 hadi 55 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Mhe. Spika, ili kuongeza wataalamu katika Kikosi, JKU imeweza kuwapatia mafunzo wafanyakazi 13 wa JKU katika fani, ngazi na vyuo tofauti wakiwemo watumishi 2 Shahada ya Uzamili, mmoja (1) Uhasibu na mmoja (1) Usimamizi wa Biashara, watumishi 3 Shahada ya Kwanza katika fani ya Elimu, watumishi 4 Stashahada za Afya na watumishi 4 wa ngazi ya cheti cha Kilimo na mifugo. Aidha, Kozi ya Uongozi kwa Maafisa 37 ilitolewa na Askari 231 walipatiwa mafunzo ya Uongozi mdogo na mkubwa wa kijeshi katika Vyuo vya Mafunzo vya JKU Zanzibar na vya JWTZ Tanzania Bara.

Mhe. Spika, Kikosi cha JKU kimeweza kuimarisha timu zake za michezo kwa kuzipatia vifaa na huduma za kuwaandaa kushiriki katika mashindano ndani na nje ya Zanzibar. Timu ya mpira wa miguu imeweza kushiriki katika mashindano ya Ligi Kuu ya Zanzibar, timu ya mpira wa pete imeshiriki katika Ligi ya Muungano na Afrika Mashariki na Kati na timu ya mpira wa mikono imeshiriki mashindano ya Afrika Mashariki na kuchukua ushindi wa pili.

Mhe. Spika, Kikosi kimeendeleza mashirikiano baina yake na vikosi vyengine vya ulinzi na usalama vikiwemo vya Idara Maalum za SMZ na vikosi vyengine vya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Kwa upande wa mashirikiano kati yake na JKT ziara za watendaji za kubadilishana uzoefu na za kimichezo zimefanyika baina ya pande hizi mbili baina ya JKU na JKT. Vile vile, vikao vya Kamati ya Mashirikiano vimefanyika kwa lengo la kuimarisha urafiki na udugu baina ya vikosi hivyo viwili.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi Machi 2015, Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU) limeingiziwa jumla ya TZS 7,928,993,425/= sawa na asilimia 83.7 ya matumizi ya kazi za kawaida na fedha, kwa ajili ya kazi za maendeleo hazikupatikana. Aidh, Kikosi kimeweza kukusanya jumla ya TZS. 18,000,000/= sawa na asilimia 72 ya makadirio.

CHUO CHA MAFUNZO (MF)

Mhe. Spika, Chuo cha Mafunzo kimeanzishwa kwa Sheria Namba 1 ya mwaka 1980 kama ilivyorekebisha na Sheria Namba 3 ya mwaka 2007. Jukumu kubwa la Chuo cha Mafunzo ni kurekebisha tabia, kudhibiti na kulinda wanafunzi na mahabusu wanaoletwa chuoni kwa mujibu wa Sheria. Idara pia ina jukumu la kushirikiana na vyombo vyengine vya ulinzi na usalama katika kuimarisha ulinzi wa nchi, wananchi pamoja na mali zao kwa ujumla.

Mhe. Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Chuo cha Mafunzo ilipanga kutekeleza malengo matano kama yanavyoonekana katika ukurasa wa 56 hadi 57 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

- (i) Kuimarisha huduma bora za urekebishaji tabia kwa wanafunzi, kuwaendeleza na kuwajengea uwezo wanaporudi katika jamii;
- (ii) Kuhakikisha haki za binaadamu zinatolewa kwa wanafunzi na wale walioko mahabusu kwa mujibu wa Sheria za nchi, kikanda na makubaliano ya kimataifa;
- (iii) Kutoa huduma bora za afya kwa wanafunzi, maofisa na wapiganaji pamoja na wananchi wanaoishi karibu na makambi;
- (iv) Kuweka mazingira mazuri ya kazi, maendeleo na ustawi wa maofisa na wapiganaji pamoja na usimamizi mzuri wa fedha; na
- (v) Kuendelea na ujenzi wa Chuo kipya Cha Mafunzo Hanyegwa Mchana.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Idara ya Chuo cha Mafunzo iliidhinishiwa TZS. 7,491,300,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida na TZS. 200,000,000/= kwa ajili ya miradi ya maendeleo. Aidha, Kikosi kiliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 41,000,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, katika kuimarisha utoaji wa huduma bora za urekebishaji tabia kwa wanafunzi, kuwaendeleza na kuwajengea uwezo wanaporudi katika jamii, Idara imeweza kukamilisha maandalizi ya awali ya *program* ya elimu ya watu wazima na elimu ya amali. Wakufunzi kumi (10) wamepatiwa mafunzo kwa ajili ya kuwafundisha wanafunzi na vifaa vya kufundishia kwa wanafunzi 40 vimepatikana. Aidha, ujenzi wa kiwanda cha ushoni Kiinua miguu umefikia hatua ya msingi. Lengo ni kuimarisha shughuli za kazi za amali ili huduma za urekebishaji wanafunzi zifanyike kwa ufanisi mkubwa.

Mhe. Spika, katika kuhakikisha haki za binadamu zinatolewa kwa wanafunzi na watumishi wa Idara kwa mujibu wa Sheria za nchi, kikanda na makubaliano ya kimataifa Idara imeweza kuwapatia wanafunzi chakula cha kutosha, sare, magodoro, huduma za mahakama pamoja na sabuni za kufanyia usafi. Aidha, Idara imeweza kujenga majiko sanifu katika kituo cha Kiinua Miguu na Hanyegwa Mchana kwa lengo la kupunguza matumizi ya kuni katika kutayarisha chakula cha kila siku.

Mhe. Spika, katika kutoa huduma bora za afya kwa wanafunzi, maafisa na wapiganaji pamoja na wananchi wanaoishi karibu na makambi, Idara imeweza kununua dawa kwa kambi zote za Unguja na Pemba na mashine za kupimia presha kwa ajili ya hospitali ya Makao Makuu. Idara pia imeweza kufanya maadhimisho ya siku ya UKIMWI Duniani kwa kushirikisha wapiganaji na wanafunzi wa Kiinua miguu.

Mhe. Spika, katika kuweka mazingira mazuri ya kazi, Idara imeweza kujenga bweni jipya la wanafunzi Kengeja na ujenzi wa ofisi ya Kamanda Mkuu wa Langoni ambao umekamilika kwa hatua ya matofali. Aidha, Idara imeiwezesha timu ya mpira wa mikono kushiriki Ligi ya Muungano Tanzania Bara na ziara ya Kamishna kutembelea kambi zote ya Unguja na Pemba zimefanyika. Idara pia imeweza kugharamia mafunzo ya maafisa kwa ngazi ya Mkaguzi Msaidizi katika Chuo cha Maafisa na Wapiganaji huko Hanyegwamchana.

Mhe. Spika, kwa upande wa utekelezaji wa Mradi wa ujenzi wa chuo kipya cha mafunzo Hanyegwamchana kazi za ujenzi wa ukuta zinaendelea.

Mhe. Spika, hadi kufikia Machi 2015, Idara ya Chuo cha Mafunzo iliingiziwa TZS. 5,818,344,964 /= sawa na asilimia 78 ya fedha zilizoidhinishwa kwa kazi za kawaida na fedha za mradi hazikuingizwa. Aidha, Kikosi kimefanikiwa kukusanya jumla ya TZS. 12,000,000/= sawa na asilimia 29 ya makadirio.

KIKOSI CHA ZIMAMOTO NA UOKOZI (KZU)

Mhe. Spika, Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kimeanzishwa kwa Sheria nambari 7 ya mwaka 1999 na kina jukumu la kusimamia shughuli zote za uzimaji moto na uokozi wa maisha na mali zao. Vile vile, kikosi kina jukumu la kusimamia na kuhakikisha kuwa huduma za zimamoto na uokozi kwenye viwanja vya ndege vya Unguja na Pemba zinakwenda sambamba kulingana na Sheria na matakwa ya Kitaiifa na Kimataifa. Aidha, kikosi kinatoa huduma, ushauri na mafunzo ya kujikinga na majanga ya moto kwa taasisi mbali mbali za Serikali na za watu binafsi na kutoa huduma za kibinaadamu kulingana na mahitaji.

Mhe. Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kilipanga kutekeleza malengo manne kama yanavyoonekana katika ukurasa wa 59 hadi 60 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

- (i) Kutoa huduma za Zimamoto na Uokozi kwa haraka, tija na uweledi;
- (ii) Kuboresha mazingira ya kazi, kuwajengea uwezo na maslahi kwa maofisa na wapiganaji;
- (iii) Kusogeza huduma za zimamoto na uokozi karibu zaidi na wananchi; na
- (iv) Kukuza uhusiano kitaifa na kimataifa.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha wa 2014/2015, Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kiliidhinishiwa kutumia TZS. 3,787,500,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida. Aidha, Kikosi kiliidhinishiwa kukusanya jumla ya TZS. 10,000,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, kikosi cha Zimamoto na Uokozi kimepokea taarifa za matukio 355. Maelezo zaidi yanapatikana katika ukurasa wa 60 wa kitabu cha hotuba ya bajeti. Uchanganuzi wa matukeo hayo ni kama unavyoonekana katika Kiambatanisho Namba 7. Matukio haya yamesababisha vifo vya watu 12 na hasara ya mali zenye thamani ya TZS 3.9 bilioni. Aidha, mali zenye thamani ya TZS 5.7 bilioni zimeokolewa wakati wa kukabiliana na matukio ya ajali hizo na kuokoa maisha ya watu 7 na wanyama 8.

Mhe. Spika, Kikosi kimeendelea kutoa elimu kwa jamii kwa kurusha vipindi 30 kwa njia ya radio, vipindi 12 kwa njia ya televisheni, na kusambaza vipeperushi 5,000. Aidha, kikosi kimefanikiwa kutoa mafunzo kwa taasisi 32 za Serikali na 45 za watu binafsi juu ya kuchukua tahadhari na kinga za moto.

Mhe. Spika, Kikosi kimeendelea na jitihada za kuimarisha na kusogeza huduma kwa wananchi. Ujenzi wa Kituo cha Marumbi Mwanakwerekwe, Mahonda, Chuo cha Zimamoto Kitogani, Chanjaani unaendelea. Aidha, maendeleo kwa ajili ya ujenzi wa vituo vya Chwaka, Wilaya ya Micheweni, Kibuteni- Wilaya ya Kusini Unguja na Tunguu – Wilaya ya Kati yamepatikana na ufuatiliaji wa eneo kwa ajili ya Kituo kipya cha Uwanja wa ndege (AAKIA) unaendelea ikiwa ni utekelezaji wa agizo la Mheshimiwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi Dk. Ali Mohammed Shein. Pia, matengenezo madogo madogo katika vituo vyake vyote yamefanyika.

Mhe. Spika, Kikosi kimeimarisha huduma zake za tahadhari za moto katika viwanja vya ndege na bandari Unguja na Pemba kwa kuhakikisha usalama wa ndege wakati wa kuruka, kutua na kujaza mafuta. Jumla ya ndege kubwa 2,061 na ndege ndogo 10,055 zimepatiwa huduma. Aidha, Kikosi kimeimarisha mawasiliano ya ndani na kuendelea kupatiwa huduma ya bure kwa watumiaji wa simu za Zantel wanapotoa taarifa za matukio katika kikosi.

Mhe. Spika, Kikosi kimeendelea kuwapatia askari wake stahiki na maslahi bora kwa kuwapanga wafanyakazi katika daraja zao za kazi kwa mujibu wa elimu zao na kuwapatia stahiki zao. Huduma za dawa, chakula na malazi zimetolewa kwa wafanyakazi wanaokuwepo zamu na maposho ya likizo kwa wafanyakazi 191 yamelipwa. Aidha, huduma za michezo zimetolewa na wanamichezo wameweza kushiriki katika mashindano mbalimbali ndani na nje ya Zanzibar. Pia, Kikosi kimeweza kushiriki katika maonesho, na paredi la kusherehekea Sherehe za kutimiza miaka 51 ya Mapinduzi Matukufu ya Zanzibar.

Mhe. Spika, Kikosi kimewapatia mafunzo watumishi 22 ndani na nje ya nchi katika fani na ngazi mbali mbali kama inavyoonekana katika ukurasa wa 62 wa kitabu cha hotuba ya bajeti. zikiwemo Shahada ya kwanza 1: Usimamizi wa Fedha mmoja (1), Sheria watatu (3), Stashahada: Usimamizi wa Fedha wawili (2), Uandishi wa Habari mmoja (1), Kompyuta mmoja (1), Famasia mmoja (1) na Uguzi daraja la pili mmoja (1). Cheti: Ufundi Magari watatu (3), Uandishi wa Habari wawili (2), Masjala wawili (2), Usimamizi wa Fedha mmoja (1) na Kompyuta wawili (2). Aidha, watumishi wawili (2) wamepatiwa mafunzo katika fani ya Zimamoto nje ya nchi. Pia, Kikosi kimewapatia mafunzo ya awali wapiganaji 270, mafunzo ya ngazi ya uongozi mdogo askari 100 na ngazi ya uafisa kwa maafisa 30. Vilevile askari 34 wamepatiwa mafunzo ya uokoaji kwenye sehemu zenye moshi wa sumu kwa kutumia vifaa maalum (Breathing Apparatus – BA).

Mhe. Spika, maelezo zaidi ya utekelezaji wa shughuli za Kikosi cha Zimamoto na Uokozi yanapatikana katika ukurasa 62 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Mhe. Spika, mashirikiano baina ya Kikosi na taasisi nyengine yameimarika. Kikosi kimeweza kushiriki katika vikao viwili (2) vya Jumuiya ya Afrika Mashariki juu ya masuala ya majanga. Aidha, kimepatiwa msaada wa vifaa kutoka Uingereza na Ujerumani. Vifaa vilivyopatikana ni pamoja na mtambo wa “Compressor” kwa ujazaji wa hewa, “Breathing Apparatus” 75 na Kompyuta 70.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi, 2015 Kikosi kimeingiziwa TZS. 3,173,721,683/= sawa na asilimia 84 ya fedha zilizoidhinishwa. Aidha, Kikosi

kimefanikiwa kukusanya jumla ya TZS. 6,500,000/= sawa na asilimia 65 ya makadirio.

KIKOSI CHA VALANTIA ZANZIBAR (KVZ)

Mhe. Spika, Kikosi cha Valantia kimeanzishwa kwa Sheria Nam. 5 ya 2004. Kikosi kina jukumu la kutoa ulinzi kwa kushirikiana na vikosi vya ulinzi na usalama vya SMT na SMZ, kusaidia kulinda raia na mali zao na kutekeleza shughuli za kijeshi kwa wakati wa dharura kwa ajili ya kulinda na kuweka usalama wa nchi.

Mhe. Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Kikosi cha Valantia kilipanga kutekeleza malengo matano kama yanavyoonekana katika ukurasa wa 63 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

- (i) Kuhakikisha kuwa amani na utulivu kwa raia na mali zao unaimarika;
- (ii) Kuendelea kuwajengea uwezo wa kiutendaji kwa kuwapatia elimu maofisa na wapiganaji wa Kikosi ndani na nje ya Kikosi;
- (iii) Kuimarisha makaazi ya wapiganaji na maofisa wa kikosi na kusimamia upatikanaji wa hatimiliki za maeneo ya Ndugukitu na Pujini Pemba;
- (iv) Kuboresha mazingira mazuri ya kufanyia kazi; na
- (v) Kuhakikisha kuwa wafanyakazi wanawajibika ipasavyo.

Mhe. Spika, kwa mwaka wa fedha 2014/2015, Kikosi cha Valantia kilitengewa jumla ya TZS. 4,660,400,000/= kwa matumizi ya kazi za kawaida. Aidha, Kikosi kiliidhiniwa kukusanya jumla ya TZS. 7,000,000/=.

Utekelezaji wa Malengo ya Mwaka 2014/2015

Mhe. Spika, Kikosi kimehakikisha kuwa amani na utulivu kwa raia na mali zao unaimarika kwa kufanya doria na kudumisha huduma ya ulinzi katika vituo mbali mbali ikiwa ni pamoja na ofisi za serikali, taasisi binafsi na nyumba za viongozi wa serikali.

Mhe. Spika, Kikosi kimeweza kuwajengea uwezo wa kiutendaji maafisa na wapiganaji wake kwa kuwapatia mafunzo ndani na nje ya Kikosi. Kama inavyoonekana katika ukurasa wa 64 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Maafisa na wapiganaji kumi na nne (14) wamepatiwa mafunzo katika ngazi za Cheti, Stashahada na Shahada kwa fani za mawasiliano, utibabu, Sheria na

Rasilimali watu. Aidha, Kikosi kimewaongezea uelewa Maafisa na wapiganaji wake juu ya masuala mtambuka kuhusu UKIMWI na Mazingira, Kikosi pia kimeendesha kozi ya Daraja la tatu kwa wapiganaji 412.

Mhe. Spika, katika kuweka mazingira mazuri ya kufanyia kazi, Kikosi cha Valantia kimeweza kufanya ukarabati wa majengo katika kambi zake mbili na kufanikiwa kupata hatimiliki ya eneo la Kambi ya Pujini kisiwani Pemba. Pia Kikosi kimeweza kununua gari tatu; mbili kati ya hizo zinatumika kwa kazi za kupelekea walenzi vituoni na moja inatumika kwa kazi za kiutawala. Aidha, Kikosi kimeweza kuimarisha utoaji wa huduma na mahitaji ya msingi kwa Maafisa na Wapiganaji wake.

Mhe. Spika, hadi kufikia mwezi wa Machi 2015, Kikosi kimeingiziwa jumla ya TZS. 4,323,523,420/= sawa na asilimia 93 ya matumizi yaliyoidhinishwa. Aidha, Kikosi kimeweza kukusanya jumla ya TZS. 2,500,000/= sawa na asilimia 36 ya makadirio.

Mhe. Spika, na Waheshimiwa Wajumbe, sehemu ya “B”.

MWELEKEO WA MATUMIZI YA BAJETI INAYOTUMIA PROGRAMU KWA MWAKA WA FEDHA 2015/2016

Mhe. Spika, baada ya kuwasilisha utekelezaji wa malengo ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa mwaka wa fedha 2014/15, naomba sasa uniruhusu niwasilishe mipango ya bajeti ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa mwaka wa fedha 2015/2016 kwa mfumo wa **program** kama ifuatavyo:-

Mhe. Spika, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ ina jumla ya Programu kubwa 28 na *program* ndogo 7 zitakazotekelezwa kupitia taasisi zake zinazojumuisha Idara za ndani, Idara Maalum za SMZ, Mamlaka ya Tawala za Mikoa na Ofisi ya Usajili na kadi za Utambulisho.

Mhe. Spika, kwa utaratibu huu wa *program*, Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ itakuwa na jumla ya ‘Code’ 12 zinazoanzia na D01 hadi D12. Katika kila ‘Code’ kutakuwa na Programu kubwa na baadhi ya program kubwa zitakuwa na *program* ndogo kulingana na majukumu ya taasisi husika na aina ya huduma inayotoa.

Mhe. Spika, Programu Kuu nne (4) zitakazotekelezwa na Idara za ndani ni kama zifuatazo:

Programu ya Kwanza: Uratibu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa;
Programu ya Pili: Uratibu wa Idara Maalum za SMZ;
Programu ya Tatu: Usimamizi wa Masuala ya Utumishi katika Idara Maalum na;
Programu ya Nne: Usimamizi na Uendeshaji wa Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, Programu Kuu ya Kwanza ya Uratibu wa Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ina jukumu la kuratibu shughuli za Mamlaka za Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Matarajio ya Programu hii ni kuongeza ufanisi wa utendaji katika utekelezaji wa masuala ya Serikali katika Mikoa na Serikali za Mitaa.

Mhe. Spika, Programu hii ina Programu ndogo mbili (2) ambazo ni (i) Uratibu wa Tawala za Mikoa na (ii) Uratibu wa serikali za Mitaa.

Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 66 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Mhe. Spika, programu ndogo ya Uratibu wa Tawala za Mikoa ina lengo la kuimarisha uratibu wa Tawala za Mikoa ili ziweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi. Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 66 hadi 67 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotarajiwa kutolewa na program hii ni kuratibu na kusimamia Mamlaka za Mikoa na Wilaya. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Uratibu wa Tawala za Mikoa na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 2,063,884,000/=.

Mhe. Spika, programu ndogo ya Uratibu wa Serikali za Mitaa inalenga kuimarisha ushiriki wa wananchi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 67 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotarajiwa kutolewa na program hii ni kuwapatia wananchi elimu ya utawala wa kidemokrasia na upelekaji wa madaraka kwa wananchi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Serikali za Mitaa na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 276,819,000/=.

Mhe. Spika, programu Kuu ya Pili ni Programu ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ. Lengo kuu la Programu hii ni kuimarisha mfumo wa uratibu wa Idara Maalum za SMZ na ushirikiano wa vyombo vya ulinzi na usalama nje na ndani ya nchi. Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 67 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Matarajio ya Programu hii ni kuwa na mfumo imara wa usimamizi na ufuatiliaji. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na program hii ni kusimamia na kuratibu utekelezaji wa shughuli za Idara Maalum. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Uratibu wa Idara Maalum na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 53,883,000/=.

Mhe. Spika, Programu Kuu ya Tatu ni Programu ya Usimamizi wa Utumishi katika Idara Maalum. Lengo kuu la programu hii ni Kuhakikisha upatikanaji wa haki na stahiki za watumishi katika Idara Maalum za SMZ. Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 67 hadi 68 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotarajiwa kutolewa na program hii ni kusimamia upatikanaji wa stahiki na maslahi ya watumishi wa Idara Maalum na kusimamia uajiri wa watumishi katika Idara Maalum za SMZ. Aidha, kazi nyengine itakayofanywa na program hii ni kusimamia utaratibu wa kuwaingiza watumishi wa Idara Maalum katika Mfumo wa Hifadhi ya Jamii (ZSSF) baada ya kukamilika kazi ya utafiti inayofanywa na Mshauri elekezi kuhusiana na namna ya kuufanikisha mpango huu. Programu hii itatekelezwa na Tume ya Utumishi ya Idara Maalum za SMZ na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 138,000,000/=.

Mhe. Spika, Programu Kuu ya Nne (4) ni Programu ya Usimamizi na Uendeshaji wa Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ. Jukumu kuu la program hii ni kuhakikisha kuwa malengo ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum yanafikiwa. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa mfumo wa uratibu na upangaji katika Ofisi. Programu hii ina program ndogo tatu (3) ambazo ni (1) Uratibu wa Kazi za Mipango, Sera na Utafiti katika Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum (2) Usimamizi wa Shughuli za Utumishi na Utawala katika Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum na (3) Uratibu wa Kazi za Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum Pemba.

Mhe. Spika, Programu ndogo ya Kwanza ya Uratibu wa Kazi za Mipango, Sera na Utafiti ina lengo la kuimarisha mfumo wa uratibu na upangaji katika Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum. Maelezo ya program hii yanapatikana ukurasa wa 68 hadi 69 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotarajiwa kutolewa na *program* hii ni kusimamia, kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Sera, Sheria na mipango ya ORTMIM na kuratibu Programu ya kuweka CCTV Kamera (Huduma ya CCTV inajumuisha gari za kuzimia moto, gari kwa ajili ya ufuatiliaji wa shughuli za Idara Maalum, boti za doria na vifaa maalum vya uchunguzi). Programu hii itatekelezwa na Idara ya Mipango, Sera na Utafiti na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 10,295,511,000/=.

Mhe. Spika, Programu ndogo ya Pili ya Usimamizi wa Shughuli za Utumishi na Utawala ina lengo la kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa kazi za ofisi. Maelezo ya program hii yanapatikana katika kukurasa wa 69 wa kitabu cha hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotolewa na Programu hii ni kutoa huduma za kiutumishi na kiutawala na kufanya ukaguzi wa hesabu za ndani kwa taasisi za ORTMIM. Programu hii itatelezwa na Idara ya Utumishi na Uendeshaji na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,219,546,000/=.

Mhe. Spika, Programu ndogo ya tatu ya Uratibu wa Kazi za Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum Pemba inalenga kuongeza ufanisi katika upangaji na uratibu wa kazi za Ofisi kwa upande wa Pemba. Maelezo ya program hii yanapatikana katika ukurasa wa 69 wa kitabu ch hotuba ya bajeti.

Huduma zinazotolewa na Programu hii ni kusimamia, kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa shughuli za ORTMIM Pemba na kuwapatia mazingira bora ya kiutendaji na kuwajengea uwezo watumishi wa ORTMIM Pemba. Programu hii itatelezwa na Ofisi Kuu Pemba na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 542,557,000/=.

Mhe. Spika, fungu namba D01 lenye jumla ya Programu Kuu Nne na program ndogo 5 linalosimamiwa na Katibu Mkuu Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 14,590,200,000/= kwa kazi za kawaida na kazi za maendeleo. Hivyo, naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa.

JESHI LA KUJENGA UCHUMI (JKU) –D02

Mhe. Spika, Jeshi la Kujenga Uchumi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepanga kutekeleza Programu Kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Mafunzo ya Amali, Uzalishaji, Uzalendo na Michezo kwa Vijana na Programu ya Pili ni Ulinzi, Mipango na Uendeshaji wa JKU. Programu ya Ulinzi inahusisha uanzishaji wa Wakala wa Ulinzi ambayo kazi yake kuu itakuwa ni kulinda biashara ya utalii na uwekezaji mwengine wa maeneo mengine yatakayohitaji huduma za ulinzi.

Mhe. Spika, Programu ya Mafunzo ya Amali, Uzalishaji, Uzalendo na Michezo kwa Vijana ina jukumu la kupunguza kiwango cha ukosefu wa ajira miongoni mwa vijana, kuongeza uzalishaji wa chakula na mboga mboga na kuongezeka kwa uzalendo. Matarajio ya Programu hii ni kuongezeka kwa ajira, kuongezeka kwa chakula na kuongezeka kwa uzalendo. Programu hii ina jumla ya Programu

ndogo mbili (2) ambazo ni (1) Uzalendo, Uzalishaji na Michezo na (2) Ufundi na Kazi za Amali.

Mhe. Spika, Programu ndogo ya Uzalendo, Uzalishaji na Michezo ina lengo la kuongeza uelewa wa kutumia mbinu bora za uzalishaji wa mazao ya kilimo na mifugo, kuibua na kukuza vipaji vya michezo na kuimarisha utaiifa. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kutoa mafunzo kwa vijana, kuongeza uelewa wa mbinu bora za uzalishaji wa mazao ya kilimo na mifugo na kuimarisha utaiifa na kuendeleza michezo na kukuza vipaji. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala ya JKU na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,885,600,000/=.

Mhe. Spika, Programu ndogo ya Ufundi na Kazi za Amali ina lengo la kuwaongezea uwezo vijana 1,000 waweze kuajirika, kujiajiri, kujitegemea na kuchangia kuinua kiwango cha elimu kwa vijana. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni mafunzo ya ufundi kwa vijana na kuwaendeleza vijana ngazi ya sekondari. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala ya JKU na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 736,700,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Ulinzi, Mipango na Uendeshaji wa JKU ina jukumu la kuweka mazingira bora ya kazi ili kutoa huduma bora kwa vijana na jamii kwa jumla. Matarajio ya Programu hii ni kuwepo kwa chombo imara na endelevu cha kuwaimarisha vijana kimaadili, kimaendeleo na ustawi wa taifa na kupungua matendo ya uvunjifu wa amani. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuwajengea uwezo na mazingira mazuri watendaji wa JKU na kusimamia utekelezaji wa mipango ya JKU. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala ya JKU na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 8,182,200,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Jeshi la Kujenga Uchumi. Kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa kukusanya mapato ya TZS, 36,337,000/= kupitia vyanzo vyake vifuatavyo:

- (i) Mapato ya Mauzo ya Mpunga 15,000,000/=
- (ii) Mapato ya Mauzo ya Mtama 2,500,000/=
- (iii) Mapato ya Mazao ya Bustani 2,500,000/=
- (iv) Mapato ya Mifugo 16,337,000/=

Mhe. Spika, fungu namba D02 lenye jumla ya Programu Kuu 2 na program ndogo 2 linalosimamiwa na Mkuu wa Kikosi cha JKU kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 10,804,500,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako tukufu liidhinishhe fedha hizo kwa matumizi

yaliyopangwa. Aidha, naliomba Baraza lako tukufu liidhishe ukusanyaji wa mapato ya TZS 36,337,000/= kupitia vyanzo vilivyoinishwa.

CHUO CHA MAFUNZO (MF) D03

Mhe. Spika, Idara ya Chuo Cha Mafunzo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 imepanga kutekeleza Programu kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Huduma za Urekebishaji Wanafunzi wa Chuo cha Mafunzo na Programu ya Pili ni ya Uongozi na Utawala wa Chuo cha Mafunzo.

Mhe. Spika, Programu ya Huduma za Urekebishaji Wanafunzi wa Chuo cha Mafunzo ina jukumu la kuimarisha huduma za urekebishaji wanafunzi. Matarajio ya Programu hii ni kutolewa huduma bora za urekebishaji. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni urekebishaji wanafunzi wa Chuo cha Mafunzo. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Sheria na Urekebishaji na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 921,252,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Uongozi na Utawala wa Chuo cha Mafunzo ina jukumu la kutoa huduma za kiutawala na uendeshaji wa Chuo cha Mafunzo na kutoa huduma bora na endelevu za afya kwa wanafunzi, wapiganaji na raia. Pia, kuwapatia posho stahiki pamoja na mishahara maafisa, wapiganaji na wafanyakazi wa kiraia kwa wakati na kutoa huduma za ulinzi wa wanafunzi. Matarajio ya Programu hii ni kupatikana mazingira mazuri ya kazi, ustawi wa watumishi na usimamizi mzuri wa fedha pamoja na usalama wa wanafunzi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na Fedha na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 7,054,048,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Idara ya Chuo cha Mafunzo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 imepangiwa kukusanya mapato ya TZS, 50,586,000/= kupitia vyanzo vyake vifuatavyo:

- (i) Kazi za Mikono 10,000,000/=
- (ii) Viwanda Vidogo vidogo 6,000,000/=
- (iii) Mapato ya Mashamba 13,000,000/=
- (iv) Mapato ya Mifugo 586,000/=
- (v) Ada kwa Kazi za Ujenzi 21,000,000/=

Fungu namba D03 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Kamishna wa Chuo cha Mafunzo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 7,975,300,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo, naliomba Baraza lako tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa. Aidha, naliomba

Baraza lako tukufu liidhishe ukusanyaji wa mapato ya TZS. 50,586,000/= kupitia vyanzo mbali mbali vilivyoainishwa.

KIKOSI MAALUM CHA KUZUIA MAGENDO (KMKM) – D04

Mhe. Spika, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepanga kutekeleza Programu kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Usimamizi na Uzuiaji wa magendo na Programu ya Pili ni ya Utawala na Uendeshaji wa huduma za watumishi.

Mhe. Spika, Programu ya Usimamizi na Uzuiaji wa Magendo ina jukumu la kuimarisha ulinzi wa bahari ya Zanzibar, kudhibiti usafirishaji wa magendo baharini na nchi kavu, uchafuzi wa mazingira, uhamiaji haramu pamoja na uokozi. Matarajio ya Programu hii ni kupungua kwa magendo na kuimarika kwa ulinzi. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuzuia usafirishaji wa magendo baharini, ulinzi wa ukanda wa bahari ya Zanzibar na uokozi wa baharini. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na Fedha na Idara ya Mipango ya Kivita na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,013,500,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Utawala na Uendeshaji wa Huduma za KMKM ina jukumu la kutoa huduma za kiutawala na uendeshaji wa Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo na kutoa huduma bora na endelevu za afya kwa wapiganaji na raia. Matarajio ya Programu hii ni kuongezeka huduma na mazingira ya ofisi kuimarika. Programu hii inatarajiwa kutoa huduma za afya kwa wapiganaji na raia, huduma za kiutawala na uendeshaji na ujenzi wa vituo vya uzamiaji na uokozi Unguja na Pemba. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na Fedha na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 12,639,500,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepangiwa kukusanya mapato ya TZS. 25,891,000/= kupitia ada kwa kazi za ujenzi.

Fungu namba D04 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Kamanda Mkuu wa Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 13,653,000,000/= kwa kazi za kawaida na kazi za maendeleo. Hivyo, naliomba Baraza lako tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa. Aidha, naliomba Baraza lako tukufu liidhishe ukusanyaji wa mapato ya TZS. 25,891,000/= kupitia vyanzo vilivyoainishwa.

KIKOSI CHA ZIMAMOTO NA UOKOZI (KZU) – D05

Mhe. Spika, Kikosi cha Zimamoto na Uokozi katika Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepanga kutekeleza program kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Utoaji wa Huduma za Zimamoto na Uokozi na Programu ya Pili ni ya Kukuza Huduma Kiutawala na Kiuongozi kwa Wafanyakazi wa Kikosi cha Zimamoto na Uokozi.

Mhe. Spika, Programu ya Utoaji wa Huduma za Zimamoto na Uokozi ina jukumu la kutoa huduma za zimamoto zenye ufanisi na ubora kwa jamii. Matarajio ya Programu hii ni upatikanaji wa huduma za zimamoto zenye ufanisi na ubora kwa jamii. Programu hii inatarajia kutoa huduma za zimamoto na uokozi kwa haraka na kwa ufanisi kwa wananchi, kusogeza huduma karibu na wananchi na kuwajengea uelewa kuhusu huduma za zimamoto na kutoa huduma za zimamoto na uokozi katika vituo maalum Bandarini na Viwanja vya ndege. Programu hii itatekelezwa na Kitengo cha Operesheni chini ya Idara ya Utawala na Fedha na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 274,239,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Kukuza Huduma Kiutawala Kiuongozi kwa Wafanyakazi wa Kikosi cha Zimamoto na Uokozi ina jukumu la kuweka mazingira mazuri ya kazi ili kuongeza uwajibikaji kwa wafanyakazi wa Zimamoto na Uokozi. Matarajio ya Programu hii ni kuwepo kwa mazingira mazuri ya kazi na uwajibikaji kwa Wafanyakazi wa Zimamoto na Uokozi. Programu hii inatarajia kutoa huduma za kiutawala na kuwajengea uwezo wafanyakazi kwa mafunzo na ujuzi na kukuza mashirikiano ya kitaifa na kimataifa yanayohusu mambo ya uzimaji moto na uokoaji. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na Fedha na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 4,039,061,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepangiwa kukusanya mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia vyanzo vyake mbalimbali kama ifuatavyo:

- (i) Mapato ya Ukodisaji wa Vifaa 6,500,000/=
- (ii) Mapato yatokanayo na Mauzo ya Vifaa vya Kuzimia Moto 3,106,000/=
- (iii) Matengenezo ya Vifaa vya Kuzimia Moto 3,500,000/=
- (iv) Utoaji wa Vyeti vya Usalama wa Moto 2,000,000/=
- (v) Ada kwa Kazi za Ujenzi 2,500,000/=.

Mhe. Spika, fungu namba D05 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Kamanda Mkuu wa Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 4,313,300,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo, naliomba Baraza lako tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi

yaliyopangwa. Aidha, naliomba Baraza lako tukufu liidhishe ukusanyaji wa mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia vyanzo vilivyoainishwa.

KIKOSI CHA VALANTIA (KVZ) – D06

Kikosi cha Valantia katika Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepanga kutekeleza program kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Amani na Utulivu kwa Taifa, Raia na mali zao na Programu ya Pili ni ya Usimamizi na Utawala wa Kikosi Cha Valantia.

Mhe. Spika, Programu ya Amani na Utulivu kwa Taifa, Raia na mali zao ina jukumu la kuhakikisha kuwa amani na utulivu kwa raia, Taifa na mali zao unainaimarika. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa amani na utulivu kwa jamii. Programu hii inatarajia kutoa huduma za ulinzi katika taasisi za serikali na taasisi binafsi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 417,792,000/=.

Programu ya Usimamizi na Utawala wa Kikosi Cha Valantia ina jukumu la kutoa huduma za kiutawala na uendeshaji wa huduma za kikosi cha Valantia na kuimarisha mazingira ya kufanyia kazi. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa mazingira ya kufanyia kazi. Huduma zitakazotolewa ni za kiutumishi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utawala na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 5,585,808,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Kikosi cha Valantia kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kimepangiwa kukusanya mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia Ada ya Ulinzi.

Fungu namba D06 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Kamanda Mkuu wa Kikosi cha Valantia kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 6,003,600,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa. Aidha naliomba Baraza lako tukufu liidhishe ukusanyaji wa mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia ada ya ulinzi.

MKOA WA MJINI MAGHARIBI – D07

Mhe. Spika, Ofisi ya Mkoa wa Mjini Magharibi katika Mwaka wa Fedha wa 2015/2016 imepanga kutekeleza Programu kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Uratibu wa Shughuli na Miradi ya Maendeleo ya Mkoa na Programu ya Pili ni ya Usimamizi na Utawala.

Mhe. Spika, Programu ya Uratibu wa Shughuli na Miradi ya Maendeleo ya Mkoa ina jukumu la kuhakikisha upatikanaji wa huduma za kijamii. Matarajio ya Programu hii ni kuwepo ufanisi na ubora wa utekelezaji wa shughuli na miradi ya maendeleo. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Proramu hii ni kuratibu shughuli za maendeleo ndani ya Mkoa, kuratibu shughuli za ulinzi na usalama ndani ya Mkoa, kuwasaidia wazee wasiojiweza na kutoa misaada ya kiuchumi na kijamii kwa wananchi. Programu hii itatekelezwa kwa pamoja baina ya Kitengo cha Mipango na Sera cha Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Wilaya ya Mjini na Wilaya za Magharibi na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 264,066,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Usimamizi na Utawala ina jukumu la kuweka mazingira mazuri ya Ofisi, kusimamia stahiki za watumishi na kuwajengea uwezo wa kitaalamu. Matarajio ya Programu hii ni ufanisi wa kazi na upatikanaji wa huduma bora. Huduma zitakazotolewa na Programu hii ni za kiutumishi na uendeshaji. Programu hii itatekelezwa na Kitengo cha Utumishi na Uendeshaji na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,257,734,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Mkoa wa Mjini Magharibi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 umepangiwa kukusanya mapato ya TZS. 29,959,000/= kupitia vyanzo vyake vifuatavyo:

- (i) Ada ya Uhaulishaji Ardhi na Usafirishaji wa Gari 29,000,000/=
- (ii) Kuchelewa Kusajili Cheti cha Kuzaliwa 954,000/=.

Fungu namba D07 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Mjini Magharibi kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,521,800,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa. Aidha, naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishe ukusanyaji wa mapato ya TZS. 29,954,000/= kupitia vyanzo vilivyoainishwa.

MKOA WA KUSINI UNGUJA – D08

Mhe. Spika, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Kusini Unguja katika Mwaka wa Fedha wa 2015/2016 imepanga kutekeleza Programu kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Uratibu wa Shughuli za Maendeleo ya Mkoa na Programu ya Pili ni ya Uendeshaji na Utawala.

Mhe. Spika, Programu ya Uratibu wa Shughuli za Maendeleo ya Mkoa ina jukumu la kuimarisha uratibu wa shughuli za sekta za kijamii. Matarajio ya Programu hii ni kuongeza kasi ya upatikanaji wa huduma bora za maendeleo kwa jamii. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuratibu maendeleo ya jamii ya Mkoa, kuratibu shughuli za ulinzi na usalama ndani ya Mkoa na kutoa misaada kwa wazee wasiojiweza. Programu hii itatekelezwa na Kitengo cha Mipango na Sera cha Mkoa wa Kusini kwa kushirikiana na wilaya ya Kati na Kusini na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 203,353,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Uendeshaji wa Utawala wa Mkoa wa Kusini Unguja ina jukumu la kuhakikisha kuwa wafanyakazi wanawajibika ipasavyo kwa umakini, ari, nidhamu na moyo wa kujituma. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa mazingira ya utendaji kazi na kuongeza ufanisi. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuwajengea uwezo watumishi na kusimamia utekelezaji wa mpango kazi. Programu hii itatekelezwa na Kitengo cha Uendeshaji na Utumishi cha Mkoa wa Kusini na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,133,247,000/=.

Mhe. Spika, Fungu namba D08 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Kusini Unguja kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,336,600,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa.

MKOA WA KASKAZINI UNGUJA - D09

Mhe. Spika, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Kaskazini Unguja katika Mwaka wa Fedha wa 2015/2016 imepanga kutekeleza Programu kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Uratibu wa Shughuli za Maendeleo ndani ya Mkoa na Programu ya Pili ni ya Utawala na Uendeshaji.

Mhe. Spika, Programu ya Uratibu wa Shughuli za Maendeleo ndani ya Mkoa ina jukumu la kuhakikisha upatikanaji wa huduma bora za kijamii. Matarajio ya Programu hii ni upatikanaji wa huduma bora za maendeleo kwa jamii. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuratibu na kusimamia utekelezaji wa sera katika sekta mbalimbali ndani ya Mkoa, kuratibu shughuli za uinzi na usalama na kuratibu upatikanaji wa huduma za kijamii na kiuchumi. Programu hii itatekelezwa na Mkoa wa Kaskazini Unguja na imepangwa kutumia jumla ya TZS. 240,018,000/=.

Mhe. Spika, Programu ya Utawala na Uendeshaji ina jukumu la kuwajengea uwezo wafanyakazi katika fani mbali mbali ili waweze kumudu kazi zao kwa ufanisi pamoja na kuwapatia stahiki zao. Matarajio ya Programu hii ni kuongeza kiwango

cha utoaji huduma. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni za kitumishi na uendeshaji wa Mkoa. Programu hii itatekelezwa na Mkoa wa Kaskazini Unguja na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,133,882,000/=.

Mhe. Spika, Fungu namba D09 lenye jumla ya Programu Kuu mbili (2) linalosimamiwa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Kaskazini Unguja kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,373,600,900/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa.

MKOA WA KUSINI PEMBA – D10

Mhe. Spika, Mkoa wa Kusini Pemba katika Mwaka wa Fedha wa 2015/2016 umepanga kutekeleza Programu kuu tatu (3); Programu ya Kwanza ni ya Kuratibu Shughuli za Maendeleo katika Mkoa, Programu ya Pili ni ya Kuratibu Shughuli za Ulinzi na Usalama katika Mkoa na Programu ya Tatu ni ya Mipango na Utawala katika Mkoa.

Program ya Kuratibu Shughuli za Maendeleo katika Mkoa ina jukumu la kufuatilia miradi ya maendeleo ya wananchi. Matarajio ya Programu hii ni kuwa na maendeleo endelevu ndani ya Mkoa. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kufuatilia miradi ya maendeleo ya Mkoa na wilaya zake na kuratibu mbio za Mwenge wa Uhuru. Programu hii itatekelezwa na Mkoa wa Kusini Pemba na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 19,980,000/=.

Mhe. Spika, Program ya Kuratibu Shughuli za Ulinzi na Usalama katika Mkoa ina jukumu la kuhakikisha kuwa wananchi na mali zao wanaishi kwa amani na utulivu. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa amani na utulivu. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kusimamia ulinzi na usalama wa ngazi ya Mkoa. Programu hii itatekelezwa na Mkoa wa Kusini Pemba na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 5,665,000/=.

Mhe. Spika, Program ya Mipango na Utawala katika Mkoa ina jukumu la kutoa huduma endelevu za kiutumishi na kiutawala kwa Afisi za Mkuu wa Mkoa na Wilaya zake. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa upatikanaji wa huduma. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kusimamia na kutoa huduma za kiutumishi na kusimamia huduma za usafi na mipango miji. Programu hii itatekelezwa na Mkoa wa Kusini Pemba na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,746,355,000/=.

Mhe. Spika, Fungu namba D10 lenye jumla ya Programu Kuu tatu (3) linalosimamiwa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Kusini Pemba kwa Mwaka wa

Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,772,000,000/= kwa kazi za kawaida ikiwemo ruzuku kwa Baraza la Mji Mkoani na Baraza la Mji la Chake Chake. Hivyo naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishhe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa.

MKOA WA KASKAZINI PEMBA – D11

Mhe. Spika, Ofisi ya Mkoa wa Kaskazini Pemba katika Mwaka wa Fedha wa 2015/2016 umepanga kutekeleza Programu kuu tatu (3); Programu ya Kwanza ni ya Kuratibu Shughuli za Maendeleo katika Mkoa, Programu ya Pili ni ya Kuratibu Shughuli za Ulinzi na Usalama katika Mkoa na Programu ya Tatu ni ya Kuratibu shughuli za Mipango na Utawala.

Mhe. Spika, Program ya Kuratibu Shughuli za Maendeleo katika Mkoa ina jukumu la kufanya ufuatiliaji wa kazi za maendeleo ndani ya Mkoa. Matarajio ya Programu hii ni kuwa na maendeleo endelevu katika Mkoa. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii kuratibu miradi ya maendeleo katika Mkoa. Programu hii itatekelezwa na Mkoa na Wilaya na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 79,992,000/=.

Mhe. Spika, Program ya Kuratibu Shughuli za Ulinzi na Usalama katika Mkoa wa Kaskazini Pemba ina jukumu la kuhakikisha amani na usalama wa wananchi na mali zao unaimarika. Matarajio ya Programu hii ni kuwepo kwa amani na usalama katika Mkoa. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kuratibu shughuli za ulinzi na usalama kwa ngazi ya Mkoa na wilaya. Programu hii itatekelezwa na Mkoa na Wilaya na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 6,581,000/=.

Mhe. Spika, Program ya Kuratibu Shughuli za Mipango na Utawala ina jukumu la kuhakikisha kuwa wafanyakazi wanawajibika ipasavyo kwa umakini, ari, nidhamu na moyo wa kujituma. Matarajio ya Programu hii ni kuimarika kwa upatikanaji wa huduma na kuwa na mazingira bora ya kazi. Programu hii inatarajia kutoa huduma za mipango na utawala na kusimamia na kutoa huduma za usafi wa mji wa Wete. Programu hii itatekelezwa na Mkoa na Wilaya na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,572,927,000/=.

Mhe. Spika, Fungu namba D11 lenye jumla ya Programu Kuu tatu (3) linalosimamiwa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Kaskazini Pemba, kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,659,600,000/= kwa kazi za kawaida ikiwemo ruzuku kwa Baraza la Mji Wete. Hivyo, naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishhe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa.

AFISI YA USAJILI NA KADI ZA UTAMBULISHO - D12

Mhe. Spika, Afisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho katika Mwaka wa Fedha 2015/2016 imepanga kutekeleza Program Kuu mbili (2); Programu ya Kwanza ni ya Kusajili na Kutoa Vitambulisho kwa Wazanzibari wote na wasio Wazanzibari wanaoishi kisheria na Programu ya Pili ni ya Utumishi na Uendeshaji Afisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho.

Mhe. Spika, Programu ya Kusajili na kutoa vitambulisho kwa Wazanzibari wote na wasio Wazanzibari wanaoishi kisheria ina jukumu la kuwasajili na kuwapatia vitambulisho vyenye ubora wazanzibari wote lakini pia kuwapatia vitambulisho wageni wanaoishi Zanzibar kisheria kulingana na Sheria Namba 7, 2005. Matarajio ya Programu hii ni kuwatambua Wazanzibari na wasio wazanzibari wanaoishi Zanzibar. Huduma inayotarajiwa kutolewa na Programu hii ni kutoa vitambulisho kwa wananchi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Usajili na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 75,000,000/=.

Programu ya Utumishi na Uendeshaji Afisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho ina jukumu la kutoa huduma endelevu za kiutawala kwa Afisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho ikiwa ni pamoja na kuhakikisha kuwa afisi inatekeleza majukumu yake kwa mujibu wa ilivyojipangia. Matarajio ya Programu hii ni kuwa na mazingira mazuri ya kazi. Huduma zinazotarajiwa kutolewa na Programu hii ni huduma za kiutumishi pamoja na kusimamia mipango ya afisi. Programu hii itatekelezwa na Idara ya Utumishi na Uendeshaji na imepangiwa kutumia jumla ya TZS. 1,693,900,000/=.

Ukusanyaji wa Mapato

Mhe. Spika, Afisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 imepangiwa kukusanya mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia Ada ya Kupoteza Kitambulisho.

Mhe. Spika, Fungu namba D12 lenye jumla ya Programu Kuu 2 linalosimamiwa na Mkurugenzi wa Usajili kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 limepangiwa matumizi ya jumla ya TZS. 1,768,900,000/= kwa kazi za kawaida. Hivyo naliomba Baraza lako Tukufu liidhinishe fedha hizo kwa matumizi yaliyopangwa. Aidha naliomba Baraza lako Tukufu liidhinisha ukusanyaji wa mapato ya TZS. 17,606,000/= kupitia Programu hizi.

SHUKURANI

Mhe. Spika, Naomba kutumia fursa hii kutoa shukurani zangu za dhati, kwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi Mhe. Dk. Ali Mohamed Shein kwa uongozi wake makini na kusimamia kwa karibu Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa kipindi chote cha uongozi wake katika awamu hii. Maelekezo na usimamizi wake umechangia kwa kiasi kikubwa mafanikio yaliyopatikana katika Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, Shukrani pia nazitoa kwa Katibu Mkuu Kiongozi na Katibu wa Baraza la Mapinduzi, Waheshimiwa Mawaziri na Wajumbe wote wa Baraza la Mapinduzi, Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Baraza la Wawakilishi na Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ya Baraza lako Tukufu kwa mashirikiano na maelewano ambayo yameleta utulivu na kupelekea mazingira mazuri katika kutekeleza majukumu yetu. Aidha, naomba pia kutoa shukurani kwa Wakuu wa Mikoa na Wilaya, Mstahiki Meya wa Mji wa Zanzibar, Wenyeviti wa Mabaraza ya Miji na Madiwani wote Unguja na Pemba kwa mashirikiano mazuri waliyotupa katika shughuli zetu zote za kuwaletea maendeleo wananchi wetu.

Mhe. Spika, Naomba kuwashukuru Wakuu wa Idara Maalum za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ambao ni; Mkuu wa Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo - *Commodore* Hassan Mussa Mzee, Mkuu wa Jeshi la Kujenga Uchumi - Kanali Soud Haji Khatibu, Kamishna wa Vyuo vya Mafunzo Zanzibar - Kamishna Khalifa Hassan Choum, Kamishna wa Zimamoto na Uokozi Zanzibar - Kamishna Ali Malimussy Abdalla, Mkuu wa Kikosi cha Valantia Zanzibar - Luteni Kanali Mohamed Mwinjuma Kombo na Mwenyekiti wa Tume ya Utumishi Idara Maalum Kanali Miraji Mussa Vuai (Mstaafu) na Wajumbe wake pamoja na watumishi wote wa Idara Maalum kwa mashirikiano yao wanayonipa na kazi nzito ya kusimamia ulinzi na usalama wa nchi yetu.

Mhe. Spika, Natoa shukurani kwa vyombo vya Ulinzi vya Jamhuri ya Muungano kwa mashirikiano wanayotupa katika ulinzi na usalama wa nchi yetu na kuwapatia ajira na mafunzo mbalimbali vijana wetu.

Mhe. Spika, Shukrani zangu za dhati nazitoa kwa watendaji wa Afisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ hususan Katibu Mkuu - Ndugu Joseph A. Meza, Naibu Makatibu Wakuu, Mkuu wa Mkoa wa Mjini Magharibi Mhe. Abdulla Mwinyi Khamis, Mkuu wa Mkoa wa Kusini Unguja Mhe. Dk. Idrisa Muslim Hija, Mkuu wa Mkoa wa Kaskazini Unguja Meja Mstaafu Mhe. Juma Kassim Tindwa, Mkuu wa Mkoa wa Kaskazini Pemba Mhe. Omar Khamis Othman, Mkuu wa Mkoa wa Kusini Pemba Mhe. Mwanajuma Majid Abdalla na

Waheshimiwa Wakuu wa Wilaya wote , Mkurugenzi wa Usajili na Kadi za Utambulisho, Wakurugenzi wote, Makatibu Tawala wa Mikoa na Wilaya, Wakurugenzi wa Miji na Halmashauri zote na watumishi wote kwa ushirikiano wa hali ya juu wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu na kufikia malengo tuliyojipangia.

Mhe. Spika, Naomba kumshukuru Katibu Mkuu - Wizara ya Fedha, Katibu wa Tume ya Mipango, watendaji wa Afisi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali na Afisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa michango na miongozo katika usimamizi wa masuala ya fedha na sheria. Aidha nawashukuru watendaji na watumishi wote wa SMZ na Taasisi zake kwa huduma balimbali wanazozitoa kwa wananchi wa Zanzibar. Aidha, naomba kuishukuru Kamati ya Katiba Sheria na Utawala ambayo ilijadili na kuitolea ushauri na michango rasimu ya hotuba ya bajeti ambayo imetuwezesha kuwasilisha hotuba leo hii katika Baraza lako tukufu.

Mhe. Spika, Naomba pia kuvishukuru vyombo vya habari ambavyo vimetoa mchango mkubwa katika kuhamasisha, kutangaza na kuielimisha jamii juu ya matukio na taarifa mbalimbalinazohusu Afisi yangu. Nawashukuru kwa dhati kabisa viongozi na watendaji wa vyombo hivyo vya habari zikiwemo televisheni, redio na magazeti kwa mashirikiano wanayotoa kwa Afisi yangu.

Mhe. Spika, Naomba kuwashukuru wananchi wa Jimbo la Tumbatu kwa mashirikiano makubwa na moyo wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu katika Afisi ya Uwaziri pamoja na kazi za Jimbo langu la Tumbatu. Pia, naishukuru familia yangu kwa uvumilivu wao kwa muda wote ninaokuwa mbali nao kwa kutekeleza kazi muhimu za kuleta maendeleo ya Taifa letu. Uvumilivu wao, mashirikiano yao na moyo wanaonipa yananiongezea nguvu na ari ya kutekeleza majukumu yangu. Aidha, nawashukuru wananchi wote wa Zanzibar kwa umoja, utulivu na mshikamano waliouonesha katika ujenzi wa Taifa letu na kudumisha amani ambayo inawezesha shughuli mbali mbali za kiuchumi kufanyika. Nawaomba waendeleo kudumisha amani na utulivu hasa katika kipindi hiki cha kuelekea Uchaguzi Mkuu.

Mhe. Spika, Kwa dhati kabisa napenda kuwashuru Washirika wetu wa Maendeleo na nchi marafiki kwa misaada na michango yao mbalimbali ambayo imechangia mafanikio ya Afisi yangu. Nachukua nafasi hii kuzishukuru nchi na mashirika yafuatayo: Afrika Kusini, China, Finland, India, Indonesia, Israel, Korea, Norway, Romania, Uingereza, Ujerumani, Sekretarieti ya Jumuiya ya Afrika Mashariki, Benki ya Dunia, Umoja wa Nchi za Ulaya, Shirika la Msalaba Mwekundu na wengine wote waliochangia kufanikisha maendeleo ya nchi yetu.

HITIMISHO

Mhe. Spika, Afisi inasimamia mafungu 12 ya Bajeti, D01 (Afisi ya Rais - Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ), fungu D02 (Jeshi la Kujenga Uchumi), fungu D03 (Chuo cha Mafunzo), fungu D04 (Kikosi Maalum Cha Kuzuia Magendo) fungu D05 (Kikosi cha Zimamoto na Uokozi), fungu D06 (Kikosi cha Valantia), fungu D07 (Mkoa wa Mjini Magharib), fungu D08 (Mkoa wa Kusini Unguja), fungu D09 (Mkoa wa Kaskazini Unguja), fungu D10 (Mkoa wa Kusini Pemba), fungu D11 (Mkoa wa Kaskazini Pemba) na fungu D12 (Afisi ya Usajili na Kadi za Vitambulisho). Makadirio ya matumizi ya Programu kupitia mafungu hayo ni kama yanavyoonekana katika Kiambatanisho namba 8.

Mhe. Spika, Kwa upande wa mapato, mafungu hayo kwa mwaka 2015/16 yanategemea kukusanya jumla ya TZS 195,586,000/= na kwa upande wa matumizi, mafungu hayo yanategemea kutumia jumla ya TZS 66,772,700,000/=, kati ya fedha hizo TZS 56,072,700,000/= kwa kazi za kawaida na TZS 10,700,000,000/= ni kwa kazi za Maendeleo.

Mhe.Kati ya TZS 56,072,700,000/= kwa ajili ya utekelezaji wa kazi za kawaida, jumla ya TZS 43,696,752,000/= ni kwa matumizi ya mishahara, TZS 9,926,648,000/= kwa matumizi ya kazi nyenginezo (OC) na TZS 2,449,300,000/= ni ruzuku ya Baraza la Manispaa na Mabaraza ya Miji ya Wete, Chake Chake na Mkoani.

Mhe. Spika, Nawaomba Waheshimiwa Wajumbe wa Baraza lako Tukufu wayapokee, wayajadili kwa kina, watushauri na kutuelekeza na hatimae wayapitishie makadirio haya. Tuna imani kubwa kuwa michango yao Waheshimiwa Wajumbe itatusaidia sana katika kutekeleza majukumu yetu ya kazi vizuri zaidi katika kipindi kijacho cha Mwaka wa Fedha 2015/2016.

Mhe.Spika, Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ iweze kutekeleza kazi, majukumu na kutoa huduma nilizozieleza, naomba Baraza lako Tukufu liidhinishie jumla ya TZS. 56,072,700,000/= kwa ajili ya utekelezaji wa kazi za kawaida na TZS. 10,700,000,000/= kwa utekelezaji wa kazi za maendeleo. Pia naomba idhini ya kukusanya mapato ya TZS. 195,586,000/= kwa mwaka wa fedha 2015/2016.

Mhe. Spika, Naomba kutoa hoja. (*Makofi*)

Mhe. Spika: Mhe. Waziri nakushukuru kwa kuwasilisha hotuba hiyo na kwa mwendo wa kasi umetumia muda wa saa 1: 35 nakushukuru sana na hoja hii imeungwa mkono na makofi mengi nilifikiri imeshapita bila ya kupingwa. Naomba

basi sasa nimkaribishe Mhe. Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba Sheria na Utawala. (*Makofi*)

Mhe. Wanu Hafidh Ameir (Kny.Mhe. Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba Sheria na Utawala): Mhe. Spika, kwa ruhusa yako naomba kuwasilisha muhutasairi wa Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala wa Baraza kuhsu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Nchi na Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ kwa mwaka.

Mhe. Spika, Kwa unyenyekevu mkubwa naanza kumshukuru Mwenyezimungu mtukufu, muumba mbingu na ardhi kwa kutujaalia pumzi ya uhai na uzima, mpaka tukaweza kukutana hapa kujadili bajeti ya Wizara ya Nchi Afisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ katika mwaka wa fedha 2015/2016.

Mhe. Spika, Pia nikushukuru wewe kwa kunipa nafasi hii adhimu ya kusimama hapa mbele ya Baraza lako, kwa niaba ya wajumbe wa kamati ya Katiba, Sheria na Utawala, kuwasilisha muhtasari wa maoni ya Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ya Baraza la Wawakilishi.

Mhe. Spika, Kwa niaba ya Kamati yangu napenda kwa dhati kabisa kumshukuru Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ, Mheshimiwa Haji Omar Kheir, Katibu Mkuu wake Ndugu Joseph Meza na watendaji wote wa wizara hii, ambao kwa kipindi cha Miaka miwili na nusu tumekuwa pamoja tukishirikiana katika kusimamia shughuli za Wizara hii.

Mhe. Spika, Katika kipindi chote hicho cha kufanyakazi pamoja, Kamati yangu imeridhika na nidhamu ya hali ya juu ya watendaji wa Wizara ya Nchi Afisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ, Mheshimiwa Waziri pamoja na watendaji wako wote tunakupongezeni sana, na muendeleo na nidhamu hiyo na utendaji kazi wa ufanisi kwa maslahi ya taifa letu. (*Makofi*)

Mhe. Spika, Mkutano huu utakuwa wa mwisho kwa kamati yetu kuwasilisha maoni kwa wizara hii pamoja na wizara nyengine tunazozisimami, tumekuwa pamoja katika kipindi cha uhai wa Baraza hili na mambo mengi yametokea, mengine yanafurahisha na mengine hayafurahishi na pengine yamewakwaza baadhi ya wenzetu, kwa niaba ya kamati naomba tusameheane pale tulipokwazana, nia yetu sote ilikuwa moja ya kuhakikisha kuwa Baraza hili linasimamia Serikali kwa maslahi ya wananchi wetu na siyo vyenginevyo. (*Makofi*)

Mhe. Spika, Naomba pia nichukuwe dakika chache kuwatumbua wajumbe wa Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ambao wametoa mchango mkubwa wa

kupitia bajeti ya Wizara hii, na hatimaye kukaweza kuwasilisha maoni ya kamati, wajumbe wenyewe ni kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Ussi Jecha Simai	Mwenyekiti
2. Mhe. Abdalla Juma Abdalla	Makamo Mwenyekiti
3. Mhe. Wanu Hafidh Ameir	Mjumbe
4. Mhe. Nassor Salim Ali	Mjumbe
5. Mhe. Bikame Yussuf Hamad	Mjumbe
6. Mhe. Suleiman Hemed Khamis	Mjumbe
7. Ndg. Aziza Wazir Kheir	Katibu
8. Ndg. Khamis Hamadi Haji	Katibu

Mhe. Spika, Baada ya utangulizi huo mfupi, sasa nielekee katika maoni ya kamati yangu kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Nchi Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ kwa mwaka wa fedha 2015/2016, ambapo kamati yangu imepitia Mafungu yote kumi na mbili yenye programu kuu ambazo zimegawanya shughuli nyingi za msingi zinazofanywa na Wizara hii kupitia programu ndogo ndogo.

Mhe. Spika, Kamati yangu imepitia fungu D 01 la Afisi ya Rais tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ lenye programu kuu nne ambazo ni program kuu ya Uratibu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, programu kuu ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ, programu ya Usimamizi wa Utumishi wa Idara Maalum na program kuu ya Usimamizi na Uendeshaji wa Afisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ na kiasi cha shilingi 14, 590, 200,000 kimepangwa katika program kuu zote hizo.

Mhe. Spika, Katika programu P 01, ya Tawala za Mikoa, kwenye programu ndogo ya uratibu wa tawala za mikoa, kuna huduma ya usafi wa Mji wa Zanzibar, iliyowekewa kiasi cha shilingi 1,500,000,000. Kamati yangu imetazama changamoto ya usafi na haiba ya Mji wa Zanzibar ambao ndiyo kitovu cha shughuli nyingi za kiuchumi na kijamii na kasoro kadhaa zimejitokeza na zinahitaji kutatuliwa ili utekelezaji wa programu ya usafi wa mji wa Zanzibar iweze kutekelezeka kwa kasma hiyo iliyopangwa.

Mhe. Spika, Miongoni mwa changamoto za usafi katika mji wa Zanzibar ni kuongezeka kwa shughuli za biashara katika maeneo ambayo hayapaswi kufanyika shughuli hizo. Maeneo mbali mbali ya mji wa Zanzibar hasa eneo la bara bara ya Skuli ya Haile Selasie kuelekea Darajani, bara bara ya Kisiwandui kuelekea Michenzani na bara bara ndogo ya kutoka Donge kuelekea Skuli ya Vikokotoni ambazo zimekuwa na shughuli kubwa za biashara zilizopangwa kando mno ya

bara bara hizo na kusababisha uchafu na msongamano wa watu na magari unaoharibu haiba ya mji wetu.

Mhe. Spika, Kamati yangu inashauri Baraza la Manispaa, katika kutekeleza programu hii ndogo ya usafi wa mji wa Zanzibar kuchukua hatua mara moja ya kurekebisha hali hiyo inayofanya mji wetu kupoteza haiba yake ya usafi, ukizingatia maeneo hayo niliyoyataja yanapitwa na wenyeji na wageni kila wakati.

Mhe. Spika, Katika eneo la soko la Darajani nako kumekuwa na hali ambayo kamati tuna wasiwasi kama Baraza la Manispaa linaweza kuirekebisha, kutokana na kuendelea kila siku. Hali hiyo, ni ya kuwepo kwa soko la usiku mbele ya soko la Darajani ambalo linaongeza uchafu na msongamano wa magari bila ya udhibiti. Kamati inataka kujuwa kama soko lile la usiku ni rasmi au kama lina Baraka za Baraza la manispaa na vipi linaendeshwa katika nyakati hizo za usiku kwa kuzingatia hali ya usafi. Kama soko lile siyo rasmi kamati inashauri liondoshwe na eneo hilo libakie na utulivu wake uliozoeleka wakati wa usiku baada ya harakati za kutwa nzima.

Mhe. Spika, Katika programu ya P 03, ya Usimamizi wa utumishi wa Idara Maalumu, katika programu ndogo ya Usimamizi wa utumishi wa Idara Maalumu, kumepangwa shughuli ya kusimamia uajiri wa watumishi katika Idara Maalumu za SMZ na kiasi cha shilingi 80,534,000 zimekasimiwa kwa shughuli hiyo.

Mhe. Spika, Kamati katika kupitia programu hiyo ndogo, imeona kuwa mchakato mzima wa mahitaji ya ajira katika Idara Maalumu za SMZ unahitaji kuangaliwa upya. Hivi karibuni kumefanyika ajira za Idara Maalumu katika vikosi mbali mbali ambapo kamati yangu haina uhakika kama suala la mahitaji halisi yamezingatiwa. Kamati bado haijafahamu ni yepi hasa mahitaji halisi ya watumishi katika Idara Maalumu, watumishi wangapi wanahitajika ili shughuli za kazi za Idara Maalumu zifanyike kwa ufanisi. Aidha, kamati inataka kujuwa upatikanaji wataalamu katika kada mbali mbali za Idara Maalumu umezingatiwa vipi katika ajira hizo, na katika hao wanaotazamiwa kuajiriwa hivi karibuni ni wangapi wameajiriwa katika ngazi za wataalamu ambao ni mahitaji ya lazima katika Idara Maalumu.

Mhe. Spika, Kamati yangu inayaeleza haya kwa nia ya kuisaidia Serikali kufikia shabaha zake ilizojiwekea katika Mfumo huu mpya wa Bajeti unaozingatia programu ambao shughuli zake zinalenga upatikanaji wa matokeo ya shughuli hizo. Aidha, shughuli hizo zilizopangwa katika programu mbali mbali zitatekelezwa na watenda kazi ambao watahitajika kuwa na ujuzi, kama tutakavyoona huko mbele baadhi ya vikosi vya SMZ, kama vile KMKM na Chuo cha Mafunzo, vina upungufu wa wataalamu muhimu katika fani mbali mbali za afya, urekebishaji, ustawi wa jamii na ushauri nasaha. Ingawa tumeelezwa kuwa

changamoto hizo zinatatuliwa kwa kutoa mafunzo kwa watendaji, lakini hilo peke yake halitoshi kutatuwa changamoto hiyo, kwani kama fursa za ajira zipo katika Idara Maalumu kwanini zisitumike kutatua mahitaji hayo ambapo Kamati tunaamini kuwa wataalamu hao wapo wengi, lakini matangazo yaliyotolewa ya ajira hayajajielekeza katika kujaza nafasi hizo.

Mhe. Spika, Kamati tunaishauri Wizara kuzingatia na kuchukua hatua za kutatua changamoto za upungufu wa wataalamu hasa katika kada za huduma kama vile afya. Ni hivi karibuni tu Kikosi cha Kuzuia Magendo (KMKM) kimepiga hatua kubwa katika sekta ya afya kwa kuzindua jengo jipya la Hospitali pale Kibweni. Kamati tunapongeza tena kwa maendeleo yale makubwa lakini kama tulivyosema uwepo wa jengo la hospitali ni jambo moja, lakini uwepo wa wataalamu ni muhimu na jitihada za makusudi zifanyike kupatikana wataalamu hawa wa afya. *(Makofi)*

Mhe. Spika, katika programu ndogo ya usimamizi wa utumishi katika Idara Maalum kiasi kilichokasimiwa kwa kazi hiyo ni Shs.57,466,000/=. Kamati inaikumbusha Wizara kuhusu stahiki za wafanyakazi na wapiganaji wa wa Idara Maalum ambapo mwaka jana tulielezwa kuwa stahiki kwenye nyongeza ya mishahara zitazingatiwa katika bajeti ya mwaka huu. Kwa kuwa bajeti ya mwaka jana ilizingatia kuwaongezea posho la angalau Shs.30,000/=. Kamati inataka kujua nyongeza hiyo ya mishahara kwa askari wa Idara Maalum imezingatiwa vipi katika bajeti ya mwaka huu kama alivyoahidi Mhe. Waziri kwenye Kamati.

Mhe. Spika, katika programu ndogo ya uratibu wa kazi za mipango, sera na utafiti iliopo katika Kifungu P04 cha programu kuu ya usimamizi na uendeshaji, kuna mradi wa kuweka kamera za *CCTV* ambao Shs.10,000,000/= zimekasimiwa. Kamati yangu inaipongeza Serikali kwa kukamilisha ahadi yake ya kuweka *CCTV* katika maeneo mbali mbali ya Mji Mkongwe kwa nia ya kuimarisha ulinzi na usalama kwa wenyeji na wageni.

Mhe. Spika, uwekaji wa kamera za ulinzi katika maeneo hayo uende sambamba na kuzitunza na kufanyiwa matengenezo mara kwa mara ili ziweze kudumu na kuendelea kutoa huduma iliyokusudiwa. Kamati yangu pia inakumbusha Serikali kuwa isisahau kuwa uwekaji wa kamera hizo usiishie katika maeneo ya Mji Mkongwe bali unapaswa kuzingatiwa katika maeneo mengine ya huduma kama vile mabenki, vituo vya mauzo ya umeme, maeneo yenye shughuli kubwa za biashara kama vile Mlandege kuelekea Darajani, Mwanakwerekwe Sokoni na barabara za Amani kuelekea Mombasa, Mazizini kuelekea Mnazi Mmoja kwenye vituo vya mafuta na kadhalika. Maeneo yote hayo yameshawahi kuripotiwa matukio ya kihalifu yanayohusisha wafanyabiashara kuvamiwa na kuporwa fedha na majambazi kwa kutumia silaha zikiwemo za moto.

Mhe. Spika, katika Fungu D02 la Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU) imepangiwa programu kuu mbili za mafunzo ya amali, uzalishaji, uzalendo na michezo kwa vijana na programu ya ulinzi, mipango na uendeshaji wa JKU ambazo kwa pamoja zimekasimiwa Shilingi milioni kumi, mia nane na nne milioni na laki tano. Katika programu ndogo ya uzalendo, uzalishaji na michezo ambayo pia inahusu malezi ya vijana kuna kiasi cha milioni mia mbili ishirini na moja zimepangwa. Kamati yangu imeona katika changamoto ya vijana ambao wengi baada ya kumaliza kupata mafunzo ya ulinzi, uzalendo na uzalishaji huwa wanategemea kupata ajira Serikalini hasa katika Idara Maalum wakati nafasi za kuajiri zinakuwa finyu.

Mhe. Spika, Kamati yangu inashauri kuwa ni vyema sasa tukaja na mpango mbadala wa namna ya kuwashughulikia vijana kwa kugeuza mtazamo wao na imani kuwa ajira ni lazima iwe ya Serikali. Kamati inashauri mara vijana hao wanapomaliza mafunzo wasiachwe watawanyike mitaani na kuendelea kukaa vibarazani na ujuzi wao, badala yake wakusanywe na kufanyiwa tathmini ya mafunzo ya uzalishaji waliopata kwa kuwapa nyenzo na mitaji midogo midogo ya kuanza shughuli zao za kujitegemea wenyewe. (*Makofi*)

Mhe. Spika, zipo programu nyingi za kifedha kuwawezesha vijana hawa, ipo mifuko ya JK na AK na mengineyo ambayo inaweza kutumika kuwapatia mitaji itakayowawezesha kujitegemea. Vyenginevyo vijana hao watapata mafunzo ya uzalishaji mali na ufundi na wakikosa ajira Serikalini watabaki vibarazani na hatimaye watajikusisha na vitendo viovu ambavyo Serikali itaingia tena gharama kubwa kupambana navyo.

Mhe. Spika, Chuo cha Mafunzo Fungu lake la D03 limekasimiwa Shilingi bilioni saba, milioni mia tisa sabini na tano na laki tatu kwa programu mbili za huduma za urekebishaji wanafunzi na programu ya uongozi na utawala wa Chuo cha Mafunzo. Kamati imeona kuwa kiasi hicho cha fedha kilichokasimiwa kwenye programu hizo ni kidogo na kama hakitopatikana kama kilivyo, basi Chuo cha Mafunzo kitafanya programu hizo kwa shida. Kamati inatambua kuwa bajeti ya Chuo cha Mafunzo haitoi huduma kwa wanafunzi peke yake, lakini pia kuna jukumu la kuhifadhi mahubusu wanaosubiri kesi zao ambao idadi yao ni kubwa ni kila siku.

Mhe. Spika, Kamati inataka kujua ni kwa kiasi gani Wizara inazingatia ongezeko la mahubusu na huduma wanazohitaji ambazo ni za lazima na huku bajeti ya Chuo cha Mafunzo ikiongezwa kwa kiwango kidogo kila mwaka na pia mahitaji yake yakionekana kuongezeka kwa kiasi kikubwa kila mwaka.

Mhe. Spika, Kamati yangu inapongeza hatua ya kuanza ujenzi wa bweni jipya katika Kambi ya Kengeja pamoja na ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Zone ya

Mashamba kwa hatua ya matofali. Kamati yangu inasisitiza kuendeleza ujenzi huo ili askari wetu na wanafunzi wakae katika makaazi ya kuridhisha.

Mhe. Spika, Kamati yangu inachukua fursa hii pia kuipongeza timu ya mpira wa miguu wa Chuo cha Mafunzo kwa kuwa mabingwa wa Kombe la Ligi Kuu ya *Grandmalt* kwa msimu wa mwaka 2014/2015. Tunawatakia kila la kheri katika kujiandaa kuiwakilisha Zanzibar katika mashindano ya vilabu vya Kikanda na Afrika. Tunawaomba wapenzi wote wa michezo na Serikali kuisaidia kwa hali na mali timu ya Mafunzo iweze kushiriki na kutoa ushindani katika mashindano hayo. (*Makofi*)

Mhe. Spika, Zanzibar imesahau muda mrefu kuona mafanikio ya vilabu katika ngazi ya Kimataifa. Hivyo, jitihada zifanyike kwa wadau wa michezo kusaidia kurejesha hamasa ya michezo kwa kuviwezesha vilabu vyetu kufanya vizuri katika ngazi za Kimataifa. Tusisahau kuwa michezo pia ni sehemu ya ajira ambayo tukiwekeza vizuri vijana wetu wataweza kupata soko na kuendeleza maisha yao kama ilivyo kwa vijana wa nchi za wenzetu.

Mhe. Spika, Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM) tumeshaelezea changamoto yake ya ukosefu wa wataalamu katika sekta ya afya na kada nyengine ambayo imeelezwa katika bajeti hii kuwa mpaka mwaka huu wa fedha unaomalizika, Hospitali ya KMKM haina daktari bingwa hata mmoja. Katika Fungu la D04, Kikosi hichi kimepangiwa kutumiwa shilingi bilioni kumi na tatu, milioni mia sita na hamsini na tatu katika programu zake kuu mbili. (*Makofi*)

Mhe. Spika, katika Kifungu P01 cha programu kuu ya ulinzi, uzuiwaji magendo kwenye programu ndogo ya ulinzi na uzuiwaji magendo huduma zilizopangwa ni kuziwa usafirishaji magendo baharini, ulinzi wa ukanda wa bahari na uokozi bahari ambazo kwa pamoja zimepangiwa shilingi bilioni moja, kumi na tatu milioni na laki tano. Kamati imeona na kila mtu ataona kuwa huduma hizi zote ni muhimu kwa maisha yetu ya kila siku na kiasi hicho cha fedha kilichokasimiwa, kuna shaka kubwa kama kitakidhi kufikia malengo.

Mhe. Spika, tunasema hivyo tukijua kuwa shughuli kubwa za KMKM zipo baharini na huko kunahitaji nyenzo na vitendo navyo vyote vinahitaji mipango madhubuti na fedha. Kamati inaikumbusha tena Serikali bajeti ya *PBB* haiwezi kutekelezwa kwa namna ile ile ya bajeti zilizopita za *active base budget* kwamba taasisi inayosimamia shughuli unaikasimia fedha kiasi cha kutekeleza shughuli. Mpango huu wa *PBB* ili utekelezeke taasisi inayosimamia programu lazima iwe na raslimali wataalamu na fedha.

Mhe. Spika, katika huduma ya uokozi baharini viashiria vya matokeo vinaonesha shabaha ya kutolewa kwake ni ndani ya saa moja, lakini idadi ya boti za kisasa za uokozi kwa mwaka unaoishia wa bajeti ni mbili na mwaka huu ni hizo hizo. Aidha, idadi ya wazamiaji waliopatiwa mafunzo mwaka jana ni ishirini na mwaka ujao wa fedha wa 2015/2016 ni ishirini na tano, huku vituo vya uokozi katika ukanda wetu wa bahari kwa mwaka wa fedha wa 2014/2015, ni viwili tu na mwaka huu wa fedha ni vitatu.

Mhe. Spika, majanga ya baharini yamekuwa mengi na kama hatawawezesha KMKM kufanya kazi hii ya uokozi kwa ufanisi basi huenda programu hii ikashindwa kufikia malengo yake kama inavyopaswa. Tunaitaka Serikali kuwekeza vya kutosha katika eneo hili la uokozi ambapo mbali na kuimarisha huduma za usafiri wa bahari, lakini tujue kuwa majanga haya yana mkono wa Mungu (*act of God*). Hivyo kuimarisha huduma za uokozi sambamba na huduma za usafiri ni jambo la kipa umbele.

Mhe. Spika, uimarishaji wa vyombo vya uokozi uende sambamba na upatikanaji wa nyenzo za kupambana na magendo ya karafuu pamoja na kuwapa motisha askari wetu wanaokamata magendo hayo. Aidha, huduma ya ulinzi wa ukanda wa bahari pia nayo inahitaji vyombo vya kisasa vyenye uwezo wa kukabiliana na changamoto za bahari.

Mhe. Spika, katika Fungu D05 Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kimepangiwa programu mbili kuu za utoaji huduma za Zima Moto na Uokozi na programu za kukuza huduma, kiutawala ambazo zimewekewa shilingi bilioni nne, milioni mia tatu kumi na tatu na laki tatu zilizogawanywa kwa huduma hizo.

Mhe. Spika, katika kuzifanya programu hizi ziweze kutekelezeka Kamati inashauri changamoto kadhaa zinazokwaza ufikiaji malengo zitatuliwe kama vile ujenzi usiongatizia mipango miji ambao hukwamisha kazi za uokozi pale majanga ya moto yanapotokea. (*Makofi*)

Aidha, Kamati inashauri ujenzi wa majengo mbali mbali kupata ushauri wa kitaalamu wa Zima Moto na uwekaji wa miundombinu yake kabla ya kupata kibali cha ujenzi. Hivyo, Idara inayohusika na mipango miji, Serikali za Halmashauri na kadhalika wasitoe vibali vya ujenzi wa miji mpya mpaka hapo ukaguzi utakapofanyika kujua kuwa eneo hilo linafaa kwa ujenzi na miundo mbinu ya kukabiliana na majanga mbali mbali kama vile moto imewekwa vizuri.

Mhe. Spika, katika Fungu D06 Kikosi cha Valantia kimepangiwa shilingi bilioni sita, milioni tatu na laki sita katika programu za ulinzi wa amani na utulivu na usimamizi wa utawala wa Kikosi cha Valantia. Kamati inakumbusha kuwa Kikosi

hichi bado kinakabiliwa na changamoto ambazo hazawezi kusubiri mpaka tuwe na fedha nyingi kuzitatua.

Kamati yangu imewahi kutembelea na kuona changamoto kubwa ya uhaba wa mahanga, nyumba za Maaafisa, upatikanaji wa maji safi na salama kwa baadhi ya kambi pamoja na sare za askari ni miongoni mwa mambo tuliyokuta na bajeti mara hii yameripotwa tena.

Mhe. Spika, ili Kikosi hichi kiweze kufanya majukumu yake vizuri, lazima changamoti hizo zitatuliwe na bajeti hii. Tutazame namna ya kubana vifungu tuweze kusaidia hasa suala la makaazi na maji safi na salama kwa askari wetu ambao wanatoa mchango mkubwa katika kulinda amani na utulivu wa nchi yetu. *(Makofi)*

Mhe. Spika, naomba nielekeze muhtasari wa hotuba yangu kwa kuangalia Mamlaka ya Serikali za Mkoa. Katika eneo hili nianze na Mkoa wa Mjini/Magharibi ambapo ni kitovu cha shughuli za uchumi na biashara katika nchi yetu. Katika Fungu D07 la Mkoa wa Mjini/Magharibi programu zake kuu ni mbili ambazo ni kiasi ya shilingi bilioni moja, milioni mia tano na ishirini na laki nane zimekasimiwa.

Mhe. Spika, kazi kubwa inafanyika katika Mkoa wa Mjini/Magharibi ya kuhakikisha hali ya amani na utulivu inaendelea ili wananchi waweze kufanya shughuli zao za kujiletea maendeleo kwa utulivu, katika huduma ya kutoa misaada ya kiuchumi na kijamii kwa wananchi shilingi milioni tano tu zimepangwa. Kamati imeona changamoto zilizokuwemo katika Mkoa wa Mjini/Magharibi kwenye eneo hili ni kubwa na kasma ya fedha iliyowekwa ni ndogo. Mfano, ndani ya Mkoa wa Mjini/Magharibi kuna tatizo la ombaomba ambalo sasa limeenea kwa kasi ya ajabu hasa katika maeneo ya Mji Mkongwe.

Mhe. Spika, zipo taarifa kuwa ombaomba hawa wengi wao wametokea nje ya Zanzibar, wamesafiri kwa njia mbali mbali kuingia visiwani kufanya shughuli hizo. Hali hiyo haileti picha nzuri ya nchi yetu ambayo utamaduni wake wa kijamii ni wa mshikamano wa kindugu, mshikamano ambao siyo kuwaona ndugu wa familia anafikia kuomba barabarani huku jamaa zake wapo wakimuona.

Mhe. Spika, nchi yetu imekuwa utaratibu wa kuwatunza hata wale watu ambao hawana jamaa wa kutunza katika nyumba maalum. Hivyo ni sawa na kusema kuwa utamaduni wa Zanzibar haupo kwa kiwango kama hicho hapa Zanzibar inaitaka Serikali ya Mkoa wa Mjini/Magharibi kuchukua hatua ya mara moja kushughulikia ongezeko la ombaomba katika mji wetu.

Mhe. Spika, vitendo viovu kama vile ukahaba na utumiaji wa madawa ya kulevywa bado vipo kwa kiwango kikubwa katika Mkoa wa Mjini/Magharibi licha ya juhudi zinazofanywa na Serikali kupambana na vitendo hivyo lakini bado hali hairidhishi. Maeneo mengi yanayofanya biashara za starehe kama vile Bwawani, Kwa Raju, Amani, Bweni na Chukwani yameonekana yakihusisha baadhi ya vitendo hivyo kinyume na sheria. (*Makofi*).

Mhe. Spika, Kamati inazo taarifa kuwa kuna ukumbi wa starehe uliopo hapa Chukwani umekuwa sasa ni kimbilio la watoto wadogo hasa wa kike ambao wanaingia bure huku wengi wao ikiripotiwa kuwa ni wanafunzi. Kamati tunaitaka Serikali ya Mkoa wa Mjini/Magharibi kufanya uchunguzi katika kumbi hizo na hatua zichukuliwe kama uendesaji wa kumbi hizo unafanyika kinyume na sheria kwa kuruhusu na wanafunzi na watoto wadogo. (*Makofi*).

Mhe. Spika, katika Fungu D08 Mkoa wa Kusini Unguja Kamati inapongeza Serikali ya Mkoa wa Kusini Unguja kwa kuzindua mradi wa kuimarisha miundo ya masoko, kuongeza thamani ya mazao na huduma za fedha vijijini. Hata hivyo, Kamati inasikitishwa na hali ya uvamizi wa maeneo ya mabonde ambao baadhi ya watu wameanza ujenzi. Aidha, changamoto za mabwana shamba na mabibi shamba kukosa usafiri na uhaba wa matrekta zitatuiliwe ili mradi uweze kufikia lengo. Aidha, Kamati inaitaka Wizara ya Ardhi, Makaazi, Maji na Nishati kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo na Maliasili na Serikali ya Mkoa wa Kusini Unguja kuzuia ujenzi wowote katika maeneo ya kilimo na mabondeni.

Mhe. Spika, katika Mkoa wa Kaskazini Fungu D09 ambalo programu zake kuu mbili zimekasimiwa shilingi bilioni moja, milioni mia tatu sabini na tatu na laki tisa katika programu ndogo ya uratibu wa shughuli za maendeleo ya Mkoa, kuna huduma ya ulinzi na usalama. Katika huduma hii kuna changamoto ya ulinzi na usalama katika maeneo ya utalii ambayo kumeripotiwa kesi za uhalifu mia nne na thalathini na tatu kwa mwaka wa fedha 2014/2015.

Kamati yangu inaishauri Serikali mbali na kufanya doria lakini pawepo na mpango wa kudhibiti uingiaji watu wasiokuwa na shughuli maalum ndani ya Mkoa wa Kaskazini Unguja hasa katika ukanda wa utalii ambapo watu hao hujihusisha na matendo ya kihalifu. (*Makofi*)

Mhe. Spika, Mkoa wa Kaskazini umekuwa ukikabiliwa na tatizo sugu, vitendo vya udhalilishaji wa kijinsia kwa watoto na wanawake. Kamati inapongeza hatua za kuweka dawati la jinsia Mahonda ambayo ni hatua moja kubwa katika kukabiliana na tatizo hilo. Kamati yangu inashauri mkakati maalum ufanyike kwa kuanzia na Serikali za Mitaa (Masheha), kuanzisha mpango wa kutoa elimu nyumba kwa

nyumba na kuhamasisha utoaji wa taarifa kwa matukio ya udhalilishaji kwa haraka.

Mhe. Spika, katika Fungu D10 Mkoa wa Kusini Pemba, Kamati imepitia programu zake kuu tatu ambazo zimepangiwa shilingi bilioni moja, milioni mia saba sabini na mbili ambapo katika programu ya kuratibu shughuli za kimaendeleo ya Mkoa na Wilaya zake kiasi cha shilingi milioni moja laki saba tu zimepangwa. Ingawa shughuli hizi ni za usimamizi lakini inaonekana kunahitajika ufuatiliaji ambao kwa kiasi hicho cha fedha kilichowekwa Kamati yangu ina wasi wasi kama utafanyika kwa ufanisi.

Mhe. Spika, Mkoa wa Kaskazini Pemba ambao katika Fungu D10 umepangiwa kutumia shilingi bilioni moja, milioni mia sita hamsini na tisa na laki sita katika programu kuu tatu za kuratibu shughuli za kimaendeleo, ulinzi na utawala katika Mkoa. Kamati yangu katika kupitia Fungu hili imeona kuna shughuli za uratibu wa maendeleo ambazo zimepangiwa shilingi sabini na tisa milioni, laki tisa na tisini na mbili huku kukiwa na changamoto katika shughuli hizo za kimaendeleo kama vile migogoro ya ardhi.

Mhe. Spika, Kamati inaitaka Serikali ya Mkoa wa Kaskazini Pemba kuhakikisha kuwa katika bajeti ya mwaka huu inafanya kila inaloweza kutafutia ufumbuzi migogoro ya ardhi baina ya wawekezaji na wananchi katika maeneo ya Wete, Makangale, Wilaya ya Micheweni na Kivumoni Mtambwe. Migogoro hii hailiti picha nzuri kwa nchi yetu kwani tunategemea ushirikiano baina ya wananchi na wawekezaji ili kufikia malengo katika kukuza uchumi wetu na kuinua hali za wananchi wetu. Si vyema uwekezaji kufanyika katika eneo ambalo wananchi wanakinzana na mwekezaji.

Mhe. Spika, katika mradi wa uwekaji wa majina na nambari za mitaa unaofadhiliwa na Mamlaka ya Mawasiliano ya Tanzania (TCRA) ambao unafanyika kwa majaribio katika Shehia za Limbani na Seblem, Kamati inashauri kuwa uwekaji majina uzingatie mila, utamaduni na desturi na uasili wa pahala husika kwa makubaliano ya wananchi wenyewe. Zoezi hilo pia linafanyika katika baadhi ya sehemu za Mkoa wa Mjini/Magharibi katika maeneo ya Chukwani, Mazini na Kwa Mchina lakini bado baadhi ya majina ya mitaa hiyo haizingatii mila na utamaduni wa majina asili ya pahala husika. Kamati yangu pia inashauri mradi huu ushirikishe kikamilifu Serikali za Mkoa na wananchi wakaazi asili wa mitaa hiyo ili majina ya asili ya mitaa yasiptee. (*Makofi*).

Mhe. Spika, kwa upande wa Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho katika Fungu D12 programu zake kuu ni mbili tu za kutoa vitambulisho kwa Wazanzibari na

utumishi na uendeshaji wa ofisi ambazo jumla ya shilingi bilioni moja, milioni mia saba sitini na nane na laki tisa zimepangwa kuziendesha.

Mhe. Spika, Kamati yangu haina tatizo na kasma ya Fungu isipokuwa tunashauri kuwa kumekuwa na malalamiko ya upatikanaji wa vitambulisho kwa baadhi ya wananchi ambao hupelekea kukosa au kuchelewa kupata huduma muhimu za kijamii, kama vile kufungua akaunti za benki, kupata mikopo, kusajili leseni, kuhaulisha ardhi, mirathi na kadhalika. Kamati yangu inashauri njia za mbadala za kuwapatia wananchi vitambulisho zitumike ikiwemo kuwasajili kupitia skuli pale wanapofikia umri wa miaka kumi na nane. (*Makofi*)

Mhe. Spika, kwa kufanya hivyo vijana wengi ambao wanasumbuka kupata vitambulisho hivyo watasajiliwa pale wanapoingia Kidato cha Pili na Kidato cha Tatu na cha Nne. Kamati inapongeza juhudi zinazofanyika na Taasisi hii katika kutoa huduma za vitambulisho kwa wananchi.

Mhe. Spika, nimeeleza mambo mengi kwa ufupi katika hotuba hii ya Kamati na huenda mambo mengi nimeyaacha kutokana na uchache wa muda. Tumejaribu kushauri katika maeneo mbali mbali ya taasisi zilizochini ya wizara hii, nikiamini kuwa ushauri wetu una nia moja ya kusaidia utekelezaji wa programu zilizopangwa katika mafungu ya taasisi hizo uwe wa ufanisi. Namuomba Mhe. Waziri, mbali na kuyatolea ufafanuzi baadhi yao, lakini pia apokee ushauri wetu.

Mhe. Spika, nawaomba wajumbe wako wa Baraza hili, waichangie bajeti hii kwa kushauri, kuelekeza na hatimaye kuipitisha bajeti hii. Nachukua fursa hii kuwashukuru wajumbe wako kwa kunisikiliza kwa utulivu na nikushukuru wewe pia Mhe. Spika, kwa kunivumilia muda wote wa kuwasilisha hotuba hii. Mhe. Spika, nakushukuru na naunga mkono hoja. (*Makofi*)

Mhe. Spika: Mhe. Wanu Hafidh, tunakushukuru kwa kuwasilisha maoni ya kamati kwa niaba ya Mwenyekiti na kwa niaba ya kamati hiyo. Naomba sasa twende kwenye mchango wa jumla, nitangulie kumkaribisha Mhe. Makame Mshimba Mbarouk, baadae afuate Mhe. Jaku Hashim Ayoub. (*Makofi*)

Mhe. Makame Mshimba Mbarouk: Mhe. Spika, nikushukuru wewe kwa kuweza kunipa nafasi ya kuchangia, na niweze kutoa muongozo kwa wale wajumbe wenzangu watakaonifuatia nyuma yangu.

Mhe. Spika, niseme nimefarajika sana, faraja yangu kubwa leo kwa Mhe. Waziri, mwenye bajeti hii amewasilisha kwa muundo wa aina yake, nilikuwa naangalia kwenye *dictionary* hapa aliyoniachia mwalimu wangu, mwalimu Abdalla Mwinyi, lakini nimegundua silioni. Mhe. Spika, naangalia muundo huu wa aina yake Mhe.

Waziri, kaupata wapi. Kwa kweli nimefarijika sana, kwa sababu amefanya kitu ambacho katika bajeti nyingi mimi sijapata kukisikia. Ameanza kuwaingiza watendaji wake wote kwenye kitabu hiki cha bajeti, ni kitu kikubwa hongera sana Mhe. Waziri. Mawaziri wengine wanasema, sijui katibu wangu, ukimtizama katibu mwenyewe hayumo kwenye kitabu hiki, lakini yeye kawaingiza humu na kawaeleza vizuri mmoja baada ya mmoja, hakumuacha hata mmoja. Sasa na mimi nikushukuru sana Mhe. Waziri. (*Makofi*)

Mhe. Spika, Mhe. Waziri, kuna mmoja ambaye ukimtaja basi mimi rohani mwangu nafurahi, hasa katika utendaji. Nakushukuru kwa kumtaja Mstahiki Meya hapa na niseme kwa upendo wangu kutokana na hali ya utendaji wa kazi. Mhe. Spika, sasa hivi *Alhamdulillah* mji wetu siku hadi siku unanza kuimarika, lakini kwa kuwa suala lenyewe ni mji mkubwa na kila siku *population* inazidi kwa sababu watu wanazaliwa. Sasa nalo hili halipingani, lakini jitihada zinaonesha. Hili mimi nimelifurahia sana na Mwenyezi Mungu amjaalie amuendeleze kuwa na jina hili la Mstahiki Meya, kwa sababu mwenzetu huwa anatoka nje, anasafiri kwenda nje huwa tunapishana njiani. (*Makofi*)

Hivi karibuni alikwenda Ujerumani, yeye anatoka Ujerumani na mimi nilikuwa natoka Italy, tulipishana njiani Mheshimiwa. Hendi kule kuangalia mji, anakwenda kule kuangalia vitu vya kuiga na kuleta Zanzibar. Kwa hivyo, tumpe fursa na *power* tumwachie aendele kutuletea neema. (*Makofi*)

Mhe. Spika, tulikuwa tunapiga kelele hapa wakati ule wa Dk. Mwinyihaji kuhusu masuala ya gari. Leo *Alhamdulillah* magari yapo tena ya kisasa mazuri kabisa na hata uwekaji wake yale makontena yanakaa vizuri na kisasa, tofauti na zamani. Zamani tulikuwa tukiweka ovyo ovyo tu, tope ndani ya tope. Lakini hilo niseme Mhe. Spika, kutokana na utendaji wake mzuri tumebadilisha muundo wa *system*, hilo moja nilifurahie. Lakini Mhe. Spika, huyu alikuwa na *special programme* na ndio nasema siku zote, kama leo Mhe. Waziri, ulivyotundalia bajeti yako ilivyokua nzuri, umeshaweka jina hapa vizuri tu. Aliyekuwa anataka sawa na aliyekuwa hataki basi, lakini jina limeshaka kwenye *Hansard*.

Mhe. Spika, Meya ana programu ambayo ni nzuri sana hasa katika lile eneo la Darajani, hebu nataka kujua Mhe. Waziri, mradi ule umefikia wapi, kwa sababu pale nilipoona ile *slogan* yake nilisema *Alhamdulillah* Zanzibar ni *Half London* sasa hivi Darajani, na mtu angeona ile ramani ambayo inataka kujengwa pale Mhe. Spika, basi mtu ningemwambia hii Darajani, angesema sio Darajani, kwa sababu kuna watu wanarushiana mitandao huo nje, basi kama ile ingekuwa imejengeka pale, basi mimi naamini watu wangekataa na wakasema hii sio Darajani ya zamani, sio kabisa, angetupa mji uliokuwa mzuri kabisa, kwa sababu jambo likiwa zuri, huwezi mtu kumpa mfano wa nchi iliyokuwa ovyo ovyo,

angesema hii ni *Half London* ya Zanzibar. Lakini sijui mradi ule, hata Mhe. Rais mwenyewe kitu kile anakisema sana. Nasikia ripoti inakwenda Ikulu ikirudi kila siku rekebisha hapa, rekebisha hapa.

Kwa hivyo, Mhe. Waziri na wewe ulikuwa unasema sana na ulikifurahikia hiki kitu. Sisi tunakuwa hodari wa ubunifu, lakini *finishing* yake inakuwa sio nzuri. Kwa kweli hili suala linasikitisha, muda unakwisha, tutaweka lini tena. Mimi naomba sana Mhe. Waziri, hili suala, utakapokuja hebu njoo nipe majibu nitoshelezeke mpaka niridhike kama nilivyokuridhisha wewe hapa kwa hili suala, nijuwe likoje suala hili ambalo tunalifurahikia litendeke pale, kwa sababu kila nchi sasa hivi wana *modern* nzuri. Mhe. Spika, nenda Dar es Salaam sasa hivi hakuna tena viduka, vinaondolewa vile viduka vidogo vidogo, wanaweka ma-*shopping mall* makubwa tena yanakuwa *modern* ya kisasa na yanafurahisha, watu wote mnamamia humo humo.

Mhe. Spika, ningemuomba sana Mhe. Waziri, kwa hili ungekuja kuniambia ili na yeye Mhe. Rais, tumpambe vizuri sana na muda bado tunao, kama tayari wafadhili unao waiteni ili tufanye jambo la msingi kabisa pale, ili tumfurahishe Mhe. Rais wetu awe na msemo wa kusema katika viriri, kwa sababu linapofanyika jambo zuri basi na sisi tunapanda *credit* yetu nzuri.

Mhe. Spika, huu mradi wetu wa *ZUSP*. Mhe. Spika, unajua sasa hivi mvua hazina miadi, hili suala tuliposimamia au tunapoendelea, mimi ningeomba tuzidi kuona hali halisi ilivyo, kwa sababu tumeona sote mafuriko yaliyopita. Kwa hivyo, mimi naomba sana na kwa kuwa hili suala sitaki nilikemee sana ili nikakuharibia utamu wako wote hapa na niyoanzia, lakini ndani yake vionjo onjo lazima viwepo, tulioneshwa na mfano wa mvua ilivyoanza na mvua ile ilikuwa nyingi sana na tumeona mahali mwengine mumeharibika.

Kwa hivyo, Mhe. Spika, mimi naanza katika ukurasa wa 56 kuhusu Chuo cha Mafunzo. Mhe. Spika, hapa nina *concern* yangu. Unajua siku hizi duniani watu wanabadilisha sheria kila leo, hasa wakiziangalia zile sheria na wakati tuliokuwa nao. Siku moja Mkuu wa Mkoa wa Mjini Magharibi aliniambia ukitoa historia, angalia na wakati wa ile historia uliotoka nayo. Kama yeye kasahau mimi nakumbuka, aliniambia jambo zuri sana na mpaka leo nimeliweka ndani ya kichwa changu. Kwa hivyo, na mimi nataka nitowe *concern* yangu, kwa sababu sheria sasa hivi Mheshimiwa, hapa kuna neno linaitwa "Chuo cha Mafunzo". Ninavyojua mimi chuo kinakuwa na wanafunzi nilivyosomeshwa, wanafunzi wanakuwa wanahitimu katika mafunzo yao. Sasa hapa tizameni sheria inavyokuwa hapa, kwa sababu ukisema Chuo cha Mafunzo, tayari *automatically* hasa katika Serikali ya Zanzibar, inakuwa tayari ile ni *International automatically* kabisa.

Sasa mimi ninachoomba hapa sheria itatubana kuwapa *certificate*, kwa sababu kuna ile *short course*, *short* inakuwa Rumande na *long course* inakuwa mtu ameshatiwa hatiani amefungwa, ndivyo ninavyofahamu mimi. Sasa ninajiuliza tutaweza kweli kutoa *certificate*, *Are you serious* na hili suala la Chuo cha Mafunzo? Najiuliza hapo. Sasa mimi ningeomba kuwa turudi katika hii *African World*, twende na jina lile la Magereza.

Mhe. Spika, nimeona hilo nitowe *concern* yangu ili twendane na wakati sasa hivi kuwa hili suala la Chuo cha Mafunzo kitatu-*cost*, wale watadai haki zao za kupata *certificate*, kwa sababu huyu anakuwa fundi. Tatizo lenyewe Magereza wanafundisha mambo mengi sana. Namshukuru sana Kamanda Jemedari wake hapa Kamishna kwa huu utendaji wake wa kazi, anawafunza vizuri. Kuna mafundi wa umeme, wachongaji, washonaji na naomba Mhe. Mwanasheria niangalie vizuri hebu itizame hii, tusije baadae tukachekwa, maana yake ni kitu nimeona akili yangu. Nitizame nilikotoka nimeanzia wapi, nimeanzia mwalimu wangu aliponielimisha na hii tunayokwenda sasa hivi.

Mhe. Spika, ukiangalia kumbukumbu ya nchi nyingi zipo Magereza katika sehemu nyingi tu, Magereza. Sasa mimi ningeomba tuangalie *modality* ya kuweza kuweka. Lakini Mhe. Spika, nimpongeze sana Kamishna, kwa sababu kila nikipita Magereza pale ametuwekea muundo mzuri wa kutafuta mapato. Ni kweli kwa sababu yale maduka yaliyowekwa pale yanaingiza mapato makubwa serikalini, kodi pale lazima ulipe. Hakubali yeye kuwa usilipe kodi, hili nimpongeze sana. Sasa mimi ningeridhika sana na upande wa pili tukamuachia. Mhe. Waziri, muombee na upande wa pili pale, ili palete *show*, kwa sababu kajenga maduka mazuri sana ambayo yanakwenda na wakati.

Kwa hivyo, na upande wa pili tumuachie analizie ili yaletе *show*, kwa sababu ukiweka na upande wa pili yanaleta *show* nzuri sana. Kwa hivyo, mimi naomba Mhe. Spika, kwa kuwa huyu amewekeza vizuru na tulimuwekea malengo na yale malengo ambayo tulimuachia, ningeomba Mhe. Spika, aweze kupunguziwa makali ili aweze kutumia katika kuokoa hii bajeti ya serikali. Kwa sababu serikali inapanga bajeti, lakini inampa bajeti finyu, inampa pesa punguzo dogo sana. Kwa hivyo, Mhe. Spika, mimi ningeomba sana kutokana na hali halisi ilivyo.

Mhe. Spika, niende kwenye KMKM, napenda niwapongeze kwa ile hospitali yao. Mhe. Spika, mimi naungana na mwenyekiti aliyepita hapa kusema bado watu wenyewe taaluma kubwa hawajapatikana, serikali ifanye jitihada zote kwa sababu wanafanyakazi mpaka usiku. Siku moja niwashukuru sana wananchi wangu wa jimbo langu walikuwa kama 20 wale walikula ziko dubwana fulani, wale wafanyakazi wa hospitali ile ya KMKM walifanyakazi vizuri sana, waliwahudumia vizuri sana, sikuangalia nani mwenye *qualification* pale, lakini umeona nimesema

well and good walifanyakazi vizuri sana, waliifanyakazi vizuri na tukaweza kuwarudisha nyumbani na waliolala walilala pale na hatimaye asubuhi wakapata afya nzuri na tukaendelea kuwa nao. Kwa hilo nampa pongezi Kamanda Komodoo mwenyewe, nampa pongezi kubwa sana Mwenyezi Mungu na yeye amsaidie katika safari yake ya mbele.

Mhe. Spika, kuna kitu nilikisema siku nyingi sana, ile mashine ambayo mtu anapata kuzamia, jina lake hiyo mashine nilijaribu kutizama kwenye kitabu changu sijaona hapa, ile mashine Mhe. Waziri, utaniambia wewe jina lake inaitwaje. Mashine hiyo unapokuwa umezama, huduma ya kwanza unatiwa kwenye mashine ili angalau upate afueni na ndio tiba kubwa. Sijui mashine hiyo ikoje na imeshapatikana na kama haijapatikana Mheshimiwa ni kitu muhimu sana.

Vyenginevyo, watu wetu watakuwa hawawezi kwenda ku-*dive*, hiyo mashine ni muhimu sana. Niiombe sana kupatikana kwa hii mashine, hata Mhe. Rais mwenyewe anajua kuhusu mashine ile na amependa sana kuwanayo hiyo mashine. Kwa hivyo, naomba tumege fungu serikali iweze kufanya hayo ili kuweza kutuwekea kitu kama hicho kuweza kuwasaidia wananchi.

Mhe. Spika, niende JKU. Sasa natoa angalizo, unajua Mheshimiwa, kwa hawa niliowaona katika JKU, Mafunzo na KVZ. Mhe. Spika, hapa kuna mashindano ya kuiendeleza miradi, *Fire* mimi sijaona, kama imo humu labda miwani imenipotea, simsemi kwa ubaya, lakini namuambia na yeye aingie choyo, lakini mimi sijaona. Sasa najjuliza Mhe. Waziri na hili sio vibaya nani nambari moja katika hawa watu. Ndio CCM nambari moja najua, lakini tunazungumza huku.

Mhe. Spika, Mhe. Waziri, hebu niambie usifiche wala usione tabu, kwa sababu ni changamoto ya kuwafanya hawa makamanda waweze kufanya kitu cha msingi, wanatuokoa *Wallah*, Mhe. Spika, wanatuokoa, wanakusaidia sana katika bajeti hizi finyu hazieleweki, wanapewa pesa kidogo sana. Njoo utowe pongezi, lazima uwape wa moja wa moja na wa pili wa pili, hawaoni tabu hao kuwaambia, pengine wengine hawajamaliza miradi yao na watakwenda kumaliza miradi yao.

Sasa Mhe. Spika, hiyo naomba sana, maana yake wanajitahidi *Wallah* mimi nashindwa kutoa jibu, nashindwa kutoa *marks*, kila ninapokwenda namkuta mwenzake amemzidi, lakini kuna vitu vyengine siwezi kuingia ndani. Kwa maana hiyo Mhe. Waziri, utaweza kuelewa ni kitu gani. Hata mikoa, niseme mikoa iwe *good example* na wao kwa kufata kwenye vikosi, kwa sababu ni mambo ambayo naweza kufurahisha katika hali halisi.

Mhe. Spika, Mjini Magharibi ndio kiyoo cha Zanzibar hapa, Kaskazini ndio mwelekeo, Kusini ndio hivyo. Sasa nashindwa kusema mtu hajisemi kwao, na

nikisema Kaskazini mtaniambia aah! najipendelea, ndio, mtu husifu lake, niseme ukweli na hao watu wa Kaskazini chini ya Kamanda wangu sasa hivi ni hodari sana, niseme anaitikisa Kaskazini sasa hivi, katika masuala ya miradi upuuzi upuuzi hivi aah! huwezi kudokoa pesa hata siku moja, hataki upuuzi upuuzi, hili namsifu sana kamanda wangu, wala simuonei choyo, Mwenyezi Mungu amzidishie. Dkt. Shein hapa katuletea wala hakukuwa na kificho japo ni jina lako Mhe. Spika.

Kwa hivyo, Mhe. Spika, niseme hilo. Lakini vile vile niseme suala la wilaya, wilaya zangu zote ni nzuri lakini kwenye Halmashauri yangu nasema. Mhe. Spika, hapa kwenye Halmashauri yangu nataka kusema kweli, pangu hapa lakini nitajisema hivyo hivyo, ikiwa pabaya sawa, ikiwa pazuri nitasema.

Mhe. Spika, kuna masikitiko ya wananchi hapa, masikitiko ya wananchi katibu wangu mpendwa aliyeondoka aliyepelekwa Kaskazini A, aliandaa programu nzuri ya makaazi ya wananchi pale kwa Wagube kwa nia nzuri tu kuwaokoa wanyonge waliokuwa wanakaa familia moja watu 50, kwa sababu chumba kimoja unamkuta baba, mama na mtoto humo humo, alitafuta programu nzuri ya kuweza kuwatafutia watu kuweza kupata sehemu nzuri. Lakini kutokana na sheria labda imetukwaza au vipi, inasikitisha, mpaka leo pesa zao wananchi wale hawajarejeshewa, siungi mkono hili, ni yangu mwenyewe lakini siungi mkono.

Siwafundisheni na nyinyi msiiunge, hapana, niachieni mwenyewe ndio ninayejua kupiga. Mhe. Spika, inasikitisha pesa zao ni siku nyingi sana, hapa mimi nalia sana, wale wananchi haiwezekani tuwatafutie eneo, yako maeneo mengine mazuri, tuwatafutie eneo tuwape, lakini iko *silence, why?* Kwa kweli hili suala nililisema sana, lakini hapa ndio pakusemea, naomba sana fedha zao warejeshewe au wapewe eneo ambalo hilo mtakaloliona linaridhisha, hawataki pesa, sasa hivi pesa imekaa muda mwingi imeshapanda thamani, unafikiri utawalipa kiasi gani. Zina miaka pesa zile zimekaa, tangu aondoke mpaka leo hii katibu wa bodi mpaka leo hii, ameweka historia, ameweka jina.

Mimi nilijaribu kulitafutia utafiti wa kuweza kusaidia, nimekwenda katika eneo, ajabu nashangaa sisi jamani ni mawakili wa wale wananchi. Sikufichi siku hiyo nikaambiwa Mheshimiwa, umepigiwa simu unakuja kuchukuliwa kwa *FFU*, sijui Mheshimiwa, imepigwa simu unakuja kuchukuliwa na watu wa kitengo maalum cha usalama. Aah! nimefanya nini, hawa wananchi wangu wana uwezo wa kuniita mimi kwa lile tatizo lao. Sasa mimi nasema Mhe. Spika, haiwezekani kupewa eneo lile kwa utaratibu wa serikali, basi tutafutieni eneo ambalo litawahusu wananchi wetu zuri tu, tatizo ni nini Mhe. Spika, tatizo liko wapi?

Mhe. Waziri, msikivu sana wewe nakuaminia, lakini kwa hili mimi naomba sana hatutaki pesa sisi, hazitusaidii kwa thamani ya sasa hivi ya kiwanja. Muda umeshakuwa ni mkubwa, wananchi wanapata tabu pale gugu wanahangaika maskini, watu wanataka kuendeleza vizazi wanashindwa Mhe. Spika, kosa hilo unamnyima mtu uhuru, anashindwa kutuongezea Taifa la kesho, kwa sababu wako sehemu finyu. Kwa hivyo, mimi naomba hili suala liweze kuchukuliwa hatua hadi hatua.

Mhe. Spika, mimi nilisema hapa kuna mtu aliondoshwa kwa makosa. Kwa hivyo, tulisema na huyu tumsaidieni, naomba sana tumsaidieni. Nakuomba sana Mhe. Waziri, mpatie riziki na yeye apate, mfanyie kila jitihada angalau na yeye akae pahala ajisikie ili ajione na yeye ni jinsi gani tunavyomsaidia katika hali ya maisha.

Lakini Mhe. Waziri, hapa kuna programu uliweka.

Mhe. Spika: Unazo dakika tano.

Mhe. Makame Mshimba Mbarouk: Zinanitoshwa kwa sababu pahala pazuri hapa Mhe. Spika. Mhe. Spika, kuna kipindi hapa iliundwa Tume ya Kuangalia Mafao ya Wafanyakazi wa Vikosi na upandishaji wa vyeo na hali kadhalika. Ningeomba sana sasa hivi wananchi wengi wanatulilia sisi tuwapigie debe kuhusu suala la mishahara na nilisema sana suala la Mishahara tuwasaidieni watu wetu, sasa hapa mimi ningekuwa na mawazo tungesema lingekuwa hili Baraza linaendelea basi tungesema sisi, najua wenzangu watanilaani lakini potelea mbali ili tuwasaidie watu wa chini, tungesema sisi tukasimiwe mishahara yetu kidogo kidogo tuwagaiye hawa wenzetu ili wajione na katika utendaji wa kazi vizuri.

Mimi ningeomba hivyo Mhe. Spika, kwa sababu vikosi bado hatujaviimarisha kwenye mishahara au kama imeingizwa mishahara Mhe. Waziri, kuwa muwasi, njoo letu utwambie uwazi, kuanzia leo mtu wa chini anakamata laki tano, *yes good*, yaani hakuna tatizo Mhe. Spika, njoo utupe mambo mazuri sana, mimi naamini, tena nakwambia siri hiyo usije ukamuhadithia mtu, wamekukubali kweli askari wa vikosi, sikufichi Mheshimiwa, nakwambia wamekukubali sana na nasema kama angepitia uasikari angapewa jina la Brigedi, lakini hukupitia uaskari ndio tatizo lenyewe, sasa nikasema atakuja kujieleza mwenyewe. Lakini Mheshimiwa, wamekukubali, si kitu cha mchezo, hiyo siri usije ukamwambia mtu, sasa kwa hilo ningeomba sana njoo uwaongeze fedha kutokana na hali halisi ilivyo.

Mhe. Spika, najali wakati wako, lakini la mwisho Mheshimiwa, kuhusu habari za vitambulisho, kwa kweli nimalizie kwa kuwapongeza sana Mkurugenzi wake mahiri, nilisema sana kwamba mambo mengi na wana siri kubwa wamegundua

hawa, haina haja leo kuisema hapa, isipokuwa niwape pongezi tu kwa jitihada zao. Kwa sababu lawama kuwa wanayo wao, ni sawa lakini kuna lawama nyengine ambazo huwezi kumueka mtu lawamani, kwa hivyo, nao niwapongeze niwape *credit* ya hali ya juu Mkurugenzi na watendaji wake wanafanya kazi. Karibuni nilipita pale mimi nilikuta bado wanasikiliza watu na kuweza kuwasaidia vitambulisho watu kwa wale ambao kwa mujibu wa sheria wanaamurika wanaweza kupata.

Kwa hayo Mhe. Spika, ninaunga mkono asilimia mia kwa mia na wajumbe wote watakuja kuunga mkono, sina tatizo nalo Mheshimiwa, mimi sharifu bwana nimeshakupitishia kama alivyosema Mhe. Spika, ilikuwa siri ishapita na mimi nakwambia ishapita asiwe na wasi wasi. Ahasante sana. (*Makofi*)

Mhe. Jaku Hashim Ayoub: Ahsante sana Mhe. Spika, ama baada ya kumshukuru Mwenyezi Mungu aliyeniwezesha hapa kuweza kusimama na kuvuta pumzi za kuazimwa kwa *Allah Subhanah wataalla*, huu si ujanja wangu, wala sio neema yangu, na ukizingatia dunia kuwa ni mzoga tu.

Mhe. Spika, moja kwa moja nianze na mchango wa kamati, nichukue fursa hii kuipongeza kwa dhati kabisa Kamati kwa umakini wa hali ya juu katika hotuba yake, ikiongozwa na mchangiaji wa mwanzo Mhe. Wanu Hafidh Ameir, Muwakilishi wa viti maalum, nina matarajio ya kurudi tena kipindi cha pili Mungu amjaalie *Inshaallah*.

Mhe. Spika, baada ya hapo nianze kamati yangu inazo taarifa kuwa kuna ukumbi wa Starehe ulipo Chukwani imekuwa sasa ni kimbilio cha watoto wadogo, hasa wa kike ambao wanaingia bure huku wengi wao ikiripotiwa kuwa ni wanafunzi, Kamati imeitaka Serikali ya Mkoa wa Mjini kufanya uchunguzi. Hapa si pa kufanya uchunguzi Mhe. Spika, hapa kwenda Serikali na kuufunga, mimi nilikuwa nikizungumza humu ndani kipindi kilichopita kuna mabaa karibu manne njia hii ya Chukwani, wanafunzi kusoma hawasomi na mabaa mengine hayana hata vibali, hapa Serikali iwe makini kwa watoto hawa, siku zote tulikuwa tunapiga kelele kesi hazishi za kubaka watoto, lakini mengine Serikali tunataka sisi wenyewe, kitu kama hichi kipo, kwa nini tufanye hatua kama hiyo?

Mimi nimuombe sana Mhe. Haji Omar Kheri, awe makini na hii ni dhamana kwa Mwenyezi Mungu, hawezi kufika kipindi kama hichi tukafanya kitu kama hichi. Kama baa hili, kama uvuvi, ichukuliwe hatua kama izezekanavyo.

Mhe. Waziri, baada ya hapo nije kwenye hoja nyengine ya kamati, uwekaji wa kamera na ulinzi katika maeneo ya upande..., hili jambo la kupongezwa sana kama lipo, nichukue hatua ya kulipongeza sana, lakini sisi tunazungumza mdomoni tu

vitendo havionekani, nikuombe sana Mhe. Waziri kwa suala hili la kupongezwa, lakini sio hapa hapa tu, tumo mbioni, muda wake hatuujui, hichi kitu ni muhimu.

Mhe. Spika, hoja yangu ya tatu, hili niombe Serikali sana na kuomba si aibu kuiba ndio aibu. Katika eneo la soko la Darajani nako kumekuwa na hali ambayo Kamati tuna wasi wasi kama Baraza la Manispaa inaweza kuirekebisha kutokana na kuendelea kila siku, hali hiyo ni kuwepo kwa soko la usiku mbele ya soko la Darajani. Kamati imezungumza ajira imekuwa ngumu na wakati wa usiku pale kidogo vitu vinakuwa rahisi, mimi mmoja huenda nikanunua pale, na wakati wa usiku hakuna msongamano tofauti na mchana, saa 3 au 4 hawezi kwenda mtu. Kwa hivyo, Serikali niombe kwa heshima kabisa hili liangaliwe kwa jicho la huruma, ajira imekuwa ngumu na wale wengine huwa wanakwenda kukopa pesa benki ili kujiendesha na familia na watoto, kwa suala hili naendelea tena kuiomba Serikali tuwe makini kuwasaidia, kwa sababu wale wengine huenda wakakopa wale wana visheria vyao huweka pembeni wakauza, tuwajali; wana watoto, wanataka *uniforms* za skuli, wanataka viatu vya kuvaa na maisha ni magumu.

Nije tena katika mchango katika kikosi maalum cha magendo KMKM tumeshaanza changamoto yake kuhusu daktari bingwa kutokuwepo pale, hili suali fikiri, ile hospitali ni nzuri na inaridhisha na nawapongeza sana ndugu zangu wa KMKM kwa jambo hili, tufanye vyovyote iwezekanavyo tuchinje au tuue lakini daktari pale kwa suala hasa kitengo cha macho, bila ya macho ni mthani mkubwa Mhe. Waziri. Nikuombe sana hili uliongee na Waziri wangu namjua ni msikivu wala hana matatizo na suala hilo. Kwa hivyo, Daktari itakuwa jengo lote lile litakuwa halina hadhi kutokuwepo bila ya kuwa na daktari bibwa itakuwa tuna jengo tu zuri, lakini huduma hazipo, kama ilivyokuwa *ICU* zamani, chumba tu kilikuwepo lakini huduma hazipo, kwa hivyo, Mheshimiwa, nikuombe sana hilo.

Mhe. Spika, nije katika ukurasa wa 59, nachukua fursa hii kumpongeza kwa dhati kabisa kikosi cha Zima Moto; tukipongeze kwa dhati kabisa mazingira wanayofanya vijana hawa ni magumu, tukitaka tusitake, huu ndio ukweli usiofichika. Kamishna anaelewa vijana hawa walifanya kazi katika mazingira mazito makubwa kweli kweli, mimi ni shahidi juzi Karafuu hoteli iliungua nikaona kazi waliyofanya katika Mkoa wa Kusini kule, kuna nyumba ya Mji Mkongwe nyumba imeunguza horofa tatu mpaka nne wakaweza kuokoa maisha ya watu, ni watu wa kupongeza sana, lakini vifaa hawana hawa watu, yaani nyenzo hawana, kikosi hakiwezi kughara hichi, Kamanda wa Polisi au Kamishna anang'ara kutokana na utendaji, kwa hivyo, ipewe nyenzo kwa sababu mazingira magumu wanayofanya kama kuna bajeti yao wapewe kwa wakati isije ikapunguzwa hii.

Mhe. Spika, Chuo cha Mafunzo ukurasa wa 56, mazingira wanayoishi wanafunzi wale waliopo katika vyuo vyetu vya Mafunzo haviridhishi kwani majengo mengi yameshachoka na yamekuwa kidogo hoi, hata katika mla wao wanafunzi hapa

wanaanza kusikitika sikitika, hili suala nalo liangalie Mhe. Waziri, pamoja na kazi inayofanywa pale. Vile vile, nitoe rai wananchi au wazee wanaofika pale kwenda kukagua wazee wao au jamaa zao masafa yaliyokuwepo pale kutoka mlango wa kuingilia mpaka kule unakaribia nusu Kilomita, kama mzee pale inabidi achukue jengo lile gongo ajikokote mpaka afike kule, kuna mlango wa mbele, sijui kwa sababu gani usifunguliwe ule baada ya kilima kile sijui kama kuna sababu za usalama au vipi, lakini yale masafa ni makubwa.

Mlango unatumika wakati mwingine, nafikiri ifike haja uangalie mlango ule utumike kama ulivyokuwa unatumika baadhi ya wakati, leo mzee kule anataka kumuangalia mke wake kutoka masafa yale hata akafika akapumzuke chini apumzike kwanza, avute punzi aende tena. Halafu cha kushangaza zaidi matukio yamekuwa yakizidi tuna vikosi karibu sita au vinne tuna; JKU, KVZ na KMKM, uhalifu umekuwa umezidi. Mhe. Waziri, hapa nataka unisaidie nini tatizo, lakini sasa hapa kidogo suala hili nilikuwa nikilipigia kelele kwa muda mrefu na rafiki yangu Mhe. Waziri, kwa muda mrefu na hivi juzi umejibu suala hili ndani na makalbi ya bandarini na nitaendelea kuipigia kelele ingawa ndio firimbi ya mwisho inakaribia kulia hii ili tuage uwanja huu.

Lakini pana pahali hapa tumekosea Serikali tukiri kidogo pana mthani, juzi makalbi haya haya Mwanakwerekwe mtu kenda kuyavaa yuko hospitali ameshakata miguu, Mhe. Waziri, kama uko tayari tufuatane na wewe tukaangalie hali hii, leo katikati ya mji sura kama ile kama vile Kamati ya Ulinzi na Usalama kuhusu makalbi haya tunapiga kelele, imekuwa sisi kelele tena, imekuwa kama mkwezi wa minazi; kelele hizi hazisaidii kitu Mhe. Waziri, hapa mimi nitakuwa sisikii lugha yoyote.

Suala hili haliwezekani kama kuna njia ua taratibu pageni angalau lile kalbi liliko pale mita mbili, liweke angalau daraja ndogo tu ya tofali la nchi tatu au sita tulipandishe juu, si uchafu kama walivyofanya, ile ni sura ya nchi Mhe. Waziri, hapa sijakutia kwenye matatizo, utendaji wako utauona, hakuna fomula nyengine, tuweke zebra, yaani mstari wa katikati kugawa, lakini kalbi njia yenyewe ni nyembamba na leo pana ujenzi, pana msongamano mkubwa unaendelea pale, tunafanya nini jamani, ndio utawala bora kweli huu? Kila siku tunapiga kelele suala la makalbi, yameondoshwa yakarudishwa tena wala hatujaelezwa sababu gani ya msingi kuwekwa makalbi yale, kama kuna Kamati ya Ulinzi na Usalama ikae ifikirie, lakini kwa pale mtakuja kugongesha watu, sasa hivi kuna mtu yuko hospitali kwa makalbi ya Mwanakwerekwe.

Mhe. Waziri, hili nitakuwa mkaidi mpaka nipate suala la mwisho na hii ikiwezekana ni firimbi ya mwisho sasa, kwa hili kakae, ukitoka hapa ujibu suala kama utakwenda kukaa na Kamati ya Ulinzi na Usalama, matokeo yake ndio yale,

sijui tuseme kama kuzarauliana au vipi, lakini mimi sichoki kupiga kelele nitaendelea kupiga kelele.

Nije katika soko kuu la Darajani, Soko kuu kusema kweli Mhe. Waziri, haliridhishi pamoja watu wanavyoshuka pale, soko haliridhishi kabisa kabisa ukizingatia soko la zamani, soko la mwanzo katika historia hii, lakini hatulithamini, pamoja na mapato yanayopatikana pale, lakini bado soko hali yake hairidhishi hata kidogo, tumepiga kelele suala lile, kuna upande kule kunakochinjwa kuku vile wanavyopanga kotmiri na keroti, vipaa vile mabati mangapi yanafika, mapati sijui magapi mpaka leo mwaka wa ngapi, tokea nafungua jicho mpaka leo hapafanyiwa na wanachangishwa watu, sio kama huduma inayotoka pale ni bure, wanachangishwa elfu mbili au elfu moja mia tano kitu kama hichi, lakini kwa sababu gani basi sitini au sabiini kutokuezeka kipande kile. Soko kubwa huku kaangalie mazingira ya wauza samaki mle ndani, wale wote wanatoa pesa lakini hata kutia tarazo mnashindwa ndani, hawapati huduma bure mle zote zinachangishwa.

Nije katika ufungaji wa magari Mhe. Waziri, kumekuwa na mtindo wa kufunga gari silaumu, lakini inafungwa gari mtu yumo ndani, sababu gani ya kufunga gari mtu yumo ndani kwenye gari kumfungia, kumsubiri mtu ni kosa ukamfungie gari? Kile kitu Mkurugenzi wangu wa Baraza la Manispaa, maalim najua mtu akisomesha anakuwa na hekima sana, nimshukuru sana lakini watendaji wake wanamchafulia sasa. Mkurugenzi usije ukashituka ukafikiria napiga vita suala hili, lakini watendaji wako wanakuharibia sasa hivi; utendaji wako maalum ulikuwa mzuri na sisi wenyewe tunauona, lakini baadhi ya watendaji wako wanakuharibia, leo mtu yumo kwenye gari anamsubiri mtu unakwenda kumfungia gari kwa mnyororo, kufungua hataki, unamtafuta, baadae ufungue hapati mtu.

Nije kwenye *packing* ya Darajani. Mhe. Waziri, pale pameondoshwa *packing* lakini tumeona *packing* nyengine kurudi, *packing* ile iliondoshwa lakini imerudi, zile dala dala pale zilikuwa haziingizi kipato kuliko ulipaji uliopo sasa hivi, lakini kwa chunguzi niliofanya naambiwa zile gari za daladala Baraza la Manispaa walikuwa wakipata kipato zaidi kuligo gari zile zinazokaa pale. Kwa hivyo, Mhe. Waziri, kakae ukalifikirie utolewe ushauri.

Mhe. Spika, nije kwenye Mtaru uliokuweko Mnadani nilikuuliza suala Mhe. Waziri, kipindi kirefu tukenda nikashukuru na ukamuita Mkurugenzi tukenda tukatizama lakini bado pamoja na mtaru ule kuwa unachangiwa pesa shilingi mia tano, tukafanya hesabu zinazoingia pale na hali ya ufiniko wa pale haufiki hata milioni moja, leo mwaka wa tatu tunapiga kelele kitu kidogo kabisa mpaka mtu angie aje azame na akate miguu ibaki "majuto ni mjukuu".

Mwisho, Mhe. Spika, niishauri Serikali kuanzisha mahabusu ya watoto, suala hili Serikali ikae na ichukulie na ilifikirie kuanzisha mahabusu ya watoto kuliko kuwachanganyisha na watu wazima ingawaje wao wanalala mbali, lakini ipo haja sasa hivi Serikali kufanya kuangalia na kuanzisha mahabusu ya watoto na kuwapa mafundisho maalum kuliko kuwachanganyisha na wazee wao.

Mhe. Spika, baada ya hapo nafikiri mchango wangu nitakuwa nimemaliza kwa muda huu, nimuombe tu Mhe. Waziri, katika ufafanuzi suala la makalbi aliangalie kwa kina, kama mita mbili au kwenda kujenga tofali la inchi sita, ni vitu tofauti mbili pia. Ahsante sana Mhe. Spika.

Mhe. Hamad Masoud Hamad: Mhe. Spika, na mimi kwanza nimshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunijaalia mimi na wenzangu hapa tukiwa katika hali hii ya uzima tukiwa na afya na furaha, lakini pia nikushukuru wewe kwa kunipa nafasi za awali kabisa kuchangia hotuba hii ya Waziri wa Nchi Afisi ya Rais Tawala za Mikoa Idara Maalum.

Mhe. Spika, Mhe. Waziri, ametoa vitabu vitatu na vyote vizito, vimeandikika vizuri, kwa hivyo, vinasomeka vizuri na ukivisoma vizuri kwa kutulia na ukapata muda wa kutosha basi Wizara hii ingetulazimu kuchukua angalau siku tatu, lakini kwa sababu unapewa kitabu hapo hapo usomewe huku unasoma mwenyewe, hapo hapo uchangie, ufanisi wa jambo hili uko mbali sana. Kwa hiyo, hivyo hivyo "ipigwavyo ndio ichezwavo" itabidi tuchangie katika uharakati huo.

Mhe. Spika, Katika hotuba ya Mhe. Waziri, ukurasa wa 18, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho, *paragraph* ya 41, kwa sababu vitabu mnavyo mimi naisoma kidogo tu;

"Ofisi imesajili Wazanzibari wakaazi 20,152 waliotimiza masharti ya usajili, imetengeneza vitambulisho vipya 46,009 vilivyomaliza muda wake na matumizi na imetengeneza vitambulisho 3,945 kwa wananchi waliopoteza na walioomba kufanya marekebisho halali ya taarifa zao binafsi". Taarifa nzuri.

Mhe. Spika, nataka niwaeleze Wajumbe wako watukufu mbele yako wewe mwenyewe, uhusiano wa *Zan-ID* na siasa, *Zan-ID* ni kitambulisho cha Mzanzibari Mkaazi, wote mnajua, *Zan-ID* imehusishwa kikamilfu *hundred percent* katika siasa, na kwa hivyo, shughuli zake zinazovyofanywa zinafanywa kwa mikakati, nasema *Zan-ID* ni siasa kwa sababu zifuatazo. Kama huna *Zan-ID* huwezi kuandikishwa kupiga kura na kama huwezi kuandikishwa kupiga kura, huwezi kuwa mpiga kura, suala la kupiga kura ni ushindani wa vyama vya siasa.

Kwa hivyo, hii ni siasa kamili kama kosa tulifanya sisi, kama alifanya yeyote kuvihusisha vitambulisho vya Wazanzibari ambavyo kwa aliye na sifa za Uzanzibari na aliye na sifa ya kuwa na kitambulisho hichi na akawa hana ni kosa kubwa. Kuna hukumu tumeiridhisa sisi hapa ya kifungo au faini au vyote viwili, wenye sifa za kuwa na *Zan-ID* wapo kwa maelfu, hakuna aliyekamatwa, hakuna aliyepewa na hakuna aliyefungwa, hiyo ndio sheria tuliyoitunga hapa eti inasimamiwa, kwa hivyo, huo ni mkakati.

Sasa Mheshimiwa kama *Zan-ID* ni siasa na leo hii kuna maelfu ya Wazanzibari wenye sifa, sitaki nirudie hoja yangu binafsi, lakini nakumbusha tu kwamba ilikuwa ni hoja yenye mantiki inayowataka Wazanzibari wote wenye sifa ya kuwa *Zan-ID* wapewe *Zan-ID*. Nikapigwa danadana, ushindani, ubinafsi zaidi kuliko Utaifa, kuliko uzalendo na ikafikishwa ilipofikishwa.

Mhe. Spika, leo watu wanajiangikisha Micheweni na kesho, keshokutwa Alhamis ni Wilaya ya Wete. Huo ni utaratibu wa Tume ya Uchaguzi umeandaliwa, wakati Micheweni wanaandikisha watu leo kwa mara ya mwisho kwa uchaguzi wa 2015, kuna wananchi mia 348 wana stakbadhi za tangu Januari mwaka huu, hawana *Zan-ID*, hii ni haki? Tumeambiwa mapema kwamba ukishakupiga picha *Zan-ID* haitozidi wiki tatu, Januari, Februari, Machi, April, Mei, huu ni mwezi wa sita mtu hajapewa. Hiyo ndiyo serikali makini, serikali inayoongozwa kwa Sheria na Katiba, serikali ambayo mila zake na utamaduni wake eti ni Utawala Bora. (*Makofi*)

Mhe. Spika, kama hilo halitoshi, hivi karibuni na hapa ndio nataka Waziri anisikilize vizuuri. Hivi karibuni haikuwa siri kwanza ilikuwa kunong'onwa nong'onwa kuna watu wanaandikishwa kupewa vitambulisho vya Uzanzibari kwa njia ambayo sio ya kisheria, sio utaratibu na wengine wakathubutu kusema kwamba ni uhuni.

Hotuba hii ingeletwa juzi ningekuomba wewe ruhusa Mhe. Spika, baadhi ya Wajumbe hapa tutoke na Waziri anayehusika na vitambulisho vya Uzanzibari Mhe. Haji Omar Kheri, twende kwenye Kambi ya Jeshi Chukwani. Maana yake huo ungekuwa ni ushahidi tosha. Tutoke hapa twende kule tukashuhudia yanayotendeka. (*Makofi*)

UTARATIBU

Mhe. Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi: Mhe. Spika, nimesimama hapa kwenye kifungu cha 63, msemaji anayesema anasema uwongo, analidanganya Baraza lako Tukufu, na anayumbisha kiti chako. Kwa mnasaba huo turudie katika kifungu Nam. 68;

"Ambaye anayesema uwongo anaelekea hana hoja za kuzungumza hapa na hana ushahidi wowote."

Nakuomba utulie mkazo hoja hii na hawezi kuzungumza umuweke kitako au afute maneno yake.

Mhe. Spika: Mheshimiwa Mjumbe, anachangia, muwache achangie athibitisha anachokijua, tutajua kama anayoyasema siyo ya ukweli au ya kweli. Kwa hiyo, kama itakuwa hakutoa uthibitisho, sasa itakuwa hoja hii haina nguvu. Lakini ameanza kuchangia anasema hajaendelea sasa itakuwa tumemkatisha. Tusikie anachokizungumza na atoe ushahidi alionao. Mhe. Hamadi endelea. (*Makofi*)

Mhe. Hamad Masoud Hamad: Mheshimiwa, nakushukuru kwa fatwa yako, lakini namuomba Mjumbe na wengine wavumilie kidogo, mimi sisemi haya nikiwa usingizini na kama hakunifahamu narudia. Nimesema hivi, ingekuwa hotuba hii ilisomwa juzi ningemuomba Mhe. Waziri, kupitia kwako, tutokea baadhi ya Wajumbe twende kwenye Kambi ya Jeshi Chukwani tukashuhudia yanayotendeka. Sasa hapo paombwe radhi gani, ngoja nimalize. Manung'uniko haya yanaendelea hadi sasa. Sisi ambao ni wadau wa siasa imebidi tuingie kazini.

Mimi mwenyewe binafsi siku mbili mfululizo tena imetokea kama bahati. Siku mmoja niko *roundabout* Amani tumesimama pale tunasubiri wengine wapite. Mbele yangu kuna gari la jeshi maringi makubwa wenyewe wanaita "makarandinga" imebeba watu hivi kama vile wanakwenda mazikoni au kwenye timu za mpira au mkutano wa hadhara. Nikasema basi na mimi nilikuwa nakuja huku. Basi gari lipo mbele tumefuatana, gari imekwenda moja kwa moja mpaka linaingia kabisa kwenye kambi ya jeshi Chukwani, juzi, juzi. Mimi nikarudi nilitaka kuthibitisha tu haya watu wanayoyazungumza. Kuna watu wameweka mle kama mizoga, wengine wana watoto wachanga wananyonyesha, wamefunikwa maturubali isipokuwa huku nyuma tu. (*Makofi*)

Gari hilo hilo Mhe. Spika, nikawaagiza vijana waliangalie, limerudi saa 11 na watu wamo si wale wale wanarudishwa. Hiyo nimeshuhudia akitaka ushahidi tena nimeshuhudia mimi.

Mhe. Spika, kuna watu hapa baada ya mimi watakuja wana orodha ya watu wanaoandikishwa usiku katika vituo mbali mbali kwa majina na orodha hiyo katika hao wanaofanya kazi hizi wengine ni wazalendo wa nchi hii, wakasema haiwezekani dhulma hii inayofanyika. (*Makofi*)

Sasa mimi namuuliza Mhe. Waziri, anayehusika na vitambulisho, huu ndio utaratibu. Kwa sababu kule Pemba tunaambiwa yeyote anayetaka na vitambulisho apate cheti cha kuzaliwa, ende kwa sheha, apewe fomu halafu ndiyo aende Wilayani akapigwe picha, unapewa stakbadhi ili usubiri siku yako ya kuja kuchukua *Zan-ID*, huo ndio utaratibu. Leo inakuwaje, utaratibu kama huu unavunjwa, huu ndio utawala bora?

Mhe. Spika, Mawaziri wengi wamepita katika Wizara hii, Waziri aliyekuwapo sasa hivi mimi nina wasi wasi mkubwa sana na anakotupeleka. Na wasi wasi mkubwa ni huu kwamba Zanzibar imetulia ni *very stable*, inawezekana kwa utaratibu huu na mwendo huu ambao anaousimamia yeye, Zanzibar inaweza ikawa *very very unstable*, wala sio siku nyingi. Hakuna anayekubali kudhulumiwa wazi wazi.

Mhe. Spika, suala hili la uandikishaji *Zan-ID* nimesema ni siasa tu. Huwezi kupiga kura kama huna kitambulisho cha kupiga kura. Huwezi kuwa na kitambulisho cha kupiga kura kama huna *Zan-ID*, kwa hivyo, hawa ni baba mmoja na mama mmoja. Kumnyima mtu *Zan-ID* ni kumnyima haki yake ya kupiga kura, kuchagua na kuchaguliwa. Hivyo, ni haki hii, *Is this fair?* Hapa kulikuja na mambo mengi sana, Serikali ya Umoja wa Kitaifa, sijui hivi hivi mpaka wengine wakasema kwa mdomo mpana kwamba wataleta Mswada humu ili kuondoa mfumo huu wa Serikali ya Umoja wa Kitaifa. Sasa ile naona kama imekufa kufa, inaletwa kwa mlango mwingine wa nyuma.

Mhe. Spika, huwezi ukafanya dhulma kama hii Waheshimiwa. Unamnyima mtu *Zan-ID* watu 300 na zaidi Micheweni, keshokutwa Wete kuna zaidi ya 500 wana virisiti wanarudi na wanaranda navyo. Wamekwenda Wete sio mara mbili, sio mara tatu kila siku danadana na mwisho kuna watendaji wanasema kabisa kwamba hizi hatutoi mpaka mkishakujandikisha, maana yake nini? Ni ubaya, sio kingine, ni ubaya na ni dhulma. Sasa hatuwezi kuwa na *branch* moja, serikali moja na viongozi wamewekwa, halafu ikawa wengine wanafanya hivi, wengine wanafanya hivi.

Mhe. Spika, la pili, mkakati ni jambo zuri katika programu yoyote ile. Lakini usifanye mkakati mpaka ule mkakati anaeuona akakuona wewe mwandawazimu, yaani huna akili, akakuona wewe umefanya kazi ile labda pengine umelewa. Mhe. Waziri, katika *page* 12 ya hotuba yake *paragraph* ya 24 anasema hivi Mhe. Spika;

"Katika hatua za awali za utekelezaji wa sheria hizo Mhe. Rais wa Zanzibar amefanya marekebisho ya mipaka ya baadhi ya Mikoa, Wilaya na Shehia ambapo Wilaya ya Magharibi imegaiwa na kuwa Wilaya mbili ambazo Wilaya ya Magharibi "A" na Wilaya ya Magharibi "B". Aidha ameridhia mapendekezo ya

Wadi za Zanzibar ili kurahisha utowaji wa huduma kwa wananchi ameridhia na *underline* hiyo."

Mhe. Spika, kuridhia maana yake kuna kitu kilitayarishwa, yaani chakula kimepikwa na anapewa mtu ale, sasa akila ni kwamba ameridhia amekula chakula ambacho kimetayarishwa kikatiba sawa. Lakini mimi nauliza hawa watayarishaji hivyo walivyofanya ni *fair* na swali jengine niulize kabisa hivyo kuna ajenda gani ya Pemba kuhusu Pemba na Zanzibar kwa ujumla.

Mhe. Spika, kabla ya ugawaji huu wa mipaka ambao ni Rais ambao lakini chakula hichi anatarishiwa mimi nazungumzia watayarishaji mmoja ni waziri mwenyewe. Zanzibar ilikuwa na Wadi 141 kabla ya tarehe 8/5, sasa hivi ina Wadi 111, nilipokuwa nasoma hesabu kwenye gazeti rasmi hili hapa la serikali ninalo nimekuta kwamba katika Wadi 141 Zanzibar ilikuwa na Wadi 79 hazimo humu sasa hivi, hiyo ni kabla ya gazeti hili na Pemba ilikuwa na Wadi 62. Katika ugawaji mpya matayarisho chakula ambacho amepelekewa Rais karidhia huku akicheka, akivaa miwani akivua, kuonesha ridhaa yake. Unguja zimefunguzwa Wadi 5 katika 79 inawezekana nimekosea moja au mbili lakini humo humo. Katika Wadi 62 za Pemba waziri kapunguza Wadi 25 na Rais karidhia. (*Makofi*)

Ndio nauliza mna ajenda gani? Hebu tuambieni kama kuna ajenda maalum, tusibabaishane na tukadanganyana, Zanzibar ni Unguja na Pemba, kabila letu ni moja tu Uzanibari. Leo unapofanya vitu kama hivi kwa makusudi, maana ni makusudi wamekaa wamejifungia, Waheshimiwa Shehia ya Mkoani Mbuyuni pale Bandarini pale ile ndio Mbuyuni imetolewa imepelekwa Shehia ya Michenzani, sasa tunajiuliza hawa waliofanya hivi walikuwa wapi? *Were they Sober House?* Kwa sababu vitu vyengine ni mikakati lakini "*when you are over doing some thing*" ukifanya vitu kupita mipaka Mhe. Spika, siku zote "*Mno yadhuru*" *over doing* ni kubaya.

Mhe. Spika, Wadi 62 unazikata 25 unabakia 37, Wadi 78 unatoa 5 tu. Sasa ni nani ambaye atasoma hii hata kama akili zake hazijakaa vizuri asigundue kwamba hapa ni utaratibu ambao haufai. Unamuungiza Rais, mimi nasema jamani. Suala la kuridhia kwa sababu Rais hasomi kila kitu, Rais hajenda kule na *tape*, Rais hajenda kule akakagua na *rubber boots* kwamba upite hapa, ukate hapa, ifanye hapa, hajenda, ila mnamtayarishia chakula ale. Sasa mnaposema kwamba Rais karidhia *this is unfair*.

Mhe. Spika, kikifanywa kitu angalau *more than 50 percent* waseme *yes* barabara hakuna tutakaoridhika wote. Lakini kidemokrasia angalau *50 percent* waseme hii sawa. Lakini leo *more than 70 percent* wanasema hapana na wengine wanatoa matusi ya nguoni kwa waliofanya.

Mhe. Spika: Unazo dakika tatu zile ambazo kuliingia maelezo. Kwa hiyo, zitumie hizo ili umalize.

Mhe. Hamad Masoud Hamad: Anaweza mtu mmoja akanikopesha zake Mhe. Spika? Naweza kumuomba Mjumbe mmoja atakaechangia kunikopesha mimi zake?

Mhe. Spika: Sijakufahamu. (*Makofi*)

Mhe. Hamad Masoud Hamad: Haya.

Mhe. Spika: Utaratibu wa Kanuni kila Mjumbe anatumia muda wake, hakuna muda ambao utakopa kwa mwengine. Haya tuendelee ni maelekezo tu.

Mhe. Hamad Masoud Hamad: Basi mara nyengine tukumbushane ili Kanuni tuzifanyie marekebisho.

Mhe. Spika, dakika zangu za mwisho mbili. Jamani siasa za kupachua na kupachika bendera Chama kimoja kikapachua bendera ya chama chengine zimepitwa na wakati. (*Makofi*)

Namalizia juzi Maafisa wakubwa tu Afisa wa Elimu wa Wilaya ndio Tawala za Mikoa zenyewe hizo, Afisa wa Uchaguzi wa Wilaya, Mheshimiwa ameshiriki kikamilifu katika kupachua bendera ya chama ambacho si chao na wakasababisha uvunjifu mkubwa wa amani. Sheria ikachukuwa mgondo wake, masikini ya Mungu, hakimu akafanyakazi yake na juzi ilisemwa hapa katika hotuba ya Mhe. Abubakary Khamis.

Watu wametoka hapa kwenda Pemba wanakata kijasho, sawa sheria lakini jamani ni kiasi hicho, atolewe apelekwe kwa hakimu alipo, keshalala huko akaambiwa twende, huyu lazima atolewe hatimae katolewa, hiyo ndio Utawala Bora, nchi inayoendeshwa kwa Sheria na Katiba, hivyo ndivyo inavyokwenda.

Natoa nasaha siasa za kupachua na kupachika bendera za vyama ambavyo havipo zimepitwa na wakati, kila chama kiachiwe kifanye shughuli zake kisheria. Baada ya kusema hayo Mhe.Spika, nashukuru sana. (*Makofi*)

Mhe. Saleh Nassor Juma: Ahsante sana Mhe. Spika, kwa heshima kubwa na unyenyekivu wa hali ya juu sana. Kwanza natumia fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kuweza kutufikisha siku ya leo tukiwa hai na hatimae tukaweza kufika hapa.

Aidha, nichukuwe fursa hii kukushukuru wewe binafsi na mimi kunipatia fursa ya kutia nyalio kidogo kutokana na hoja iliko mbele yetu. Mhe. Spika, kwanza nimpongeze Mhe. Waziri, kwa hotuba yake pamoja na vitabu hivi vitatu alivyovitayarisha kwa kweli vimetoa ufafanuzi wa kina kutokana na hoja zake mbali mbali.

Mhe. Spika, kwanza mimi naomba niende hapa katika ukurasa wa 17, Ibara ya 38 katika Ofisi ya Usajili ya Kadi za Vitambulisho. Mhe. Spika, kwa mujibu wa kitabu hichi ni kwamba naomba ninukuu Ibara ya 38;

"Ofisi ya Usajili na Kati ya vitambulisho imeanzishwa rasmi mwaka 2005 chini ya Sheria Nam. 7 ya mwaka 2005 ikiwa na wajibu wa kuwasajili na kuwapatia vitambulisho Wazanzibari wakaazi wenye umri wa miaka 18 na kuendelea."

Mhe. Spika, kama kuna kitu ambacho kinahitaji kuwa hakipo au kurekebishwa ni ile Tume ya Marekebisho ya Sheria ni hii Sheria hii Nam. 7 ya mwaka 2015. Kwa kweli sio tu kuwa inanyanyasa baadhi ya Wazanzibari lakini inatudhulumu kabisa kabisa.

Mhe. Spika, Zanzibar ni kisiwa lakini kidunia sasa tuna *globalization*, si kisiwa Zanzibar, Zanzibar ni sehemu ya dunia na yanatakiwa mambo yaliyokuwa duniani kote yafuatwe. Mhe. Spika, katika mataifa mbali mbali baada ya tafiti za kina nilizofanya ni kwamba mataifa yote zaidi yanajali raia wake kulikoni wageni au wakaazi. Mataifa yote ulimwenguni, sio haya yanayofuata mfumo wa demokrasia tu, lakini hata yale yanayofuata mfumo wa Kifalme na Kisultani, yale yanajali wazawa zaidi kuliko wageni.

Mhe. Spika, inasikitisha sana kwamba wazawa kwa kupitia sheria hii hawana nafasi, hawana nafasi ya kushiriki mambo kadhaa katika nchi, hawana nafasi ya kushiriki katika ku-*endow National cake* kwa maana ya ajira, hawana nafasi katika kupitisha maamuzi ya kidemokrasia ikiwemo chaguzi hii ni dhulma. Kiongozi kwa mujibu wa dini mbali mbali na kwa mujibu wa nadharia mbali mbali kiongozi ni naibu wa Mwenyezi Mungu katika ulimwengu, hii ni kwa mujibu wa Shaaban Robert, uadilifu wake unachungwa na unapimwa na ikiwa kiongozi hakuwa muadilifu katika kuongoza raia wake, basi atajibu makosa mbele yake siku itakapofika. Shaaban Robert Kusadikika mwaka 1945. Hii inasikitisha sana Mheshimiwa kwamba sisi wazawa wa nchi hii tunaweka kundi moja na wakaazi na wakati mwengine wakaazi wana haki zaidi kuliko sisi.

Mhe. Spika, katika nchi za Monarki, natoa mfano nchi za Monarki ambapo hawa hawana demokrasia ya uchaguzi, hawana demokarasia ya nini, wao wana kauli ya mfalme. Katika nchi za Monarki wakaazi wana hadhi kubwa, mimi nimetembelea nchi moja katika nchi hizi za Kisultani, ajira zinaangalia kwanza wakaazi. Hata mafao yanaangalia wakaazi na ikiwa mkaazi na mzawa wana elimu sawa sawa katika aina sawa sawa ya ajira, basi mzawa anapata mshahara zaidi kuliko aliyekuwa si mzawa, hata iwe mmezaliwa baba mmoja na mama mmoja, kuna watu ambao kwa mfano wamezaliwa hapa Zanzibar halafu ndugu yao akazaliwa pale katika nchi nyingine, wakatoka huyu aliyezaliwa Zanzibar akenda akaajiriwa na ndugu mama mmoja na baba mmoja, lakini kwa sababu yeye kazaliwa Zanzibar si mzawa basi anakuwa na maslahi tofauti.

Huu si ubaguzi ndio haki ya uzawa katika nchi. Mhe. Spika, inasikitisha sana, kwamba wakati maelfu ya Wazanzibari wanahemea, wanahangaikia kwamba wapate vitambulisho wa Uanzibari ukaazi kusudi waweze kupata ajira, wananyimwa. Huwezi kupata ajira katika nchi hii kama huna *Zan-ID*, maelfu kwa maelfu ya Wazanzibari ambao ni wazawa wanakoseshwa, tumeshuhudia mashua zikiteremsha watu Tumbatu kule sijui Nungwi, Mkokotoni wanaletwa kwa magari huku mijini kuja kuandikishwa katika vituo bubu, inasikitisha sana. Halafu unaambiwa lete ushahidi, si tunaona kwa macho.

Mhe. Spika, tatizo hili ikiwa Serikali haikuwa makini linaweza likazua janga kubwa katika nchi. Jana nilikuwa ninaangalia vyombo vya habari Mhe. Spika, kuna urodheshaji wa daftari kule Bara kule katika mikoa hii ya Magharibi Magharibi, kwenye vyombo vya habari ni kwamba zoezi la daftari lilikwama kwa sababu ya baadhi ya watu waliojitokeza walikuwa ni Waburundi na Wakenya, yaani maafisa wa uandikishaji wa daftari wakawazuia, anaonesha hivi hivi kwenye vyombo vya habari kwamba anaulizwa wewe ni Mganda, wewe si Mburundi toka toka.

Leo sisi wanachukuliwa Waganda, wanachukuliwa Wamasai, wanachukuliwa nani. wanaletwa sisi tulioko hapa Watumbatu na Wapemba hatupati, ni tatizo. Lazima Mhe. Spika, tuwe makini sana msitubague katika nchi mkawapa hadhi wageni kulikoni sisi wazawa, tukija juu je, patakalika hapa? (*Makofi*)

Mhe. Spika, tatizo lilioko Afrika ya Kusini hivi sasa linanyemelea Zanzibar Mhe. Spika, na kama Serikali haikuwa makini tatizo lilioko Afrika ya Kusini, hivi sasa Afrika Kusini wanawatimua wageni kwa kuhofu biashara kule, wanawapiga wageni kwa kuhodhi ajira na biashara. Sasa mnataka mtufikishe kama Afrika ya Kusini, tatizo, tukisema mnabana masikio hamutuskii. Mimi nasema Mhe. Spika, kwa mujibu wa Shaaban Robert alisema naomba nimnukuu;

"Tone moja la maji kama halikuangaliwa vyema basi huweza likazaa mlizamu...", Aliyekuwa halijui "mlizamu" ni *stream of water*, mlizamu "...na kuweza kuleta gharika katika nchi, unadharau tone moja la maji, kama hamkuliangalia tone hili moja la maji linaweza likazaa mlizamu na hatimae kuleta gharika katika nchi." Shaaban Robert Kusadikika.

Mhe. Spika, Serikali isizibe masikio, wewe hata ukimuona mtu mzima analia basi ujuwe kuna neno, mtu mzima hawezi kutoka machozi bila ya kuwepo neno, tumesema sana na sana lakini tunafanyiwa istizai na tunadhalilishwa katika maneno yetu, lakini...Ahsante. (*Makofi*)

Mhe. Spika, sasa niende katika sehemu ya vikosi, Mhe. Spika, kama kuna watu wanaotakiwa waangaliwe mimi sisemi kwamba kwanza nataka niweke wazi sivisifu vikosi kwa sababu labda vinanifanyia vyema mimi, aa. Kama kuna watu ambao mara nyingi huwa tunakwaruzana ni vikosi, lakini kama kuna watu ambao wanastahiki kutunzwa, kuenziwa na kupewa bajeti nzuri katika kufanya shughuli zao ni vikosi Mheshimiwa. Hili pamoja na kwamba wakati mwengine Serikali inafanya makosa kwa kuvitumia vibaya hivi vikosi, lakini ni wajibu wangu kwa kweli kuvipongeza.

Mhe. Spika, Zanzibar ni visiwa, kwa hivyo, mara nyingi Zanzibar tunatumia bahari kwa shughuli zetu mbali mbali, naanza na KMKM. Kama kuna watu wa kuenziwa, kama kuna watu wa kuhakikishwa wanawezeshwa katika kazi zao basi ni hiki kikosi chetu cha KMKM. Sisi hapa tushawahi ku-*experience* majanga mengi ya bahari, lakini leo naangalia kwenye KMKM wamenunuliwa *computers* mbili, sijui wamenunuliwa jambo gani, *computer*, sijui nini na hawa wanatakiwa wa-*escort* mpaka misafara yetu ya viongozi wanapoamua kutembea baharini.

Mhe. Spika, utaratibu wetu wa siku hizi, zamani kama watakumbuka wale tuliitoka na asili ya *Afro-Shirazi*, akina maalim Abu pale na Mhe. Haji Faki Shaali wamo humu kidogo, Mhe. Mzee Abeid Amani Karume na hata Mzee About Jumbe Mwinyi walikuwa wakitumia bahari baina ya Unguja na Pemba mara na ndege zilikuwepo lakini wakitumia bahari kwa kutumia meli yao ya *MV*. Salama na ile nyengine ambayo tuliita Jamhuri.

Sasa ingelikuwa enzi ile ipo hawa wazee kusafiri na vyombo vya bahari basi hawa walitakiwa kuwa wako mbele katika ku-*escort* msafara wa mzee Rais wetu Makamu wetu wa Kwanza, Makamu wetu wa Pili; akitumia Makamu wa Pili vyombo vya bahari, Makamu wa Kwanza akitumia vyombo vya bahari, Rais wetu ambapo angetumia vyombo vya bahari, hawa ndio waliotakiwa ku-*escort*. Kwa hivyo, walitakiwa wawe na *machinery* za kufanyia kazi, inasikitisha viboti

walivyonavyo ni vya zamani sana vile vya tangu enzi ya Said Khalifa, viboti vya zamani sana wanavyotumia, havina *speed*.

Sasa hawa hilo ni tatizo, ikiwa kiongozi wetu kuna tatizo kule Kisiwani Tumbatu, kuna tatizo Makoongwe anataka kwenda Makamu wa Kwanza, Makamu wa Pili au Rais, hawa wanatakiwa wawe na vyombo vya uhakika, sio vile vijiboti vidogo vidogo. Leo boti zilizopo hazina mwendo wa kazi kiasi ambacho labda ungepasa kuvizunguka vyombo vya mzee ikiwa anatumia vyombo vya baharini. Mimi nadhani Mhe. Spika, hawa tuwawezeshe.

Mhe. Spika, juzi hapa katika matatizo haya ya kuzama kwa hizi meli. wao ndio waliokuwa waokozi, lakini mimi nilipokwenda kwa mara ya mwisho pale kuna *diving suits* havifiki 30 kambi nzima, hilo ni tatizo. Mimi nilifikiri angalau kungekuwa na *diving suits* 200 pale ili tukipata tatizo kila mmoja akamwagiwa *diving suit* yake, wakajimwaga baharini, lakini watu 20 *diving suits* zilizopo hata 30 hazifiki pale, ni tatizo Mheshimiwa.

Kwa hivyo, mimi naomba tuwawezeshe hawa kwa kuwapatia *machinery*, hebu tuone pale hawa ma-*divers* hawa. Kuna chombo ambacho hawa wakipata tatizo chini kule wanapozama hawa *divers*, wakipata tatizo kuna chombo pale kimeharibika huu sijui ni mwaka wa ngapi na wala Serikali hawajatafuta chengine, wapo tu wanakiangalia kile wala hawakitengenezi.

Mimi nadhani hicho chombo sijui jina lake, lakini *diver* akipata tatizo chini na akija juu anaingizwa kwenye hiyo mashine ndio anapata kuishi, lakini kinyume na hivyo tunaweza tukampoteza naye *diver* ghafla. Mimi hiki chombo sikijui lakini wenyewe wapo hapo baadae Mhe. Spika, au Mhe. Waziri, kama atataka kukifahamu akawaulize wakuu wao wapo hapa, hawana hicho chombo, hilo ni tatizo.

Mhe. Spika, mimi vile vile napenda sana niwapongeze hawa ile hospitali pale, ile hospitali ni ya kisasa kabisa, wanatoa huduma kwa raia zetu, sasa mimi nadhani hawa Mhe. Waziri, ungekwenda kule Tanganyika ukaangalie ile hospitali ya jeshi Bugando wamefanya vizuri kiasi gani mpaka wamekifanya kituo sasa kile. Kwa nini na sisi hawa KMKM ile hospitali yao tusiiweke kama ni *medical institute*, wakawa wanatoa taaluma wanawasomesha vikosi wenyewe, wanatusomesha na sisi hapa, tukawa kama Bugando, Bugando unaenda pale hospitali wanatoa mpaka *degree in medicine*, kwa nini KMKM washindwe, wawezesheni hawa, wenzetu hospitali za jeshi zinatoa mpaka *first degree* sasa *in medicine, in psychiatry* na hawa kwa sababu wameanza juzi mimi naomba ile hospitali yao tena kuwe na programu maalum kabisa, yaani programu kubwa maalum ya kuweka *institute of medicine in KMKM Office* kabisa iwe hivyo Mheshimiwa, sio watatutibu tu lakini

mpaka kutosomesha, majeshi wanafanya hivyo, kwa nini KMKM washindwe. Serikali lazima mjitutumue na nyinyi.

Mhe. Spika, Sasa niende Chuo cha Mafunzo. Kama kuna watu ambao wanastahiki kupewa wataalam wa kutosha na kuwezesha kabisa basi ni hiki Chuo cha Mafunzo, hawa wanatakiwa wasomeshwe. Kwa sababu hawa Chuo cha Mafunzo wana kazi kubwa ya ki-*psychologies* ku-turn *mind set*, Mhe. Waziri, nataka unisikilize vizuri hapa. Mhe. Waziri, hawa Mafunzo wana kazi ya ku-turn *mind set* ya wahalifu kuwafanya watu wazuri, hiyo ni kazi kubwa na watu wanafanya *PhDs* sasa, yaani *degrees* za Uzamivu katika masuala ya *psychologies*, inasikitisha sana kwamba hawa vijana hatuwapatii mafunzo, leo kumtoa muhalifu mpaka tena muhalifu aliyebobea, muuwaji aliyebobea unakaa naye jela, Chuo cha Mafunzo, samahani Mhe. Spika, kumbe sisi hatuna jela hapa ila tuna Chuo cha Mafunzo. Halifu unakaa nalo Chuo cha Mafunzo lililobobea, jizi, muuaji, unatakiwa umtoe mawazo yake katika kuiba na kuuwa, umfanye raia mzuri aliyeelekea hiyo ni taaluma.

Haya waziri niambie umewafundisha maafande wangapi, umewafundisha wangapi wakenda wakasomea mambo ya *psychology* kuwabadilisha wahalifu, ni tatizo msiwadharau hawa. Mhe. Spika, hawa vile vile wanafanya kazi katika mazingira magumu sana, mimi ninawatetea pamoja na kwamba wao hawanipendi. Mhe. Spika, hawa wana kazi kubwa, hawa wana-*deal* na wahalifu, wanawachukua wahalifu wakubwa wakubwa kuwapeleka katika mabonde ya mashamba na huku wana kijibunduki kimoja tu, yeye yuko peke yake na kundi la majizi na majambazi, mnawalipa kiasi gani *risk allowance* wale. Hili ni tatizo kubwa, sasa mimi naomba hawa vijana pamoja na kwamba mimi hawanipendi, lakini nakuomba sana Mhe. Spika, uwapatie *risk allowance* wana-*deal* na majambazi hawa. Mtu mmoja anakwenda kondeni na majambazi chungu nzima, wapatieni *risk allowance* kama mnavyowapatia madaktari wanapofanya *operation* mnawapa *risk allowance* na hawa muwapatie na wao ile *risk allowance*. (Makofi)

Mhe. Spika, hebu tuangalie sasa kama kuna watu wanaozalisha maboga nzuri katika nchi hii ni hawa, mboga mboga, mihogo, futari hatupati tatizo, vitunguu maji, *carrot*, lakini sijaona *programme* ndogo, wala kubwa humu ya kuboresha kilimo katika magereza, mmeiweka hiyo, hilo ni tatizo kubwa sana. Mhe. Spika, mimi nawaomba hawa wafanye kazi kitaalam, mimi niipongeze kwamba siku hizi magereza mengi hayana tena mitondoo, yana vyoo sasa hakuna tena mitondoo, niwapongeze kwa hili. Vyuo vya Mafunzo sawa sawa na kule Msaani kama hawajenga vyoo na wao wakajenge ili mitondoo iondoke.

Mhe. Spika, sasa jambo jengine kula lile gereza la kule Kengeja lile ni baya sana hawana askari, siku hiyo tunakwenda kamati tunawekwa kwenye gogo chini ya

muembe, hawana hata Ofisi, yule afande anatuonea haya lakini atafanya nini jamani, tumevaa suti zetu vizuri katukaribisha kwenye magogo, yeye Ofisi yake imevujika pale. Wajengeeni ile Ofisi kule Kengeja, ni tatizo nako, wawezeneni waweze kujenga kile Chuo cha Mafunzo Kengeja kijengwe na barabara ile itiwe kifusi.

Mhe. Spika, namalizia. Ahsante sana. (*Makofi*)

Mhe. Spika: Naelewa kwamba Mhe. Saleh ana mambo mengi sana, lakini muda tuliomkasimia umekwisha.

Mhe. Hamza Hassan Juma: Mhe. Spika, na mimi kwanza nataka nikushukuru kunipa nafasi hii, kwa kweli mimi nilijipanga kuchangia dakika 60, kwa sababu Mhe. Waziri, kaja na vitabu vitatu, sasa nilitegemea ili kumpa haki yake waziri basi kila kitabu chake tukitendee haki yake. Sasa Mhe. Spika, kwa kuheshimu muongozo wako nitajitahidi niende katika hizo dakika ambazo utakazoniruhusu.

Mhe. Spika, mimi kwanza nataka nimpongeze sana Mhe. Waziri na nataka nimpongeze Mhe. Waziri, kwa sababu mara nyingi mimi huwa nasema Mhe. Haji Omar Kheir mimi ni mwalimu wangu, sasa wengine wanafikiria Mhe. Haji Omar Kheir, labda alikuwa akisomesha skuli, sio sahihi. Ni mwalimu wangu kwa mujibu anavyofanya kazi zake kuanzia jimboni na sasa hivi ameingia mpaka wizarani, kwa kweli anafanya kazi vizuri lazima tumsifu.

Mhe. Spika, mimi nataka nianze na kumshauri Mhe. Waziri, unajua sasa hivi wakati tuliokuwa nao huu, ni wakati wa lala salama. Sasa mimi naomba atujibu zaidi zile hoja zetu za msingi, zile hoja za kisiasa basi aziache ili tuweze kumaliza hii bajeti yetu kwa salama.

Mhe. Spika, mimi nataka nianze na kumpongeza sana Mhe. Rais. Mhe. Rais alipokuja hapa kulizindua Baraza la Wawakilishi, mimi nilichukulia ile hotuba kama ndio Bangokitita la kuweza kulifanyia kazi na kuweza kuangalia yale yaliyotuwaidhi, yepi ameweza kuyatekeleza kwa vitendo.

Mhe. Spika, moja katika ambalo alituhidi atahakikisha nchi yetu anaiongoza kwa amani na utulivu, na hilo kwa kweli tunamshukuru sana. Lakini kutokana na muda nitajaribu kuzungumza na jengine, moja katika aliyotuhidi na ninakumbuka ilikuwa ukurasa wa 12 niliu-*quote* katika kile kitabu chake. Alituhidi kwamba atahakikisha anaboresha Sheria ya Serikali za Mitaa.

Mhe. Spika, Rais wetu alituhidi ataongoza nchi kwa kufata Katiba na Sheria za nchi. Sasa Mhe. Spika, kila tunachokijadili hapa tuangalie Katiba inasemaje na sheria inasemaje.

Mhe. Spika, katika hoja alioizungumza swahibu wangu Mhe. Hamad Masoud, alizungumzia suala la ukataji wa shehia na wadi lakini hakugusia majimbo kwa sababu Tawala za Mikoa hawana mamlaka ya kuzungumzia masuala ya majimbo. Suala hili Mhe. Spika, ndio miongoni mwa ahadi ya Mhe. Rais na sio kama alivyosema Mhe. Hamad Masoud, kwamba labda Mhe. Rais ameridhia. Mhe. Rais amridhie nani hapa, yeye anatoa agizo, akishatoa agizo likeshatekelezwa ndio anapelekewa. (*Makofi*)

Kwa mujibu wa Katiba ya Zanzibar hizi wizara zote anaziongoza mwenyewe Mhe. Rais na mpaka hii leo Mheshimiwa, tunazungumzia wizara Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum. Kwa hiyo, bado hili ni jukumu Mhe. Waziri, anasoma kwa niaba ya Rais, sasa mtu anaposema Mhe. Rais kapelekewa ameridhia, sio ameridhia na kwa sababu hata mimi Mhe. Spika, ukinipa kazi nikikuletea nimefanya kazi vizuri, si utaridhia kile nilichokifanya, ndio kazi aliyofanya Mhe. Rais. Lakini hiyo hakuifanya kwa utashi na wala Mhe. Haji Omar Kheir pamoja na timu yake hawakuifanya kwa utashi na sivyo alivyosema Mhe. Hamad Masoud, kwamba kuna mkakati, kama ni mkakati Katiba yetu ndio iliyoweka mkakati. (*Makofi*)

Mhe. Spika, mimi na wewe ndio tuliufanya marekebisha ya kumi ya Katiba na Katiba ile ninavyoamini Katiba ile Mhe. Abubakar Khamis Bakary, Mhe. Mwanasheria Mkuu Mstaafu walishiriki kikamilifu katika kuandaa Katiba ya Mabadiliko ya Tume ya Katiba ya Zanzibar. Sasa leo Mhe. Rais tumeandaa Katiba ile hayupo, yuko Mrima alikuwa ni Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano, yeye anasiliza tu huku, eeh, vipi jamani huko eeh, Serikali ya Umoja wa Kitaifa na hata alipokuja anasema nitaongoza kwa mujibu wa kitabu mlichoniachia. Sasa leo inaonesha jana jazba imetupata tunasahau kwamba sisi humu kuna Katiba tuliitunga. Katiba inasemaje?

Mhe. Spika, Katiba yetu inatwambia vipi Zanzibar tutakuwa na majimbo 50 na yasiyozidi 55. Sasa Mhe. Spika, kelele za nini, hofu ya nini, tuisubiri Tume pengine anaweza akaleta majimbo 55 lakini hatoshuka chini ya yale 50. Sasa Mhe. Spika, hapa kitu kilichotumika ni takwimu. Mhe. Spika, tumeletewa hapa takwimu, Mtakwimu Mkuu amefanya kazi yake, amefanya sensa na ametuletea takwimu, tuangalie takwimu ya Unguja na Pemba iko vipi?

Mhe. Spika, hatutaki tuzungumze kwa ushabiki, tunazungumza *with evidence*, kwa mujibu wa takwimu Mhe. Spika, ya sensa siwezi nikasema hiyo takwimu

nitakayoitaja itakuwa ni *correct*, lakini *approximately* 99.9 percent Mhe. Spika, inasemaje? Wakaazi wa Unguja karibu 900,000 na *something*, wakaazi wa Pemba 400,000 na *something*. Sasa leo Mhe. Spika, kama Mhe. Hamad Masoud, anasema shehia zilikuwa 97, mimi sijazihesabu, nanukuu maneno yake, zimepunguzwa tano, lakini Pemba zilikuwa ni 62 zimeondolewa 25. Haya ni kwa mujibu wa takwimu, kwa mujibu wa sensa, sasa kama watu Mhe. Spika, wanakimbia katika maeneo yao, sasa hiyo hesabu ndio inawafuata waliko. (*Makofi*)

Mhe. Spika, na ndio maana tukawa tunasema mtu ajiandikishe katika eneo lake, mtu anakimbia katika eneo lake na anakwenda kukaa sehemu nyengine, kwa hiyo, kule anakohesabiwa na wadi inamfata kule kule. Sasa Mhe. Spika, kama tungekuwa tunahesabu miti, mimi hoja ya Mhe. Hamad Masoud, ningeeunga mkono, lakini kama kiongozi anaongoza watu hiki kilichofanywa hapa Mheshimiwa ndio sahihi, sasa hebu fanya mahesabu ya haraka haraka.

Kwa hiyo, Mhe. Spika, hii imekatwa kwa mujibu wa takwimu, leo Mhe. Spika, kama suala la majimbo mtu anagopa kukosa jimbo hata hapa Unguja watu tayari wanapapatuana watu wawili jimbo moja. Kwa hiyo, ina maana kama Mhe. Spika, leo Maalim Haroun ananitazama pale tayari anakwenda kubabana na CCM mwenzake, hapa ni kupanga ni kuchagua, kama mnakubaliana tubanane mnabanana, kama mnakubaliana jamani kila mtu ende kwake mnakwenda, sasa kelele za nini. Sasa Mhe. Spika, tukianza kumpigia kelele Mhe. Haji Omar Kheri, hapa, hapa patakuwa hapana bajeti, maana yake kila mmoja katengeneza watu wake kawafinyinga finyanga watu wake anasema mimi hawa ndio watu wangu. Hilo ni kosa, watendaji wafenyi kazi yenu, wanasisia tuacheni na kelele zetu. (*Makofi*)

Mhe. Spika, mimi wiki ya pili nasuluhisha Waheshimiwa wawili humu siwataji na wala siwaoni, mmoja yumo mwenyewe anacheka, namsuluhisha Jazira na Mahamoud huwa tunazungumza, maana yake Mheshimiwa, ukiona unanyoosha kidole basi kuna vyengine vinakuelekea. Sasa wenzetu kama hili limewauma na sisi limetutonesha. Mhe. Spika, ndio maana nikamwambia Mhe. Haji Omar, jibu hoja siasa tuachie wenyewe, na huu mtindo wa kuanza kubagua ukasema hawa wangu, hawa sio wangu matokeo yake ndio hayo, kama wewe ulikuwa unaongoza watu kwa kutegemea hawa unawapa huduma zaidi kwa kuwa ni wako na wale wengine sio wako, ngoma mchakato ukibadilika ndio ngoma kama hiyo, haya, unafanya nini. Sasa Mhe. Spika, ndio maana nikamwambia Mhe. Haji Omar, mwalimu wangu na kama mimi mwalimu wangu naomba na mimi mwanafunzi wake anisikilize, ajibu hoja za msingi ile siasa atuachie wenyewe. (*Makofi*)

Mhe. Spika, maalim Saleh, hoja zake za msingi, askari, eeh, samahani sitaki kuzungumza askari, maana yake wengine nitawatonesha, Idara Maalum, yaani hivi

vikosi vyetu. Mhe. Spika, katika eneo linaniuma sana na hata mwalimu wangu Mhe. Waziri, anajua maslahi ya askari wetu. Sasa mimi naomba katika hizi *programmes* ambazo tulizozipanga mimi nimejaribu kuangalia kuna *programmes* nyingi, kuna PO3 Idara Maalum, P04, kuna masuala ya Tawala za Mikoa, kuna D02, JKU, mmezipanga kutokana na muda sitaki kuvitaja vifungu vyote. Lakini mimi naomba serikali katika siku tunazokwenda tuwe na *programme* maalum ya kuboresha makaazi ya askari wetu. Mhe. Spika, askari wetu makambini mwao na makaazi yao hayapendezi, hayana ladha Mhe. Spika.

Mhe. Spika, mimi kipindi kilichopita Idara Maalum zilikuwa chini ya kamati yangu, kwa kweli nilipokuwa nakwenda naona tabu, maana yake ukimuona Mjini na suti zake na maperemende yake, lakini ukiona huko katika kambini wanazokaa kwa kweli inasikitisha sana. Kama mtu ana familia yake hasa, kajenga nyumba yake nzuri ukimuhamishia aende kambini anakwambia mimi nitakwenda na kurudi. Kwa kweli hili naomba yale aliyoyazungumza rafiki yangu, swahibu wangu, mkwe wangu Mhe. maalim Saleh, naomba yazingatiwe.

Mhe. Spika, lakini hapa nilikuwa nataka nimalize kabisa Idara Maalum. Mhe. Spika, kitu ambacho nilichokuwa nataka kukisema, ni kwamba hapa tumezungumza kuboresha maslahi, haya maslahi mimi nilitoa angalizo katika bajeti ya Waziri wa Utumishi wa Umma nisema katika kipindi kijacho maslahi yaangaliwe zaidi.

Mhe. Spika, lakini hapa kuhusu nyenzo wenzangu wamezizungumza ni kwamba Kikosi hiki cha Zimamoto kinahitaji nyenzo za ziada pamoja na hiki Kikosi cha KMKM hasa katika masuala ya uokozi. Mhe. Spika, sasa hivi nchi yetu inaanza kuendelea tunasikia huku Fumba sasa hivi karibu kuna mji mpya utajengwa maghorofa marefu marefu, Michenzani kule juzi tumejenga hoteli kubwa la kisasa refu, lakini je, tumejiandaa vipi katika suala la *rescue*. Mhe. Spika, mimi naomba serikali yetu kupitia Idara Maalum lazima sasa hivi tuwe na *helicopter*.

Mhe. Spika, wenzetu leo kule kampeni tu za kawaida kina Mbowe, sijui kina Mwigulu Nchemba, sijui kina nani, wanapandia *helicopter* sisi tunashindwa kununua *helicopter*. Hili suala naomba sana Mhe. Waziri, katika *programme base budget* inayokuja miongoni katika vitendea kazi, Mhe. Spika, leo meli inapozama na kama inazama usiku *helicopter* ndio chombo ambacho kinachoweza kufika mwanzo kikaweza kutoa *indication* kwamba hii meli iko hapa.

Mhe. Spika, leo majanga yanayotokezea kwa kweli inakuwa tatizo nini, ni kwamba hatuwahi kufika mapema kwa sababu wakati mwengine hujui chombo kiko wapi, *helicopter* inaweza ikasimama huko huko baharini inachungulia, inazunguka, inapiga chabo huku inarudi, inakwenda, tofauti na ndege. Kwa hiyo, nilikuwa

naomba sana Mheshimiwa katika mipango yake ya baadae Mhe. Waziri, hili kwa kweli ajaribu kulizingatia.

Mhe. Spika, lakini jengine rafiki yangu Hamad Masoud, mimi Mhe. Hamad Masoud, msione nazungumza *points* zake lakini ni rafiki yangu sana, na ndio maana nikawa napenda sana kuchangia *points* zake. Ni kwamba alizungumzia gari la jeshi limepakia watu kawafata mpaka Chukwani. Sasa mambo ya majeshi yanakuhusu nini? (*Makofi*)

Mhe. Spika, unajua tunaweza tukaanza kuonekana watu wa ajabu humu. Mhe. Spika, inaonesha Mhe. Hamad Masoud, hatembezi usiku aniulize mimi, mimi natembeza usiku. Jeshi la Wananchi wa Tanzania sasa hivi wako katika depu, hebu pita wewe usiku njia hii ya Mazizini, Migombani mpaka wapi utakuta watu wamebeba *combat* zao na wale wanakwenda kuandikishwa, wanakwenda kuandikishwa wale?

Sasa Mheshimiwa tusingize mambo ya ushabiki kwenye kazi, majeshi wana *programmes* zao, sasa hivi wako depu, usiku wanakula *combat* yao wanaranda mitaani. Sasa jamani leo kwani zile gari za jeshi kazi yake kupakia abiria, kama ingelikuwa kazi yake kupakia abiria ungelishangaa, lakini kama gari za jeshi zinapakia majeshi tena zinawapeleka kambini na zinawarejesha kambini, sasa tunazungumza kitu gani?

Sasa Mhe. Spika, haya mambo mengine ya ushabiki haya tusingize wakati kama huu, kwa sababu unazungumza vitu ambavyo haviingii akilini, wewe leo mtu mzima na akili yako unafata gari la jeshi, leo baada ya kwenda kufata wale aliwazungumza Mhe. Wanu na hotuba yake watoto wadogo wanaokwenda kwenye madisko wanafunzi baada ya kwenda kuchungulia huko, unakwenda kufata majeshi, mimi nafikiri sio utaratibu mzuri. (*Makofi*)

Mhe. Spika, nakuja katika Serikali za Mitaa maana yake naona muda unakwenda kweli kweli. Mhe. Spika, Serikali za Mitaa tumepitisha sheria hii tumepitisha Mhe. Spika na tunategemea serikali itatoa nafasi kuwapa Halmashauri pamoja na Manispaa kuonesha uwezo wao wa kufanya kazi.

Mhe. Spika, mimi naomba sana baada ya kupitisha ile sheria, sasa hivi Halmashauri na Mabaraza ya Miji wataweza kupewa kazi au kutoa kazi wao wenyewe kupitia *tenders* mbali mbali na kupitia miradi yao mbali mbali na huku Mhe. Spika, wakajifunze sana kwa wenzao Bara nini changamoto ambazo zilizoweza kutokezea. Mhe. Spika, kwa hiyo, kwanza nashauri Wakurugenzi wetu hawa aidha wapate taaluma au wateuliwa Wakurugenzi ambao watakaokuwa na

uwezo, wamo Mhe. Spika, Wakurugenzi ambao wameshaanza kuwaonesha uwezo wao mkubwa katika kuongeza mapato na katika kusimamia vile vile.

Sasa Mhe. Spika, kwa Halmashauri sasa hivi zitakuwa na uhuru wa kufanya mambo yao wao wenyewe, naomba sana kuangalia zaidi hili suala la *Land use plan*, kwa sababu ukishakuwa na uhuru na watatokezea makampuni na watatokezea wabia wa kutaka kufanya miradi mikubwa mikubwa kwa kushirikiana na Halmashauri. Sasa naomba tuangalie katika miradi yetu tutakayojenga kuangalia maeneo ya kuweza kutenga kila Halmashauri sasa hivi waweze kutenga maeneo ya makaazi ya watu, maeneo ya kilimo na maeneo ya shughuli za utalii na maeneo ya biashara.

Mhe. Spika, kwa sababu kama hatukufanya hivyo itakujakuwa vurugu mechi, Serikali Kuu itakuwa ina mipango yake na Serikali za Mitaa watakuwa na mipango yao kuna hatari ya kuja kuanza kuleta mgongano na mizozo ambayo haina faida kwa wananchi kwa ajili ya kufuatia utaratibu wa hizi kazi za *tender*. Sasa hili Mhe. Spika, kwa kweli nilikuwa naliomba sana sana katika Halmashauri zetu waweze kukaa wajaribu kubuni na wala wanapotaka kutoa *tender*, yaani wanapobuni miradi wasione tu kwamba amekuja kampuni moja wakaanza kutaka kutia saini moja kwa moja. Mimi naomba utaratibu wao wawe wanatangaza *tender* kama mfano serikali yetu imesharuhusu sasa hivi *PPP* naamini na katika Halmashauri vile vile na Manispaa wataruhusiwa kuendesha miradi kwa ubia.

Mhe. Spika, mimi ninaamini bajeti hii ya mwaka huu unaokuja ikiwa wataitekeleza vizuri ile sheria ya Serikali ya Mitaa ile bilioni 30 ambayo aliyosema Mhe. Waziri wa Fedha kwamba serikali itabidi ikope ijazie kwa ajili ya kuweza kukamilisha hii bajeti yetu kutakuwa hakuna haja hiyo, kwa sababu ukiangalia kuna fursa nyingi hasa Halmashauri ya Kaskazini “A” na Halmashauri ya Kusini, kwa sababu wao wako katika ukanda wa utalii hata Kaskazini “B” wako katika ukanda wa utalii na kuna wawekezaji wengi, wazuri, wakubwa ambao wana uwezo wa kutumia fedha na vile vile wana uwezo wa kuwekeza katika maeneo hayo ili kuweza kuboresha katika hizi Halmashauri zetu.

Mhe. Spika, nataka nije mradi wa kumalizia *ZUSP* kutokana na muda.

Mhe. Spika, wananipigia makofi lakini kuna hoja ya msingi naomba jioni unipe dakika japo tatu au nne za mwanzo ili kumalizia ule Mradi wa *ZUSP* kwa sababu ni mradi ambao ni ahadi ya Mhe. Rais na sasa hivi serikali inaanza kutekeleza.

Mhe. Spika, naomba uniruhusu jioni.

Mhe. Spika: Anayo dakika yake moja basi muacheni angalau aseme anaunga mkono hoja au anakataa.

Mhe. Hamza Hassan Juma: Haya Mhe. Spika, naomba sana kwanza nashukuru kwa ule Mradi wa *ZUSP* ambao ni mradi wa mtaro wa Kwamtipura, naomba utapokuja kutoa ufafanuzi uniambie mtaro ule utanza kujengwa lini, kwa sababu tayari wananchi wangu kule sasa hivi nyumba zimeanguka wanashindwa kuzijenga, asije akajenga nyumba akaanza kuja kubomolewa. Sasa hili nampongeza sana Mhe. Rais katika zile ahadi zake aliahidi kwamba Mradi wa *ZUSP* atauboresha na kwa kuwa Mhe. Waziri Kamanda, Mheshimiwa usione tabu wewe kupopolewa, mti wenye matunda ndio utakaopopolewa kama huna matunda hakupopoi mtu. Nashukuru Mhe. Spika, naunga mkono hotuba hii kwa asilimia mia moja. Ahsante sana.

Mhe. Spika: Waheshimiwa Wajumbe, nakushukuruni kwa michango kwa wizara hii ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum. Nataka Waheshimiwa Wajumbe, niwakumbushe jambo moja tu kwamba tunaendesha mkutano wa bajeti na kuanzia bajeti zilizopita tumekuwa tunazingatia sana suala la kuhimiza amani na utulivu, niongezee basi kwenye chumba hiki pamoja na nidhamu. Ni vyema humu ndani tuwe na nidhamu ili tupate kuchangia vizuri, Mjumbe apate nafasi ya kuchangia asisite na mwengine akitaka kujibu kwa kutoa hoja basi naye pia vile vile afahamike. Hii ikiwa ni pamoja na kuwemo wengi wa kutosha humu ndani, ambapo kuwemo humu maana yake mahudhuri pia yawe mazuri.

Sasa unaweza ukachangia kwa maneno makali, lakini pengine haisaidii sana, unaweza ukachangia kwa utulivu kabisa na watu wakakufahamu kile ambacho unazungumza. La muhimu ni kuchangia ukiwa na hoja na maelezo yenye mantiki na ukweli. Wakati huo huo bila ya kusahau kwamba sasa tunachangia bajeti ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ; unaweza ukaja ukatumia muda mkubwa sana ukachangia eneo moja mengine yote ukawa hukupata nafasi, kama tulivyoona masuala alikuwa nayo mengi, Mhe. Hamad Masoud, alikuwanayo mengi, hata Mhe. Hamza Hassan Juma, naye pia alikuwa na mengi zaidi ya hayo.

Kwa hiyo, nawaomba sana Waheshimiwa Wajumbe, twende kwa utaratibu, twende kwa utulivu ili tukichukua maneno aliyosema Mhe. Hamza Hassan Juma, tumalize shughuli yetu hii na muda wetu huu kwa salama na amani ili twende kwenye hatua nyengine muhimu sana ya kidemokrasia, ambayo hiyo itakuwa ni kazi ya sisi wenyewe pamoja na wananchi wengine wote, ili waamue sasa namna ya nani aletwe hapa wanaoridhika nao na wale ambao wanaona kwamba aa, huyu tungemuacha ni kazi yao tukiwa pamoja na sisi.

Basi Wajumbe nawaomba tuendeleo kuwa na mashirikiano ili shughuli zetu ziende vizuri zaidi. Baada ya machache hayo Waheshimiwa Wajumbe, sasa niakhirishe kikao hiki hadi saa kumi na moja jioni.

(Saa 7:00 mchana Barara liliakhirishwa hadi saa 11:00 jioni)

(Saa 11:00 jioni Baraza lilirudia)

(Majadiliano yanaendelea)

Mhe. Hassan Hamad Omar: Mhe. Spika, nakushukuru sana kunipa nafasi hii kutoa mchango wangu katika hotuba ya Waziri wa Nchi, (OR), Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, awali ya yote nimshukuru Mwenyezi Mungu (S.W) aliyenijaalia jioni hii kuwa katika uhai, uzima na afya inaniruhusu kusimama mbele ya Baraza lako tukufu. Pia, nimpongeze waziri husika wa wizara hii kwa uwasilishaji wake wa hotuba aliyoisoma kwa kufahamika vizuri pamoja na watendaji wake wote tuwapongeze katika mpangilio waliojipangia.

Mhe. Spika, pia, nikupongeze wewe kwa mara ya pili, kabla ya kuakhirisha Baraza hili asubuhi ulitoa nasaha zako, zile nasaha ulizozitoa mimi nilizipenda sana kusema kwamba watu wawe watulivu waende katika michangio; unaweza ukachangia kwa jazba na usifahamike, unaweza ukachangia kwa utulivu ukafahamika. Vile vile, ukasema hapa kwamba mnaweza mkachangia sehemu moja nyote sehemu nyengine muhimu mkaziacha ni kweli, lakini niseme tu Mheshimiwa, litemwalo lipo na kama halipo linakuja.

Mhe. Spika, niseme katika utangulizi wangu Mhe. Hamad Masoud, alipozungumza hapa Mhe. Hamza Hassan Juma, alimjibu wakati sio mahali pake kujibu hoja, hoja atujibu waziri husika. Kwa sababu Mhe. Waziri, hajashindwa kujibu na sisi *back bencher* si watu wa kutoa majawabu, wanaotoa majawabu AG yupo, Naibu Waziri anasaidia, lakini leo tukijibiwa hoja huku haipendezi, kila mtu anatoa mchango wake kwa alivyoona, mazuri tunayachukua na mabaya tunayaacha. Sasa leo ukisema kama hapa usisikilize maneno ya wanasiasa, ni nani humu ndani asiye kuwa mwanasiasa? Sote ni wanasiasa kwa sababu sote tumetokana na nafasi hizi kwa vyama vya kisiasa, hata Mhe. Spika, na wewe umetoka hapa kwa sababu umechaguliwa na wanasiasa kuwa Spika.

Kwa hivyo, tunamuomba waziri achukue michango yetu na atujibu, asiambie kwamba ajibu yaliyokuwa muhimu tu, yote ni muhimu, lakini tukiendelea hivi tutakuwa hatufiki. Namuomba sana Mhe. Waziri, azingatie michango yetu, sisi ni

watu wazima tumekuja hapa kuwawakilisha wananchi, hatukuja kucheza ngoma, haya tunayoyasema yote ni majukumu ya wananchi. Wananchi wote hawawezi kufika ndani ya Baraza hili, ndio kila jimbo amechaguliwa Mwakilishi kuwawakilisha. Sasa tunayosema ni masuala ya wananchi lazima yazingatiwe, tukiyadharau haya tutafika pabaya na mdharau mwiba mguu hufanya tende wanasema wana misamiati. Kwa hivyo, tuyazingatie, yeye ataloliona hili linafaa atalijibu lililokuwa halifai hatalijibu, lakini tukianza kukebehiana hapa, tutakuwa hatufiki na madhara yake ni makubwa. Naomba muyachukue na iwe historia huko mbele.

Mhe. Spika, mimi nitaendelea katika mchango wangu katika kitabu hiki cha hotuba ya waziri, niende katika ukurasa wa 56, Chuo cha Mafunzo. Mhe. Spika, naomba ninukuu.

Kifungu Nam. 147 kinasema kwamba:

"Chuo cha Mafunzo kimeanzishwa kwa Sheria Nam.1 ya mwaka 1980 kama ilivyorekebishwa na Sheria Nam. 3 ya mwaka 2007. Jukumu kuu la Chuo cha Mafunzo nikurekebisha tabia, kudhibiti na kulinda wanafunzi na mahabusu wanaoletwa chuoni kwa mujibu wa sheria. Idara pia ina jukumu la kushirikiana na vyombo vyengine vya ulinzi na usalama katika kuimarisha ulinzi wa nchi, wananchi pamoja na mali zao kwa ujumla."

Mhe. Spika, ukisoma sentensi hii ni jambo zuri sana kama hiki Chuo cha Mafunzo kimepewa mamlaka ya kurekebisha tabia za wanafunzi wanaokwenda pale ili kujifunza, wakitoka pale watokane na tabia njema. Kwa sababu hata mtu akipelekwa pale alikuwa na tabia mbaya, mtu mwenye tabia nzuri hapelekwi hata siku moja, lakini akitoka pale awe amerekebisha na kufanya tabia nzuri za kimaisha na mambo mengineyo.

Mhe. Spika, mimi nikiwa katika Kamati ya Maendeleo ya Wanawake na Ustawi wa Jamii niliwahi kutembelea Chuo cha Mafunzo kilichopo Wete. Tulikwenda tukatembea tukajifunza mengi, tulikwenda pale wale maafisa ndani ya ofisi yao basi wamekaa kama wanaofundishwa katika makazi yao, sio mazuri kabisa. Mhe. Spika, ni jambo ambalo haliridhishi na la aibu. Pia, kuna msemo unasemwa; "Askari wa Magereza sawa sawa na mfungwa".

Sasa ukiangalia mandhari inafanana ofisi yake haiko vizuri hata kidogo pale Wete. Tulikwenda na kamati yetu tukaangalia ile hali ni mbaya kabisa. Mhe. Waziri, husika tunaomba wale watu waonewe huruma angalau nao wakifika ofisini pao wajidai kama ni ofisi ya kisasa. Ofisi yote inavuja, imejibana, hawana nafasi, si

nzuri hata kidogo kuwaacha katika hali ile, tunafundisha tabia lakini ukiangalia mazingira hao wanaofundisha tabia nao watakwenda na tabia chafu kule. Tunaomba wapewe upendeleo nao angalau yale mazingira yao yawe mazuri. Hilo ni moja.

Mhe. Spika, nikiendelea na mchango wangu Kikosi cha Zimamoto. Katika ukurasa wa 59 Kikosi cha Zimamoto kama ilivyoelezwa, naomba ninukuu ili kuchanganua;

"Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kimeanzishwa kwa Sheria Nam. 7 ya mwaka 1999 na kina jukumu la kusimamia shughuli zote za uzimaji moto na uokozi wa maisha ya wananchi na mali zao. Vile vile, kikosi kina jukumu la kusimamia na kuhakikisha kuwa huduma za zimamoto na uokozi kwenye viwanja vya ndege vya Unguja na Pemba zinakwenda sambamba kulingana na Sheria na matakwa ya Kitaifa na Kimataifa..."

Mhe. Spika, ukiangalia sentensi hii nayo imekaa vizuri, Kikosi cha Zimamoto kimepewa majukumu ya kusimamia mambo ya uzimaji moto. Halafu kimataifa kimeambiwa katika viwanja vya ndege wawe karibu, lakini tuangalie kama Chake Chake zimamoto ipo lakini Wilaya ya Micheweni hakuna ni masafa kidogo, tunaona majanga yaliyofika pale sheli kulikuwa na moto, lakini kutokana na zimamoto liko mbali nyumba zote ziliteketea. Naiomba wizara ijitahidi angalau kila wilaya Unguja na Pemba ziwe na zimamoto, tusitegemee kwamba moto utawaka Micheweni zimamoto hata likitoka likifika Micheweni tayari zimekwishakuathirika. Kwa hivyo, tujitahidi angalau kila wilaya tuweke zimamoto ili tupate kuokoa maisha ya watu pamoja na mali zao.

Mhe. Spika, nikiendelea na mchango wangu kuna Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo (KMKM). Hiki ni kikosi kinastahili sifa sana lakini tukiangalia mazingira waliyonayo sio mazuri, kimepewa kazi ya kulinda njia zote za baharini katika kulinda watu wanaosafirisha magendo na mambo mengine ya usalama wa nchi yetu, lakini ukiangalia nyezo zao si nzuri. Naomba nitoe mfano, hivi juzi tu karibuni katika Jimbo la Kiwani kwa Mhe. Hija Hassan Hija, kuna mvuvi mmoja alikuwa baharini Mwenyezi Mungu kamjaalia kukamata papa wawili, wa kwanza kampata kamuvingiza ndani ya ngalawa, wa pili katika kuvuta kwake hajampiga ule mshoto wala kumpiga rungu basi papa aliruka na kuunasa mkono wake na wote akauchukua, yeye alikuwa pamoja na mtoto wake. Lakini masikini ya Mungu masafa ni marefu hana mashine ana tanga mpaka kufika juu kukimbizwa hospitali alifia huko huko hospitali.

Sasa kama vikosi hivi viko imara na yule mwananchi aliyekuwa kule baharini hana simu basi angewahi kuokolewa maisha yake na *Inshaallah* japo angelikatwa mkono wote lakini bado matumaini yetu ya maisha yangukwepo. Kwa hiyo,

wakati tunafanya mambo ya ulinzi wa baharini pamoja na kuokoa wananchi wanaopata maafa katika bahari basi lazima KMKM wawe na nyezo, bila ya hivyo tutakuwa tunatwanga maji katika kinu hayakai.

Mhe. Spika, nikiendelea na mchango wangu niende katika ukurasa wa 17 pale pana Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho. Mhe. Spika, nimuunge Mhe. Hamad Masoud Hamad, hapa kikao kilichopita alileta hoja binafsi na tukajadili kwa kina na suala hili kila ikija wizara hii tunalijadili, sio kwamba tunalisema kwa utashi, hili jambo lipo. Mimi mwenyewe ni shahidi nilitoa vivuli vya vyeti 103, kikao hiki kikiendeshwa na Mhe. Naibu Spika, nikamkabidhi pale. Katika majibu tuliambiwa viko vyeti feki, mimi nakubali kama vyeti feki viko. Je, vyeti feki hivyo 103 vyote ni feki? Havikuangaliwa vile nikaja nikaambiwa Mhe. Hassan Hamad, katika vyeti 103 ulivyoleta 99 ni feki na kilichokuwa *original* ni kimoja tu, hatujapata kuona, sasa tukisema kama watu hawapewi haki zao ni kweli.

Mhe. Spika, haki inadaiwa na haki inapodaiwa kama haikutolewa inapiganiwa, msifikirie kama sisi tunasema tu, mtu wakati ni haki yake akitaka kuidai ukitoa kwa usalama utaitoa, hutaki ataipigania. Hapa ndipo panapokuwa na hatari, akisema sasa utanipa haki yangu kwa lolote litakalotokea hapo pana mchakato mzito. Tunamuomba Mhe. Waziri, nchi yetu ina amani na utulivu na tunaomba iendelee na amani na utulivu, lakini na haki za watu zitolewe zisitolewe kwa upande mmoja, wengine wakisema wakaonekana hawafai, ni tatizo.

Mhe. Spika, mimi nasema hili natoa kama angalizo kwamba wananchi wote watendewe haki kama vile Mwalimu Nyerere alivyosema "dhambi ya ubaguzi ni mbaya" ndio kama hii, ndio kama hii wengine wakapata haki na wengine hawapati, hiyo haina mwisho mwema na wakati watu wote wana haki ya kupata haki. Namuomba Mhe. Waziri, ni waziri aliye kijana anaweza kufanya lolote la maana, tusitumie ushabiki katika mambo haya. Nchi yetu tusiipeleke pabaya, nchi yetu ni ya kisiwa tena watu wenyewe wachache milioni 1.3 tu hatuna pa kukimbilia. Leo mtu inafika kama ilivyoelezwa hapa kuna utaratibu wa kuwapa wageni vitambulisho ni nzuri kwa mujibu wa sheria, lakini yule mwenyeji hajapata, leo unamkimbilia mgeni maana yake nini.

Mhe. Saleh Nassor Juma, kazungumza hapa Afrika Kusini kuna matatizo siku hizi, wageni wanaumizwa halafu sisi wenyeji tutakuja kuumizwa sisi hapa licha ya wageni, watapata watu waliokuwa hawana haki na wenye haki hawakupata, sisi tutakuwa wageni na wale watakuwa wenyejim lazima liangaliwe. Hatusemi kwa utashi ila tunasema jambo liko *clear* kabisa. Mhe. Waziri, namuomba afuatilie kuna Idara ya Utafiti afanye utafiti wa kutosha na afanye haki, maana isiwamegundua mambo akayabana chini tum afanye haki kama hili limegunduliwa lifanyiwe kazi hakuna matatizo. Mimi nasema siku zote wananchi hawana matatizo

ila wananchi wetu tunawatia matatizo, tunawafundisha usugu kabisa, lakini kama atafuatilia na haya mambo atayarekebisha, *Inshaallah* kwa uwezo wa Mwenyezi Mungu tutakwenda vizuri.

Mhe. Spika, halafu tukizungumzia suala la amani na utulivu kila mtu anahubiri amani na utulivu na yeyote aliyekuwa hataki amani na utulivu huyo si mtu, anaashiria vita tu. Lakini amani na utulivu haiji kwa maneno tu, amani na utulivu inakuja kwa vitendo katika kuwafanyia wananchi wetu mambo mazuri kwa kila mtu; lakini wengine wanapata, wengine hawapati hapo amani na utulivu haipo, tutahubiri kwenye vitabu, tutasema sana halafu mambo tutayaweka katika sehemu mbaya. Tunamuomba Mwenyezi Mungu asitufikishe huko, atujaalie heri na mafanikio mema, nchi yetu iende salama na amani hasa kuelekea katika huu uchaguzi. Tumevitaja vikosi hivi, ni vizuri na kazi zake zimeainishwa lakini ikifika wakati wa uchaguzi vinabadilika vinakuwa sumu kwa wananchi, haipendezi, vikosi vituongoze vizuri.

Hawa JKU ni watu wa kuwaenzi kabisa.

Mhe. Spika: Unazo dakika tano.

Mhe. Hassan Hamad Omar: *Inshaallah* zinanitosha hizo. JKU ni watu wa kuwaenzi mkiwapa vitendea kazi wanafanya mambo mazuri tunapata mazao ya kutosha, lakini ikifika wakati wa uchaguzi tunavitumilia vikosi vyetu vibaya. Vikosi tumeviweka hapa kwa sababu ya kulinda amani na kufanya shughuli zao zilizoainishwa pamoja na kulinda mali za wananchi, wote ni wetu hawa tuko jamii moja, Wazanzibari wote ni wamoja Unguja na Pemba, hatuna tofauti yoyote. Nchi hii tukifanya amani na utulivu tutakuwa na amani na utulivu siku zote, lakini *Wallahi* kama tutafanya manyago, tutafanya mambo yasiotakiwa, haifai hatima yake tutakwenda katika sehemu mbaya.

Jengine ninalotaka kuzungumza ni katika mambo ya amani na utulivu. Mimi nishawahi kufika katika uhai wangu mpaka hii leo ninavyozungumza nishafika Tumbatu mara mbili; mara ya kwanza nimekwenda Tumbatu Jongoe nikatembea kwa sababu mimi mtu wa kisiwa na mimi nikasema nitembee kisiwa hiki cha Tumbatu kuona mazingira yake yako vipi, ni watu wazuri tu. Lakini hivi karibuni nilitembelea sehemu ya Tumbatu Kichangani, Tumbatu Kichangani ni Tumbatu Kichangani kweli, katika kuzunguka sehemu ile nilikuta bendera za CCM zenye milingoti mirefu kushinda maelezo, zimepachikwa katika majumba ya watu mtu nyumbani kwake hupachika, hakuna hata mtu mmoja aliyebughudhiwa na ziko nyingi sana. Lakini jambo la kusikitisha na la huzuni kabisa juzi tu Micheweni mwanachama mmoja katoka CCM kapachika bendera nyumbani kwake imekuwa

kioja, watu wamekwenda kwa mashoka na mapanga kumzunguka mtu yule kulikoni.

Huyu mtu ana haki mwana wa Kwale kama alivyokuwa na haki mtu wa Tumbatu na ndio utaratibu wa kisheria wa mambo ya kisiasa, kuna nini mtu akipachika bendera unamuadhibu kwa sababu gani na ni haki yake, kila mtu kaambiwa achague chama anachokitaka; unaweza kuwa leo chama hiki, kesho ukawa chama chengine tunayashuhudia, kwa nini tuwakwaze? Basi kama bendera ile si halali kupachika yule mwananchi wa Kwale na mwananchi wa Tumbatu hana haki, lakini mimi nimekwenda zina milingoti mirefu kushinda maelezo. Hili jumba letu linapita milingoti iliyoko kule na ziko nyingi wala hajabughudiwa mtu.

Mhe. Waziri, husika lazima awaambie watu wetu na walioshiriki pale ni watu waliokuwa hawastahiki mambo ya kisiasa, mtu Afisa Uchaguzi anakwenda pale anashiriki mambo ya maandamano kama yale yanamsaidia nini? Mwalimu wa skuli anakwenda pale, yeye hastahiki kwenda pale, yatamsaidia nini, hiyo si vurugu. Hawa huku wakikasirika nao hatima yake nini? Ndio viashirio vya kuvunja amani. Lazima Mheshimiwa nakwambia tena Waziri wewe ni rafiki yangu tena nakupenda sana. Wewe ulikuwa ubakie kule kule utumishi wewe, ungepanda makubwa kuliko huku ulikoletwa.

Mhe. Spika, naona nisikukwaze katika muda wako, nakushukuru na mimi sitounga mkono hoja mpaka nitakapopata maelezo mazuri ya kuniridhisha, rafiki yangu nitamuunga mkono baadae. Ahsante sana nakushukuru. (*Makofi*)

Mhe. Hija Hassan Hija: Mhe. Spika, nakushukuru na naomba nimshukuru sana Mhe. Waziri, kwa jinsi ambavyo alivyotoa hotuba yake nzuri, hotuba ambayo kwa kweli imeandikwa vizuri na kama hotuba ndio kazi basi Wazanzibari wasingekuwa na malalamiko yoyote.

Mhe. Spika, binafsi yangu siku ambayo Mhe. Rais alimteuwa Mhe. Haji Omar Kheri, kuwa waziri nilijawa na furaha. Nilijawa na furaha kwa sababu mbili kubwa; sababu ya kwanza Mhe. Waziri, ni miongoni mwa wazawa wa Tumbatu na mimi ni Mtumbatu. Jamii inapopata mbegu nzuri jamii hiyo inapaswa hufurahi. Kwa hivyo, mimi binafsi kwa niaba ya watu wa jimbo la Kiwani na Watumbatu wenzangu tulifurahi sana na jamii yetu ya Tumbatu ilijenga matumaini makubwa kwamba sasa serikali imepata Mwakilishi aliye makini.

Mhe. Spika, lakini bahati mbaya baadhi ya Watumbatu nikiwemo mimi nimekuwa nikipata masikitiko makubwa kwamba mimba niliyoitegemea kupata mtoto mwema kidogo imenitia shaka na nina wasi wasi kwamba matarajio yetu yanaweza yakatufikisha pahala ambapo sio pazuri.

Mhe. Spika, wale waliosomea uwongozi kuna aina nyingi za uwongozi, kuna uwaongozi wa kidemokrasia, kuna uwongozi unaitwa *laisser faire* na kuna uwongozi unaitwa *dictatorship*. Uwongozi huu wa *laisser faire* mtu anaweza akawa kiongozi kama mimi Mwakilishi lakini wananchi wangu wakafanya wanayotaka bila ya kushughulika maana yake ni kiongozi mzembe. Kiongozi wa demokrasia maana yake ni kiongozi ambaye anakubali kukosolewa na kushirikisha watu wajuu na wachini. Kiongozi aliye *dictator* mara zote duniani kiongozi huyu anahubiri amani lakini mkononi ana panga amekamata.

Sisi kama Wawakilishi na kama Mawaziri basi kila mtu ajitathmini yeye ana *democratic leadership*, ni *laisser faire* au ni *dictatorship*, yeye mwenyewe ajitathmini ajiangalie. Unapohubiri amani lakini ukawa mkoni umekamata panga, jamani amani lakini wewe unalenga panga sokoni, huyu kiongozi anaitwa ni *dictator*, sasa kila mtu ajitathmini kama Mwakilishi au Waziri aangalie yeye yupo kundi gani. Tathmini atakayoipata ajifunze.

Mhe. Spika, hoja yangu ya mwanzo katika kitabu hichi naomba nitumie dakika fupi sana ili nisije nikapoteza muda wako. Mhe. Waziri, naomba nipate maelezo Baraza la Manispaa walipojenga Soko la Mwanakwerekwe waliweka Ofisi maalum kwa ajili ya Soko lile. Taarifa ambazo tunazo ambazo sio rasmi kwamba ile Ofisi ambayo ilitagemewa ni Ofisi kwa ajili ya Soko lile tayari ameuziwa mfanyabiashara, naomba hili nipate maelezo ili nijue ni kwa nini Ofisi ile imeuzwa wakati malengo ya mradi na malego ya nchi ni kwa ajili ya Ofisi ya wafanyakazi wa Soko lile.

Mhe. Spika, hoja yangu ya pili naomba nipate elimu, ni masafa gani ambayo *packing* inatakiwa kuwekwa baina ya nyumba na ile *packing* ilipowekwa, ile michoro ambayo Manispaa wanachora kwa ajili ya *packing* ni mita ngapi ambayo ndiyo sehemu ya *packing* unaweza kuruhusiwa kwenye nyumba ya mtu.

Hoja ya tatu ambayo nataka nipate majibu katika maeneo ya Mlandege Mhe. Spika, kuna *transformer* ambayo inasambaza umeme mkubwa imezingizwa ukuta, kwa mtazamo wangu ni hatari sana kwa maisha ya watu. Pale ambapo *transformer* ile itatokea bahati mbaya na kuripuka Zimamoto hawezi kufika kirahisi na kuzima moto ule na kuweza kuokoa maisha ya watu. Ukuta ule umetolewa kibali na Manispaa ni kwa nini ukuta ule ukazingia *transformer* ambayo inaashiria wakati wowote kutokea matatizo ya moto iwapo itaripuka *transformer* ile. Hizo ndio hoja tatu ambazo naomba nipate majibu.

Mhe. Spika, mchango wangu mkubwa kwa asilimia 80 utakwenda kwenye ukurasa wa 17, Ofisi ya Usajili wa Kadi za Vitambulisho. Mhe. Spika, *paragraph* ya kwanza 38, Mhe. Waziri, ametukumbusha kwamba Ofisi ya Vitambulisho

ilianzishwa kwa Sheria Nam. 7 ya mwaka 2005. Madhumuni yake makubwa ilikuwa ni mawili tu. Kwanza ni kuwasajili Wazanzibari na pili kuwapatia vitambulisho vya Uanzibari Mkaazi, ndio kazi ya Ofisi hii. Ofisi hii haijengi madaraja, haijengi mashule, haifanyi chochote, kazi yake kubwa ni kuwasajili Wazanzibari na kuwapatiwa vitambulisho, lakini ni Wazanzibari wakaazi.

Mhe. Spika, haya ni maneno mawili, kwanza Mzanzibari, aliyetafsiriwa kwa mujibu wa Katiba ya Zanzibar, ni nani Mzanzibari. Pili, Mzanzibari huyo lakini awe mkaazi. Kwa hivyo, wajumbe msichanganye mambo kwanza muelewa kwamba huyo ni Mzanzibari na tafsiri ya Mzanzibari ni yule ambaye Katiba ya Zanzibar imetafsiri. Pili, Mzanzibari huyo awe mkaazi. Kwa hivyo, unaweza ukawa Mzanzibari, lakini unakaa London. Kwa hivyo, kwanza uwe Mzanzibari kwa mujibu wa Katiba na pili uwe ni mkaazi wa hapa kwa maana ya miezi 36 ndani ya jimbo.

Mhe. Spika, nasikitika sana kusema kwamba kazi hizi mbili za sheria sizo ambazo zinafanywa na Ofisi hii ya Vitambulisho. Kwa bahati mbaya sana nathubutu kusema kwamba kazi hizi mbili ambazo zimetungwa ndani ya Sheria Ofisi ya Mhe. Waziri, wamezikiuka na badala yake wanafanya nini na wamethibitisha kwenye kitabu chao kwamba kazi yao sasa kubwa malengo ya mwaka jana ni kuwasajili wageni ambao wanakuja Zanzibar kwa ruhusa maalum.

Mhe. Spika, wameacha lengo la msingi la Sheria na Katiba, wanasajili wageni ambao wamekuja hapa kwa kazi maalum na kwa ruhusa maalum. Mambo ya kazi, mambo ya ndoa, hata waganga wa kienyeji madhali wamekuja hapa kwa kazi maalum watapewa kitambulisho. Ndio maana Mhe. Spika, Wawakilishi wenye kupenda ukweli wanasema kwamba wanaletwa watu kupitia bandari bubu hasa Mkokotoni kwa ajili ya kazi hii, kazi maalumna ruhusa maalum. Kwa hivyo, sheria hii ya Mzanzibari Mkaazi; ya Mzanzibari nani na mkaazi nani imekiukwa na hiyo ni jukumu la serikali wamevunja sheria.

Mhe. Spika, mimi nataka niseme ukweli kama kawaida yangu niseme ukweli wenzangu Wawakilishi wanistahamilie, sina tabia ya kuficha ukweli ndio maumbile yangu. Wanajaribu kujibu hoja za kipumbavu Mhe. Spika, ni kwamba wana maslahi ndani ya jambo hili. Wala wasitugonganishe na Vikosi vya Ulinzi. Mimi naamini kabisa vikosi vyetu vinajuwa wajibu wake, lakini wanalazimishwa kama ambavyo amelazimishwa hakimu wa Micheweni. Kwa hivyo, tusione vikosi wanafanya mambo ya maajabuu mkadhani kwamba ndio matakwa yao, sio miongozo yao ya kazi. Lakini wanalazimishwa na wakubwa ni sawa sawa na hakimu alivyolazimishwa amtoe mtu ndani.

Mhe. Spika, wanadhani wenzetu sisi hatujui haya mambo, lakini kwa bahati mbaya sana Mhe. Spika, miongoni mwao humu humu ndani ndio wanaotoa taarifa. Maana yake inafanyika dhambi mpaka mtu anaona hii tena hii nitapazwa leo, aah! niseme nipate thawabu. Kwa hivyo, haya si maajabu Mhe. Spika.

Sasa Mhe. Spika, mimi nataka nitoe mfano kama kawaida yangu Mhe. Waziri, anambie kama hamfanyi hivyo. Iko nyumba TM/125P anambie mna wakaazi wangapi ambao wanasifa ya kuandishwa Uzanzibari Ukaazi, nyumba TM/125P Mombasa unaambie Mhe. Waziri, Wanzibari wangapi wenye sifa za kuandishwa wameandikwa tena kwa sheria gani. Haiwezekani unaandika Wanzibari zaidi ya 15 nyumba mmoja, baba mtu anasema mimi sina mgeni humu nyumbani wangu lakini wote wameandikwa. Halafu mtu akija hapa akanushe.

Mimi nilidhani Mhe. Spika, wanaoleta hizi shituma wangekamatwa tukawapeleka Mahakamani na wakatoa ushahidi, sio uje hapa ujibu tu kwa sababu ni CCM huna tatizo. Mhe. Spika, watu wameandikishwa na tunawajua na niseme taarifa hizi sio miujiza na miongoni mwenu mnatupa nyinyi, ndio. Baada ya kuona dhambi zimezidi mnatoa siri nyie wenyewe baadhi yenu. (*Makofi*)

Sasa kama mtu una mashaka nae na tukamatwe tuseme ushahidi, huku wataka; CCM unataka na CUF unataka, ni udhaifu, CUF mwenye, CCM mwema, ni udhaifu, watu wanaandikwa na wanajulikana na Mhe. Waziri, hili ni jukumu lako, usidhani Wanzibari wanasema tu kwa chuki, Wanzibari hawasemi kwa chuki, hawasemi tu. Wanzibari wanapendana, Mawaziri wetu wa CUF na CCM ni mawaziri wetu shirika, lakini maji yamezidi unga.

Mhe. Spika, mimi nashauri kwa sababu Wawakilishi walikuwa wanadai kwamba kuna watu wanaandikwa basi utaratibu upitishwe, iundwe kamati ya kuwachukunguza wenye hoja hizi mmoja mimi, tutoe ushahidi hadharani kwamba mmeandika hawa tarehe fulani nyumba hii. Lakini unatwambia umeandika Wanzibari 20 kumbe si Wanzibari, ni wageni kupitia Mkokotoni, kutoka Tanga. Haiwezekani Mhe. Spika, na mimi nikwambieni Wawakilishi wenzangu mnपालilia mambo wakati nyie wengine kesho kutwa hamrudi, ni tamaa ya fisi tu.

Mhe. Spika: Unazo dakika tano.

Mhe. Hija Hassan Hija: Kwa hiyo, umedanganywa wewe saidia na keshokutwa utakuwa Mwakilishi wakati kura ya maoni inakuja humo. Hapo ndio utaona dhambi yake nini uliofanya.

Mhe. Spika, mimi nashauri kwa niaba ya wananchi wa Jimbo la Kiwani unapowaajiri wafanyakazi wa serikali Mhe. Spika, serikali hufanya *vetting* kwa

ajili ya kuangalia uwezo na usalama wa wafanyakazi hawa. Nashauri kwa nia safi kabisa jamaa zetu tufanye *vetting* tupate wagombea, haiwezekani kwamba watu wanajua huu ni ukweli lakini wanatakaa. Nashauri kwamba Wawakilishi wa CCM na CUF wafanyiwe *vetting*, je, hawa kweli wanafaa kuwa Wawakilishi na Wabunge. Huwezi kufanya mambo ya maajabu.

Ningesema mimi nimjibu Mhe. Hamza Hassan Juma, lakini bahati mbaya hayupo namuheshimu sana. Lakini nina hakika yanayofanywa anayajua na kama hayajui na aje tukae shirika meza moja mbele ya mashahidi nimwambie kwamba yanayofanywa anayajua. Sasa unamdanganya mtu mzima mwenye ndevu kama wewe.

Mhe. Spika, mimwambie Mhe. Waziri, wangu kaka yangu wa damu kabisa kwamba nchi hii dhamana yetu sote. Yanayofanywa yanajulikana na mashahidi tupo, nikunasihia kaka yangu turundi nyuma kwa Mwenyezi Mungu, madaraka haya ni ya mpito tu, tusiwanyime watu haki kwa tamaa ya Uwaziri, Uwakilishi na Ubunge. Mhe. Spika, mnayoyafanya mnayajua na kama hamyajui tukamateni tutoe ushahidi. (*Makofi*)

Mhe. Spika, narejea kumalizia kusema kwamba mnayofanywa mnayajua, mnayatambua, mnayalinda na mnasababisha matatizo huko mbeleni, Mwenyezi Mungu atunusuru na balaa hiyo na Mhe. Haji Omar Kheri, nikuombe kaka yangu Waziri ninayekupenda sana, neema ikija ni yetu sote na balaa likija letu sote, Mwenyezi Mungu atusuru. Nakushukuru sana na siungi mkono moja. (*Makofi*)

Mhe. Farida Amour Mohammed: Nakushukuru Mhe. Spika, na mimi kunipa fursa ya kuzungumza machache katika hotuba hii ya Mhe. Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu ambaye amenipa meena hii ya uhai na uzima na kuweza kusimama hapa mbele ya Baraza lako tukufu nikatoa mchango wangu mdogo katika wizara hii.

Pia, nimpongeze Mhe. Waziri, kwa kututolea vitabu vyake vitatu kwa pahala moja vyenye maelezo yaliyofahamika na kueleka vizuri.

Mhe. Spika, nataka mimi nianze moja kwa moja katika Baraza la Mji wa Wete na niingie katika mradi wa Ujenzi wa Soko. Lakini kabla sijenda katika ajenda yangu sitaki miwe mwizi wa fadhila, naomba nimpongeze kwa dharti kabisa Mhe. Waziri, kwa sababu eneo hili lilikuwa na mgogoro mkubwa na namshukuru Mwenyezi Mungu alimpa imani eneo hili likarudi likawa bado liko katika mikono ya Baraza la Mji wa Wete.

Sasa lililobakia kuna mradi wa ujenzi wa soko lile la Mji wa Wete. Mhe. Spika, mradi huu ni wa muda mrefu sana ambao kuwa wananchi wa Baraza la Mji wa Wilaya ni matumaini yao makubwa pale katika kutafuta riski zao. Sasa soko hili liko katika ukarabati. Katika hotuba yake nimeona hapa mwanzo ilikuwa ni ujenzi wa soko lile, lakini katika hotuba yake Mhe. Waziri, nimeona maelezo ya kuwa wanaendelea na ukarabati wa jengo hilo la soko kwa kujenga milango kumi na tano ya maduka.

Namshukuru Mhe. Waziri kwa hilo lakini kwa sababu hili soko ni la muda mrefu, karibu ni miaka minne kama siyo mitano inamalizia mwaka huu bajeti yake. Katika utaratibu wake ulivyozungumzwa ni kuwa fedha hizi zilitoka kwa wafadhili muda mrefu, na hapa Mhe. Waziri kaelezea tu kujenga milango kumi na tano ya maduka, lakini hakutoa ufafanuzi. Kwa hivyo namuomba Mhe. Waziri anipe ufafanuzi ili kidogo mimi nifahamu, na pia wale wahusika wanaotumia eneo lile nao wapate kuelewa.

Mhe. Spika, eneo hili litachukua muda gani ujenzi wake na limetumia gharama ya kiasi gani ili tujenge matumaini, kwa sababu mwisho wa maelezo yake hapa kuna malengo ya bajeti ya Baraza la Mji wa Wete kwa mwaka wa fedha 2015/2016, lakini kwa bahati mbaya kuna malengo manne, lakini sikuona eneo lolote lilielezwa juu ya ujenzi au uendelezaji wa eneo lile la soko.

Kwa hivyo namuomba Mhe. Waziri anipe maelezo hapa nijue litachukua muda gani kumalizika na litatumia gharama kiasi gani au bajeti yake imeshatimia yote tayari, au kuna bajeti nyengine itakayopatikana katika ujenzi huo.

Mhe. Spika, katika eneo hilo hilo la Baraza la Mji lakini hapa sitokuja kwenye Baraza la Mji wa Wete tu, nitakuja kwenye Mabaraza ya Miji yote matatu. Kuna Baraza la Mji la Wete, Mkoani na Chake-Chake.

Mhe. Spika, hapa kidogo kuna malalamiko ya wafanyakazi wazoefu wa miaka kumi na tano waliofanya na mpaka leo hii hawajapata wao *scheme of service*, waliahidiwa lakini mpaka leo bado hawajapata.

Sasa namuomba Mhe. Waziri atueleze ndani ya Baraza hili ili wafanyakazi wale na wao wajenge matumaini ya kujua haki yao hii wataipata lini na wataipata katika utaratibu upi. Kwa sababu bado wanaendelea kupokea mshahara ule ule mkongwe.

Mhe. Spika, sasa nije katika Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho. Mhe. Spika, wengi wameshalizungumza suala hili lakini na mimi pia nitalizungumza. Ofisi hii kwenye ukurasa wa 57 unazungumza;

"Ofisi ya Usajili na Kadi za Vitambulisho katika mwaka wa fedha 2015/2016 imepanga kutekeleza programu mbili, programu ya kwanza ni ya kutoa vitambulisho kwa Wazanzibari wote".

Mhe. Spika, ninampongeza Mhe. Waziri na Serikali kwa ujumla kwa hili na wasio Wazanzibari wanaoishi kisheria. Programu ya pili ni ya Utumishi na Uendeshaji Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho.

Mhe. Spika, hapa mimi nina mambo mawili na maswali ndani yake. Hapa tayari washasajiliwa na wameshapewa wana risiti wanakwenda nazo na kurudi nazo.

Naipongeza Wilaya yangu ya Wete juzi juzi tu baada ya kutoka taarifa kwamba vitambulisho vipo tayari waliweka mgao mzuri kwa mujibu wa majimbo ili watu wasisokotane pale sana, wakienda jimbo baada ya jimbo. Lakini kwa bahati mbaya kuna watu ambao kuanzia mwezi wa tisa, kumi, kumi na moja na wa kumi na mbili wale waliambiwa vitambulisho vyao havipo, na kwa sasa daftari linaendelea kuanzia tarehe tatu ninafikiria kama sijakosea katika Wilaya yangu ya Wete. Sasa naomba kumuomba Mhe. Waziri. Je, haki za watu hawa zitapatikana lini wao wakati sasa hivi wanaambiwa vitambulisho vyao havijawa tayari.

Mhe. Spika, na la pili katika hapa kwenye utumishi na uendeshaji Ofisi ya Usajili na Kadi za Vitambulisho ndani ya malengo ya usajili ya kadi. Sasa hapa pia napo nina swali. Kwa sababu katika Ofisi ile inataka kuboreshwa ili watu wafanye kazi vizuri, lakini kwa bahati mbaya sana mara nyengine wanaweza wakaenda pale watu wetu wakapigwa picha, wakaambiwa pengine picha zimeungua au wakaenda pale pengine wakaambiwa hakuna umeme, na umeme pengine utoke kwenye kituo kikuu Chake-Chake.

Sasa namuomba Mhe. Waziri katika suala hili, kwa sababu katika kuiboresha ile Ofisi ya Vitambulisho ya kuwaondoshea watu usumbufu, muna mikakati gani ya kuwapangia pale katika ile Ofisi yao wenyewe, wana vitu vyao vya kujitegemea bila ya kuhangaika, kama umeme ukizimika waweze kununua umeme wenyewe pale kuingiza bila ya kutafuta umeme katika maeneo mengine.

Mhe. Spika, halafu katika Ofisi ya Vitambulisho kuna eneo linasema hivi;

"Ofisi ya Usajili na Kadi ya Utambulisho kwa mwaka wa fedha imepangiwa kukusanya (kwenye mapato hiyo) milioni kumi na saba laki sita na sita kupitia ada ya kupoteza vitambulisho".

Sasa hapa ninamuomba Mhe. Waziri pia anipe maelezo mtu anayepoteza kitambulisho kwa faida ya Wazanzibari wote anatumia utaratibu upi na kwa gharama kiasi gani, ili wafahamu, kwa sababu kila mtu ana utaratibu.

Ukienda pengine Sheha atakwambia mimi nipe elfu kumi, ukienda pengine utaambiwa kumi na tano. Kwa hivyo, namuomba Mhe. Waziri azungumze ndani ya Baraza ili wananchi wote wafahamu mtu anapoteza kitambulisho chake anatakiwa atumie gharama kiasi gani na utaratibu upi ili kupata kitambulisho chake chengine.

Mhe. Spika, sasa kidogo niende katika Chuo cha Mafunzo. Chuo cha Mafunzo pia naomba nielekee kwenye Wilaya yangu ya Wete.

Alizungumza hapa Mhe. Hassan Makamu Mwenyekiti wa Kamati ya Ustawi wa Jamii na mimi pia ni Mjumbe wa Kamati ile, na tulikwenda pamoja katika ile Ofisi kwenda kuangalia pale mahubusu, ninadhani kulikuwa na wanawake na sisi tunafanya kazi wanawake na watoto.

Mhe. Spika, kiukweli ile hali tuliyoikuta pale, ni hali hairidhishi inahitaji kupewa msukumo mkubwa, na ukiangalia bajeti yao ni ndogo sana ile taasisi, na baadae sasa wana mzigo mkubwa wa mrundikano pale wa mahubusu ambao kuwa wanataka huduma. Kwa hivyo namuomba sana Mhe. Waziri aingalie bajeti ile, kwa sababu mrundikano wa mahabusu pale; wale wanataka kula, wanataka kutibiwa, wanataka huduma zote.

Sasa bajeti kama haikuangaliwa vizuri itakuwa ni mthani na ile Ofisi hasa, yule kiongozi aliyeko pale Mhe. Spika, maana yake ile kutukaribisha mule ndani basi alikuwa anaona tabu, na ingelikuwa ni siku za mvua, basi ingelikuwa maji yote yamejaa ndani. Kwa hivyo, nawaomba pia katika hili muliangalie.

Mhe. Spika, jambo jengine pale pale pia munajua tu vijana wetu kila mmoja anafanya makosa yake na vyombo vya sheria vinawachukua na kuwaweka ndani. Lakini hakuna eneo maalum la kuhifadhia watoto. Sasa watoto wanawekwa pamoja na watu wazima. Sasa pale itakuwa kile Chuo cha Mafunzo, kwa sababu kila mtu na maadili na tabia yake. Sasa watoto wakichanganywa na watu wazima watasoma nini na watapata maadili gani katika hali kama ile.

Sasa wale watu katika Chuo cha Mafunzo wana eneo lao kubwa zuri, wanaweza pale kujenga sehemu ya kuhifadhia watoto; mahabusu ya watoto. Kwa hivyo, naiomba Wizara kupitia kwako Mhe. Waziri uwasaidie chochote kile angalau waweze kunyanyua lile jengo lao pale wapate eneo la kuhifadhia wale watoto

kuepusha mambo mazito kukaa pale, na watu wazima wakapata kusoma mambo mengine. (*Makofi*).

Mhe. Spika, mwisho nataka nizungumze kidogo katika tatizo sugu tulilokuwa tunalo la muda mrefu na kila wakati tunalizungumza kwenye maswali na kila kitu; ni suala la usafi wa mji wetu.

Mhe. Spika, bado usafi wa mji wetu hatujauweza, sijui niseme au haujawa na mweleko. Kwa sababu Zanzibar ukiingia tu pale Darajani ndiyo penye uso wa Zanzibar. Wageni wetu wanapokuja pale ndiyo kila kitu kinaonekana pale, uzuri wake wote upo pale. Lakini kwa bahati mbaya sana Mhe. Spika, ninafikiri hata na wewe unaiona ile hali, ukiteremka pale harufu unayoikuta pale basi kama ni mgonjwa kidogo mara moja unaweza ukaanguka. (*Makofi*).

Kwa hivyo, namuomba Mhe. Waziri aandae mikakati mengine maalum, mizuri, itakayowezesha kuiweka hali ya mji wetu ukawa mzuri na ukawa ni kivutio kwa wageni ili tukapata maslahi baada ya kuwa ni aibu na kuingia wageni wetu pale wakatusema kwa karaha. (*Makofi*).

Mhe. Spika, baada ya kusema hayo nitaunga mkono hoja baada ya Mhe. Waziri kunipa maelezo na majibu ya maswali yangu niliyomuuliza hapa.

Mhe. Spika, nakushukuru. (*Makofi*).

Mhe. Spika: Ahsante sana. Sasa ni zamu yake Mhe. Hussein Ibrahim Makungu atafuatia baadaye Mhe. Abdalla Juma Abdalla.

Mhe. Hussein Ibrahim Makungu: Mhe. Spika, ahsante sana. Kwanza awali ya yote nimshukuru Mwenyezi Mungu kwa sote kutujaalia hali ya uzima na afya njema jioni hii.

Pia nikushukuru wewe kunipa nafasi hii kuchangia Hotuba ya Mhe. Waziri wa Nchi (OR) Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, pia nimpongeze Mhe. Waziri kwa kazi yake kubwa na nzuri na watendaji wake niwapongeze sana kwa juhudi zao kubwa kwa Wizara kama hii nyeti kabisa, ambayo ina mambo mengi kabisa. Hivyo nampongeza sana Mhe. Waziri kwa kazi hiyo nzuri. Pia nimpongeze sana Mwenyekiti wa Kamati na Wajumbe wake wote kwa kazi yao nzuri waliyoifanya.

Mhe. Spika, mimi nianzie katika ukurasa wa 28 Kifungu 72. Katika kuimarisha ulinzi na usalama Mkoa kushirikiana na vyombo vya ulinzi.

Mhe. Spika, nipongeze sana Serikali na Wizara kwa juhudi zake kubwa kwa kuona kuna umuhimu mkubwa kabisa kufunga kamera ya *Close Circuit Television (CCTV)*. Huu ni uamuzi sahihi kabisa na imeona maendeleo haya yatasaidia katika kuondosha uhalifu katika nchi yetu.

Mhe. Spika, naweza kusema tumechelewa sana kufunga mtambo huu wa *CCTV*, kwani mtambo huu utaisaidia sana katika kugundua wahalifu wakati wa usiku, mchana na *time* yoyote watakapofanya uhalifu.

Mhe. Spika, ninasema hivi mimi nilipokwenda Marekani New York, nilikwenda mwaka 1992 mtambo huu umeshafungwa, kuna sehemu kulifanyika uhalifu yule mtu akakimbia, baada ya muda mrefu akaja akakamatwa mtu yule. Kwa kweli utaona kama ni miujiza, lakini kwa mtambo huu utasaidia kwa uhalifu wowote, na mtu anaweza kukamatwa kwa ushahidi wa kutosha kabisa. Naipongeze sana Serikali kwa juhudi zake hizi ilizoonza kufunga mtambo huu. (*Makofi*).

Pia niipongeze Serikali kwa juhudi zake, kazi hii ya kuingiza vifaa imeanza hivi sasa tayari, siyo kama ni maneno tu au kama gumzo au kama propaganda. Lakini kazi hii vifaa vimeshaingizwa hapa nchini na kazi rasmi itaanza Mhe. Spika, mwaka 2015 kwa mujibu wa maelezo ya Mhe. Waziri.

Mimi nampongeza sana Mhe. Waziri kwa kujiamini na kazi yake hii na kutoa maelezo mazuri kama haya, na wananchi wetu wanahitaji kusikia kama haya ya maendeleo kwa ajili ya nchi yao.

Mhe. Spika, la kufurahisha zaidi mradi huu utasimamiwa na wenyewe muda wa miaka mitano hawa wataalamu. Kwa hivyo mimi ninampongeza sana Mhe. Waziri kwa juhudi zake hizi na kuwapa wataalamu hawa watuendeshee, kwani utalamu huu una mambo muhimu ya usomi kabisa na uwezeshwaji wake wa hali ya juu wa kuufanyia kazi. Kwa hivyo ninampongeza kuwapa miaka mitano waongoze wao kwanza ili na sisi tupate uzoefu, baadaye tuwaachie sisi tuendeele na huduma hii.

Mhe. Spika, pia niende tena katika kumpongeza sana Waziri na Serikali. Kwanza nimpongeze Waziri kwa kupanga Vikosi vyake wakati wa usiku ukiangalia sasa hivi unakuta doria; askari wamechanganyika KMKM, KVZ, Mafunzo na Jeshi la Polisi pamoja wanafanya doria usiku.

Kwa juhudi hii mimi nampongeza sana Waziri kwa kuona umuhimu wa kuweka ulinzi katika nchi yetu hasa tukiangalia sisi kwenye nchi yetu tunategemea sana watalii, na suala kama hili litasaidia sana kuondosha uhalifu na kuondosha usumbufu kwa wageni wanaotutembelea Zanzibar kuwaondoshea hofu. (*Makofi*).

Pia nimesema mwanzo wamefunga mtambo ule *CCTV* utasaidia pia kuwapunguzia hawa Vikosi vyetu kuwa ulinzi wao mpaka usiku na kwa jitihada kubwa wanayofanya sasa hivi itapungua, lakini kwa sasa juhudi naomba iendelee hawa doria wetu washirikiane pamoja; KVZ, KMKM, JKU na Mafunzo kwa kulinda kabisa mji wetu wa Zanzibar. Hilo suala linafanyika hivi sasa usiku, kila pahala ukipita usiku unaona askari.

Mhe. Spika, kwa mimi ninafurahi sana nikipita pahali nikiona ulinzi kama ule ninafarajika ninakuwa hata woga sina. Kwa hivyo ninamshukuru sana Mhe. Waziri endelea na juhudi yako hiyo hiyo nzuri.

Nasema hivi Mhe. Spika, sisi usiku mara nyingi tunakuwa tunalala, hawa wenzetu wanakaa wanakesha usiku kucha wanatulinda sisi na mali zetu na usalama, amani na utulivu katika nchi hii.

Kwa hivyo mimi ninakupongeza sana Mhe. Waziri kwa juhudi zako kubwa hizo pamoja na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa kuona umuhimu huo wa vijana wetu hawa kuwatoa usiku kuweza kufanya ulinzi wa doria.

Mhe. Spika, lakini kuna changamoto baadhi na mimi nitasema changamoto moja. Kwa hichi Kikosi cha Kuzuia Magendo (KMKM). Hawa wana kazi kubwa sana ndugu zetu hawa, ukiangalia wanazuia magendo, ukiangalia kazi yao nyengine pia ya doria vile vile ya baharini na vile kulinda pia ulinzi wetu.

Na pia niwapongeze kwa hospitali yao wanayofanya kazi vizuri pale Kibweni katika Jimbo langu, wanawasaidia sana wananchi na huduma zao ni za hali ya chini na bei ni rahisi sana.

Kwa hivyo mimi ninawapongeza sana hawa ndugu zetu kwa juhudi zao kubwa hizo, na wazidi kuendeleza moyo huo huo wa kuwasaidia wananchi wetu. Lakini Mhe. Spika kuna changamoto na naomba niseme changamoto zao hizi iweze Serikali kuwasaidia. Hasa ukiangalia wana gari kidogo hawa, hasa inapotokezea doria ya jambo lolote la uhalifu au la magendo wanashindwa kufika katika sehemu ya tukio lilipotokea.

Kwa hivyo Mhe. Waziri naomba aliangalie hilo suala la usafiri, awapatie hawa ndugu zetu wa KMKM ili waweze kufika mahali, hasa ukiangalia vile mambo ya baharini, pia mambo ya maboti hawana *speed boat* za kutosha, ili kuweza kufika sehemu hiyo haraka kwa ajili ya magendo wanayofanya wahalifu.

Mhe. Spika, pia naomba sana uwaangalie hawa kwa kazi yao kubwa ya kuzuia magendo, uwaangalie maslahi yao. Ikiwezekana waongezewe kama hali

itawezekana na Serikali yetu ina watu basi waangalie kwanza hawa mafao yao kidogo, ili waweze kuzidisha uzalendo na kuweza kufanya kazi yao kwa moyo mmoja na wa dhati kabisa.

Mhe. Spika, ninavipongeza Vikosi vyote kama KVZ, JKU na Mafunzo kwa juhudi zao pia kubwa ambazo wanajitahidi. Kwa hivyo naamini Serikali yetu hapa Zanzibar itaangalia na kwa umakini mkubwa. Mhe. Waziri ninajua upo nao karibu na unaangalia vipi uweze kuwasaidia hawa ndugu zetu na Vikosi vyetu hivi vinavyofanya kazi vizuri.

Mhe. Spika, niingie kwenye ukurasa wa 29 Kifungu cha 79 katika kuhakikisha utoaji wa huduma za kijamii kwenye Mkoa wa Mjini/Magharibi umetekeleza jumla ya miradi 14 ya wananchi ikiwemo maji, elimu na barabara.

Mhe. Spika, mimi ninaipongeza sana Serikali kwa juhudi zake hizi na mambo haya yote muhimu. Ukitazama kama hii miradi 14 iliyotekelezwa kwa ajili ya wananchi, miradi yote hii muhimu ikiwa ya maji, elimu na barabara. Bila ya mambo haya ninafikiria hata maisha yatakuwa magumu au maendeleo yatakuwa hayapatikani bila ya mambo haya muhimu.

Kwa hivyo ninaipongeza sana Serikali kwa juhudi zake hizi ilizoziona na kuzifanya na Mhe. Waziri ninakupongeza katika kitabu chako umeandika katika ukurasa wa 29 Kifungu cha 79 kwa kujivunia kabisa. Mimi ninakupongeza sana kwa umahiri wako huo mkubwa.

Mhe. Spika, niendele katika ukurasa wa 30 Kifungu cha 3 jumla ya wazee 2,053 wamepatiwa misaada ya fedha. Kwa kweli hili suala ni la kujivunia sana. Mimi ninakupongeza sana Mhe. Waziri na niipongeze sana Serikali kwa ujumla kwa nia yake njema kwa wananchi wake na kuwaona hawa wazee wana umuhimu wa kusaidiwa, na ndiyo maana Mhe. Waziri umewatia kwenye kitabu chako hichi. Mimi ninakupongeza sana, na Mwenyezi Mungu atakuzidishia imani hiyo hiyo uweze kuangalia wazee wetu hawa.

Mhe. Spika, wananchi 104 wamepatiwa misaada mbali mbali ikiwemo matibabu, ujenzi na usafiri pia wamepatiwa kwa kuimarisha maisha yao yawe bora kabisa ili waweze kukidhi mahitaji yao. Hili ni jambo la kupongeza sana kwa Serikali, ninaamini kabisa ina moyo mzuri kwa wananchi wake na wafanyakazi wake.

Mhe. Spika, niendele tena nimpongeze sana Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi katika ukurasa wa 12 Kifungu cha 24. Mhe. Rais amefanya marekebisho ya mipaka kwa baadhi ya Mikoa, Wilaya na Shehia. Wilaya ya

Magharibi imekuwa na Wilaya mbili; Wilaya ya Magharibi "A" na Wilaya ya Magharibi "B". (*Makofi*).

Mhe. Spika, mimi nikwambie huu uamuzi wa Rais alioufanya, mimi ninampongeza sana ni uamuzi mzuri sana alioufanya na ninasema hivi kwa nini. Ukitazama katika Mkoa wa Mjini/Magharibi ndiyo wananchi wengi katika maeneo haya. Sasa hii sehemu kuwa na Wilaya mbili si jambo baya, ni jambo zuri na jambo jema kabisa. Kwa hivyo ninampongeza sana Rais wa Zanzibar kwa juhudi zake hizi na uamuzi alioufanya ni uamuzi sahihi kabisa, utasaidia kwa mambo mengi kabisa. (*Makofi*).

Mhe. Spika, hii itasaidia pia katika kutoa huduma za jamii mbali mbali kwa wananchi wetu kwa huduma zao tofauti kwa ajili ya kugawa Wilaya hizi mbili za "A" na "B". Kwa hivyo zitakuwa zinafanya kazi kwa uzuri na kwa ufanisi mzuri kabisa na mkubwa.

Mhe. Spika, sasa niingie kwenye ukurasa wa 17 Kifungu cha 38, "Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho (*Zan ID*). Mhe. Spika, Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho imeanzishwa rasmi mwaka 2005 chini ya Sheria Nam. 7 ya 2005, ikiwa na wajibu wa kuwasajili na kuwapatia vitambulisho Wazanzibari Wakaazi wenye umri wa miaka 18 na kuendelea, lakini wawe na sifa.

Mhe. Spika, hii Sheria ipo wazi na imesema kila kitu sawa. Mhe. Spika, mimi sioni sababu Wajumbe hapa kupita kulalamika kuwa kuna baadhi ya watu hawapewi vitambulisho.

Mhe. Spika, mimi hapa nina vitambulisho vyangu viwili hivi, na kila ninapokwenda ninakwenda hivi na ninajivunia sana kama mimi ni Mtanzania na Mzanzibari. Mhe. Spika, ukitazama kitambulisho changu cha Mzanzibari hichi kinakwisha mpaka 2022.

Sasa mimi nina sifa zote za kupewa kitambulisho hichi, sifa ninazo mimi, kwa nini ninyimwe kitambulisho hichi Mhe. Spika. Lakini kama sina sifa mimi siwezi kukipata kitambulisho hichi.

Kwa hivyo kitambulisho hichi kinakwisha mpaka mwaka 2022 na kimetolewa mwaka 2012, ni miaka kumi nimepewa kitambulisho hichi kwa sababu nina sifa Mhe. Spika. Sasa kama sina sifa kwa nini nipewe kitambulisho hichi mimi.

Kitambulisho chengine hiki hapa cha Mtanzania, vyote viwili ninavyo na mimi nina sifa ya kupewa kitambulisho cha Mtanzania, mimi nina sifa. Sasa kama huna sifa itakuwaje upewe kitambulisho.

Mhe. Spika, mimi nawapongeza sana hawa ndugu zetu wanaofanya kazi hii, wanaangalia unakaa sehemu hii kisheria na ni muda gani umekaa, umetoka eneo gani umekuja hapa. Sasa leo upewe kitambulisho bila ya kuwa na sifa, hiki kitu hakiwezekani Mhe. Spika, lakini kama una sifa utavipata vitambulisho bila ya wasi wasi.

Mhe. Spika, mimi katika jimbo langu kila siku watu wenye sifa wanapata kujiandikisha, lakini mpaka uwe na sifa, wanakwenda wanajiandikisha wanapewa kitambulisho kihalali na wanatumia kwa mambo yao mengi kabisa. Kwa hivyo, mimi sioni kama serikali ina nia mbaya, serikali ina nia nzuri ya kutoa vitambulisho kwa wananchi wake, kama una sifa lakini, kama huna sifa basi huwezi kupewa.

Hata ukitaka leo leseni ya gari ni lazima kuna sifa upitie ndio upate, huwezi kwenda ukasema upewe leseni kwa sababu najua kuendesha gari, kama huna sifa huwezi kupewa, hujatimiza miaka, hufuati alama za barabarani, hujui kuendesha gari vizuri, utakuwa huna sifa hapo. Kwa hivyo, mimi naamini Mhe. Spika, kila kitu kinakwenda na sifa.

Mhe. Spika, vile vile niendeleo katika huu ukurasa wa 18, kifungu namba 41 kuhusu Ofisi ya Msajili Wazanzibari Wakaazi 2,152 waliotimiza masharti ya usajili. Mhe. Spika, hawa watu 2,152 wametimiza masharti na watapata vitambulisho bila ya wasi wasi. Mhe. Waziri katuandikia katika kitabu chake humu na ukifuatilia hawa watu wana haki ya kupewa vitambulisho hivyo, hakuna pingamizi yoyote, bila ya kuangaliwa unatoka wapi au sehemu gani, unayo sifa unapewa bila ya wasi wasi, na hapa tumeambiwa watu 2,152 watapewa vitambulisho bila ya wasi wasi.

Mhe. Spika, pia vitambulisho vipya vimetengenezwa, vitambulisho 46,009. Mhe. Spika, hawa vitambulisho vyao vimetengenezwa na wamepewa bila ya tatizo lolote. Sasa leo kufika hapa na kuanza kulalamika, kwa kweli inakuwa sio vizuri. Angalia vigezo vya hizo sifa ulizokuwa nazo na uweze kupatiwa kitambulisho hicho.

Mhe. Waziri pia nikupongeze sana kwa juhudi zako kubwa unazozifanya. Katika kifungu namba 42 Ofisi yako imefanya marekebisha ya sheria ya usajili namba 7 ya mwaka 2005, yaliyofanywa ili kuweza kuwapatia vitambulisho wageni wanaoishi nchini kihalali. Hili suala limekamilika katika kitabu chako Mhe. Waziri na hawa wageni watapata kitambulisho ambao wanaishi katika nchi yetu kihalali.

Mimi nasema nakupongeza sana Mhe. Waziri kwa suala hili, kwani sasa hivi kuna wageni wengi wanaishi hapa lakini hawana vitambulisho, lakini huu uamuzi wako

uliofanya hata hawa wageni waliokuja kuwekeza hapa watakuwa na imani ya kuishi hapa, na wao watajiona kama ni raia, lakini watapewa vitambulisho maalum kwa ajili yao ili tuweze kuwatambua vizuri kabisa bila ya usumbufu wowote kupata na kuishi kwa hofu katika nchi hii.

Kwa hivyo, mimi nakupongeza sana Mhe. Waziri kwa juhudi yako hii ya kuwaona hawa wageni au wawekezaji wetu wapewe vitambulisho, japo wakiwa wageni lakini wapewe. Mimi nakupongeza sana kwa juhudi hii na suala hili kwenye kitabu chako umesema katika kifungu namba 42 itaanza 2015/2016 kwa mwaka wa fedha. Kwa hivyo, mimi nakupongeza sana juhudi hii imeshapita, na hawa wageni wetu na wawekezaji wetu, wawe makini kabisa katika kupata huduma hii ili waweze kuendelea na kazi zao na kujitoa hofu kwenye nchi yetu hii kuwa na wasi wasi wowote.

Mhe. Spika, mwisho nimalizie kwa kusema kitu kimoja. Kuna Mjumbe asubuhi alizungumza hapa, anasema gari la jeshi linapakia watu wanapelekwa kuandikishwa. Mimi nasema aombe radhi asicheze na jeshi, hili jeshi ni chombo kikubwa sana Mhe. Spika, hawa watu sio wa kuchezeva katika nchi hii, mimi nawaogopa sana hawa watu. Kama ni mambo ya siasa basi tuzungumze sisi wenyewe wanasiasa tusiwatie jeshi, hawa watu hawana masihara na mtu, hawa wamekaa makini kweli kweli Mhe. Spika.

Mhe. Spika, mimi nitoe mfano mmoja mzuri, haya mambo ya kisiasa nilisema hapa tusizungumze siasa. Kuna siku lilizungumzwa hapa kwamba gari la Jimbo la Bububu limechukua watu na kwenda kupiga watu, ambapo ni kitu cha uongo kile, kimeghushiwa mambo ya kisiasa na ushahidi umeonekana kama ile gari siyo na mimi nilisema hapa kwamba ile gari sio haijafanya shutuma zozote.

Mhe. Spika, mimi nililetewa mpaka vitisho na *message* chungu nzima. Mhe. Spika, mimi natembeka na *RB* mfukoni, ukinigusa nakwenda Polisi. Mwisho ikawa wasi wasi maisha yangu yako hatarini, kwa ajili ya mashaka haya. Sasa leo wanaambiwa majeshi wanapakia watu, haya mambo ni hatari jamani tusiwatie hawa majeshi, mimi nimesamehe yamekwisha kwangu, lakini majeshi watusamehe nasema, naomba sana suala hili lisichanganyishwe na hawa wenzetu wa Jeshi la Polisi.

Mhe. Spika, mimi niseme jambo jengine hawa Jeshi la Polisi mimi keshokutwa tarehe 06/06/2015 kwenye Kambi ya Mwananyanya pale, kuna *final* yangu kubwa ya jimbo, inafanyika ndani ya Kambi ya Jeshi, sasa nikienda pale na wananchi wangu kucheza mpira pale tutakuwa tumefanya jambo lolote baya. Sisi tunashirikiana nao majeshi, kawaida tunakwenda kwa nia njema kucheza mpira na kumaliza, lakini hatuna uhalifu au hatuna hujuma yoyote tunayoifanya kwa ajili ya vitambulisho au

kwa ajili ya kujiandikisha. Tunakwenda kwa nia njema na tumewaomba majeshi hawa tucheze mpira mule ndani *final*, wameturuhusu, kama ni raia wema wametusikiliza. Mimi ni mgeni rasmi kwa shughuli hiyo ya tarehe 06/06/2015 kwenye Kambi ya Jeshi ya Mwananyana pale ndani Mhe. Spika.

Kwa hivyo, mimi naomba sana hawa ndugu zetu tusiwachafue, hawa wanatulinda kwenye ulinzi wa nchi yetu, kwa hivyo tuwaache tusiwatie mambo ya siasa na kuwachanganya, kwa sababu haya masuala yanayozungumzwa hayana ushahidi. Magari ya Jeshi wanayo, magari yao mengi halali wakipakia mtu hiyari yao, wanapanda wenyewe wanakwenda kucheza mpira wanapanda wanarudi, hawavai *uniform* zao. Sasa kwa nini mnawashtumu hawa majeshi jamani. Mimi naomba sana hawa tusiwataje.

Mhe. Spika, mimi naomba sana haya mambo ya siasa yanayoendana na uchaguzi tuwaachie wananchi wenyewe ndio wataamua. Mhe. Spika, mimi nakwambia ukweli katika Jimbo langu la Bububu mimi sina wasi wasi wa uchaguzi, kama nitashinda basi wananchi watanichagua, lakini sitegemei kusema nichukue wapiga kura niwapandikize, nitashinda kwa ajili wananchi wakinichagua, kama watanitaka na kwa ridhaa zao wakinipa, mimi nitawaomba kura tu na sio kwa jambo lolote na sina wasi wasi wa ushindi Mhe. Spika. Chama cha Mapinduzi kitachukua jimbo lile bila wasi wasi wowote, nasema hili kweupe mchana. Kwa sababu wanachotaka wananchi ni maendeleo, hawataki maneno wala hawataki chuki, wanataka maendeleo. Leo tukianza siasa za chuki na za kuondosha amani katika nchi hii, basi tutakosa mambo mengi Mhe. Spika. (*Makofi*)

Kwa hivyo, mimi naomba sana tujitahidi kufanya siasa zetu kwa amani na utulivu, tusiondoshe amani ya nchi hii, hatuna sisi pa kwenda tumezaliwa hapa baada ya Mapinduzi na tutakufa hapa katika nchi yetu hii ya Zanzibar. Kwa hivyo, naomba sana Mhe. Spika, haya mambo ya siasa katika chombo hiki tusitie, tusiwachafue wananchi wetu, nje wametulia kwa amani wanatafuta riziki zao wanategemea serikali yao itawaletea maendeleo makubwa na mafanikio makubwa, kama tunavyoona sasa hivi Mhe. Spika. (*Makofi*)

Serikali yetu Mhe. Spika, imenunua meli, imejenga Uwanja wa Ndege huo hapo mpya unajengwa wa kisasa, serikali yetu inajitahidi kwenye mambo ya maji na mambo mbali mbali, serikali yetu inajitahidi kwenye mambo ya afya. Leo unakwenda kusema mambo kama haya, kuitoa imani serikali na inatusaidia Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar. Kwa hivyo, mimi naamini kwa nia yake njema wananchi wafahamu kitu hicho, wasikae wakasikiliza, wapime hii serikali inafanya nini Mhe. Spika. Kwa hivyo, naomba sana tuangalie. (*Makofi*)

Mhe. Spika, mimi naomba sana Mhe. Waziri hizi pesa alizoomba shilingi bilioni 56, aidhinishiwe na Baraza hili apewe, kwa sababu ana mambo mengi ya kufanya kama nilivyoelezea. Kwa hivyo, mimi naomba hizo shilingi bilioni 56 hizo Waheshimiwa Wajumbe muziidhinisha bila ya wasi wasi na hofu, ili aweze kutekeleza majukumu yake. Mhe. Spika, mimi naunga mkono asilimia mia kwa mia hotuba hii. Ahsante sana nashukuru. (*Makofi*)

Mhe. Spika: Ahsante sana. Ukiwa na mambo mengi ya kuzungumza unaweza kidogo ukasahau saha. Sasa kampeni tushubiri baada ya kuvunjwa Baraza. Kila mtu atajitwika kijukwaa chake atafute pahala apige maneno.

Haya, naomba sasa nimkaribishe Mhe. Abdalla Juma Abdalla, afuate Mhe. Mohammed Haji Khalid na baadaye Mhe. Abdi Mosi Kombo ajitayarishe.

Mhe. Abdalla Juma Abdalla: Mhe. Spika, na mimi nakushukuru kwa jioni hii ya leo kunipatia nafasi hii nikaweza kutiatia nyalio, maana yake wajumbe wameshachangia sana.

Mhe. Spika, mimi ni Mjumbe wa Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala na hotuba yangu tayari imeshasomwa hapa. Kwa hivyo, kama sio matukio yaliyotokea hivi karibuni, basi nilikuwa niridhika tu na ile hotuba niliyosoma ingekuwa ndio mchango wangu. Lakini kwa sababu wakati tunaandaa hotuba ile kuna mambo yalikuwa hayakujitokeza, lakini sasa yameanza kujitokeza wakati tayari tumeshakubidhi hotuba Mhe. Spika. Sasa kwa msingi huo nikaona bora nizingumzie yale maeneo ambayo hayakuwemo ndani ya hotuba yetu.

Mhe. Spika, mimi nataka nianze kwa kutoa mawaidha kidogo na ndio kawaida yangu. Mhe. Spika, ukishachaguliwa kuwa kiongozi basi ujue umepewa *commitment* kubwa sana tena ya hatari, umepewa kaa la moto mkononi. Wale wanaojua *commitment* za uongozi hufika pahali wakajuta kwa nini wakawa viongozi, kama utajua hasa hasara za kuteleza katika uongozi.

Mhe. Spika, Sayidna Omar (RA) Omar bin Khatwaab Khalifa wa Mtume wa pili. Mhe. Spika, Sayidna Omar alipokabidhiwa Ukhalifa, usiku mmoja mtumishi wake mmoja aliamka usiku katika kufanya ibada zake, akasikia mtu analia sana akashughulika sana yule mtumishi nani huyu anayelia usiku huu. Akafanya upelelezi akatoka nje akanyemelea na kusikiliza huku na huku mpaka akagundua sauti ile inatoka chumbani kwa Amir Muuminina Sayidna Omar. Alipoona ile hali akagonga mlango akajua kuna tatizo pengine kiumbe wa Mwenyezi Mungu anaumwa sana. Basi akagonga mlango Sayidna Omar akamfungulia, akamuuliza Khalifa mbona unalia kuna nini. Akamwambia nimepewa jukumu ambalo sina hakika kama nitaweza kulitekeleza kiasi gani kwa uadilifu bila ya kuwadhulumu

watu, lilimliza sana Sayidna Omar; ni zingatia la kila mtu akiwa kiongozi anapaswa hili kulizingatia. Ukiteleza kesho Akhera ni motoni.

Mhe. Spika, mawaidha haya nakusudia kuwaambia hawa wenzangu waliokuwa humu ndani. Lakini pia nakusudia kumwambia Rais wetu Dkt. Shein, ana-*commitment* kubwa sana ya nchi hii na yanayofanywa, ikiwa ni ya dhulma katika nchi hii, basi kesho Akhera Dkt. Shein atajibu, sikusudii kumtisha, ndio ukweli ulivyo.

Mhe. Spika, tunatunga sheria tukishatunga sheria, hizi ni sheria zetu za kidunia, lakini kama tutazifuata vile zilivyo watu wanaridhika. Lakini tukishatunga sheria halafu watu wakafanya vyenginevyo hiyo ni dhulma, sasa ni dhulma ambayo inafanywa ndani ya utawala wa Dkt. Shein.

Mhe. Spika, wakati wenzetu walikuwa wanapitia bajeti hii mimi na wewe tulikuwa safari, tumerudi nipo hapa Unguja nimeshuhudia kwa macho yangu karandinga la jeshi, zaidi ya mara tano Mhe. Spika, katika mwahala tofauti limebeba raia, hatujapata kuona gari la jeshi likibeba raia labda kwenda mazikoni, na ikiwa ni msafara wa maziko tunaujua. Wanatiwa watu mle halafu wanafunikwafunikwa na maturubali, lakini maturubali yenyewe mabovu tunayaona.

Mhe. Spika, kwanza ninasikitika sana kulihusisha jeshi katika siasa. Mhe. Hussein Ibarahim hapa alisema tusilitaje jeshi, lakini jeshi Mhe. Spika, linatiwa kwenye siasa, wanachukuliwa watu tunawafuata wanakwenda mpaka Chukwani, wanaingia ndani mule wanakaa muda wanatoka tena kwa wakati tofauti.

Mhe. Spika, siku moja natoka nyumbani kwangu nakwenda Msikitini hapa *Super Market*, saa 10:00 za usiku karandinga linanipita lina watu tele, wale wanakwenda mazikoni? Sasa tunajua na tumefuatilia na kuna wenzetu wengine hapa wana ushahidi, wana mpaka *list* ya watu walioandikishwa kwenye vitambulisho, wanayo humu. Sasa tusiposema jamani tutakuwa hatuwatendei watu haki kabisa. Mimi nasikitika sana jeshi kuhusishwa katika mambo ya siasa, jeshi siasa sio ya kwake, tunaliingiza jeshi kwa sababu gani.

Mhe. Spika, sasa Idara ya Vitambulisho imekwenda kupiga kambi huko jeshini Chukwani inaandikisha watu. Hii ni dhulma Mheshimiwa, na kwa vyovyote vile Dkt. Shein akiachia kuendelea *wallahi* namuapia kesho Akhera mbele ya Mwenyezi Mungu atajibu shitaka hili. (*Makofi*)

Mimi binafsi Mhe. Spika, nikiwa hapa Chukwani vigengeni vigengeni nimemkuta Mmasai mmoja ana rubega, yule Mmasai ana rubega hasa, maana yake kama kakaa miaka 10 hapa wala havai rubega tena huyo, atavaa shati na suruali kama mimi,

ana rubega kuonesha kama hajafika miaka 10 yuko hapa. Nikamtaniatania, nina tabia ya kuwatania wale Wamasai, hero vipi unakwenda wapi, akaniambia hero niko hapa, tumeambiwa kuna gari la jeshi linakuja kutuchukua tukapate vitambulisho vya Uanzibari huko, anasema wazi. Kwanza usifanye siri na Mmasai, Mmasai hana siri, wala hajui mambo ya watu, yeye kaambiwa aje atakuja, akasema pale. Sasa ukiyaoanisha haya yote yanaonesha kwamba hizi tuhuma zilizopo sio uongo, ni za kweli.

Mhe. Spika, sasa sheria haiitaki Idara ya Vitambulisho hii ikakae jeshini, ina ofisi zake, kwa nini ikakae jeshini, kwa nini wachukuliwe watu kwa magari ya kijeshi. Sasa Mhe. Spika, nilisema niseme hili, na kwa kweli hii ni dhulma ambayo inatendeka na kwa vyovyote vile tumekuwa tukihubiri amani na utulivu hapa sana.

Hata juzi Mhe. Mahmoud. Eeeh! nigaie maji. Mhe. Mahmoud akasema hapa jamani haya tunayoyasema yanatoka ndani ya vifua vyetu, maana yake kila anayesimama hapa amani na utulivu, amani na utulivu, nchi yetu ina amani, nchi yetu ina amani. Lakini Mhe. Spika, ukimuondolea amani hata paka hakuachi atakutafuna. Sasa tunaendeleza dhulma hapa, amani hii kuna siku itatoweka. Binadamu ni mtu hatari sana, akifika pahala akikata tamaa na haki zake Mhe. Spika, anaweza kufanya lolote, tusije kulaumiana halafu.

Mhe. Spika, samahani kifua kimenikauka leo. Mhe. Spika, tarehe 8/05/2015 Mhe. Rais kwa kupitia Waziri huyu wa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum, alitoa tamko la kuigawa Zanzibar katika mipaka mipya ya wilaya. Mimi binafsi nilikuwa kwenye TV siku hiyo, nikamuona Mhe. Waziri na koti lake kubwa pale na alisema wazi kuwa namuwakilisha Rais wangu.

Mhe. Spika, mipaka ile ya wilaya iliyogaiwa mimi nafikiri na nina sababu za kufikiri hivyo, haikuzingatia vigezo vilivyotakiwa vya kugawa mipaka ya wilaya, na badala yake ni mkakati wa kisiasa. Nasema hivi kwa sababu Mhe. Spika, mimi na wewe tuwakongwe sana katika Baraza hili.

Mwaka 1999 nilikuwemo katika Baraza, toka tumo Kikwajuni kule. Tulikuwa tunajadili wizara hii hii, Mhe. Spika, nikatoa waraka, waraka huo ulivuja kutoka Ofisi ya CCM pale Kisiwandui, ukiwa na mapendekezo ya kuiondoa Shehia ya Dodo katika Jimbo la Chonga mwaka ule, kwa sababu Chonga ni jimbo langu sikukubali, nikapiga makelele sana na nikatishia kwamba nitaipeleka Tume ya Uchaguzi Mahakamani wakifanya hivyo. Hata Marehemu Mwanasheria Mkuu wa siku hizo Mhe. Iddi Pandu Mwenyezi Mungu amrehemu, akaniambia sawa kama utakwenda Mahakamani sawa. Lakini hatimaye Mhe. Spika, baada ya ile siri kutoka lile likanyamazwa, tumekwenda mwaka 2015 sasa, Shehia ile ile imepelekwa Chambani, sasa mimi ilipopelekwa tu nikajua kwamba ni mkakati wao

ule ule wa kupunguza kura katika Jimbo la Chonga ili Jimbo la Chonga libakie na kura nyingi za CCM, maana bila ya kuitoa ile Shehia wasingeweza kushinda hata siku moja pale, sasa nasema halikuzingatia vigezo kwa sababu gani.

Mimi nafikiri unapogawa mipaka ya Wilaya au Shehiya au hata Wadi moja katika madhumuni ni kuangalia kuwafikishia wananchi huduma, sasa Shehiya ya Dodo Mhe. Spika, ina kijiji kinaitwa Kilimahodi, kutoka Kilimahodi kuja Chake Chake haizidi kilomita moja na nusu, kwa hivyo mtu wa Kilimahodi akija Chake Chake akiwa na huduma ya kutaka leseni kama ana tatizo na mtu anataka kufungua kesi anakuja pale Mahakamani Chake Chake Polisi Chake Chake. Lakini sasa ukimuondoa Wilaya ya Chake Chake mtu yule ukampeleka Wilaya ya Mkoani maana yake nini, akatafute huduma kilomita kumi na nane wakati huduma ziko pale chini ya mdomo wake, sasa kwa vigezo gani.

Sasa mimi nasema ugawaji ule hata kama Mhe. Rais Katiba inamruhusu ndivyo ilivyo, lakini hakufanya uadilifu, kawaonea watu sana katika hili na nilikuwa namshauri sana a- *review* maamuzi yake yale, ikiwezekana Shehia ile airudishe huku huku atafute ugawaji mwengine, kuna maeneo kadha kadha anaweza akayapunguza Chonga asiwahangaishe watu lakini sio Shehiya ya Dodo.

Mhe. Hamza asubuhi alisema likuwa akimjibu Mhe. Hamad Masoud akasema ni agizo la Rais, Rais hawezi kwenda akakamata tepu akapima maeneo akafanya uamuzi, huagiza watendaji ndivyo ilivyo, na ndio maana ya kuwa na wasaidizi, lakini akitoa maagizo Rais atoe maagizo adilifu asitoe maagizo kwa malengo ya kisiasa, watu wanaweza kumlenga madongo si vizuri Rais wetu kulengwa madongo. Mimi sipendi sana kumtaja Dkt. Shein lakini ana *commitment* kubwa, na kwa sababu najua dhamana ya kiongozi lazima niseme.

Mhe. Spika, mimi binafsi hata kama hotuba yangu ya bajeti ilikuwa imekubaliwa na imeungwa mkono bajeti hii mimi binafsi kutokana na dhulma hizi siungi mkono hata kwa asilimia moja nasema kabisa.

La mwisho Mhe. Spika, ni Halmashauri yangu ya Chake Chake. Halmashauri ya Chake Chake imekusanya mwaka huu uliopita milioni 53,393,600/= na imetumia kwa shughuli za maendeleo milioni 8,950,000/= nimekuwa nikitafuta milioni nane hizi zimetumika wapi, nikaona katika ukurasa wa 36 kuna utengenezaji wa barabara mbili tatu pale.

Lakini barabara hizi kwa kadri ninavyofahamu zimetengenezwa na mifuko ya *CDF* ya Mwakilishi kwa maeneo ya Mvumoni na mifuko ya *CDF* ya Mbunge kwa maeneo ya huku Gombani Gombani huku. Sasa kwa kifupi nahitaji *break down* ya shilingi milioni nane laki tisa zimetumika vipi.

Nilichoambiwa na Madiwani wangu kwa sababu nina tabia ya kuwauliza Madiwani naenda huku hebu nambieni kuna nini huko Halmashauri, Madiwani wangu wamenambia pesa pekee zilizotumiwa na Halmashauri hii wametumia laki saba katika wadi ya Ndagoni na shilingi laki nne katika Wadi ya Wawi.

Mhe. Waziri hebu kaa na Halmashauri uje unambie hizi milioni nane zimetumika wapi, maana yake ninavyojua mimi ni milioni moja na laki moja.

Hata hii bajeti uliyopelekewa Mhe. Waziri nataka nikwambie kwamba haikuwa na ridhaa za Madiwani, hata saini ya Mwenyekiti wa Halmashauri humu haimo. Sasa naomba sana nipate jawabu nzuri kabla na hili nalo sijalikataa.

Nafikiri Mhe. Spika, baada ya kusema hayo naendelea kurudia maamuzi yangu siungi mkono bajeti hii hata kwa asilimia moja, ahsante.

Mhe. Mohammed Haji Khalid: Ahsante sana Mhe. Spika, na mimi kupata fursa kuzungumza machache sana ya hotuba iliyo mbele yetu hapa.

Mhe. Spika, nimpongeze Mhe. Waziri kwa vitabu vyake vitatu alivyowasilisha leo hapa na Mhe. Spika, ningepiga mimi masuala kama haya ni vyema tukapatiwa mapema angalau tuweze kuyatalii, kwa sababu ni wachache wanaoweza kuja moja kwa moja kama Dkt. Mshimba kikitolewa kitabu yeye atachangia, wengine mpaka wakariri, lakini leo tunawakabidhi watu wakati Waziri anakwenda kusoma na akimaliza watu waanze kutoa michango yao, wengine wanakwazika na kupata mchango wowote. Kwa hivyo ule mchango wa kina huwa wengine wanaukosa, na huwa na haja ya kuchangia wakaona wasichangie kwa sababu ya ile kukosa kupitia kile kitabu, lakini Mhe. Waziri kawasilisha vizuri na nimpongeze kwa huo uwasilishaji wake wa kitabu hichi cha bajeti.

Mhe. Spika, mimi nianze mchango wangu mdogo nilionao kwenye Baraza la Manispaa juu ya usafi wa mji kwa kima fulani tumepiga hatua kidogo juu ya huu usafi wa mji, ile harufu mbaya ya mji kidogo imepungua haijaondoka lakini kidogo imepungua, hii ni kuonesha kuwa kidogo hizi hatua za usafishaji zinafanyika.

Mhe. Spika, lakini Baraza hili la Manispaa ambalo ndilo mas-uliya ya usafi wa mji wetu na kazi hii Mheshimiwa Spika, inafanywa na wafanyakazi wale wa kiwango cha chini, ndio wenye jukumu la usafishaji, na kama wangelikuwa hawako hawa wa kusafisha basi mji ungeligeuka kuwa ni jaa, kwa hivyo basi hawa watumishi hawa wana haki ya kutunzwa na kuangaliwa vizuri.

Baadhi ya wakati huona mimi wengine wanatia taka kwa mikono wala hawana kinga yoyote. Kwa kweli huwa nasikitika sana kuona wafanyakazi hawa wanafanya katika hali ile ngumu na mbaya.

Hawa itakiwavyo wawe na kinga za mikono, kinga za mdomo na pua na hata kinga ya miguu yao, lakini wanakwenda kule na yebo yebo wanachopea kwenye uchafu hawana kinga yoyote, na sina hakika kuwa Serikali inawapima afya zao baada ya wakati fulani.

Mhe. Spika, taka zinazozalishwa ni nyingi mno na sijui zinatupwa wapi, je, huko zinakotupwa zinaangamizwa au zinatupwa tu, na kama zinatupwa tu huko zinakopelekwa hakuna makaazi ya watu? Kama yapo watu hao tunaowatupia mzigo huo wa taka taka chafu wanaishi vipi?

Mhe. Spika, ningependa kujua namna taka hizi zinavyotupwa, au kama zinaangamizwa ni vizuri kama zinatupwa tu hiyo sehemu inayotupwa taka iko mbali na makaazi ya watu.

Mhe. Spika, jengine nizungumzie lile soko ambalo Kamati imeliona kuwa si zuri yaani soko la usiku. Mimi ningependa watu wa Manispaa soko lile wasilifute, wasiliondoe, wasilibughudhi na waliachie liendeleo, kwa sababu Mhe. Spika, Wazanzibari walio wengi wanaishi katika hali ngumu kweli kweli katika nchi hii, sidhani kuwa sisi leo humu tunajua kuwa wenzetu wanaishi katika hali ngumu, sidhani kama tunajua hivyo.

Tungelikuwa tunajua zile *sources* ndogo za kupata maendeleo yao tusingelipendelea kuwa ziondolewe, lakini nadhani hatujui, na kama hatujui ni hatari kweli kweli. Kuwa hatujui namna gani tunaowaongoza maisha yao yalivyo, na hata zile dalili ndogo ambapo mtu anataka kujiimarisha ili apate riziki yake tukaona bora hapa tumfungie sijui sisi ni viongozi wa aina gani.

Kwa hivyo mimi Mhe. Spika, naomba Baraza la Manispaa soko hili waliachie, na kama alivyosema Mheshimiwa Jaku ule wakati wa usiku zile baadhi ya bidhaa pale zinakuwa nafuu kwa bei kulikoni wakati wa mchana. Na mimi ningependa kama taa ni chache waongezewe hawa muangaza ili waendeleo kufanya ile biashara yao, kwa sababu ni sehemu ya maisha yao.

Mhe. Spika, mji huu soko lilipojengwa la Darajani nadhani idadi ya watu ilikuwa kasoro ya laki mbili kwa wakati huo soko lile lilikuwa ni kubwa na la kutosha kwa mahitaji ya mji uliokuwepo, lakini leo soko lile ni kama kichuguu cha mchwa katika mji, halitoshi, tena halina kiwango tena na haliridhishi ni chafu.

Ukiingia ndani mule ukiona samaki wanavyobwagwa katika hali isiyokuwa nzuri kama ni mgeni samaki yule hutomla. Sisi wenyewe Mhe. Spika, kwa sababu tumekuwa na mambo machafu machafu maji ambayo naweza kunywa mimi bila ya kupata ugonjwa wowote akija mgeni usiku mtampeleka hospitali, kwa sababu hana itikadi ya mazingira yetu, na samaki wale kama hali wanayosambazwa nadhani kama akiwaona mgeni hawezi akawatumia kwa jinsi ambavyo wako katika hali ambayo si nzuri.

Kwa hivyo soko lile liangaliwe, liimarishwe, liboreshwe. Hili kuboreshwa ni neno sitaki nilitumie, lifanywe liwe zuri zaidi na liwe safi ili likidhi mahitaji yetu ya kila siku.

Mhe. Spika, niondoke hapo niingie kwenye Halmashauri ya Wilaya ya Mkoani. Halmashauri hii kuna soko la Kangani la miaka nenda miaka rudi, halishi, halimalizi wala haliendelei. Ningependa Mhe. Spika, Mhe. Waziri anihakikishie soko hili ambalo la muda mrefu bila ya kumaliza, ni lini litamalizwa ili watu waweze kutumia soko lile kwa ajili ya shughuli zao za kisoko.

Mhe. Spika, jambo jengine niende katika Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo yaani KMKM. Mhe, Spika, miongoni mwa vikosi vyote hivi tulivyokuwa navyo ni muhimu sana katika nchi yetu, lakini kila kimoja kina umuhimu wake tofauti na chengine.

KMKM kama kilivyoitwa kuwa ni kikosi cha kuzuia magendo. Jukumu lake kubwa ni kuzuia magendo, na magendo sio tu yale ya karafuu lakini magendo ya bidhaa yoyote ambayo inatoka kinyume na sheria au kuingia kinyume na sheria hiyo itakuwa ni ya magendo.

Kwa hivyo ili kikosi hichi kifanye kazi zake kwa ufanisi, na kama inavyotakiwa lazima kiwe na zana za kisasa za kufanya doria baharini kukabiliana na matatizo ya kibahari, likitokea la uokozi waweze kuokoa, kikitokea kitu cha magendo waweze kupambana na watu wa magendo na kadhalika. Sidhani kuwa kikosi hichi kinazo zana za kutosha za kukabiliana na mazingira magumu ya baharini yaliyoko.

Mhe. Spika, nchi yetu ni visiwa, na visiwa vina mazingira ya aina peke yake. Mara nyengine inasemekana hii ni *centre* ya kupitisha madawa ya kulevya kutoka nchi za mbali kuja hapa na kutoka hapa kwenda nchi nyengine, njia kuu inazopita biashara hii haramu ni mbili; ama angani kwenye viwanja vya ndege na baharini hatimae kwenye bandari zetu. Sasa kikosi hichi kweli Mhe. Spika, ningependa kipewe mafunzo maalum ya kuweza kutambua hizi dawa au haya madawa haramu ya kulevya, ili wanapokuwa katika doria zao za baharini waweze kubaini na kuwachukulia hatua zinazofaa wale ambao wanafanya biashara hii.

Mhe. Spika, bila ya kuwa na mafunzo ya kuweza kutambua uhalifu wa aina hii, itabakia kuwa kazi yetu ni kufanya doria kwa ajili ya karafuu peke yake, karafuu haitaki mafunzo yoyote kwa sababu karafuu ina harufu ya aina ya peke yake, chombo kikitokezea kama kina karafuu hata mimi ambaye sina *idea* najua kwamba chombo hichi kimechukua karafuu, lakini baadhi ya bidhaa nyengine huwezi kuzibaini kwa harufu yake, kwa hivyo lazima kunataka utaalumu, na utaalumu wapewe hawa watu ambao wanahusika na huu ulinzi wa baharini, yaani hiki kikosi cha KMKM. Kwa hivyo wapate mafunzo na hatimaye wapate zana za kutosha za kuweza kukabiliana na uhalifu unaotokea baharini.

Mhe. Spika, mbali na hilo pia nizungumzie juu ya kikosi chengine cha Zimamoto. Mhe. Spika, kikosi hichi nacho ni muhimu, kwa sababu majanga ya moto yanapotokea wao ndio wanaokabiliana nayo katika kuleta usalama wa eneo ambalo limetokea hilo janga. Na mara nyengine wanashindwa kuingia eneo ambalo limeathirika kutokana na ujenzi wetu holela tunaojenga. Kwa hivyo ningepomba taasisi ya ruhusa na ujenzi, wakishirikishe kikosi hichi katika ujenzi ili wajenge katika njia ambayo kama janga la moto likitokezea iwe kwao ni rahisi kupenya na kwenda katika ile sehemu ambayo janga limetokea.

Mhe. Spika, kikosi hichi popote ambapo kitakuwepo lazima yapatikane maji ya kutosha bila ya kufatilia masafa ya mbali. Nakusudia kuwa katika vituo ambavyo Zima Moto ipo na maji kwa wingi pia yawepo vile vile, kwa sababu kazi yao moja ni kuzima moto, na moto aghalabu ukiacha vifaa vyengine wanatumia maji katika kuzima huo moto. Kwa hivyo ningepomba kikosi hichi kishirikishwe katika hatua za awali za mipango miji ili na wao wanao wataalamu wao wawaelekeze njia bora za ujenzi.

Mhe. Spika, mimi nimalizie kwa hii Ofisi ya Usajili na Kadi ya Vitambulisho vya Uzanzibari. Ofisi hii ni muhimu sana tena, kwa sababu ina kazi moja kubwa ya kuwasajili Wazanzibari. Wazanzibari tumeanza kuwa na pasi ya Uzanzibari tokea wakati wa awamu ya Kwanza ya Mzee Abeid Amani Karume.

Mimi nadhani ninayo kadi hii ya pasi ya uraia wakati huo ilikuwa inaitwa hivyo. Hapa katikati masuala haya yalikatika ikawa Wazanzibari tupo tu katika nchi yetu. Lakini hivi baada ya kumaliza muda wake ikawa hatuna uraia tena tupo tu katika nchi yetu.

Mwaka wa 2000 karibu na kujiandikisha kupiga kura tuliandikishwa kadi nyengine ya Uzanzibari kilikuwa kijipande kidogo kama hichi ambacho wengi hichi hawana. Mimi nilikipata niliwahi kujiandikisha na hichi *this is to certify that the bearer of this card is a citizen of Tanzania Zanzibar*. Kwa hichi mimi kilifanya kuwa niwe Mzanzibari, sio mkaazi, hichi kiduchu wengi hawana hichi. Lakini kwa wakati huo

hichi ilikuwa mwaka 2000 watakaopiga kura ilikuwa ni wale ambao wamepata hicho kitambulisho tu. Lakini kama ingelikuwa hivyo hata watu laki mbili wasingelitimia kupiga kura, kwa sababu si wengi waliovipata hivi vijikadi kama hivi.

Kwa hivyo kipindi kile wapigaji kura hawakuruhusiwa tena na vitambulisho vya Mzanzibari. Watu tukapiga kura kwa kutumia masharti mengine ya umri na sifa nyengine. Lakini uchaguzi uliofuata sasa ndio ukawa una mikwala, lazima uwe na kadi ya Mzanzibari Mkaazi kama hii tuliyonayo sasa. Kwa hivyo uchaguzi wa 2005 kuna watu ambao walikuwa wapiga kura uchaguzi wa 2000, kutokana na sheria iliyowekwa ikawabana watu wengine ambao walikuwa wapiga kura halali mwaka 2000 wakawa sio wapiga kura tena mwaka 2005. Kwa hivyo hapa Mhe. Spika, kuna watu walikoseshwa haki yao ya msingi.

Sasa hichi kama ni kitambulisho cha Uraia au cha Ukaazi basi kila mwenye haki apewe na wala kisihusishwe na upigaji wa kura, haya ni mambo mawili tofauti Mhe. Spika. Kuwahusisha kuwa lazima uwe na kitambulisho cha Mzanzibari ndio uwe mpiga kura ni kumkosesha mwananchi au raia haki yake ya msingi. Kadhalika kumkosesha Mzanzibari kitambulisho hichi ni kukosesha haki yake ya msingi.

Mhe. Spika, kabla hatujaja hapa tulikwenda Wabunge na Wawakilishi Wilaya ya Mkoani kwa Mkuu wa Wilaya yetu, kudai kuwa kuna vitambulisho ambavyo kuwa havitolewi. Akatwambia kuwa vitambulisho vipya vilivyoletwa ni 204 kwa wakati ule kwa Wilaya nzima. Tukakubaliana kugawa lakini tusiende kwa pamoja lakini twende kwa Majimbo.

Mhe. Spika, hata serikali ikatae hivyo watu wakienda hawapewi. Serikali yake ikatae iseme si kweli, lakini watu wanapokwenda hawapewi wanataabishwa, wanahangaishwa, wanateswa, kwa nini na ni haki yao.

Mhe. Spika, ningomba kwa kuwa tumefanya hichi kuwa ni haki ya kila mtu na ya kila Mzanzibari aliyetimizwa masharti, basi kama mtu ametimiza, akapigwa picha kwa nini hatimaye kukipata ataabishwe kuna nini nyuma yake? Itakuwa kuna hadithi ambayo si wengi tunaofua hiyo hadithi iliyopo. Lakini haiwezekani kama hii tumefanya kuwa ni haki yake mtu, halafu ataabishwe, ahangaishwe, sijui kwa ajili gani.

Mhe. Spika, ningomba kwa hilo, kwa kuwa kitambulisho cha Mzanzibari, hichi hakiitwi cha Mkaazi tena, ingawaje kila anayesimama anakiita Mzanzibari Mkaazi lakini changu mimi neno mkaazi hakimo tena, changu mimi kinaitwa kitambulisho cha Mzanzibari.

Kwa hivyo mimi sio mkaazi lakini Mzanzibari hasa kulingana na kitambulisho changu hichi nilichonacho. Kwa hivyo ningepomba hao wakaazi hivyo vitambulisho vyao vya ukaazi wapewe ili ule ukaazi wao uthibiti kuwa wao ni wakaazi. Ahsante sana Mhe. Spika.

Mhe. Abdi Mosi Kombo: Mhe. Spika, na mimi namshukuru Mwenyezi Mungu kwa uwezo wake kwa kutufikisha mpaka sasa hivi na tukaweza kuchangia hotuba ya Mhe. Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, kwanza mimi kidogo nakuomba nizungumzie neno moja ambalo ningeliwaomba Wawakilishi wenzangu kwanza tuzungumze kwamba Zanzibar tunaambiwa kwamba asilimia 99 ni Waislamu. Lakini kitu kinachoshangaza kwamba Waislamu sisi kwanza tunashindwa kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa yale mambo ambayo aliyotujaalia baada ya Mapinduzi.

Mimi ningeliomba kwa Waislamu wenzangu kwanza tumshukuru Mwenyezi Mungu kwa mambo aliyotujaalia baada ya Mapinduzi. Sasa mengine tufahamishane ambayo bado yamechelewa na yaliyokuwa hayajafanywa ili tuhimizane tuyafanye.

Mhe. Spika, nikienda kwenye mada ukurasa wa 26, kifungu cha 65, Mamlaka ya Serikali za Mikoa. Serikali za Mikoa zina jukumu la kuratibu, kusimamia na kusaidia utekelezaji wa shughuli za serikali katika maeneo yao ya utawala. Aidha zina jukumu la kusimamia miradi.

Mhe. Spika, kwanza nikizungumzia Serikali za Mikoa ni *Local Government. Local Government* ya Mkoa imebeba Wilaya, imebeba majimbo, imebeba shehia. Nikizungumza Mkoa wa Kaskazini Unguja yaani Mkoa wangu, katika kuratibu maendeleo, kuna bandari ya Mkokotoni. Bandari hii inabeba wananchi wengi sana na wanapata mahitaji yao pale. Kwa hivyo naiomba serikali kupitia Ofisi ya Waziri Mhe. Haji Omar Kheri, kwamba bajeti yake ikipita basi fungu kubwa lielekezwe kuimarisha Bandari ya Mkokotoni.

Mhe. Spika, ndani ya Serikali ya Mkoa kuna Wilaya na Halmashauri za Wilaya. Halmashauri ya Wilaya jukumu lake kuangalia maendeleo ya wananchi, kuhakikisha kwamba wananchi wa Serikali za Mikoa wanapata maendeleo yao kutokana na Halmashauri zao, ili kuimarisha maendeleo makubwa hasa kuna mahitaji ya maji, kuna mahitaji ya barabara, kuna mahitaji ya maskuli, kuna mahitaji mengi sana ya wananchi hasa katika vijiji ndani ya shehia zao.

Mhe. Spika, nikienda katika ukurasa wa 53, Jeshi la Kujenga Uchumi. Tuna jeshi letu la kujenga uchumi, na uchumi unataka kuelimishwa, uchumi unataka zana. Naiomba Ofisi ya Rais hii, kwamba ihakikishe kwamba jeshi hili la kujenga uchumi linapatiwa zana za kutosha ili kuendeleza uchumi wetu wa nchi.

Sehemu kubwa ya jeshi hili linafanya kazi kubwa sana lakini bado haijafanya kazi za kisasa, inafanya kazi za kizamani. Kwa hivyo niombe serikali kwamba ihakikishe kwamba Jeshi la Kujenga Uchumi linapewa zana za kileo.

Mhe. Spika, nakwenda katika ukurasa wa 6, Idara ya Mamlaka ya Vikosi vya SMZ. Mhe. Spika tuna vikosi vyetu vya SMZ, vikosi hivi vinajumlisha KMKM, Valantia, Askari wa Kuzima Moto, na vyenginevyo vinavyohusika Zanzibar.

KMKM kazi yake kubwa ni kuzuia usalama wa baharini, magendo na maadui wa nchi. Lakini bado hawajapatiwa zana za kutosha, kwa sababu wakati mwingine meli zinazama lakini kwa ukosefu wa zana za kutosha KMKM wanachelewa kuzamua watu kutokana na hali ya zana duni. Kwa hivyo ningeliomba serikali kikosi hichi kipatiwe zana za kutosha ili zifanye huduma nzuri sana.

Tukienda katika Jeshi la Zimamoto, sasa hivi nchi yetu imekuwa kubwa sana na hili jeshi la Zimamoto lina kazi kubwa sana, maana yake moto ni moto. Sasa unaweza ukaunguza moto kwa vile vijiji vimekuwa vikubwa. Kuna sehemu nasikia inaitwa Nyarugusu, mimi sikujui lakini kunaitwa Nyarugusu.

Sasa Nyarugusu kukiingia moto na magari yetu yale ambayo hayana *speed* kubwa tunaweza kujikuta kwamba moto umeshanguza na umeshateketeza na gari halijafika. Ningelimumba Mhe. Waziri ahakikishe kwamba bajeti yake inahakikishwa inawapatia zana za kileo zilizokuwa na umuhimu sana wa kuzima moto.

Mhe. Spika, mimi kidogo ningeliwatoa wasi wasi ndugu zangu wanaolalamikia Majeshi. Jeshi ni sawa sawa sisi hapa na Spika. Spika akitwambia leo nitakupakieni kwenye magari nikufunikeneni maguo basi tunafuata amri. Kwa sababu Spika ndio kiongozi wetu ndio amiri jeshi hapa. Kwa hivyo na kule jeshini kuna amiri jeshi anatoa amri, leo akisema jeshi langu kwa usalama wenu mkipita mahali jifunikeneni, watajifunika. Sasa mna hofu ya nini? (*Makofi*)

Lile jeshi limeundwa kwa kutulinda sisi. Jeshi lina maamiri wake, jeshi lina makamanda, wanavyotoa amri ndivyo wanavyofuata. Hapa Spika, akitwambia leo tusiondoke, hatuondoki, waliobaki watoroka tu kwa ukaidi, lakini hawaondoki kwa sababu kila pahala kuna maamiri wake. Mnakuwa na wasi wasi mpaka kufikia hali hivyo, wakati majeshi wanakulindeni nyinyi.

Majeshi wanaranda usiku kucha kulinda usalama wetu. Hata wakijifunika maguo ni kazi ya amri ile, kamanda ametoa amri, mkipita mahala jifunikeni hapana usalama, pana shari, hili ndio jeshi kazi yake. Kazi ya jeshi ni kazi kubwa, ni kazi ya siri. Kwa hivyo ndugu zangu, Wawakilishi wenzangu aminini kwamba jeshi ni walinzi wetu na muamini kwamba majeshi wana makamanda.

Mhe. Spika, mimi sina mchango mkubwa na sina sababu kwamba niseme hichi kitabu nisikiunge mkono. Kwa sababu kitabu hiki ndicho chenye maendeleo, tukiunga mkono ndio tutapata maendeleo. Kwa mfano unasema mimi mkono siutaki utakulia vipi? Unasema mkono mimi siutaki ukateni, sasa utakula vipi na mkono ndio unaochukua tonge ukatia kinywani. Kitabu hiki tukikubalini ili kifanye kazi na sisi mikono yetu iende kinywani. (*Makofi*)

Mhe. Spika, mwisho namuomba Waziri hawa majeshi wana kazi kubwa sana. Sisi tumelala usiku kucha lakini majeshi yanafanya kazi, kucha sisi tumelala. Wengine wanaweza kuambiwa mvua imenyeshwa, akashangaa alah! imenyeshwa? Hata sina habari, lakini jeshi yupo kazini kila wakati.

Kwa hivyo ningelimuomba majeshi wafanyiwe maslahi yao mazuri, ili wawe na imani na nchi yao ili watulinde. Kitabu mimi nakiunga mkono. Majeshi, wakibadilika hapa wakitupiga *curfew*, maana yake ujanja wetu sisi hapa Zanzibar maneno lakini kama itapigwa *curfew* siku tano tu, aliyekuwa mwanamme atageuka mwanamke na aliyekuwa mwanamke sijui atageuka nani. Kama jeshi atasema sasa tunataka Rais tutangazie *curfew* mwanamme atageuka mwanamke, maana atakaa mle atamtizama mkewe macho, vipi mke wangu mbona nina njaa, tena mimi nikwambie vipi, hili tusiombe. Tuache majeshi wafanye kazi zao, tusiwaingilie, sisi kazi yetu kubwa tuwe na hotuba nzuri katika nchi yetu.

Kwa sababu Mhe. Spika, utaniruhusu kidogo, tunazungumzia habari ya usalama na utulivu, shari anasababisha kiongozi kwa maneno yake machafu, viongozi wakiwa na maneno machafu raia lazima na wao watabadilika. Viongozi wakiwa na maneno mazuri raia watakuwa wazuri.

Ninashukuru Mwenyezi Mungu katujaalia nchi yetu bado ina sifa ya utulivu, kwa hivyo ninawanasihi viongozi wenzangu kwamba tusichezee amani, Zanzibar hii mimi nimeshaona vita waliokuwa hawajaona vita wataomba lakini bwana vita vibaya, vina ufukara. Unapigwa *curfew* muda wa siku tatu ndani ya nyumba, kwa hivyo tuombeni dua Mwenyezi Mungu atujaalie salama.

Wale wanaosema kwamba mimi nitamwaga damu, utamwaga damu ya nani wewe, kumwaga damu mas-hara. Mhe. Spika, tukatazane sana sana tuwe na amani na

utulivu twende katika kura yetu tupate Serikali tuendeshe kwa salama kwa ushirika ndio tupate maendeleo, ndani ya vita hakuna maendeleo.

Mhe. Spika, ninakushukuru. (*Makofi*).

Mhe. Salim Abdalla Hamad: Mhe. Spika, na mimi nichukue nafasi hii kwa kutoa shukurani za dhati kwa kupata nafasi ambayo leo itakuwa fupi tu ya kuchangia machache kuhusu hotuba hii ya Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2015/2016 ya Mhe. Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum Mhe. Haji Omar Kheri.

Kwanza ninashukuru kwa leo Mhe. Haji Omar Kheri kasoma hotuba yake kwa utulivu, kiutaalamu na tumeifahamu vilivyo.

Mimi leo Mhe. Spika, sitaki nizingumze sana isipokuwa niwapongeze wale wenzangu wote waliowahi kutangulia kuchangia hotuba hii, na wengine wakajigeuza kuwa mawaziri kwa kujibu hoja za wengine. Baada ya kusikiliza uchangiaji wa kila mmoja na hoja zilivyojibiwa kwa heshima kubwa naomba kuzungumza yafuatayo, na lengo hasa ni kupata maelekezo na ikiwezekana kupata majibu yaliyo sahihi.

Mhe. Spika, nianze kwa kusema kuwa kwa mujibu wa Katiba ya Zanzibar ni kuwa Zanzibar ni nchi ambayo eneo la mipaka yake ni eneo lote la visiwa vya Unguja na Pemba pamoja na visiwa vidogo vilivyozungukwa na bahari yake ambayo kabla ya muungano wa Tanganyika na Zanzibar ilikuwa ikiitwa Jamhuri ya Watu wa Zanzibar.

Kabla ya muungano huu na enzi na enzi miaka mingi iliyopita na karne nyingi huko nyuma, Zanzibar ilikuwa ipo na Zanzibar ilikuwa na watu wake, watu wake walikuwa ni wa kabila mbali mbali, kwa sababu ni visiwa lakini pamoja na yote kulikuwa na mwanzibari na kulikuwa na mkaazi na hivi ndivyo ilivyo dunia yote. Wako watu wa asili wenyeji wa nchi ile na wako wale ambao wanahamia kwa muda, kila mmoja anakuwa na hadhi yake na haki yake.

Kwa sababu Zanzibar ni nchi, na kwa sababu kifungu cha 2 cha Katiba ya Zanzibar ni kuwa Zanzibar ni miongoni mwa nchi mbili zilizounda Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, nahisi iko haja ya wazanzibari kujijua na haki zetu kulindwa na hasa wakati huu wa mabadiliko ya ujirani mwema na uimarishaji wa muungano wa kuwa kila mtu anayo haki ya kwenda popote anapotaka. Lakini si kila Mtanzania kwa wakati anaotaka mwenyewe anakuwa ni mwanzibari, kuna utaratibu wake wenyewe.

Kwa hivyo kwanza Mhe. Spika, mimi nazungumza hapa pengine ninasikilika sehemu nyengine na shughuli hizi za uzanzibari zinaendelea katika *registration*, naomba uniruhusu kwanza si kuelekeza lakini kukumbusha tu mzanzibari ni nani pamoja na mambo mengine yanayohusiana na hayo.

Mhe. Spika, kifungu nambari 3 cha sheria nambari 5 ya mwaka 1985 kinachoeleza kuhusu mzanzibari kifungu cha 3(1) kinasema kuwa;

"Mzanzibari mtu yeyote ambaye ni raia wa Tanzania kwa mujibu wa sheria ya kiuraia ya Tanzania na kwamba amekuwa akiishi Zanzibar kabla na hadi kufikia tarehe 12 Januari, siku ya Mapinduzi ya mwaka 1964 atakuwa mzanzibari kwa mujibu wa sheria hii".

Kwanza tujue hao ndio kundi moja la wazanzibari na wenye haki za kizanzibari.

Mhe. Spika, mwengine ni mtu yeyote ambaye kuanzia tarehe 26/4/1964 tarehe ya muungano ni raia wa Tanzania, na kwamba amezaliwa Zanzibar atakuwa mzanzibari ikiwa wazazi wake wote wawili au baba yake au mama yake ni mzanzibari kwa mujibu wa sheria hii.

Mzanzibari wa tatu ni mtu yeyote ambaye ni raia wa Tanzania na ambaye kabla ya tarehe 26/4/1964 alikuwa mzanzibari, ataendelea kuwa mzanzibari ikiwa hakupoteza uraia wake wa Tanzania.

Halafu wa nne ni mtu yeyote ambaye ni raia wa Tanzania na kwamba wazazi wake wote wawili au baba yake au mama yake ni mzanzibari kwa mujibu wa vifungu vya 1, 2, na 3 wa kijifungu hiki atakuwa mzanzibari.

Halafu mzanzibari kwa kuishi, ni mtu yeyote ambaye ni raia wa Tanzania kwa mujibu wa sheria za uraia za Tanzania na:

- a) Ameishi Zanzibar kwa muda wa miaka 15, nasikia sasa ni miaka 10 mfululizo hajaondoka hata siku moja.
- b) Ana uwezo wa kutosha wa kuandika na kusoma Kiswahili
- c) Ni mtu mwenye tabia nzuri
- d) Kwamba ameingia Zanzibar kihalali na kufuata sheria na Kanuni zote za Zanzibar
- e) Ni mwenye umri kamili
- f) Amekusudia kuendelea kuishi Zanzibar anaweza kuwa Mzanzibari.

Halafu huku yapo mambo ambayo yanamfanya mtu kuuacha uzanzibari wake, tujue hawa ni wazanzibari, hawa ndio wenye haki za kizanzibari, hawa ndio ambao

wakitimiza sheria za ukaazi wanakuwa ni wapiga kura, lakini hawa wote wakati wanaishi Zanzibar wanayo haki ya kupatiwa vitambulisho vya mzanzibari mkaazi.

Hapa kwanza Mhe. Spika, naomba kuzungumza kwa mujibu wa sheria hii iko wazi kama mtu atatoka nje ya Zanzibar yaani Mtanzania yeyote ambaye anatoka upande wa pili wa Muungano akifika hapa na akitimiza hizi sifa zilizeelezwa katika hiki kifungu cha 4 kutoka (a) mpaka (f) ndio anaweza kuwa Zanzibar na moja ni kuishi huo muda uliozungumzwa mfululizo.

Sasa katika nchi yoyote iliyo makini na inayojali raia wake na haki zao, kwa vile eneo dogo kabisa la utawala katika nchi hii ni shehia, na tuna masheha waliopewa kila uwezo wa kufanya kazi zao ilikuwa ni lazima kuweco na utaratibu maalum.

Passport tunajua hakuna lakini *at least* yule mtu aliyetoka Tanzania Bara na kwa makusudi kaja kuishi Zanzibar ni Mtanzania basi achukuliwe kumbukumbu zake, na ikifika ule muda ndio tena asajiliwe kama Mzanzibari. Lakini Mhe. Spika, ninahakikisha yote haya yanayozungumzwa hayazungumzwi kwa utashi, kuwa kuna watu wanaopewa haki si yao ni vibaya kuwataja watu hapa.

Mimi nimefanya utafiti katika sehemu nyingi kwa kuwaambia wenzangu jamani mnaishi tu hapa tukusaidieni tukupatieni vitambulisho wanatwambia sisi tunavyo, wala hawajatimia hiyo miaka 10. Kwa hivyo tunaleta hali ambayo sisi sote tutaondoka katika uso huu wa dunia tutawaacha watoto wetu na watakuwa hawajijui walivyo, na tutapoteza utaifa wetu moja kwa moja, ndio sababu ikawa tunatilia nguvu kifungu cha kwanza cha Katiba pendekezwa kwa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ni nchi yenye mamlaka kamili na mambo mengine yanayohusiana na hayo. Sasa ni lazima tutahadhari, tuwaachie watu nchi yao kama tulivyoachiwa sisi na wazazi wetu.

Mhe. Spika, halafu ili Mzanzibari ajulikane ni lazima apate kitambulisho cha uzanzibari. Marehemu Mzee Abeid Amani Karume hapa mara tu baada ya nchi hii kufanikiwa katika Mapinduzi sote kwa wale wenye umri wangu tulikuwa nafasi ya uraia ya Mzanzibari, na aliyetia saini ni marehemu Mzee Said Washoto Mwenyezi Mungu amlaze mahala pema.

Leo huwaje na kuna wengine Mheshimiwa na wewe unashuhudia walikuwa wakipewa vitambulisho vya ukaazi wake walikuwa si wanzibari. Kwa hivyo mzanzibari akijulikana na aliyekuwa si mzanzibari akijulikana, leo iweje tufanye vurugu hili kwa mtu kuwa na fikira zake kwa jambo analijua yeye mwenyewe sitaki kuvuruga haya ninayoyaeleza.

Mhe. Spika, sasa kuna sheria, na sheria hii nambari 7 ya mwaka 2005 na hii ni sheria inayohusiana na vitambulisho vya mzanzibari mkaazi. Kuna maneno mazuri tu, lakini mimi naomba kuzungumza kifungu kimoja au viwili ili niweze kuzungumza na mambo mengine. Ni kuwa Mheshimiwa tukiangalia kifungu nambari 6 cha sheria hii na kabla kifungu nambari 6 kuna kifungu nambari 4 ambacho Mhe. Spika, nitakisoma kama kilivyoandikwa kwa Kiingereza kwa ruhusa yako, sikijui Kiingereza nikitafsiri kama ndivyo itakuwa ndivyo, ikiwa sivyo labda nitafahamika.

Kuna kifungu nambari 4(1) kinasema hivi:

"The president shall appoint a director of registration for the purpose of this act".

Yaani hapa Mhe. Rais atamteua Mkurugenzi wa kuandikisha vitambulisho kutokana na sheria hii, lakini vile vile sheria hii ilifanyiwa *amendment* kwa kuongezwa kifungu cha 4(a) mara baada ya kifungu cha 4 kinachoeleza kuwa;

"Every Zanzibari resident in Zanzibar who has attained the age of eighteen and above shall be registered and be given an identity card which shall be issued by the director".

Yaani hii sheria inaeleza hivyo kwa mzanzibari yeyote anayeishi Zanzibar ambaye ametimia umri wa miaka 18 au zaidi ataorodheshwa na kupata kitambulisho ambacho kitatolewa na Mkurugenzi.

Sasa ikiwa mambo ni hayo Mheshimiwa inasikitisha sheria imesema kuwa na ni marekebisho yalifanywa, kuwa mtu akishafika miaka 18, kwa hivyo wakati ni Mzanzibari apewe kitambulisho chake na kitambulisho hicho akitoe Mkurugenzi.

Leo tunashuhudia wazanzibari wengi ambao wameshafika umri wa miaka 18 wamezaliwa hapa, wamesoma hapa, wamekwenda kwa Sheha wengine na wazee wao, na kila jimbo wapo, Sheha anakuwa mgumu kabisa kabisa wa kutoa barua pamoja na kuwa cheti anacho ili aende akapigishwe picha apate kitambulisho cha mzanzibari, tunaambiwa si kweli.

Sasa basi Mheshimiwa sipendi kutumia neno hili, ikiwa sababu ya utashi lakini lazima mtu tumpe heshima yake. Hebu tufanye uungwana kama alivyofanya Dkt. Mwinyihaji Makame tulimzungumzia mambo haya haya na yeye mwenyewe akaenda kaitembea Pemba nzima, kawaita Madiwani, kawaita Wakuu wa Mikoa na sisi akatuita mbele yao, akazungumza mambo mazuri tu kuwa yalitekelezwa au hayakutekelezwa lakini alizungumza na akasema kuwa jamani ubaguzi basi.

Sasa sisi ni Wawakilishi wa wananchi tunatoa taarifa kujibiwa mtu tu kwa utashi wake, wakati kule si jimbo lake wala hajui kinachoendelea si haki. Kwa hivyo ninaomba Mheshimiwa kama kweli sisi tumeletwa hapa kuwatumikia Wazanzibari, kauli yetu ikubaliwe na namuomba Mhe. Waziri na hasa kwa sababu hivi sasa Ofisi yake ni Ofisi ya Rais anamuwakilisha Rais *directly*, kuna malalamiko na sisi ndio Wawakilishi wa wananchi kuwa watu hawapatiwi haki zao twende akashuhudie, na ikiwa ni uongo aje atusute hapa.

Mimi nilisema karibuni kuna sheha wangu anasema kama hajapewa shilingi elfu kumi na mbili hatoi barua, ni bora mngeliniona ni muongo nikaenda nikakupelekeni wale watu na yule Sheha mwenyewe yupo na huyu huyu. Sasa lakini sijui kuna sababu gani ikawa hatutaki kusema ukweli wakati hata dini inatuelekeza kuwa tuseme kweli japokuwa kweli inaumiza vipi, watu wanakosa haki zao, halafu kuna watu wanaandikwa sio.

Mimi Mheshimiwa natembelea tembelea hapo mnapoita Matreketa; kuna jamaa mmoja *wallahi billahi* na mimi ni muislamu, kanambia hapa siku hizi ikifika saa 10 inakuja gari wanachukuliwa watu wanakwenda kuandikishwa tena si Wazanzibari, yaani hawajawa na sifa za kuandikishwa.

Sasa wao walikuwa wanasema hivyo sisi tunasema ni uongo, sijui ni vipi, hebu tusiifanye siasa katika mambo haya tutafuteni ukweli, sisi tunachopigania ni kitambulisho cha Mzanzibari. Mzanzibari usipompa kitambulisho itakuwa yeye mwenyewe kwanza hapati kitambulisho cha kupiga kura umeshamnyang'anya haki yake ambayo ni kinyume na kifungu Nam.1 na 2 cha Katiba ya Zanzibar, hataweza kusafiri, tukisafiri tunadaiwa vitambulisho, hapati *passport*, hapati kufanya biashara, hapati kufanya lolote unamnyang'anya hata haki zake. Hilo ni moja Mheshimiwa.

Mhe. Spika, la pili kama utanivumilia...

Mhe. Spika: Bado dakika mbili.

Mhe. Salim Abdalla Hamad: Naam!

Mhe. Spika: Kwa dakika mbili.

Mhe. Salim Abdalla Hamad: Ahsante Mheshimiwa.

Mhe. Spika, nazungumza kwa jumla ni kwamba kuna Wakuu wa Mikoa, na Wakuu wa Mikoa hawa ni watawala katika mikoa yao, na ni kwa kila mambo lakini kwa sababu ya wakati mimi nazungumzia mambo mawili.

Mhe. Spika, moja Wazanzibari tulio masikini na nashukuru kwa uadilifu wetu tunajitegemea kwa kupata riziki kutoka kwenye kilimo, lakini kwa sababu ya uingiaji wa watu uliokuwa hauna mpangilio ardhi imefufurika, sasa watu wanajenga katika mabonde ambalo jambo hili kwa bahati mbaya linatupeleka pabaya sana.

Kwanza kiusalama ikinyesha mvua tunaona mambo yanavyotokea, nyumba zinafikwa na mafuriko na kadhalika na halafu sehemu ya kulimia inapungua. Kwa hiyo, naomba kwa sababu sisi tuko katika maisha, na mambo haya ni endelevu uwepo utaratibu maalum mahala ambapo hapafai pa kujengwa pasijengwe, na ikiwa kuna utaratibu kwamba lazima watu watakaokuja wakae, basi serikali ijipange katika mfumo mpya wa maisha wa kujenga majumba marefu kuliko kuchukua eneo kubwa kwa kuwapa watu ikawa sisi hata pa kulima hapana, huo ni ushauri mmoja.

Mhe. Spika, wa pili mikoa yote tuliyonayo...

Mhe. Spika: Muda umekwisha.

Mhe. Salim Abdalla Hamad: Mheshimiwa ahsante nashukuru.

Mhe. Panya Ali Abdallah: Mhe. Spika, ahsante sana. Awali ya yote na mimi sina budi kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu *Subhanahu Wataala* ambaye ametujaalia uhai tukaweza kukutana hapa jioni hii.

Pia nichukue fursa hii kukushukuru wewe Mhe. Spika, kwa kunipa nafasi hii na mimi niweze kusema machache katika kuunga mkono hotuba ya Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Mhe. Spika, kwanza kabisa nianze kwa kumpongeza sana Mhe. Waziri kwa hotuba yake mwanana aliyotoa kwa ufafanuzi mkubwa wajumbe wenzangu waliotangulia kuchangia walithibitisha hilo. Lakini kwa kweli leo Mhe. Waziri umezikonga nyoyo za watu wote ambao walikuwa wakikusikiliza. (*Makofi*)

Mhe. Spika, niseme haya Mhe. Waziri labda ameyapata wapi? Lakini haya nathibitisha ameyapata kwa watendaji wake wazuri ambao wako makini, na wanampa ushirikiano mkubwa waziri wao hatimaye ameweza kutusomea hotuba moja nzuri ambayo itaacha *record* nzuri katika Baraza hili ambalo tunakusudia kulihitimisha.

Mhe. Spika, Mhe. Waziri pia nitoe shukurani au nikupongeze zaidi, na nikwambie ile hotuba yako ilizidi kupendeza hasa pale ulipotoa shukurani za kuwashukuru

wale wote ambao walishiriki katika njia moja au nyengine kukusaidia katika majukumu yako, na hatimaye ukaweza kufikia mafanikio mazuri ambayo leo umetuonesha. Mhe. Waziri hongera sana, hotuba hii hatutaisahau, kwa kweli leo ni hotuba mwanana kabisa uliyoitoa.

Mhe. Spika, pia niende katika pongezi za pekee kabisa nimplekee Mhe. Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kazi kubwa na nzuri anayoifanya Mhe. Rais wetu.

Kwanza Mhe. Rais niseme ni mtu muadilifu, ni mtu mtendaji ambaye hana kiburi. Kwa kweli Mhe. Rais anafanya majukumu yake kwa kadri sheria inavyomuelekeza, tunamshukuru na tunampongeza kwa hilo.

Mhe. Spika, labda kuna vidole vinamuelekezea Mhe. Rais kuonekana labda majukumu anayafanya, lakini niseme sisi sote hapa ni viongozi, na kama sisi ni viongozi sote sisi ni wachunga kila mmoja kwa nafasi yake na kwa mahala pake alipo. Sote tunawajibika, sote tuna makosa, labda tusielekeze kama kosa labda tukalionga liko kwa mtu mmoja, mwanadamu sifa yake ya ukamilifu basi ni mapungufu, huyo ndiye mwanadamu, kama atakuwa na sifa zilizokamilia, hizo sio sifa za mwanadamu, hizo ni sifa za mwenyewe Muumba, na sisi hatujafikia sifa hiyo tulatele *istighfaar* kwa wingi, kwamba sisi kila baada ya dakika tumo ndani ya makosa.

Kwa hiyo, tusimuelekezee Mhe. Rais tukasema labda yeye atakwenda kuadhibiwa yeye, atapata dhambi yeye sisi tutanusurika, hapana, kila mmoja atahukumwa kwa yale aliyoyafanya.

Kwa hiyo, niwaombe Waheshimiwa Wajumbe wenzangu bado sisi madhali tupu hai tuombe *istighfaar* kwa Mwenyezi Mungu, ili ukifika huo muda wa kuondoka, basi tuwe wasafi. Lakini tusije tukajikosha hapa tukasema labda Dkt. Shein atakwenda hukumiwa peke yake. Dkt. Shein ni kiongozi na anatuongoza sote, na mimi nampongeza kwa sababu Dkt. Shein hiki ni kipindi chake cha mwanzo katika kuongoza, na kaongoza katika kipindi kimoja kigumu kabisa, kipindi ambacho kimekuja serikali yetu kuunda Serikali ya Umoja wa Kitaifa.

Jamani ni kazi ngumu lazima tumpongeze na ameongoza kwa uadilifu mkubwa. Sisi saa nyengine huwa tunalalamika, sisi tulio huku nje huwa tunalalamika kwa sababu viongozi mawaziri wetu ni viongozi ambao tayari wao wana viapo viwili, wameapa ndani ya Baraza kuwa Wajumbe wa Baraza la Wawakilishi, lakini wameapa kuwa Wajumbe wa Baraza la Mapinduzi na kule wanazungumza na kiongozi wao na mapungufu ambayo wanayaona, haya hawamwambii pale pale wanakuja kupanda kwenye viriri huku, huko ni kukiuka. Lakini Dkt. Shein bado

anawavumilia, jamani ni mtu mzuri kabisa Dkt. Shein ingekuwa kiongozi mwengine ningewaambia wajiuzulu, lakini bado ni muadilifu na anafanya kazi yake kwa uadilifu. Hivyo tumuombe Mungu amalize kipindi chake hiki kwa salama, na ikiwa atachukua tena fomu basi Mwenyezi Mungu pia tumuombe dua ambariki tena. (*Makofi*)

Mhe. Spika, niendeleo katika mchango wangu nianze na mamlaka ya Serikali za Mikoa. Pia nichukue fursa hii kuwapongeza sana Wakuu wetu wa mikoa wote, Wakuu wetu wa wilaya zote kwa kazi kubwa na nzuri ambayo wanaifanya na wanaendelea kuifanya ya kusimamia ulinzi na usalama katika mikoa yetu na wilaya zetu.

Mheshimiwa ni kazi moja kubwa kabisa wanaifanya bado nchi yetu iko katika amani na utulivu, na *inshaallah* Mwenyezi Mungu atawajaalia nguvu na atawapa subra na moyo ili waweze kulisimamia jambo hili kwa uadilifu mkubwa.

Mhe. Spika, lakini niombe sasa serikali kuwa makini kabisa na uvamizi wa uhamiaji holela ambao wananchi wanaonekana kuhamia kiholela katika mashehia, halafu hili litakuja kuleta vurugu au ndilo linalosababisha kuleta vurugu, kwa sababu mtu anahamia mahala ambapo sifa ile ambayo anaitaka aandikishwe anaikosa. Kwa hiyo, kama atarudi katika sehemu yake sifa ile anaipata na anapata haki yake. Sasa hili Mheshimiwa mimi niombe uvamizi huu uangaliwe katika shehia zetu, ili wale wanaostahili kujiandikisha mahala pengine waende wakapate haki zao hizo za msingi.

Mhe. Spika, niendeleo na mchango wangu katika kifungu hiki cha 89 ambacho kilikuwa kinaelezea katika Mkoa huu wa Kaskazini.

Mheshimiwa hapa imeonesha kuna elimu ya kupinga udhalilishaji ambayo inatolewa. Mhe. Spika, kwanza mimi nipongeze kwa hili na nipongeze hasa pale lilipopatikana lile dawati jipya pale Mahonda, hii ni hatua moja kubwa ambayo itasaidia kupunguza udhalilishaji huu.

Pia niombe serikali basi iendeleo kufanya tathmini ya ile elimu ambayo wanaitoa, je tunafikia katika hatua gani katika mkoa wetu.

Mhe. Spika, niende tena katika Mkoa huu huu wa Kaskazini ambapo imeelezwa kazi yetu kubwa ni kilimo, na kweli sisi kule ni walimaji. Niombe zinapokuja mbolea na dawa hizi za kuulia magugu basi ziweze kusimamiwa kwa uadilifu ili wananchi wetu hasa wakiwemo wanawake, wanawake ni watu wanyonge mpaka wafikiwiwe sana.

Kwa hiyo, waweze na wao kupata haki yao hii, lakini pia kupatiwa hizi mbegu za samaki ambazo inaonekana katika Mkoa wetu kuna wafugaji wengi wa samaki, na hivi jana tu nilisikia katika mawio kama kuna kikundi kule Makoba wameibiwa samaki wao. Kwa hiyo, ni vizuri Mheshimiwa tukawapatia nguvu hii ili wakaweza kuendeleza kazi yao ile, tukijua wanajajiri na kujikwamua katika umasikini.

Mhe. Spika, niende katika vikosi vyetu hivi pia nichukue fursa hii kuvipongeza kwa dhati kabisa vikosi vyetu vyote vya SMZ na SMT kwa kazi kubwa ya ulinzi wa nchi yetu ambayo wanaifanya kwa umahiri mkubwa.

Mheshimiwa nachukua fursa hii kuwapongeza sana, na hongereni na *inshaallah* Mwenyezi Mungu atatujaalia tuweze kuvuka salama katika mitihani mbali mbali ambayo tunaipata.

Mhe. Spika, nikianza katika vikosi hivi nianze na kikosi maalum cha kuzuia magendo ambacho ni KMKM. Kikosi hiki kina majukumu ya kulinda usalama wa vyombo vya baharini, lakini pia kupambana na wanaovusha magendo mbali mbali. Mheshimiwa ni kweli katika kikosi hiki kina jukumu hili lakini niombe serikali ingeangalia uwezekano wa kuweza kuwapatia chombo kikubwa na cha kisasa ili waweze kupambana katika majukumu yao haya.

Ni kweli wanapobahatika kuwakamata watu wa magendo wanakuwa wameochoa fedha nyingi za serikali ambazo zilikuwa zinavushwa kupelekwa sehemu nyengine, kama watapata hivyo wataweza kuokoa fedha nyingi na zitaweza kusaidia katika serikali yetu.

Mhe. Spika, lakini pia watakapokuwa na chombo watapofanya doria wataweza kupunguza zile ajali zinapotaka kutokea, wanaweza kubahatika kukutana nayo, chombo kinapofanya doria huwa kinakutana na mambo mengi. Kwa hiyo, wanaweza kupata uwezo wa kusaidia maafa pale yanapotaka kujitokeza na *inshaallah* Mungu asitujaaalie tena katika maafa hayo.

Mhe. Spika, pia niwapongeze sana KMKM kwa kituo hiki cha afya. Mhe. Spika, kwa kweli kituo hiki ni msaada mkubwa sana kwa serikali yetu, kituo hiki kinafanya kupunguza ule msongamano mkubwa wa kupeleka wagonjwa Hospitali ya Mnazi Mmoja, na laiti ingekuwa kituo hiki hakipo basi Hospitali ya Mnazi Mmoja sasa hivi ingekuwa imefurika sana wagonjwa, lakini hiki kituo kinasaidia sana, sana.

Kwa hiyo, niombe Mheshimiwa kukiangalia kituo hiki kikaweza kupata hawa wataalamu ambao tunaambiwa tuna upungufu nao pale, ili kituo hiki kiweze kusaidia huduma nzuri muhimu kama ambazo zimepangwa katika kituo chao pale.

Mhe. Spika, pia askari wetu hawa niseme pale inapofikia hatua ya kupandishwa cheo basi ni vizuri serikali iangalie vigezo vinavyohitajika kama sifa hizo anazo basi naye aweze kupatiwa hicho cheo, na isiwe kama kwa kujuana ili tukawakosesha haki wengine wakawa wanalalamika.

Mhe. Spika, niende katika Kikosi cha JKU ukurasa wa 53. Mheshimiwa kikosi hiki kina jitihada sana, sana hasa katika mambo ya kilimo.

Mhe. Spika, wenzangu waliotangulia wamesema Mheshimiwa hiki kikosi tungekipatia zana za kisasa kingeweza kufanya kilimo kikubwa ambacho kingeleta faida katika nchi yetu, na tungeweza kupunguza uagiziaji wa baadhi ya vitu vyengine. Hivyo tungeweza kuwawezesha wao wazalishaji wa ndani na wangepata manufaa na wangeweza kujitegemea vizuri katika kambi zao.

Mhe. Spika, mfano mdogo walituletea vitunguu kipindi kile cha Baraza ambalo lilopita, walileta vitunguu wakatuuzia hapa na ni vizuri tu, kumbe vinaweza kuzalishwa hapa. Kwa hiyo, wangeweza kuzalisha vitunguu, keroti na kebichi. Kwa hiyo tungeweza mambo haya mengine tusingekuwa tukiagiza. Kwa hiyo, naomba ukiangalie katika jicho la huruma kikosi hiki, ili nacho kiweze kupata zana za kisasa na kiweze kujitegemea.

Mhe. Spika, pia niende katika Kikosi cha Zimamoto. Kikosi hiki nakipongeza kwa juhudi zake kubwa za uokozi tunaona matatizo mengi ambayo wameyaokoa ikiwemo magari, watu na mambo mengine. Kwa hiyo, Mheshimiwa na hiki kikosi nacho kinahitaji sana zana, ili kiweze kufanya kazi zake kwa uhakika.

Mhe. Spika, pia nikienda katika Kikosi hiki cha Valantia pia nakipongeza kikosi hiki kwa kushirikiana na vikosi vyengine kuimarisha ulinzi wetu. Mheshimiwa niombe kikosi hiki nacho kina tatizo la kupata maji safi na salama Mhe. Waziri kwa imani yako ningepata hili jambo ungeliangalia kwamba askari wetu hawa sasa wako katika kipindi kigumu hiki kinachohusiana na ulinzi, ili wakapata maji yale na wasiweze kupoteza muda mwingi kwa kutafuta maji na waweze kushughulika na ulinzi wao kama kawaida.

Mhe. Spika, niende katika kikosi cha mafunzo. Mheshimiwa hawa pia na wao wana kazi kubwa ya kushughulika na wahalifu pia nitoe pongezi kwa ujenzi wa maduka ambayo yanaonekana ni hatua moja ya kuweza kujikwamua kiuchumi.

Mhe. Spika, hawa na wao ni watu pia wanashughulika na kilimo, kwa hiyo na wao hawa ungewaangalia na usiwaache mkono, kwani wanaonesha wana jitihada kubwa. Hivyo naomba uweze kuwasaidia waendeleo kufanya kazi zao katika ufanisi mzuri.

Mhe. Spika, vikosi vyote hivi vinafanya kazi nzuri za ulinzi, hivyo Mhe. Waziri waswahili wanasema “*mcheza kwao hutunzwa*” naomba tuvitunze vikosi vyetu hivi ili tuweze kufikia mafanikio mazuri.

Mhe. Spika, nilizisahau Halmashauri zetu pia nazo nichukue fursa hii kupongeza sana katika Halmashauri zetu kwa kazi kubwa na nzuri ambayo wanazifanya, hivyo niwaombe waendeleo na juhudi yao hiyo na *inshaallah* Mwenyezi Mungu ataweza kutusaidia tuweze kufikia mahala pazuri.

Mhe. Spika, baada ya kusema hayo mimi mchango wangu ulikuwa si mkubwa, lakini naomba nichukue fursa hii kuunga mkono hotuba hii kwa asilimia mia moja. Ahsante. (*Makofi*)

Mhe. Spika: Waheshimiwa Wajumbe, muda uliobaki ni dhahiri hautamtosha Mhe. Mwanaidi maana naye ameniarifu mapema ana mengi ya kusema.

Sasa nichukue nafasi hii Waheshimiwa Wajumbe kukushukuruni nyote pamoja na mchangiaji aliyemaliza sasa hivi kwa mashirikiano makubwa ya kuendesha shughuli zetu za kujadili hotuba hii ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ.

Tunao wachangiaji wengi ambao nategemea kesho tuendeleo nao, hivyo niwaombe Waheshimiwa wafuatao pamoja na wengine wote tujitahidi kufika mapema, lakini hao itakuwa wana umuhimu kwa sababu tunahitaji mchango wao kama walivyoomba nao ni:

Mhe. Mwanaidi Kassim Mussa,

Mhe. Mohammedraza Hassanali,

Mhe. Subeit Khamis Faki,

Mhe. Marina Joel Thomas,

Mhe. Nassor Salim Ali,

Mhe. Fatma Mbarouk Said,

Mhe. Salma Mohammed Ali; na

Mhe. Mahmoud Muhammed Mussa na pengine hao wanatosha.

Kwa hiyo, niwaombe hao na wengine wote tufike mapema kesho ili tuendeleo na mjadala wa hoja hii.

Baada ya hayo machache basi Waheshimiwa Wajumbe sasa naahirisha kikao hiki hadi kesho tarehe 02/06/2015 saa 3:00 za asubuhi.

*(Saa 1:43 usiku kikao kiliahirishwa mpaka
tarehe 02/06/2015 saa 3:00 asubuhi)*

